

maiest. Bar. in l. 1. §. an bona, & l. Imperator, ff. de iure fisci, licet possessio non transferatur nisi §. apprehensione, cum duobus, §. item respondit, ff. pro socio, Mar. Laud. in tract. de fisco, numer. 63. Sost. iun. in conf. 117. volum. 2. Boer. in dec. 1367. numero nono, & quia succedit in ius condemnati, tenetur satis facere §. hereditarius omnibus, l. 2. & l. tutelae, §. si. v. Bart. no. ff. de fideiuss. Bar. in l. 1. C. de fideiuss. Alber. in l. actione, §. publicatione, ff. pro socio, Bened. in c. Rainutus, in vers. vixorem, num. 850. de testam. Calcan. in consil. 66. §. 5. in fin. vbi dicit co. munem, & post eum Clar. in pract. crimin. quest. 78. num. 23. Doth. Becius in consil. 57. numer. 4. vbi dicit communem, & in tantum transeunt in fiscum, quod condemnatus liberatur a suis creditoribus, qui eum de cetero §. 10. molestare non possunt glo. in l. si debitori deportato, ff. de fideiuss. vbi ideo fideiussor non potest accedere, Bar. in l. vbi tenet, ff. eodem, Calcan. dicto consil. 69. num. 5. in fine, & Bal. in l. cum mandatori, numero secundo, C. de non num. pecu. inquit quod etiam naturali obligatione condemnatus liberatur, & iura naturalia transeunt in fiscum, Calcan. loco predicto, Clar. loco item supra citato, & talis debitor condemnatus non potest debitorem suum convenire §. 11. vel contra eum actiones exercere, l. 2. C. ad leg. Iul. de vi public. dicta l. si debitori, ff. de fideiuss. Bart. in l. creditor, ff. de solu. Dec. consil. 25. columna prima. scilicet usufructus non transeunt in fiscum, tamen commoditas vendi, & fruendi §. 12. in eum transfertur, l. si postulatueris, §. subter, ff. de adulter. Nellus in tractat. bannito, in l. par. 2. temp. quest. 7. Alexan. qui tamen declarat in l. si finita, §. si de vestigiis, numer. 51. ff. de damn. infect. & voluerunt multa, quod etiam leu. di commoditas §. 13. transeunt in fiscum, Specul. in tit. de feud. §. quoniam, ver. 40. Alber. in tractat. statu. in 3. par. quest. 16. sed quia multa tenent contrarium, pro nunc non firmo.

[14] Ius tamen quod competit alicui ad consequendam alimenta non venit in generali omnium bonorum confiscatione, Specul. in tit. de executio. §. sequitur, numero vndecimo, circa fin. versic. alimenta quoque, vbi dicit quod filio condemnato pater non cogitur dare curia alimenta, quia ad illa non tenetur indistincte, sed eo solum casu non potest operari, vel alias sibi providere, & quia legatum alimentorum etiam condemnato debetur, prima autem ratio non videtur concludere, presupponit enim quod veniat in confiscatione, quando illius aliunde non habet, quod tamen est falsum: nisi responderetur, quod cum debeantur sub conditione filio scilicet aliunde non habente, vel donec aliunde habeat non veniunt in confiscatione, sicut nec alia iura conditionalia, ideo voluit Alberic. de statu. in 3. par. quest. 11. Nellus in tractat. de bannito in l. par. 2. temp. quest. 36. numero item 36. est text. in l. si eius, ff. de aliment. & cibariis, leg. vbi glo. dicit esse speciale in alimentis, Salicet, in l. si ademptis, C. de sentent. pass. vbi dicit quod alimenta relinquere possunt etiam damnatis, ideo non transeunt in fiscum, & licet obscure loquatur, ratione tamen mouetur, quia futura non veniunt in confiscatione, vbi aliquid relinquuntur alimenta, tot sunt legata quot anni, & in principio cuiusque anni cadit legatum, l. si cum preiunctione, ff. quand. dies lega. ced. ideo confiscatio non impedit quominus legatarius consequatur alimenta, quorum dies cedit post confiscationis sententiam, idem placuit Bald. in l. corruptionem, nu. 7. C. de usu. vbi tamen dicit, quod alimenta quoque continentur in usufructu non debentur, nec conferuntur damnato, sed extinguuntur et ipso

usufructu, Boiss. in tit. de bono. public. nu. 72. vbi adducit rationem, quia legatum est conditionale quod non transeunt in fiscum, & subdit aliud esse in usufructu & subdit videlicet ita iudicatur paucis ante diebus, ideoque etiam, quia damnatus est capax eiusmodi legata, dedit enim & bibit, id quod procedit etiam in damnato §. 15. ex crimine l. ex maiestatis, vt voluit Gignas in tract. de crimine l. ex maiestatis, vt voluit Gignas mittent. crim. quest. 9. num. 3. vt intelligas grauitatem criminis non immutare hanc iuris determinationem, Cordub. in l. si quis a liberis, §. ff. verum, nu. 6. ff. de lib. agnos. vbi post Corne. quem citat, allegat rationem esse, quia alimenta coheret personae, & ab illa separari non possunt Clar. in pract. crim. quest. 78. numero 23. adducitur, quia tale legatum est conditionale, Canale. in tract. de usufructu, mulier. relicto, nu. 238. vbi tamen post Franc. Marc. dec. 833. par. 1. amplius hoc etiam procedere quando debentur alimenta propter usufructum relictum, id quidem placuit etiam Bal. in d. l. corruptionem, Afsan. Clem. in tract. de par. potest. effect. 17. nu. 69. vbi ita residet, & dicit pro confirmatione, quia qui non potest alienare §. 16. non potest facere actum per quem sequatur alienatio, & qui non potest alienare per contractum, non potest etiam per delictum, rationes multas allegant praticati Dd. prima est quia alimenta dicuntur ius futurum, ex quo in principio cuiusque anni debentur, & iura de futuro non veniunt in confiscatione, §. 17. glo. in l. non ad ea, ff. de cond. & demonstr. probatur in l. si tibi mandauero, §. si cui bona, ff. manda. in l. si deportati seruo, ff. de legat. secundo, & ita tenent Guliel. Can. & Bart. in l. si qua poena, ff. de his, qui sunt sui vel alieni, iur. vbi inserunt quod si filius patre viuentis bannitus cum publicatione bonorum, deinde vero pater moriatur, §. 18. ihsus non succedit, sed filius, Calcan. in consil. 212. per totum, volumine secundo, Jaf. in l. si stipulatus fuerim, num. 6. ff. de verbo. obligat. Bald. in l. etiam, vers. fin. C. ad leg. Falcid. & in l. 1. coluq. penal. vers. etiam scias, C. de hered. institut. Alexan. in consil. 23. numero quinto, volum. 1. Nellus in d. tractat. in 2. par. 2. temp. quest. 18. num. 13. Alexan. in l. 3. §. pen. nu. 2. ff. quod quisque iur. & ibi Dec. Cur. sen. in consil. 60. col. 10. nu. 31. Neutiz. in consil. 73. numero. 10. Boiss. in tit. de public. bono. nu. 66. Alba in consil. 17. nu. 11. Cagnol. in l. ex sola, num. 6. ff. de reg. iur. Natta in c. si 472. nu. 4. & 7. vbi inquit hoc procedere etiam si condemnato bona quaerantur ex causa de preterito, quod ante eum etiam voluit Ro. in consil. 123. vol. 4. Pinel. in rub. C. de bon. mater. par. 1. nu. 3. Clar. in dict. qu. 78. num. 18. Menoc. qui alios citat in consil. 101. numer. 24. Bursat. in consil. 14. num. 24. Secunda est ratio, quia alimenta debentur sub conditione non solum quia debeantur ei solum qui non habet aliunde, sed etiam quia est legatum annuum, & pro primo anno est purum, & pro sequentibus conditionale, vt est natura omnium legatorum annuorum. Iura tamen conditionalia, non §. 19. veniunt in confiscatione glo. in d. l. non ad ea, quae sequuntur ibi Dd. communiter, Alex. in l. si maritus, in prin. ff. sola. maritum. Roman. in consil. 247. Socin. in consil. 75. nu. 15. & seq. volu. 1. l. si quis arbitrat. col. ff. de ver. obl. & in d. l. si stipulatus fuerim, §. si. num. 1. C. de sen. de conf. 90. Rom. in sing. 170. Dec. in consil. 433. col. fi. Boiss. in tit. de publicatio. bono. numer. 14. Clar. d. quest. 78. numer. 23. vbi dicit communem, Siluan. in consil. 79. nu. 11. Nat. in consil. 472. nu. 5. Gomez. in tit. de delict. c. si. nu. 2. vbi dicit glo. in dict. l. non ad ea, esse singularem, & vnicam, vbi tamen eam limitat tribus modis, Menoch. in consil. 101. numer. 25. Pinel. in d. rub. par. 1. nu. 3. etia

est 12-

- 16 *Alimenta futura dicuntur, quia veniunt post consummatam litem.*
- 17 *Appellatio de voluit negotium ad superiorem iudicem.*
- 18 *Appellatio suspendit executionem iudicis.*
- 19 *Appellatio admittitur in causa alimentorum, sed non suspenditur executio.*
- 20 *Debitur ex causa alimentorum non auditur in appellatione nisi prius solutis alimentis.*
- 21 *Appellatio tunc non admittitur in causa alimentorum, quando actor non habet alimende.*
- 22 *Appellatio admittitur in causa alimentorum, quae petuntur iure alienis, & non suspenditur executio.*
- 23 *Appellatio non suspendit executionem sententiae quando lis est cum paupere.*
- 24 *Appellatio in causa alimentorum admittitur, quando de eis principaliter tractatur, sed vide ibi de veritate.*
- 25 *Appellatio admittitur in causa alimentorum quando ad favorem alimentarii, non etiam debitoris.*
- 26 *Appellatio admittitur in causa dotis cum mulier pau per appellat, secus quando adversarius.*
- 27 *Appellatio admittitur in remedi. l. si C. de edict. divi Adri. tollen. quando sententia est lata contra alium.*
- 28 *Astori non licet quod reo denegatur.*
- 29 *Appellare quando non licet in conventionione, non etiam licet in recommendatione.*
- 30 *Astori, & reus in medio causa, & in ordinariis iudiciis pariformiter tractantur.*
- 31 *L. quod favore, ubi habet locum in iudiciis, vix tenetur inegaliter.*
- 32 *Appellatio si remouetur per rescriptum favore impetrantis non licebit ei quoque appellare.*
- 33 *Ratio ubi unica potest assignari, habetur pro expressa.*
- 34 *Appellatione pendente, quando alteri praestanda sunt alimenta remittuntur.*
- 35 *Sententia in causa alimentorum in Gallis est executoria.*

PRIVILEG. LX.

[1] **A**PPELLATIO est regulariter in omni casu permixta, nisi reperitur expresse prohibita, secundum glan. l. qui restituere, ff. de rei vendic. Bal. in l. vnica. C. si de mom. poss. circa princip. Socin. in conf. 39. num. 1. volu. 4. mo. quando dubium est an sit deferendum appellationi, tunc pronuntiandum est esse illi locum, [2] glo. & d. in c. vt debitus, in ver. ex rationabili causa de appellat. Innoc. in c. dilectus, il 2. de rescrip. Bald. in l. properandum, s. fin. autem, C. de iudic. Ang. in l. quoniam iudices, C. de appellat. Rom. & Alex. in locis citatis à Tiraqu. in loco inferius citado, Bald. Nouell. in loco quoque proximè referendo, id quod secundum Bar. Bald. Franc. Iaf. Dec. Rip. & alios quos citat Contard. in l. vnica in limita 7. num. 2. C. si de momento possit procedi etiam in casibus, quibus appellatio [3] est aliquando prohibita, & ratio est, quia appellatio est defensio, quae datur oppressis contra iudicis iniuriam, & cum speciali s. potro, de appellat. & inuenta est vt subueniatur priuatis luminibus, [4] per hanc, C. de tempor. appellat. quem tex. Bal. in c. licet, in princ. de offic. ordina. dicit aureum esse, & dicitur tunc adversus iudicis venenum, vt inquit Bald. in d. l. vnica, in fi. & admittitur etiam in causis minimis, l. & in maioribus, C. de appellat. Tiraqu. de iudic. in rebus, C. de tempor. appellat. vers. nono facit.

[5] In causa tamen alimentorum non est locus appellationi, vt probat text. in l. si ff. de appel. recip. per

quem ita dixit Bar. in l. Mela, in fi. ff. de alim. & cibaz. leg. & Franc. Tigr. contrarium tenere, idem Bart. in l. solent, col. fi. ff. de alim. & cibaz. lega. Pract. Pap. in for. libel. quo agitur pro re singula num. 85. Afflict. in do. c. 151. num. 3. Vital. in tract. clausul. in titan. possit alim. renunciar. col. n. circa fin. Euerar. loco 24. in fi. Tiraqu. de priuileg. pie caus. priuileg. 152. Crot. in conf. 178. in fi. Gram. in conf. ciui. 146. nu. 14. Naza in conf. 108. num. 1. & in conf. 410. nume. 15. Gigas in tract. de pensio. quæst. 95. nu. 3. Cephal. in conf. 489. nume. 86. Mart. Mant. in sing. 22. num. 4.

[6] Et quia valet argumentum ab alimentis ad dotem, multi voluerunt quod idem sit in causa dotis, Bal. in l. 1. col. 4. ff. solu. matr. de quo ponit Bald. Nouell. in tract. dot. par. 9. in 7. specia. col. fin. circa fin.

[7] Pari modo volunt aliqui quod in piis causis non admittatur appellatio, quia causa alimentorum dicitur pia, & æquiparantur, & procedunt à pari causa dotis, & causa alimentorum, verum utroque casu veritas est in contrarium, quia regulariter in causa dotis datur appellatio, vt per Bald. Nouell. in d. specia. 7. col. 1. & 2. dimittitur in causa pia est locus appellationi, vt voluit Roman. in dicta authent. similiter, in sexto specia. iudic. C. ad leg. Falci. Alex. ad Bart. in d. l. Mela, Euerar. d. loco 24. Tiraqu. in d. priuileg. 152.

[8] Immo multi etiam tenuerunt appellationem dari in causa alimentorum, vt potest videri apud Specul. in tit. de appellatio. §. in quibus, ver. sed nunquid quando iudex, Vital. in d. tract. clausul. possit alim. renunciar. col. 10. Tiraquel. loco predicto. mouentur omnes ea ratione, quia appellatio semper est permixta, nisi inueniatur expresse prohibita. Verior tamen est prima opinio, quod non detur appellatio, quæ sequitur etiam Belencin. in tract. de charit. subisd. qu. 55. vbi dicit idem esse in subsidio charitatis. [9] Imposito pro alimentis Episcopi, & per eandem rationem Gigas, dicit, quæst. 95. inquit idem esse in pensione, [10] quæ assignatur, vel reueratur pro alimentis, & ratio est, quia causa alimentorum desiderat celeritatem, cum venter non patitur dilationem, & dum causa appellationis cognoscitur, posset creditor sine perire, appellatio autem soluit raucis in causis, quæ celeri expeditione [11] sunt terminandæ, Spec. dicit. unde appellat. §. in quibus, ver. octauo, Iaf. in l. 1. columna prima, si de feri. probatur in l. fi. de appellat. recip. in c. si. 2. q. 6. Maran. de ordi. iudic. par. 6. ver. & quandoque appellatur, numero 229. Contard. in dict. l. vnica, in vit. ratio. decid. numero decimo septimo, hæc rationem in materia alimentorum ferè omnes considerant, præcipue Bart. Vital. Bald. Nouell. Euerar. Tiraquel. & Cephal. in locis supra relatis, & per eam rationem inferunt Bald. Nou. & alij, quod etiam in causa dotis non dabitur appellatio, quando causa [12] exigit celeritatem, per eandem rationem dicit Roman. & alij supra citati, quod appellatio datur in causa pia, quia cessat ratio celeritatis, quæ militat in causa alimentorum.

[13] Et procedit conclusio principalis siue de omnibus alimentis tractetur, siue de eorum parte, puta de vestibus, de vino, vel de frumento, quia eadem est ratio partis, quoad partem, quæ est totius quod totum, l. quæ de tota, ff. de rei vend. Euerar. in loco 80. & pro hoc facit, quod voluit Castrenf. in l. cum iij. in prin. num. 5. ff. de transact. vbi dicit, quod transactio est prohibita in causis [14] alimentorum etiam quando parte tractatur, sequitur Cord. in l. si quis à liberis, §. si vel parens, num. 30. ff. de lib. agnoscent.

Intellige tamen prædicta procedere, quando petuntur alimenta futuri temporis, aliis si petantur præ-

terius, erit locus appellationis, [15] vt declarat Ioan. And. ad Spe. 5. in quibus, in versis, sed nunquid, super. vers. aliorum, & hanc sententiam communem dicit Albin l. pen. in fi. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. Cum in l. fi. nu. 4. ff. de appel. recipi. Aret. in conf. 97. in causa, & pñcto, nu. 3. ver. pro hoc dicto, Dec. in l. de alimentis, num. 10. C. de transact. post l. si ibi, qui idem vult, hanc sententiam tenuerunt multi citati in Cordus in d. 4. si vel parens, numer. 26. & 32. qui tamen omnes non dicunt id ad quod citantur, praecipue Bar. & Bal. Gigas de pensio, quest. 52. in fi. Foller. in praxi censu, ver. huiusmodi censas super rebus, nu. 85. deci. Pedem. 86. in fin. vbi infert ad collectas, vt scilicet pari modo non detur appellatio in collectis futuris, licet aliud sit in praeteritis, sequitur Lancel. in tract. de attenta. in 3. par. c. 12. limit. 2. 4. vbi allegat etiam Duen. quem tamen non inuenio in loco per eum citato, Contard. in d. l. vnica, lim. 3. nu. 54.

[16] Et in praesenti casu dicuntur alimenta futura, quae debentur à die litis conestatae, quia respectu illius temporis dicuntur futura, [16] vt voluit Caputa. quent. in deci. 18. vol. 1. quem citat Contard. d. limit. 3. numer. 56. & sequi. & Lancel. d. limit. 2. 4. numero octavo. ratio autem praedictae limitationis est, quia in alimentis praeteritis temporis cessat suspicio, ne si fame pereant, enim vivit, & propterea non est necessaria celeritas. et si dicitur, quod causa alimentorum semper est fauorabilis, & exigit celeritatem, respondetur verum hoc esse, sed non tantam celeritatem requirit, quando agitur de praeteritis quanta est necessaria, quando tractatur de futuris.

Secundo, quod dicimus non appellari à sententia lata in causa appellationis, intelligitur, quoad hoc vt suspendatur executio sententiae, nam quoad deuolutionem negotij, & causae datur appellatio, alias enim appellatio non solum deuoluit negotium, ad iudicem [17] superiorem ad quem appellatur, l. i. in prin. ff. de appel. glo. in l. i. & ibi Bar. nu. 3. ver. circa tertiam, C. quando pro uoc. non est necessaria. Bartol. in l. si expressum, nu. 5. ff. de appell. l. i. no. & Io. And. in c. l. de confut. vi. vel iust. Bal. in d. l. nu. 12. vers. quarto, Alex. in conf. 33. nu. 2. volum. 5. Anan. in conf. 26. num. 9. vbi Bolog. num. 13. ver. praeterea, Paris. in conf. 28. num. 21. vol. 4. Menoch. de arbit. iudic. quest. 67. num. 13. sed etiam solet suspendere executionem sententiae, [18] quia pendente appellatione nihil debet innovari vt in rub. & toto tit. ff. nihil. nou. appellat. pend. c. super eo. il. l. de appell. c. si iudice. eo. tit. in c. 6. Abb. in rub. de appel. vbi Dec. col. 4. ver. secundo principaliter, Rom. in conf. 37. nu. 4. Paris. conf. 28. nu. 26, vol. 4. Bero. in conf. i. i. no. num. 40. vol. 3. Soc. iun. in conf. 75. num. 24. vol. 4. Natta in conf. 583. num. 5. Vantius in tract. nullita. in tit. quoties, & intra quod tempus, num. 48. & sententia pendente appellatione non potest mitti executioni, l. 2. vbi gloss. Ba. & alij. ff. nil. nou. appell. pend. l. 3. vbi Doct. C. de appel. c. bonis, c. dilecto, eo. tit. c. venientes in fi. de iur. iur. Alex. in conf. 39. numer. 3. vol. 5. l. i. in conf. 187. col. 7. ver. quarto accedat, vol. 2. Dec. in conf. 97. col. 2. Bero. in conf. 116. nu. 10. vol. 3. Natta in conf. 583. num. 5.

[19] Et quod in causa alimentorum admittatur appellatio, sed executionem sententiae non suspendat, Bal. hoc voluit in l. si instituit, §. si de inofficiolo, num. 2. ff. de inoff. testam. vbi dicit, quod licet detur appellatio, tamen interim fit executio, Aret. post Ioann. And. quem citat in conf. 97. numero tertio. Angel. in l. pen. in fi. de his, qui sunt sui vel alien. iur. v. bi inquit procedere siue alimenta petantur officio iudicis, siue iure actionis, quia & si de hoc non extet

lex expressa, dicitur tamen ratio, quod praestentur alimenta ne interim alimentandus fame pereat, & quous loquatur per verbum forte, non tamen minus dicitur affirmare eam propositionem, Afflic. in dec. 52. numero tertio, Bald. Nou. in dict. tract. do. par. 9. in prin. l. 7. columna prima, vbi relata opinio Ioan. And. dicit illam sibi placere, at non distinguat petantur officio iudicis, vel iure actionis, Monteleon in sua praxi arbit. par. 1. in 6. qu. prin. dubio 13. numero decimo tertio. Folle. in dicta prax. censu. in ver. huiusmodi censu super rebus, num. 86. vbi allegat l. si in d. alim. qui tamen nihil de hoc dicit, Contard. in dict. l. diffusari, in 3. limit. numero 54. vbi intelligit secundum Ang. non modo, quando petuntur officio iudicis, sed etiam quando iure actionis, & post Rotam, quem citat, dicit Forcius, [20] Iquod in causa appellationis debitor non debet audiri nisi solutus prius alimentis, Io. Bap. Afinius in sua praxi, §. 1. c. in 1. prin. limit. numero sexto, Lancel. in tract. de attenta. par. 1. c. 12. limit. 2. 4. per totam, post deci. Pedem. 25. num. 23. qui hanc distinctionem extendit etiam ad collectas, & Bald. Nouel. in d. specia. 7. dicit idem esse in dote, in excommunicato, & aliis casibus similibus, sed etiam haec plana videatur, tam intelligenda sunt in eo, qui aliunde [21] non habet, quo casu hoc voluerunt etiam Mart. de Fano, Gul. Suzar. Spec. & Ioan. And. quos citat Bald. Nou. loco praedicto, qui subsistente inopia dicit non esse discretionem constituendum inter qualitatem iudicis, in quo petuntur alimenta.

[22] Tertio declaratur praedicta conclusio, vt non procedat, quando alimenta petuntur iure actionis, quia tunc datur appellatio, & non suspenditur executio, vt voluit Specu. in dict. tit. de appellatio. 5. in quibus, numer. 11. sequitur Ioan. And. ibi in addition. Bald. in l. si nu. i. ff. de appellat. recipi. vbi refert Gul. Cum. & Mart. de Fano hic tenuisse, & rationem esse inopiam debitoris, & subdit idem esse in omnibus iudiciis, quae celeritatem desiderant, idem voluit Cum. ibi, numer. 4. hoc etiam placuit Vital. in d. l. si in post. sit alim. renunc. columna secunda, vbi allegat etiam Rom. & refert simpliciter verba Bar. Lancel. in tract. de attenta. in 3. par. cap. 38. num. 67. vbi tamen allegat solum Specu. & Io. And. deci. Pedem. 25. nu. 20. Cord. in dict. 6. si vel parens, num. 28. hoc tamen, quod dicitur de iure actionis non procedit, quia id, qui petit esse inops, quia tunc etiam suspenditur executio licet detur appellatio, vt supra dixi post Bald. Nou. in d. par. 9. specia. 7. & ratio est, quia subest semper celeritatis causa si alimentarius est inops, & ita intelligit Bartol. Cum. in dict. l. si in alij. si praecitatis, Corda. loco praedicto, numero trigesimo primo, amplius enim dispositio ad omnes casus, quibus conuenit ratio, l. regula. §. fin. vbi notant Bart. & Bald. ff. de iur. & fac. igno. l. 2. §. si mater, in versu qui ff. de iur. & in ver. quid si decesserint, ff. ad Tertull. ponit Euerar. loco 35. columna prima, idem autem praedicti Doctores dixerunt de officio iudicis, quia officio iudicis petuntur alimenta, quae debentur pauperi, sed possunt item pauperi relinquatur, atque ita deberi iure actionis, & hoc privilegium non competit ratione actionis, sed ratione paupertatis, & inopia, quia ratione videmus, quod vbi causa est cum paupere, qui habuit pro se sententiam in suorem non suspenditur executio, sed interim [23] est alendus, vt voluit Specu. de inquisition. §. fin. ver. porro, Bald. in l. fin. C. de ordine cognitio. Caltr. in l. in orro, in prin. ff. soluto matrimonio, Fel. in cap. si qui testum, colum. 3. de test. Ripa. in l. 1. numero quarto, ff. de re iud. & dixi supra dum tractauit de aliment. praestandis pendente ap-

pellatione, in tit. quibus debeantur alimenta, & generaliter in quocunque paupere id tenet Benincas. in tract. pauper. in 7. quæst. in 4. specia. iudicio. num. 7. ubi alia adducit similiter introducta circa alim. pauperis, & prædictam opinionem, quod non suspendatur exequutio, quando actor est pauper, tenuit etiam Aret. in dict. consil. 97. in f. Lancel. Gallia. in consuet. Alex. in ver. solido. quæst. 6. num. 27. quare tendendum est, quod fide iure actionis, siue officio iudicis petatur semper sententia mittatur exequutioni, si qui petit est pauper, & non habet aliunde, & posset id multis mediis confirmari.

[24] Quartò restringitur, ut non procedat quando de alimen. principaliter tractatur, quia tunc datur appellatio, Alberic. in l. si. de appellat. recipien. Cord. d. si. vel parens. numer. 33. ubi citat Vital. & Lupum, Rebuff. reg. consil. tom. 1. de sentent. prouis. articulo 2. gloss. 2. numer. 34. fed hæc sententia erronea est, & Doctores prædicti non hoc dicunt, & supra probauimus appellationem non suspendi etiam si principaliter tractemus de alimentis, quando pauperi debentur, & non minus debet esse fauorabilis causa alimentorum, quando principaliter de eis agitur, quam ubi de eis tractatur incidenter, ne incidens sit fauorabilis ipso principali, & non est opus multis rationibus ad confirmandum hanc opinionem, quia supra in præsent. conelusione ex communi omnium sententia probauimus non esse locum appellationi.

[25] Postremò nostra conelusio intelligi debet, quando sententia lata est in fauorem alimentarij. Nā contra eum lata sit, debet ei appellatio permitti, aliā quod est introductum in fauorem, retorqueretur in odium, contra l. quod fauore, C. de legibus. & hoc casu cessat ratio, id est cessare quoque debet dispositio, & in proposito dicit Bald. Nouell. in dict. specia. 7. in fi. quod est sententia lata pro muliere in fauorem dotis non suspendatur per appellationem, quando mulier [26] est pauper, tamen aliud est, quando sententia esset lata contra mulierem, & quamuis Baldus Nouell. loci nihil alleget, tamen in nostris terminis est decisio Angel. in l. finali. ff. de appellat. recip. ubi dicit licere appellare, quando pronuntiatur alimentis non esse præstanda, quia cessat ratio prohibita appellationis, & mens legis prohibentis, ergo cessare debet dispositio, lex enim extenditur ad eos casus ad quos producit eius mens, & ratio, ut inquit Din. in l. certum. in fin. de reg. iur. in 6. & facit, quod in simili voluit idem Angel. in l. quisquis. C. quor. appellat. non recip. ubi dicit, quod est non appelletur [27] a sententia lata in iudicio, finali, C. de edicto di. ui. Adria. tollend. tamen fallit, quando index pronuntiat contra actorem, puta eum non esse mittendum in possessionem, & sub his, quod tunc datur appellatio, & sic præstabit, & inquit Iacobin. ibi, numero decimo, hoc esse stipendum, & elegans dictum, & se quoque obtinuisse in practica, idem voluit Zuccard. ibi numero quadringentesimo quadragelimo tertio. Tiraque. in tract. de mort. fustis. l. vi. part. 6. declar. 6. num. tertio. Duen. in reg. 44. in l. fallen. Menoch. in tractat. de adipiscend. possell. rem. 4. num. 876. ubi idem dicit in sententia lata in causa alimentorum, citans Bald. Nouell. loco prædicto, qui tamen non hoc dicit in alimentis, sed in dote.

[28] Contra tamen hanc limitationem facit, quia quod quisque iuris in alium exercet ipse eodem iure vi debet l. i. ff. quod quod iuris, & actori non debet licere quod reo denegatur, C. non licet actori, de reg. iur. in 6. l. non debet actori, ff. eod. tit. id est si in causa conuentionis non licet appellare. [29]

non etiam licet in reconuentione, gloss. in c. 2. de iur. iur. Bald. in c. quibusdam, verisimile habemus de consuetud. Abb. in dict. capit. 2. & in medio cause actor, & reus pariformiter [30] iudicantur, gloss. in c. cum ad sedem, in versic. cum pertinentis, de restit. spoliat. & in cap. cum partium iura, de regul. iur. in 6. & idem est in tendentibus ad ordinationem iudicij, Bartol. in l. de id. ff. qui facit, & cogit. cum aliis apud Dec. in l. fauorabiliores, numero tertio, & sequi, ff. de regul. iur. & in iudiciis ne inducantur inæqualitas non est locus [31] regulæ dicit l. quod fauore, vt declarat Bellam. in cap. ex conuentione, numero octauo, de restit. spoliat. & idem videmus, quod si quis impetrat rescriptum per quod remoueat appellatio, illud intelligitur etiam in odium [32] impetrantis. Felin. in rub. de rescript. numer. 2. ergo videtur idem dicendum in privilegio à iure concessio, vt intelligatur in odium eius, cui fuit concessum, & idem in d. medio l. fin. C. de edict. di. ui. Adria. tollend. aliter distinguunt Doctores, vt scilicet id solum attendatur, an sententia ferat damnum, quod reparari non possit in petitorio, quia si non potest reparari admittitur appellatio tam respectu rei, quam actoris, vt per Doct. in l. vnica, C. de mem. possell. Bartol. in l. 2. num. 5. ff. quor. appellat. non recip. & late ponit Contard. in dict. l. vnica, in l. limit. & in limit. 17. num. 4. ubi late de hoc disertis, sed in effectu, quando ratio prohibitionis est certa, & expressa, vel vnica reddi potest, quo casu habetur [33] pro expressa, gloss. in l. quamuis, C. de fideicom. ubi Bald. & Cast. idem Bald. in l. maximo vitium, C. de liber. præter. Euerar. l. co. 35. column. ver. sed ne erres, tunc res est expedita, quia ea cessante cessat dispositio, dicit l. cum pater. §. dilectissimi, hæc est vnica ratio, quæ defendit opinionem Angel. quam in terminis alimentorum sequuntur Menoch. & Contard. in locis prædictis, idem non est curandum de regula l. quod fauore, nec de regula l. fauorabiliores, sed an militet ratio celeritatis, vel non, quare stabit firma limitatio, quod si feratur sententia contra alimentarium, licet appellare.

[34] Generaliter autem in quando pendente appellatione ministranda sint alimenta, diximus supra in tit. quibus debeantur alimenta, & tractat Par. de Put. in tracta. fin. in ver. expensæ, nam. 2. folio mibi 12. ubi late agit, & allegat Bal. in l. i. ff. solu. matrim. Hoff. & Specul. tradit etiam Lup. in rep. per. & veltras. ane notabilis, impliat. 18. §. 39. num. 3. ver. ex quo inferitur, ubi pariter allegat Bald. in loco prædicto, Ripa in l. 2. numer. 4. ff. de re iudic. & alios citat, ubi ex prolesso tractauit materiam in Galliis autem vigere constitutionem regiam, quod omnis sententia [35] quacunque lata in causa alimentorum est exequutoria, vt inquit Rebuff. d. ari. i. glo. 2. num. 34.

SVMARIA

- 1 Fallit legitimè non retrahatur ex superueniente causa.
- 2 Donatio est contraria nominatus etiam in ipso ante antiquo.
- 3 Donatio perfecta non potest reuocari.
- 4 Donatio reuocatur propter ingratitudinem, si donatarius neget alimentum a donatori.
- 5 Dominium non transferitur sine traditione.
- 6 Dominium sine traditione transferri, non potest consensu partium induci.
- 7 Dominium translationi non retrahatur, siue traditione, & alia retrofinita.
- 8 Dominium retrahatur, si in donatorem, quando donatio reuocatur ob non præstata alimenta per missa ubi late.

9. *Dominium sine traditione transferatur in Ecclesia & pia causa.*
10. *Dominium non retransferitur in donatorem ab non praestita alimenta promissa, quando donatio facta est Ecclesiae.*
11. *Privilegium non vitiat privilegio contra pariter privilegiatum, sicut in l. 13.*
12. *Fiscus non vitiat privilegio contra fiscum.*
13. *Privilegium vitiat privilegio contra privilegium, qui tamen non habet privilegium in ea specie.*
14. *Ecclesia cadit ab emphyteusi si non soluit canonem tempore debito.*
15. *Ecclesia cadens ab emphyteusi ob culpam praelati, qui non soluit canonem, restituitur in integrum.*
16. *Ecclesia vitatur iure minoris.*
17. *Donatarius non priuatur re donatus, licet alimenta non praestiterit donatori, quando defectus in modico.*
18. *Vsalus non priuatur feudo propter modicam ingratiitudinem.*
19. *Emphyteuta non expellitur propter deteriorationem modici momenti, & n. 27.*
20. *Conditio non dicitur deficere, quando defectus est in modico.*
21. *Aliquid dictio, verificatur in modico, & est vniuersalis, atque ibi latet.*
22. *Emphyteuta priuatur emphyteusi ob non solum canonem, licet ille consiliet totus in re minima.*
23. *Emphyteuta priuatur, quando defectus in minima parte canonis.*
24. *Emphyteuta tunc maxime cadit ab emphyteusi ob minimum defectum, quando tenetur ex pacto.*
25. *Emphyteuta non soluitur priuatur propter contemptum.*
26. *Contractus non seruatur eis, qui defectus ex parte sua etiam in re minima.*
27. *Emphyteuta ob modicam deteriorationem non priuatur.*
28. *Donatarius, qui ob alimenta non praestita priuatur re donata purgat muram tribus concurrentibus.*
29. *Donatario competis conditio ob causam ad repetendum donata, quando alimenta promissa non praestantur.*
30. *Conditio omnis est in personam.*
31. *Condiuisiones aliquae sunt in re scriptae.*
32. *Donatario datur actio praescriptis verbis ad repetendum donata, quando donator non praestitit alimenta.*
33. *Donatario datur actio ex l. si quis ma. gr. ad repetendum data si contractus est iuratus.*

PRIVILEGIUM LXI.

QUAE semel legitime constituta sunt non retransferuntur ob causam ex post [1] superuenientem, sicut tamen legitime vbi dicitur de reg. iur. in l. 6. in ambiguis, non est nouum, vbi Dec. & Cagn. ff. de ord. iur. & contractus à principio sunt voluntatis, postea verò necessitatis, sicut C. de actio. & oblig. donatio autem est [2] contractus nominatus, glo. in l. in edib. s. i. in ver. ex rebus, ff. de dona. in l. 2. & in l. fin. ff. de cond. ob caus. Cui in l. 2. vbi Bar. Bald. & alij. C. de ord. iur. Bart. Ange. Cyprian. Alexand. & Ias. in l. iur. gentium, in princip. ff. de pact. qui omnes volunt id verum esse inspecto etiam iure antiquo, communem dicit Ias. loco predicto, Corne. in consil. in princip. volum.

1. Ripa in l. fin. num. 120. C. de reuoc. don. ideo donatio [3] reuocari non potest, vt probatur in l. Aristot. ff. de donat. vbi quod donatio contractus est sui naturaliter reuocabilis, late persequitur Imo. in c. si. num. 23. ver. secundo potest, de donatio, communem etiam dicit Clar. in tract. de dona. quest. l. nume. 3. vbi citat etiam Bertachin.

[4] Tamen si donatarius recuset alimenta praestare donatori, priuatur rebus donatis, & donatio reuocatur propter ingratiitudinem, ita gloss. in l. fin. in ver. voluerit. C. de reuoc. donat. vbi mouetur argumento, l. alimenta, in prin. & s. i. ff. de liber. agnos. & l. diuus, ff. de iure patron. arguendo de libero ad donatarium, & hanc opinionem tenuerunt Cin. & Bal. ibi, & communem dicit Ripa n. 159. Corne. in consil. 120. col. l. vol. 1. Abb. in c. si. de dona. Crot. in consil. 76. n. 21. Lupus, qui alios citat in rub. de donat. inter vi. & vxor. 70. num. 25. Crau. in consil. 51. nume. 5. Cagn. in l. in condemnatione, ff. de reg. iur. Rolin. tract. de lucro dot. q. 67. in fi. Cordub. in l. si quis à liberis, s. item iudex, num. 59. ff. de liber. agnoscent. Clar. in tract. de donatio. qu. 11. nume. 3. Iacobin. in sua inuestitura ver. & cum pacto, nume. 7. Ripa d. l. si vquam, numero 72. C. de reuoc. donat. Gomez. de contract. cap. 4. numero 54. in li. Riminal. in s. i. nam. 536. Iustit. de donat. & hanc opinionem defendi in tit. quibus debeatur alimenta, in questio. an donatarius teneatur alere donatorem.

Sed hoc procedit, quando donatio est simplex, & à donatario alimenta non fuerunt promissa, sed simpliciter debentur à lege per obligationem antiodorallem: si in donatione consentum sit, quod donatarius alat donatorem, tunc aliud est magis speciale. Nam regulariter dominium non transferitur [5] sine traditione, leg. traditionibus, C. de pact. s. per traditionem, Instaur. de rerum diuis. l. penul. C. de rei vendic. l. si ex stipulatione, ff. de acquirenda possess. Bal. in l. ea lege, numero tertio, C. de condit. ob caus. vbi dicit rationem esse, quia dominium naturaliter incipit à possessione, & principia naturalia non possunt in totum remoueri ab actibus hominum, & quod requiritur traditio, voluit Abb. in consilio 94. colu. 4. in fine, ver. nunc, volum. 2. Alexand. in consilio 28. in princip. volum. 2. dixi in consil. 52. nume. 75. & non potest id induci etiam partium expressa dispositione, [6] quod dominium sine traditione transferatur secundum gloss. in d. l. traditionibus, vbi eam sequitur Dec. n. 2. ver. 4. etiam Bart. in l. eum falsi, in prima oppos. C. de iur. & fact. ignor. in l. nume. 19. ver. aut loquimur in contractibus, ff. de condit. & demonstrat. Castrensi. & Arcet. in lege qui absentis, s. i. ff. de acquir. poss. Dec. in consil. 300. nume. 4. Ruin. in consil. 11. n. 4. volu. 4. Natta in consil. 456. nu. 3. & quod dicitur de dominij translatione locum habere etiam, quando agimus de eo iam translatore transferendo, [7] vt quia contractus rescindatur, & resoluitur nam etiam si partes à contractui perfecto discedant, non tamen dominium retrotransferatur in primam dominum, nisi sequuta retraditio, sed requiritur nota traditio, & actus, qui sit retro similis, vt est textus expressus in l. ab emptione, vbi notant gl. Bar. & alij omnes, ff. de pact. l. prima, vbi etiam Dd. C. quando licet ab emptio. disced. gloss. in l. prima. C. de inoffic. donat. quae dicit hoc esse verum etiam quando contractus resoluitur iure, & ibi eam sequitur Bald. numero 12. idem Bald. in l. prima, questione sexta, C. si quid in fraud. patro. Bar. in l. & ideo, ff. de cond. iur. Ruin. in consil. 122. num. 14. & 15. consil. 173. num. 15. vol. 1. Rubs. in consil. 58. numero 4. Ripa

in lfi vnuquam, numero 109. & ibi Tiraquell. in verfi. reuertatur, numero 17. & 18. C. de reuoc. donat. Dominus Becius in confi. 42. num. 20.

Tamen fi in donatione appofitum eft pactum, quod donatarius teneatur alere donatorem, & ille deficiat in obferuatione pacti, reuocatur. & [8] dominium rerum donatarium in donatorem, & ei datur vtilis rei vendicatio, vt eft textus in l. 1. C. de donat. quæ fub modo, vbi dicit, quod vendicari poffunt rei autem vendicatio datur foli domino, & hoc dicit gloff. ibi introductum effe fpéciali fauore alimentorum, ad idem eft text. in cap. verum, fecundum intellectum gloff. l. de condit. appof. fequitur Bald. in confi. 250. volu. 3. Rom. in confi. 128. 4. num. 3. idem voluit gloff. in d. l. traditionibus, in ver. non nudis, Aretin. in l. l. col. pen. ff. de legata. vbi dicit dari vtilem actionem in rem, Corne. in confi. 10. colum. 2. verfi. fimiliter & donatio, & in confi. 102. col. 2. verfi. & infuper, vol. 1. & in confi. 45. col. 1. ver. circa fecundum, volum. 4. Ripa in confi. 146. num. 1. idem Ripa in l. fi. numer. 129. C. de reuoc. donat. vbi poff. Bart. dicit bonum effe donatori, quod femper apponat pactum præftit. alimenta, & in l. in infulam, num. 86. ff. de verb. oblig. vbi poff. Bald. in dicto confi. 250. inquit moram non poffe purgari, tum quia exequutio iam facta eft à lege, tum etiam quia non purgatur, quando res non potest in priftinum reduci, Alcia. in confi. 111. num. 5. Cur. iun. in d. l. traditionibus, num. 26. Bertran. in col. 66. vol. 3. vbi dicit, quod mora purgari non potest, idem Bertran. in confi. 74. eodem volum. Dudac. lib. 1. variar. refolu. cap. 4. num. 4. vbi inquit fine dubio dari vtilem rei vendicationem donatori ad repetendum donata, Cordub. in d. l. fi quis à liberis. §. vtrum, num. 20.

Confirmatur hæc conftitutio, quia videmus idem feruari in Ecclefia, & pia caufa, in qua fine traditione [9] tranfertur dominium, l. fin. vbi Doctores, C. de facrofanc. ecclef. glo. in dicta l. 1. C. de donat. quæ fub modo, & ibi etiam ponunt Doctores, & in l. traditionibus, C. de pact. & ibi Iaf. num. 17. dicit idem effe in pauperibus, & Cur. iun. num. 25. dicit intelligendum effe de vtili dominio, & rei vendicatione, Iaf. in confi. 143. num. 4. volum. 4. Parif. in confi. 77. n. 4. volum. 1. Ruin. in confi. 128. num. 6. vol. 1. Alciat. in confi. 12. num. 6. Tiraqu. in l. fi vnuquam, in ver. donatione largitus, num. 153. & num. 169. & in ver. reuertatur, num. 338. C. de reuoc. donat. & in tract. de priuileg. p. 1. ca. priuileg. 107. ratio priuilegij eft fauore alimentorum, vt voluit gloff. in d. l. 1. C. de dona. quæ fub modo, vbi etiam fequitur Bart. qui infert, quod ideo rei vendicatio concurret cum conditione, quia cum fit vtilis tantum non dicitur proprie res mea, & condici potest, fecus fi effet directæ, quia res effet mea, & condici non potest res propria. & hoc cafu, quia deficit directum dominium, iudicatur de illa re tanquam de aliena, vt inquit Bald. ibi in fin. per l. in bello, §. li quis feruum, ff. de capti. & quod fit inductum fauore alimentorum, ponit etiam Salicet. ibi in 3. oppof. num. 4. dicens, idem ftatui in ecclefia, & nu. 8. poff. Bald. in Lea lege, C. de cond. ob cauf. dicit colligi poffe bonum confilium ad impediendum alienationem rei donatæ, quod fcilicet adiciatur rem tradit. vt aliquid foluatur annuatim pro alimentis, & hoc voluit ante omnes Cyn. in d. l. 1. & idem voluit Salice. in Lea lege, oppo. 14. C. de condit. ob cau. Rip. in d. l. fin. num. 129. C. de reuoc. donat. Verum Curt. Iun. in d. l. traditionibus, numero 26. C. de pact. dicit hoc effe regulare in omnibus donationibus, vt propter inobferuantiam pactorum retransferatur do-

minium in donatorem fine traditione, & hoc duplici ratione: primò, fauore donantis, qui exercet liberalitatem: fecundò, odio donatarij ingratij, qui pacta non obferuat, fed eius opinio eit falfa, quia ob pacta non feruata datur quidem conditio ob caufam ad repetendum donata, vt totit. ff. & C. de cond. ob cauf. fed dominium non retransferitur nec datur rei vendicatio & idem eit refpectu eius, qui liberalitatem exercetis enim licet fauore dignus fit, non tamen reperitur, quòd non feruata pacta poffit vendicare donata, ita ergo verior ratio fauore alimentorum.

[10] Prædictum tamen priuilegium non habet locum, quando donatio facta eit Ecclefie, vt inquit Bald. in d. l. 1. ver. Canoniz. non concederet, C. de donatio. quæ fub modo, vbi dicit apud Legiflas, hoc verum effe etiam in Ecclefia, fed quod Canoniz. non admittunt, ideo fubdit, cafum non effe figurandum in Ecclefia, vel hofpitali, fed in alijs, & quamuis non dicat, ratio effe potest, quia priuilegiatus nõ [11] vitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, Authent. quas actiones. C. de facrofanc. ecclef. c. in præfentia, de probatio. l. fed & multæ. §. l. ff. de excufat. tutor. alfiduis. §. exceptis. C. qui poti. in pigno. habe. Bald. in c. 1. ver. fed contra hoc immediate, de probatio. vbi infert, quòd hys [12] non vitur contra fiftum eo priuilegio, quod tibi edatur, idem eit, quando fiftus cum dote concudit l. 2. C. de priuileg. hñc, & quòd dictum eit fupra de fiftis, voluit etiam Dec. in d. c. 1. nu. 15. l. af. in l. one quifquam, ff. de edict. Natt. in confi. 14. 1. numer. 4. Caccialup. in l. omnes populi, num. 128. ff. de iult. & iur. vbi loquitur de eligendo iudice, Berengac. in leg. in quatam, cap. 1. num. 212.

Contrarium tamen tenuit Roman. in confi. 284. num. 3. vbi tenet, quòd etiam contra Ecclefiam competat priuilegium reuocandi donationem, & transferendi dominium, nihil tamen allegat præter textum in d. l. 1. & in d. c. verum, & hanc opinionem tenendo poffet ad contrarium fundamentum responderi, quòd priuilegiatus vitur priuilegio etiam contra priuilegiatum, qui tamen non habet priuilegiu in ea fpecie, de qua [13] tractatur, vt eit text. in l. fin. ff. ex quib. cauf. maior, vbi minor reftituitur contra minorem, & ad aures, vbi Abb. in 2. not. de præfcripta declarant Cyn. & alij in Authent. quas actiones. Doctores in leg. priuilegia. ff. de priuileg. credito. & hanc declaratione fequuntur omnes, vt inquit Deci. in c. in præfentia, nu. 51. de prob. ecclefia autem non reperitur ifto cafu fpécialiter priuilegiata, ego non video, quare eo modo priuati non debeat Ecclefia, ficut laicus, propter pacta non feruata, videmus enim quòd Ecclefia, quæ rem habet in emphyteufim, [14] cadit à iure fuo, ficut priuatus quilibet, fi promiffum canonem non foluit, Bald. in c. num. 10. de alien. feud. vbi Aluar. in §. inde potest, colum. 3. & Aflic. num. 15. idem Bald. in Authent. qui rem, numer. 4. C. de facrofanc. ecclef. gloff. in c. conftitutus, in ver. iuxta ratam, vbi Hoft. & alij de religio. domib. Specul. in titul. de locat. & nunc aliqua, num. 25. gloff. in d. Authent. qui rem, vbi Sali. num. 2. vbi Cagnol. num. 61. Bald. in l. placet, num. 3. C. de facrofanc. ecclef. & ibi Parpal. in repet. num. 120. dicit effe magis communem opinionem poff. Iaf. numer. 16. in l. lect. & numero decimo octauo in 2. Redoan. in tractat. de alien. rer. ecclef. in tit. de caducit. feud. ob nõ folut. cap. 2. numer. 3. ergo eodem modo priuabitur eo pactum non feruatum: ftrictius enim ligat pactum, quam lex, & cum d. l. 1. loquitur indefinite de

bet

bet indefinitè quoque intelligi. Lde pretio. ff. de pube. bica.

Benè admittit, quòd Ecclesia restituitur in integrum, si ob culpam prælati, qui alimenta non præstitit, cecidit à iure suo, sicuti restituitur, [15] quando priuatur ob canonem non solum, c. extr. de restit. in integ. lvi. inter diuinum. C. de sacrosanc. eccles. lrem. publicam. C. de iure rer. fiscalib. 10. Specul. d. tit. de locat. §. nunc aliqua. num. 26. Iaf. in l. 1. num. 49. C. de iure emphyt. Curt. l. un. de feud. in 2. parte. quest. 18. num. 2. Ruin. in consilio. numero septimo consil. 156. in fin. volum. 1. vtiur. [16] enim iure minoris, vt voluit gloss. in cap. auditis, vbi etiam Abb. de restit. in integ. & restituitur etiam ad lucra, vt per Abb. ibi, numero 15.

Restringe secundò præilegium prædictum, vt procedat, quando id, quod pro alimentis erat præstitum, est quid magni valoris, aliàs si erat quid modicum, non idèd erit locus [17] reuocationi, ita tenet Salicet. in l. ea leges, in 4. oppos. num. 11. C. de c. 10. dict. ob caus. mouetur, quia emphyteuta non priuatur ob modicum canonem non solum, vt probatur in l. qui rem. C. de sacrosanc. eccles. & quia pro tam modico non est de alimentis prouisa alimentario, nec fatistis, d. l. facit, quia propter [18] modicum ingratitudinem vasallus non priuatur, Bald. in c. 5. l. 1. vbi gloss. C. de libe. caus. Barbat. in consil. 45. colum. 17. volum. 4. Tyraqu. in tractate iudic. in reb. exig. feren. ver. quadragesimo nono, & dicit Bald. in d. Authen. qui rem, in 2. not. quòd emphyteuta ob deteriorationem modici [19] momenti non potest expelli, quia contractus non reuocatur pro modico, sequitur ibi Fulgo. Castren. & Iaf. & ficit, quia redhibitor non datur pro minimo vitio, l. si tamen, §. vlt. ff. de edil. edict. Bald. in l. si prædium, columna 1. ver. quero pro quibus rebus. C. de edil. actio. Addo quòd modò deficiente in modico, non debet reuocari contractus, sicuti dicimus non deficere [20] conditionem, si defecit fit in modico, secundum Bald. in l. pro hæreditariis, columna 2. ver. 11. C. de hæred. actio.

Contrarium tamen voluit Bald. in d. l. ea leges, §. ver. octauo ad idem, vbi consuluit quòd apponatur semper in instrumento donationis aliquid præstandum in causa alimentorum, & pro eius dicti confirmatione Ripa in l. fin. numero 129. C. de reuoc. don. considerat verba d. l. l. ibi, vt certis sibi alimenta peteret. illa enim dictio, certa, idem significat, quòd aliqua, l. si certis annis, C. de pact. & dictio, [21] aliquid, verificatur in modico, hanc legem, ff. de contrah. empt. per quam dixit Oldrad. consil. 226. columna 4. ver. secundo, vbi donatio, num. 8. quòd dictio, aliqua, arcuat significationem orationis ad rem modicam, & dicunt Bart. & Ange. in l. si seruam, §. ait pætor, ff. de acq. here. naturam eius dictionis esse, vt in qualibet particula, & ita etiam in minimo verificatur, & inquit Deci. in c. de appellationibus columna secunda ver. primus est, quando dispositio, extra de appella. quòd vbi dispositio loquitur per dictam dictionem semper minimum est considerandum, & dicunt Bald. & Deci. in cap. quoniam, de testibus sit esse, si etiam quid minimum conferat ad causam id, quòd requiritur in eo textu, & plures citat Tyraqu. in l. l. inquam, in ver. omnia, vel partem aliquam, nu. 14. & 15. C. de reuoc. donat. etiam enim dictio vniuersalis, quæ omnia comprehendit, & nihil omittit, vt dixi in consil. 33. num. 20. cum ergo textus dicit, certa alimenta, perinde includit quid minimum, ac si dixisset, aliqua alimenta, secundum Salicet. ibi, Ripa ibi ad-

ducit etiam, quòd emphyteuta non solum priuatur re emphyteutica ob non solum canonem, quando [22] consiluit totus in vno num. & in re minima, vt voluit Bart. in d. Authen. qui rem, num. 6. vbi Bald. num. 3. Iaf. nu. 16. qui dicit communem, Iaf. & idem dicens, num. 30. Iaf. in l. 2. num. 53. C. de re emphy. Afflic. in decis. 80. num. 2. Socin. in consil. 167. num. 7. in fin. volum. 2. Barbat. in consil. 26. in fin. volumine 2. Ruin. in consil. 167. num. 10. volum. 4. Tyraqu. de retract. conuent. §. 4. gloss. 6. num. 16. in fin. sed etiam quando ex maiori canonè deficit solum vniuersi [23] num. 1, vt voluit Specul. in d. §. nunc aliqua, num. 40. Castren. & Alexand. in l. in executione, §. item si ita, ff. de verbo. oblig. Iaf. in d. l. 2. vbi reprehendit Bald. contrarium tenentem, & ante hos Alber. in Authen. qui rem, num. 4. Oldr. in consil. 19. lmo. 1. epotuit, num. 27. de locat. G. ad. in consil. 57. num. 10. Crot. in l. 4. §. Cato num. 29. ff. de verb. oblig. Bero. in consil. 110. num. 17. volum. 1. Tyraqu. d. glo. 6. num. 26. & in tractate iudic. in reb. exig. feren. ver. 51. l. 2. Roland. in consilio 17. numero 14. volum. 2. Nat. in consil. 479. num. 7.

Addo, quòd voluit glo. in l. res bona fide, ff. de cotrahen. empt. per quam dicit Bald. quòd facilis cadit emphyteuta ob defectum vnius numi, quòd est pactum, [24] idem Bald. in rub. C. de contrahen. empt. num. 10. quest. 10. Barba. in consil. 40. colum. 12. volum. 1. Tyraqu. d. l. ver. quinquagesimo primo, confirmatur, quia priuatio emphyteute non solentis inducitur propter contemptum, non propter [25] rem, vt dicit Bald. in cap. 1. §. aut si libellarius, columna 1. quibus mod. feud. amitt. sequitur Nat. d. consil. 479. numero 9. ergo non debet attendi, an id, quòd erat solutum sit multum, vel modicum, & ad ipsum consideratur in d. l. 1. C. de donat. quæ sub modo ibi, eo, quòd legi illi obtemperare voluerit, & non minus dicitur inobediens, qui deficit in modico, quam qui in multo, & non est absurdum, nam regula, quòd contractus non sit illi obseruandus, qui ex parte sua non obseruat, procedit enim quando pars deficit [26] in minimo, secundum Bald. in l. iurisdictione, §. adeo, in ver. pacta consenta, in 2. notab. ff. de pact. Dec. in l. cum proponas, num. 5. vbi Curt. in d. Alex. n. 2. C. de pact. Nat. in consil. 373. num. 29. ver. nec releuat, Carpha in consil. 66. num. 28. D. Beci. in consil. 45. num. 10. Menoch. in consil. 55. n. 6.

Et non obstat id, quòd inquit Salicet. in d. l. ea leges, quòd scilicet emphyteuta non priuatur, quia si intelligit quòd non priuatur, si deficit in modica solutione, habet contra se communem opinionem: si vero intelligit, quòd non priuatur ob modicam deteriorationem, quo Casu bene dicit, [27] & idem tenetur supra citati Doctores, quibus addo Roland. in consil. 49. num. 21. volum. 2. Menoch. de arbit. iudic. casu 78. num. 6. Ludou. decis. Perus. 22. num. 21. & sequuntur infiniti Moderni. responderi potest, tunc non priuatur, quia ea pœna respicit rem, non autem contemptum, & in casu nostro deficiens in solutione dum non obtemperat legi contractus, dicitur continere, idèd pro modico defectu priuatur. Rursus, qui male vtiur re illam deteriorando, non impugnat contractum, sicuti qui non soluit quòd promissum, vt in d. l. ergo nō mirum, si non vtroque casu inducitur priuatio emphyteute.

[28] An autem isto casu licitum sit moram purgare, concludit Cyn. in d. l. licet si tria concurrant, quòd lis non sit contestata, quòd fiat intra modicum tempus, & quòd ius creditoris non sit actum detentius, sed quia actum est hoc eodem titulo, in priuile-

an liceat purgare moram in causa alimentorum, non reprobato: tamen quod idem tenuit Curt. Iun. in l. traditionibus, n. 26. C. de pact.

Dantur autem plura remedia, quando donatarius non implet contractum, & non præstat alimenta, nam competit propter vitium rei venditione conductio ob causam [19] ad repetendum data, l. si vt proponis. C. de cond. ob cau. in d. l. C. de donat. que sub modo, vbi gloss. Bald. Salice. & alij. Corn. in conf. 252. colum. 4. ver. circa secundum volum. 3. & de hac conditione loquuntur Doctores, quando mentionem faciunt de actione personalis, nam conductio est in 30 personam, s. sic itaque, Institut. de actio. gloss. in d. l. l. actionum, in princip. ff. de actio. & oblig. s. appellamus Institut. de actio. & conductio dicitur omnis actio personalis, quia condicere est denunciare, & in realibus non est necessaria denunciatio, ita declarat Inf. in l. certi conductio, in princip. num. 3. & s. si cer. petat. multæ tamen conditiones [31] quæ sunt in rem scriptæ, & dantur contra possessorem, l. 3. §. 2. vbi gloss. in ver. est autem personalis, & ibi not. Docto. ff. ad exhiben. l. in vbi Bartol. & alij. ff. de oper. nou. nū. & multos citat Tyraquell. de retract. confang. §. 8. gloss. 5. nume. 8. vbi potest videri, datur etiam actio prescriptis verbis, [32] sed non ad reuocandum data, imò ad implementum promissorum, l. legem. C. de don. l. si donationis. C. de contrah. empt. gl. in d. l. 1. vbi Bart. in prin. & Salic. n. 2. quod si contractus esset iuratus, daretur pro rescissione [33] actio ex l. si quis maior. C. de transact. Corn. in conf. 252. col. 4. vol. 3. Rip. in conf. 146. n. 1.

SUMMARIUM

1. Retentio regulariter est prohibita, & vna res pro alia retineri non potest, & infertur ad plurima.
2. Animal alienum inuentum in proprio fundo dare damnum retineri potest à domino fundi, vt cognoscat cuius sit.
3. Animal alienum qui pascit, potest retinere donec sibi satisfiat.
4. Retineri potest res pro impensis in ea factis.
5. Libri scholaris, vel Doctoris capi non possunt pro executione iudicii.
6. Libri scholaris retineri possunt pro impensa facta in funus eiusdem scholaris.
7. Bona fidei commissi retineri possunt pro impensa facta in eorum conseruationem.
8. Retentio datur pro melioramentis non liquidis quando fidei commissum est restituendum.
9. Retentio non datur pro melioramentis non liquidis, quando offertur cautio, sed sententia iudicis executioni.
10. Retentio exceptio competis etiam in executione sententia.
11. Retentio datur etiam contra singularem successorem debitoris.
12. Hypotheca tacita datur ei qui pascit equum, vel animal aliud quod non pascit.
13. Hypotheca cum privilegio prelationis datur ei qui pascit animal alienum.
14. Animal alienum qui pascit, si aliud locauit ad vt. thoram, tenetur imputare vellera in alimentum.
15. Hæres qui præstat alimen. potest alimen. retinere donec sibi satisfiat.
16. Carcerum custos non potest retinere carceratum pro alimentis præstatis, & pro custodia.
17. Rei non meliorata non potest retineri pro ea, quæ

fuit meliorata.

18. Homo liber non cadit in obligationem.

19. Pascua qui locant, vel ferunt vendita in alimentum animalium habet tacitam hypothecam cum privilegio prelationis in animalibus.

PRIVILEGIUM LXII.

Retentio regulariter est prohibita, & vna res non potest pro 1 alia retineri, vt est text. & ibi Docto. in l. fin. C. commodat. & l. si non inducta. C. in quibus caus. pign. taci. contrahen. Docto. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. indeb. vbi regula constituitur, quod creditor non potest pro suo credito rem debitoris penes se retinere, imò dicunt Alb. & Fulgo. in d. §. si centum, quod Aduocati & procuratores non possunt retinere scripturas, & instrumenta clientum, donec sibi satisfiat pro mercede, vel salario debito, sequitur Inf. in d. l. si non sortem. §. si centum, numero 10. vbi constituit regulam negativam, quam limitat quinque modis, vt per eundem modo regulam facit Negul. in tract. de pign. 3. memb. §. par. num. 1. vbi etiam multis modis limitat, & ratio est, quia hoc esset sibi autoritate propria ius dicere, contra L. ne quis in cau. prop. & ideo si quis alienum pecus inueniat [2] in proprio fundo damnum datur, non poterit illud retinere donec rescatur damnum, sed bene potest illud retinere, vt cognoscatur cuius sit, ad effectum, vt contra illum agat pro damno dato, vt est text. in l. Quintus, & l. si quis ad leg. Aquil. Spec. in tit. de actio. in ver. sed nunquid pecudem, Bart. & alij. in l. hoc amplius. §. de his autem, ff. de dam. infect. Bald. in l. secunda. C. de seru. fug. Alciat. in tract. præsumpt. regul. præsumpt. 50. vbi concordat contrarias opiniones.

[3] Si quis tamen alienum animal pascit, potest illud retinere donec restituatur sibi expensa, vel pretium alimentorum, Guid. Pap. in tract. præsumpt. cha. 4. eum relert, & sequitur Alciat. d. præsumpt. 50. dicit retineri quidem posse pro alimentis præstatis, sed non pro damno dato, Coraf. qui neminem allegat in rub. ff. de seru. n. 140. vbi tamen nume. 138. dicit ex communi Doctorem calculo non licere vi equi, vel alterius animalis retentione pro damno dato in prædio, & inquit pro pabulo licitam retentionem esse, etiam si diu pecus aluerit illud retinend. inclusum cum ignoraret eius dominum, Sola in consil. Prædem. in decret. de capti. deb. in gl. 3. par. num. 6. ratio est, quia res potest semper retineri pro impensis in ea factis, §. si in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. indeb. & ibi hoc notant Barto. & alij. vt per haren. 10. & Bald. in l. si. Quomodo, quod factor potest retinere vellem, donec sibi solvatur merces, Negul. 3. memb. §. par. princip. nume. 8. & licet regulariter non possit fieri executio, [5] in libris scholarum, secundum gloss. in l. ne pro Procuro. ff. de verb. signific. Bald. in rub. C. qui bonis ced. poss. tamen si quis impendit in funus scholaris potest pro ea impensa liberos & alias res scholaris §. retinere, Bald. in d. l. si non sortem. l. restituenda, per illum text. C. de pen. hared. & in l. 1. C. ob chyrograph. pecun. Inf. in d. §. si centum, nume. 10. Menoch. de recup. poss. rem. n. 11. u. & ideo videmus quod grauatus retinet rem donec à fideicommissario sibi satisfiat pro expensis [7] factis in re subiecta restitutioni, leg. domos, vbi Bartol. Bald. Alber. Imol. Cuman. Alexand. Inf. & alij. ff. de leg. 1. mulier. §. sed etenim, versic. sed & ipse, ff. ad Trebellian.

[8] Precedit autem huiusmodi retentio etiam si debitor

debitum ex causa melioramentorum non sit liquidum, ut est textus in l. cum seruus, in fin. ff. de cod. & de moniti. Item liberatur. §. i. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solu. Tyraquell. de retract. conuentio. §. 7. gloss. l. nume. 3. Rhyn. consil. 8. nume. 17. volum. 1. Capic. in decis. 7. vbi in f. dicit ita fuisse indicatum, sed id verum est nisi cautio offeratur, quando enim offeratur, §. 9. tunc non sunt liquida, sententia mittitur executioni, & non datur retentio secundum Caltr. in consil. 79. volum. 2. vers. 1. videndum volum. 3. Go. ad. in consil. 100. num. 21. Negul. in tract. de pign. in 4. memb. §. par. n. 5. vbi tamen aliud vult quādo in sententia dicitur solutus prius expensis, quia tunc illa condicio debet purificari, de quo vide Marz. in formul. fideicom. ca. 66. non curō enim prosequi, sed fati est loco figurare, vbi videre possit lector quando controuersia erit inter partes.

[10] Est autem adeo fauorabilis hæc retentio, quod competit etiam in executione sententia, Lin hoc iudicium §. 1. versic. sedis qui a iure. ff. commun. di. n. Rom. singul. 174. tu scis, Bald. in l. peremptorius, nume. 12. C. sentent. rescin. non pos. Caltr. in consil. 166. volum. 3. vers. 6. debet videtur, volum. 2. Coru. in consil. 147. colum. penul. in fin. volum. 2. Deci. qui alios citat in consil. 119. nume. 2. Crau. in consil. 148. nume. 2. Capic. in decis. 119. per totam, Tyraq. d. glo. 1. nume. 15. Negul. d. 4. memb. §. par. n. 10. vbi citat Bart. Alex. & l. Rolan. in consil. 18. num. 3. volu. 1. Cephal. in consil. 296. num. 36.

[11] Et datur etiam contra singularem successorem debitoris secundum gloss. Cyn. Albe. & Salices in l. C. etiam ob chirogra. Rip. in l. vbi purē §. qui in distrabendis, nume. 3. ff. ad Trebel. Boer. in decis. 44. num. 14. Didac. lib. 1. Variar. resolut. c. 8. num. 3. vers. ceterum, & si post Negul. in d. 4. memb. §. par. n. 2. in fin. citat datur singularem successori ipsius creditoris, ut probat Socin. in consil. 158. num. 28. volu. 2. Crau. in consil. 148. nume. 2. & t. præter eos Rol. in singul. 177. vbi Apofist. allegat Rip. Negul. & alios, Galeus in tract. de leg. camer. instr. fol. mihi 69. nume. 15. Cephal. in consil. 399. num. 35. D. Becius in consilio 97. nume. 21. Sebastian. Medic. in tract. comp. in 2. par. quæst. 16. num. 18. & de iure retentionis late agunt Negul. d. 4. memb. §. par. 2. princip. vsque ad numero 22. vbi multas conclusiones constituit, late Roland. in consil. 28. volu. 1. l. ad §. si centum. Menoc. d. rem. 15. n. 499. & multis seqq. Tyra. d. §. 7. gl. 1. n. 1. vsque ad finem, vbi multas decisiones inuenies, quibus in actu practico infutur.

Ampliat autem nostra conclusio, ut non solum datur retentio equi vel serui, quibus sunt præstita alimenta, sed etiam datur impensam facienti pignoratitia [12] actio, quia vterque remanet tacite obligatus, ut est text. vbi gloss. & Doctores notant in l. necessarias, in prin. ff. de pigno. actio. imo is, qui præstitit alimenta præteritur [13] anterioribus creditoribus, ut notat Bar. in l. interdu. num. 1. ff. qui potio. in pigno. habean. vbi dicit hoc esse notandum specialiter in alimentis, quia si is qui equum habet pignoratium impendit in alimentis illius, vel serui cultodientis, quod in eis præteritur omnibus anterioribus, sequitur Negul. in 3. memb. 7. part. num. 16. vbi subdit quod repetens talia alimenta non tenetur probare quod ea præstiterit, quia præsumitur præstiterit ex quo retinuit penes se, Bartol. Imol. & Alexand. in l. cum seruus, ff. de verb. oblig. addit etiam, & id seruius pro limitatione nostre conclusionis, quod si is qui pœcit expensas, dedit equum ad vecturam, imputat quæ alimenta quidquid exigit in eam causam, allegat

Bald. in l. 2. C. de par. pign. Alexan. in l. si seruus, ff. de pignatio.

Et quod dictum est supra de animalis, cui quis a limoniam præstitit, locum habet quoque in homine, qui est in hospitio potest hospes [15] retinere illius res pro solutione prandii, vel coenæ, ut declarat Pet. Rebuff. in regu. consil. tom. 1. art. 4. de lit. oblig. gloss. l. num. 37. vbi dicit esse speciale contra tamen licet decisio Jacob. de Arcet. qui dicit quod carcerarius [16] non potest retinere carceratum donec soluerit expensas, & salarii custodiz, sequitur Guid. Pap. q. 448. licet dicat contrarium seruari de factis, sed hoc procedit in libero homine, secus in rebus, Causalean. in decis. 44. nume. 47. vbi multos allegat, qui tamen hoc non dicunt, sed generaliter loquuntur de retentione, & hoc est multum speciale si est verum, quia regulariter res non meliorata [17] retineri non potest pro ea, quæ fuit meliorata, Caltr. in consil. 120. in primo dab. volumine 2. Tyraquell. dicto §. 7. gloss. numero 12. Cum ergo nihil in conseruationem rerum fuerit impendit, non debent impies res obligare, nisi dicamus, quod res veniunt accessorie ad personam, quæ cum sit libera [18] non gedit in obligatione liberis, §. si quis sciens, ff. de libe. cau. vbi loquitur de venditione, Dec. in l. libertas, nume. 5. ff. de reg. iur. l. 1. vbi gloss. citat concordantes, C. de par. qui in d. str.

[19] Per prædicta Causalean. d. decis. 44. numero 47. dixit quod qui herbas vendit vel pascua locauit pastoribus, habet hypothecam super animalibus cum prælatione, & dicit se ita aliquando consuluisset, allegat l. huius, ff. qui potio. in pignor. hab. vbi loquitur de eo qui credit in cibaria nauarum, & ex opinio est in ducatu Mediolani consuetudine approbata, ut armenta sint obligata pro pretio forni quod fuit ab illis consumptum, nec alia causa sit anterior, & ut alias dixi, hæc sententia non est vera, quia Lhuus, loquitur, quando expresse in eam causam factum est mutuum, at secus est quando simpliciter vendit mutuum est, vel locata pascua.

Aduertendum etiam circa eiusmodi retentionem ad ea, quæ ponunt Tyra. circa Menoch. Negul. & alij supracitati, ut scias eam bene deducere in iudicium.

SUMMARI.

1. Pater potest res res inestimabiles.
2. Pater negans alimenta filio perdat patriam potestatem.
3. Pater, qui negat filio alimenta, si nile perdat sane puniatur, nec si necesse sit propriis manibus.
4. Pater priuatur patria potestate si uolentem filium expomat, & vbi declaratur.
5. Pona est commensuranda delicto.
6. Pona locus non est nisi in casibus a iure expressis.
7. Priuatio iuris competentis ducitur pona.
8. Delinquens rem aliquam perdit omne sui quod habet in ea.
9. Filii delinquenti dominum periclitantem perdis alium gratum, & inferunt ad alia.
10. Pater negans filio alimenta puniatur extra ordinem.

PRIVILEGI. LXIII.

PATRIA potestas est res pœr [1] ceteris inestimabilis, si filius familias, & secundum vulgarem, ff. de leg. 1. tamen si pater impie filio negat alimenta

eam perdit, quia non debet eam habere in potestate [2] cui negat alimenta, vt inquit gloss. in l. nec filium. C. de patr. potest. & hoc dicit notandum Abb. in cap. fin. num. 5. de conuer. infid. & ibi post gloss. in l. necare, ff. de liber. agnosce. dicit quod si filius periret ob denegata alimenta, puniretur pater, ac si propriis [3] manibus filium necasset, quod inquit notandum & sequitur Brun. in stat. exclus. semin. artic. l. num. 26. Pinel. in l. 1. part. 3. num. 57. C. de bo. mater. vbi allegat. l. 1. §. sed scimus. C. de lat. lib. tollen. quod dicit expellentem a domo manere penitus segregatum a substantia expulsi. Cordub. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, numero 10. ff. de liber. agnos. vel alien. & illam gloss. in l. necare, sequitur Bartol. in tracta. de alim. numero 27. dicens quod eo casu pater teneretur. l. Cornel. & pro hoc facit, quia eodem modo pater priuatur potestate patria, [4] si filium infantem exponat, vt est text. in cap. de infan. & languid. expos. vbi Gofred. intelligit indistincte, verum est quod Innocent. Host. Vincent. quos citat, & sequitur Abb. ibi, numero 2. dicunt hoc procedere solum, quando non solum expositus erat infans, sed etiam, quando erat liguidus, quia sicuti detestabilis est denegare alimenta infanti, & languido, ita grauiori poena est dignus, quatenus autem ibi poena priuationis imponitur duobus concurrentibus quod filius sit infans, & quod langueat, videtur hoc repugnare glo. in d. l. nec filium, quæ vult quod priuatio indistincte cuiuscunque status, & qualitatis filius sit, & videtur confirmari ratione, quia in eo quis est puniendus, in quo delinquit, & poena [5] est delicto commensuranda, Authen. omnes peregrini, vbi Bald. in fin. C. commu. de successio. Bartol. in l. leuati. in princip. ff. de vlcup. Deci. in c. cum Ecclesia. S. Marie in princip. de consi. Crau. in consi. 46. numero 15. at alimenta non debentur filio ratione patrie potestatis, ergo denegando alimenta filio, non peccat contra patriam potestatem, & consequenter non deberet eam amittere, item non videtur in filio maiore, vel pubere, eadem ratio aggravandi poenam, quæ est in infante, & languido: nam infans, vt qui ignorat quidquid videt, & expertus est iudicii, & nihil potest per seipsum, & inhabilis est non solum ad iudicia, sed etiam ad omnia alia, vt dixi in consi. 9. num. 22. non habet aliud remedium, & vbi prodita sunt ordinaria remedia non est ad poenas conuolandum, quibus non est locus, nisi in casibus a iure [6] expressis, gloss. in Authen. de non eligen. secun. nub. §. cum igitur. l. & si quis, §. ditius, ff. de relig. & sumpt. funer. Alexand. in consi. 103. num. 15. vol. 1. Barb. in consi. 51. num. 13. vol. 1. Deci. in consi. 533. numer. 1. Curt. in consi. 337. numer. 17. Crau. in consi. 205. nu. 31. & priuatio iuris alicui [7] competentis dicitur poena, l. si quis minor. C. de transact. §. fin. vbi Doctores Institut. de legat. Aretin. in l. Tina, columna 3. ff. de verb. oblig. Barbat. in consi. 24. volum. 1. Socin. in consi. 27. num. 26. volum. 4. Berol. in consi. 13. num. 6. vol. 1. D. Becius in consi. 104. n. 12. & videmus, quod in l. 1. C. de pat. qui filiditr. non imponitur poena patri vendenti filium extra causam necessitatis, quidquid tamen sit, etiam meo iudicio verior sit opinio Abb. nec valida ratione sustineatur gl. in d. l. nec filium, est feruanda hæc opinio in iudicio fauore alimentorum, & difficile contrarium posset obtineri licet, vt dixi hæc rationem non habet, sed fundetur sola comparatione domini & patroni, de quibus paulo infra dicemus. si vero communem teneamus ratio esse poterit, quia negans alimenta alicui videtur illum habere pro derelicto, proinde perdit omne ius [8] quod in eo habet, vt inquit textus in leg. fina. ff. pro dere-

lictis, & text. in l. 2. in fin. C. de infan. & expositis, dicit quod nemo potest sinu dicere quem percuntem contemplit, & Bald. ibi dicit quod vallus [9] deserens dominum periclitantem, vel insulatum ab inimicis perdit illius gratiam, sicut dominus derelinquens vallum percuntem perdit omne ius vallalligij, & idem inquit de ciue deserente Ciuitatem, cum videt illum perire, quia perdit omne ius ciuitatis, quod ego vidi seruari in Ciuitate Mediolani cum in ea fuisset decennio nunc elapso grauis epidemia, editum enim fuit decretum contra ciues, qui pro salute sua propria Ciuitatem deserere, sed ad hoc responderi potest quod non eo ipso videtur pro derelicto habere, cum alimenta non ministrat, vt declarat gloss. in d. l. fin. ff. pro derelict. per textum in dicta l. 2. C. de infan. expos. bene verum est quod extra ordinem puniatur qui [10] alimenta negat filio, vt dicitur in ea l. 2. & dicit Eman. Costa in l. si ex cautione, in versic. sea doli, num. 6. C. de non l. si pecun. quod in extraneorum ferme conditionem rediguntur parentes, qui filius alimenta impie denegauerunt, sequitur Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. & si impubes, nu. 43. & quando pater male vitur sua autoritate priuatur, vt in l. fin. C. de spectacul. & leno. libe. 10. vbi Ioan. de Plat.

SYMMARIA

- 1 Patronus negans alimenta libero in casibus quibus tenetur perdit ius patronatus.
- 2 Dominus qui negat seruo alimenta cogitur illum vendere.
- 3 Patronus propter ingratitude[m] priuatur iure succedendi libero.
- 4 Poena quæ infligitur patri exponenti infanti ipso iure imponitur.
- 5 Verbum præteritis temporis significat canonem lata sententia.
- 6 Participium præteritis temporis importat lata sententia canonem, & requirit declaracionem.
- 7 Enipso, dicitur, importat ipso iure.
- 8 Poena quando imponitur pro facto negatio requiritur mortis.
- 9 Priuatio ipso iure non inducitur nisi in casibus a iure expressis.
- 10 Patronus non perdit ius suum ob alimenta non præstita si liberus reperitur ab alio alimentatus.

PRIVILEGIUM LXIII.

Quæ supradicta sunt in patre, procedunt eadem ermè ratione in patrono, qui si in casibus quibus liberum tenetur alere, neget alimenta, perdit [1] ius patronatus, vt est text. in l. alimena, ff. de lib. agnos. vel alien. in l. Diuus Claudius ff. de iure patron. vbi dicitur quod patronus non cogitur præcise alere liberum, sed cautius, ne scilicet iure suo priuetur, Cordub. in l. si quis a liberis, §. si ex his, ff. de liber. agnosce. & in §. solent, numero 14. Idem est in domino, qui tenetur seruum alere, quod si ei neget alimenta cogitur illum vendere, [2] vti fit, quando contra eum nimia vitur exiuit, vt est text. in l. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. Cordub. in d. §. solent, num. 16. & vtroque casu id est de patrono, & domino est text. in ca. de infan. expos. qui loquitur de exponentibus, & vult quod seruus efficiatur liber, & libertus assequatur ingenuitatem si fuerint expositi, & ibi hoc notant omnes Doctores, punitur etiam patronus iure quod habet succedendi libero, nulla maior est ingratitude, quam alimentum de egra-

10. vt

re, et distinctus supra in donatario, & ponunt Doctores precipue Rip. in l. fin. C. de reuoc. donat. & propter ingratitudinem patronus eo [3] iure succedenti priuatur, cum patronum, si de iure patron. & probatur expresse in d. l. alimenta, in principio.

Et quia supra dubitauimus an hoc priuatio inducatur ipso iure, vel requiratur interpellatio, respondendo ad queritum dico, quod si querimus de infantibus vel languidus expositis, imponitur pena [4] siue alia interpellatione probatur in text. d. c. 2. de infant. exposit. ibi, hoc ipso patria potestate fuit liberatus, nam verbum prateriti temporis significat canonem late [5] sententia secundum gloss. in l. i. ubi emus nulli s. economi, in vers. priuatur. C. de sacros. eccle. vbi Bartol. & Bald. dicunt eam gloss. esse singularem, & notandum glo. in l. 10. criminali, in vers. habeatur, in fin. C. de iur. om. iud. vbi Bald. & Ange. notant & idem est de participio liberatus, posito in text. qui non requirit [6] declarationem glo. in Auth. calli, in prin. C. de sacros. eccle. in l. 1. si quis maior, in vers. priuatur. C. de trans. vbi Bart. & Salic. notant, & pro utroque tam de verbo, quam de participio loquendo infinitos citat Tyraq. in l. fin. inquam in vers. reuertatur, num. 32. & seq. C. de reuoc. donat. idipsum probatur ex verbo, hoc ipso, quod legitur in eo textu, & significat idem quod ipso iure, vt videmus in in dictione [7] eo ipso, vt inquit gloss. in vers. quam siuin vers. eo ipso, de elect. in 6. vbi Gemin. & Frac. in §. fin. gloss. in c. cupientes s. ceterum, in vers. suspensio in prin. eod. tit. & infinitos allegat Tyraq. d. verbo reuertatur, num. 142. vbi num. 143. idem dicit de verbo ipso facto, & nihil interest, quod dicatur ipso facto, eo ipso, vel hoc ipso, quia semper inferitur, quod ipso iure priuatio inducitur sine aliqua declaratione, & citatione, & clarum est quod interpellatio non requiritur, quia exponendo filium, seruum, vel libertum, delinquit committendo. At vbi negat alimenta, non est dubium quin precedere debeat interpellatio, quia vt dixi tractando de ingratitudine pater, dominus, & patronus non tenentur alere nisi in subsidium, ergo interpellari debent, & à filio & aliis conuinci. praterea, vbi pena imponitur pro facto negatiuo, [8] iunc requiritur monitio secundum Innocent. in c. extirpand. §. quia verò de concess. prebend. Bald. in Authent. hoc amplius, versicu. quero vtrum, C. de fideicommissis. Alexand. qui alios citat in l. si ita stipulatus. ff. de verb. obligat. in l. si mora, ff. solut. matrimo. in consil. 10. numer. 3. volum. 8. Deci. in c. praterea illz. column. 2. de appellat. in consil. 605. numer. 2. Ancharan. in capicet canon. vbi Gemin. & Franch. de elect. in 6. Felin. in c. 2. column. 2. de magist. alios citat Tyraq. in d. vers. reuertatur, numero 368. & in terminis text. in d. l. alimenta, loquendo de libertis praeponit petitionem praecessisse. Rursus dum agitur de priuatione ob denegata alimenta nulli extant in iure verba, quae significant priuationem induci ipso iure, ergo sententia requiritur, quia regulariter non inducitur priuatio ipso iure [9] nisi in casibus expressis, & vbi non est expressum in iure requiritur sententia, Innocent. in cap. bonz. il. 2. col. fi. de electio. Imol. Abb. & Felin. in cap. querelam, de iureiur. Rom. in consil. 225. columna 2. versifica, quia ad ponam, Parpal. in l. si quis maior, in 17. notab. & ibi Cagnol. in repet. num. 121. C. de transact. Tyraq. qui alios citat in d. vers. reuertatur, numero 248. erit ergo conclusio quod propter expositionem inducitur priuatio ipso iure nulla precedente interpellatione, vel sententia, at ob denegata alimenta requiritur monitio, & sententia.

Principalis tamen conclusio limitatur nō procedere si libertus reperitur à tertio aliquo alimentatus, quia tunc patronus [10] non perdit ius suum, d. l. alimenta, §. 1. Corn. in consil. 120. col. 2. versic. est tertio, vol. 1. Rol. in tract. de lucro dot. q. 67. c. fi.

SYMMARIA.

- 1 *Falsum non retractatur etiam si veniat ad casum à quo non potuisset incipere.*
- 2 *Extinctum quod semel fuit, non potest reuocari.*
- 3 *Emancipatus non reuocatur emancipationem, & renuncians non incidit in patriam potestatem.*
- 4 *Libertatis sui praedicare nemo potest.*
- 5 *Emancipatus filius reuocatur in potestatem patris si patri neget alimenta.*
- 6 *Correlatorum eadem est disciplina.*
- 7 *Argumentum valet à liberto ad filium.*
- 8 *Emancipatio reuocatur propter grauem iniuriam.*
- 9 *Filiatius ius perdit filius ingratum.*
- 10 *Ingratitudo tollit debitum naturale.*
- 11 *Dos data filia non reuocatur propter ingratitudinem.*
- 12 *Dos non est sine matrimonio, nec ante matrimonium.*
- 13 *Dos non publicatur propter debitum uxoris.*
- 14 *Dos capi non potest pro exequutione sententiae latae contra uxorem pro debito ciuili.*
- 15 *Maritus est dominus rei dotalis.*
- 16 *Dos praesentia non venit in publicatione bonorum filia.*
- 17 *Dos aduentitia non venit in publicatione bonorum filia.*
- 18 *Alienare, qui non potest, non etiam facit alium ex quo sequatur alienatio.*
- 19 *Emancipatus ab auctore non reuocatur in potestatem patris, licet neget patri alimenta.*
- 20 *Heres maritis non opponit adulterium uxori repetiti dote, & ubi inferatur ad alia.*
- 21 *Heres, quibus casibus opponat adulterium, falsum, caducitatem, & alia similia.*
- 22 *Emancipatus non reuocatur ob denegata alimenta in casibus quibus donatio non reuocatur propter ingratitudinem.*
- 23 *Viuda transiens ad secunda vota reuertitur filii primi matrimonij, ea quae habuit à primo viro.*
- 24 *Heres impugnans voluntatem defuncti priuatur ei modo testamenti.*
- 25 *Heres representat personam defuncti.*
- 26 *Promissio facta defuncto extenditur ad heredem.*
- 27 *Pallium falsum cum defuncto extenditur ad heredem.*
- 28 *Libertus non minorem reuerentiam exhibet patri sui patroni quam patrono.*
- 29 *Libertus tenetur alere patrem sui patroni.*
- 30 *Emancipatus an perdat emancipationem, quam habuit ab auctore si neget alimenta patri, qui est heres aui.*
- 31 *Heredis persona alia est à persona defuncti secundum veritatem.*
- 32 *Statutum loquens in casu vero, non habet locum in casu falso.*
- 33 *Statuta debent veri, & proprie intelligi.*
- 34 *Extensio in paribus non datur de uno casu ad alium.*
- 35 *Extensio de persona ad personam diffinita admittitur.*

sua ingratitudinem pater dotauit, quia tunc, etsi non teneretur, tamen videtur ingratitudinem remittere dotando, secus quando dotasset post commissam ingratitudinem, quia eo casu reuocatur dos si ingratitudo superueniat. sed hac solutio redderet inane, & indubitablem questionem Bald. ideo dico eam decisionem procedere, quia ius in dote erat iam questum marito: dum enim Bald. dicit dotem datum prapponit filiam esse nuptam, quia dos non [12] est sine matrimonio, leg. 3. ff. de iur. dot. & ante matrimonium non est dos. l. fin. C. de donante nupt. §. penult. Institutio de nuptialibus Baldus loquutus fuit non de data dote, sed de destinata, ergo reuocari non potest in praiudicium mariti, sicuti ob delictum vxoris [13] non publicatur. Nellus in tracta. bannito. in l. part. 2. tempo. quest. 28. Boslin in titulo de public. bono. numero 73. & fuit originalis opinio Barto. in l. si quis in tantum. colum. 4. C. vnde vis. Cephal. in consil. 24. Clar. in pract. crimin. quest. 78. numero 15. & hac ipsa ratione si vxor contrahat debitum ciuile, non potest pro eo fieri executio in reb. [14] dotalibus in praiudicium viri, gloss. in l. diuo. Pio. §. in venditione, vbi Alex. numero 29. & l. si, columna fin. ff. de re iudic. Guid. Pap. questio. 447. & ratio est quia constante matrimonio maritus est dominus rei [15] dotalis, l. deo ancillam, C. de rei vend. leg. 1. ff. de viupcio. & feruere debet dos oneribus matrimonij, pro oneribus, & l. in rebus, & l. vbi adhuc, C. de in. dot. eadem ratione, ne tertio praiudicium inferatur videmus, quod publicatis bonis filiz non venit dos a patre protecta, [16] quia propter filiz delictum non est puniendus pater, notant Doctores in l. 2. §. quod si in patris, ff. solut. matrimo. Barto. in l. si finita. §. si de vectigalibus. quest. 6. ff. de dam. infecto. Salic. in l. filius, C. de bonis damna. & idē est in dote profecticia, ex quo pater in eas [17] habet vniuersitatem, Rub. consil. 28. per totum, & ratio est, quia si filia non potest patri praiudicare contrahendo, vt per Rub. loco predicto, non etiam praiudicabit delinquendo, & qui non potest alienare, non potest facere actum per quem sequatur alienatio, [18] gl. in litem. quia, ff. de pact. l. codicillis, §. matre, vbi Bart. ff. de leg. 2. D. Becius in consil. 25. num. 2. & si non potest patri praiudicare, non etiam praiudicabit marito, & hac melior est responsio, quam ea que legitur in additio, ad Lupum loco predicto, & Gerard. d. sing. 1. num. 12.

Hæc tamen principalis conclusio non habet locum in eo qui fuit emancipatus ab ayo, is enim non potest reuocari in patriam [19] potestatem a patre, vbi concludit Barto. in l. qui libertus, ff. de adoptio. vbi inquit quod propter ingratitudinem a filio commissam pater non eum reuocet in patriam potestatem, a qua fuerat liberatus per aium, mouetur ex l. fin. in fi. C. de reuoc. don. vbi heres non reuocat donationem prætextu ingratitudinis commissæ contra donatorem defunctum, vt dixi supra loquendo de alimentis denegandis propter ingratitudinem, & videri potest, Ripa in d. l. fin. num. 241. & sequenti, vbi ponit de hærede [20] mariti, an opponat adulterium vxori repetenti dotem, & de hærede domini, an opponat vassallo feloniam, vel aliud delictum, & de hærede filij, an obicit patri transitum ad secundas nuptias, & Cuman. in consilio 164. idem dixit de hærede domini, qui caducitatem non obicit emphyteute, & late prosequitur D. Becius in consil. 9. iere per totum, vbi tamen limitat Bero. in consil. 49. num. 13. in 3. vbi nota 27. Sylu. de feud. recogn. qu. 28. ponit etiam predictos casus Azar. Gabr. commun. opin. lib. 7. titu. de malefic.

conclus. 35. nu. 4. & per totum. mouetur etiam Barto. ex tex. in d. l. i. ibi emancipacione rescissa. C. de ingra. quæ meo iudicio non potest ad id induci, nisi Barto. intelligat, quod proprie is dicitur rescindere, qui eam fecit, sed id non est verum, & Bar. solum sequitur A. re. in d. §. fin. ff. Instit. quib. mod. ius patri. potest. sol.

Sed sicuti, quæ dicuntur de reuocanda donatione per hæredem, & de opponendo caducitatem, feloniam, & adulterium [21] multis modis a Doctores limitantur, vt per Clar. de feud. q. 64. & 65. Vals. illust. q. 96. per totum, Ant. Gabr. d. concl. 25. per totum, vbi ponit limitationes, Rip. in d. l. fin. & per Doctores alibi, ita erit declaranda præsens limitatio, vt iisdem modis intelligatur, sicuti etiam declaranda [22] secundum ea, quæ Doctores dicunt in reuocanda donatione propter ingratitudinem commissam, & in predictis terminis ego intelligo questionem Bar. in d. l. si liberatus.

Quod si queratur, an filius, qui ab ayo fuerat emancipatus, possit in patris potestatem reuocari ob denegata patri alimenta? diuersa erit questio. Nam si pater non sit heres aui, res apud me est indubia, qui etsi neget alimenta, non perdet id, quod a patre non est consequutus, & quando pena priuationis inducitur, non extenditur ad ea, quæ aliunde prouenerunt, quam ab eo, ob cuius offensionem inducitur priuatio, vt dicitur de muliere transiente ad secunda vota, quæ tenetur filiis primi matrimonij reseruare, [23] quæ habuit a primo viro, vt in l. semina. C. de secund. nupt. & in eo, qui impugnatur voluntatem defuncti, qui [24] priuatur commodo testamenti, vt in l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. 2.

[25] At si pater sit heres aui, maius erit dubium, quia cum heres representet personam defuncti, §. l. in Authen. de iure iurand. a mortem. præst. l. hæredem. ff. de regul. iur. ingratitudo commissæ contra hæredem idem operari debet, ac si contra defunctum foret commissæ, nam in facto videmus, quod promissio expresse concepta erga defunctum, extenditur [26] ad illius hæredem, gloss. & Barto. in l. si sci. ff. de verbo. oblig. Alex. in consil. 13. col. pen. volum. 5. idem in [27] pacto. l. si pactum. ff. de probat. l. iur. gentium. §. pactum. ff. de pact. ergo idem videtur dicendum de tacita legali obligatione. item videmus quod liberatus non minorem reuerentiam tenetur exhibere [28] patri sui patroni, quam ipsimet patrono, l. 4. §. prætor, & l. generaliter. ff. de in ius voc. Ruin. in cõs. 144. n. 11. volum. 5. Crot. in l. si constante, num. 162. ff. sol. matrimo. & consequenter eidem tenetur alimenta ministrare, [29] vt inferat Ruin. & Crot. quia valet illatio a reuerentia ad alimenta, vt per eos, ergo sic obligatio concepta erga patrem, erit ad filium extendenda. Item sicuti obligatio alendi patrem, quæ est in filio, descendit in hæredem filij etiam extraneum, l. si quis a liberis. §. item rescriptum, vbi Bart. & alij. ff. de lib. agnol. vel alien. & dixi suo loco, pari modo ea obligatio extendi debet ad hæredem patris, vt eodem modo extendatur actiua, sicut passiva obligatio in correlatiuis.

Existimo tamen contrariam sententiam esse veriorem, & eo casu non esse reuocandam emancipationem, [30] Nam heres non verè, sed per fictionem eadem reputatur persona cum delinquo, vt probatur in d. c. t. de iure iur. a mortem. præst. vbi est posita dictio, quodammodo, quæ est nota improprietas, l. in suis. ff. de lib. & posthum. verè enim alia est persona heredis, [31] alia delinquentis, Gemin. in cap. 2. in fin. de iuramentum. in 6. & dispositio pernalis loquitur in casu vero, non debet extendi ad casum fictum, sicuti statutum,

loquens in [32] casu vero, non habet locum in casu ficto, secundum Bart. in l. si quis pro emptore, in 3. quæst. princip. ff. de vfuicap. & statuta debent proprie, non [33] fidei, intelligi, l. 1. hæc verba, vbi Doctores, ff. de negot. gest. l. prætor ait, ff. de iuss. & legit. c. in nostra, de iur. Ad do, quod priuatio est poena, vt dixi paulo suprà, & in poenalibus non datur extensio de vno casu ad alium, [34] vt ponunt Doctores in Authent. quas actiones, C. de sacrosanct. eccles. præcipue de persona ad personam ea enim difficilius semper [35] iudicatur, l. si quis ita 3. penult. ff. de testamen. tutel. Aretin. in l. Gallus, §. & quid si tantum, eolum. §. ff. de lib. & posthum. Iul. in l. cum res, eolum. 3. in 3. notiff. de lega. 1. rursus poena non habet locum, nisi in casibus [36] à iure expressis, gloss. in §. cum igitur, in Auth. de non elig. secun. nub. l. at si quis, §. Diuus. ff. de relig. & sumpt. fine. cum aliis apud D. Beciu conf. 102. nume. 37. at non reperitur expressum, quod filius priuatur emancipatione facta ab auctore, quando alimenta patri heredi aut debitorum, & erubescimus, cum sine [37] lege loquimur, l. illam. C. de colla. & quod lege eantem non reperitur, non est superfluitas inuentionibus præsumendum, §. optimum, in Auth. de non elig. secun. nub. Crau. conf. 125. n. 9. D. Beciu conf. 35. m. 4. & ideo videmus, quod est filius libertus teneatur alere non solum patrem, sed filius quoque parentes, & filios, l. si quis à liberis, §. solent, ff. de libe. agnosce. cum aliis supra citatis in tit. quib. alimen. debe. in quæ. de liberto, tamen ob id quod parentem, vel filium patroni non [38] iuluerit, minime redigitur in seruitutem, secundum Cordub. in d. §. solent, nu. 13. ergo pari modo non debet puniri filius, qui non aluit patrem heredem aut emancipantis. Accedat, quod à patre nõ recipit beneficium emancipationis, sed ab auctore, & longe grauius est peccatum alimenta denegare ei, à quo quis recipit beneficium, quam heredes, & obligatio ad auctorem, [39] quæ nepotem obligat erga auctorem emancipatum est personalissima, vt per l. in l. si non sortem, §. libertus, num. 4. ff. de cond. indeb. & non extenditur de persona ad personam, vt dixi, dum tractauimus, an libertus teneatur alere patronum, & dicam rursus infra hoc eod. tit. dum tractabo quaestioem, an libertus redigitur in seruitutem ob denegata alimenta patrono.

Quinimo nepos emancipatus vigore emancipationis non tenetur alere heredem aut emancipantis, quia nullibi reperitur cautum, pro quo facit, quia heredes [40] liberti non tenentur alere patronum, l. heredes liberti, ff. de obseq. liber. & obligatio antidualis cum sit personalis, non descendit in heredem, nõ nego tamen, quia hoc casu filius teneatur tanquam filius patrem alere, sed dico non perdere emancipationem, quam ab auctore est consecutus, si non alar, & quæ in contrarium dicta sunt de herede, tolluntur vnicâ responsione, quia scilicet obligatio alendi descendens à vt recepti beneficii est antidualis, & consequenter personalis, & non transit ad heredem, sicut illa iura, verò tamen animus non quiescit quia parentum merita [41] iurantur ad filios, Bald. in consil. 335. col. 2. vol. 1. Soc. consil. 84. col. 3. vol. 3. & remunerantur filij ex meritis parentum, l. 3. ff. de priu. vetera. Tyrag. in l. si iniquum, in ver. donatione largitas, nu. 40. C. de reuoc. donat.

Limitatur secundò principalis nostra conclusio, vt non procedat, quando pater coactè emancipasset filium, quia tunc si filius postea neget alimenta, non eum reuocabit in potestatem suam: pro declaratione sciendam est, quod multis in casibus pater cogitur filium emancipare, præcipue quando filium male,

& contra paternam pietatem [42] tractauit, fin. ff. si quis à pat. tuer. manum. Item cum acceptauit legatum sibi relictum, cum onere [43] emancipandi tunc iuri, l. si cui, ff. cond. & demonstr. Rursus si filius imposuit [44] necessitatem peccandi, l. lenones. C. de Episcopatu. di. & demum, quando priuigium adoptiuum, cogit enim eum, adultum emancipare, [45] si probet sibi non expedire esse sub potestate, nonnunquam, & l. sequi, ff. de adop. id quod locum habet in quocunque adoptiuo filio, l. 3. §. si quis minor, ff. de minor. hos omnes casus refert gloss. in §. fin. in ver. penè, Institut. quibus mod. ius patr. potest. solu. vbi etiam Doctores, qui quaerunt, an iis casibus filius cogi possit emancipationem acceptare, si noluit, alios casus ponit Soci. in reg. 286. Alcan. in tract. de patr. potestate, cap. vlt. nu. 89. in prædictis ergo casibus si filius neget alimenta patri, amittet emancipationem, nec poterit vi ingratum [46] accusari, probatur in l. si quis hæc lege, ff. qui & à quib. l. C. de lib. & eor. lib. ita ponit Ioan. de Plat. in l. fin. nume. 4. ver. sed nunquid filius. C. de spectacul. scen. & lenon. vbi dicit generaliter filium semel liberatam esse necessitate, non posse propter ingratitudinem reuocari in potestatem patris, & respondet ad l. C. de ingrat. liber. quod procedit, quia emancipando pater liberalitatem exercuit, Ioan. Oroscius, qui indiuidue loquitur in d. qui liberatus, numero §. ff. de adoptio, vbi inquit, se ita respondisse de iure, sequitur Cordub. in dicta l. si quis à liberis, §. si quis ex his, numero 12. ff. de lib. agnosce. & prædictorum ratio est, quia propter ingratitudinem priuatur quis beneficio accepto: at filius, qui fuit ab initio pater emancipatus, nullum recepit beneficium: nam eo casu cogitur pater emancipare filium, non conferre beneficium in filium, neque emancipatio proeuit à patre, sed à lege, vel homine cogente, argumen. l. velle non creditur, ff. de regul. iur. vbi Doct. dicit, quod non reputatur velle, qui aliquid facit iussu patris, vel domini, & actus non tribuitur patri exequenti, fed legi, vel homini [47] ordinanti, & præcipienti, l. item eorum, §. si decurionet. ff. quod cuiusque vniuer. cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. l. si heres testamenti, ff. de actio. empl. l. vnum ex familia, §. si de Falcidia, ff. de legat. secundo, vbi Imol. inquit, quod electus ab officiali, qui fecit electionem de ordine consilij, videtur electus à consilio, & hæc conclusio probatur multis adductis à Tyraquell. de legibus consub. gloss. §. numero 184. & pluribus sequentibus Crauet. in consilio 144. & est text. in l. pater ex provincia, ff. de manumiss. vindi. vbi dicit, quod pater dicit, quod pater dicitur seruum manumississe, qui filio commissa, quod manumittere. Ita in proposito lex ipsa videtur emancipasse filium, quem mandat liberari à patria potestate, cessante igitur beneficio, cessat antidualis obligatio, quæ filium adstringebat, & ea obligatione sublata, non reuocatur in patris potestatem. Accedat stante dicto præsupposito, quod ius patrie potestatis semel est delictum, vel culpa amissum, nunquam potest recuperari, idè patet, quia patria priuatur potestate, eò quod filium induxerit ad peccandum, vt dixi, non cum recuperat, licet [48] redeat ad honestam vitam, secundum Gul. Cun. in dicta l. lenones. C. de Episcop. audien. per l. fin. in fin. ff. de pact. leg. si post mortem, ff. fin. ff. de contrab. Ioan. de Plat. in d. l. fin. nu. 4. C. de spectacul. lib. 4. addo, quod semper fauorabilis succurritur ei, qui liberalitatem exercuit, quam ei, qui coactus donat, idè qui coactè adiuit, nõ [49] detrahit Trebellianicâ, Ioan. & quod, §. qui compulsi, ff. ad Trebel. & qui non viro vindi. cauit, non est dignus præmio, [50] vt inquit text. in l.

3. §. verum. ff. ad Syllan. & potestas, quæ ex necessitate officij tenetur capere bannitum, non consequitur præmium à statuto destinatum capientibus [51] bannitum, vt voluit Barto. in d. §. verum, num. 2. vbi idem dicit de eo, qui facit actum non sponte, sed incitatus à iure, vel à facto, sequitur Nell. in tract. bannito. in 2. par. 2. tempor. q. 22. n. 22. & sequentibus & eodera qui actum facit ex necessitate magis excusatur, [52] liberosum. §. excusatur. ff. de his qui not. intam. Liberosum homo. l. 2. in princip. ff. ad legem Aquil. vbi gl. & licet in delictis grauioribus non in totum excusetur, pœna [53] tamen mitigatur, l. seruos. C. ad leg. Aquil. de vi public. vbi Bal. & Salic. cum aliis apud Tyraq. in tracta. de pœnit. temp. cau. 36. per totam. Dec. d. l. uelle non creditur, n. 7. cum similibus.

Declaro etiam nostram conclusionem, vt in tantum filius ob denegata alimenta in patris potestatem redigitur, quod in futurum pater non poterit illum emancipare [54] sine speciali Principis rescripto, id quod probatur in l. secunda. C. de liber. & cor. libe. vbi libertus redactus propter ingratitudinem, non potest ex post manumitti, & dicam latè infra tractando speciali questione de libertis, & inquit Bald. ibi in fin. quod Doctor semel priuatus propter delictum, non potest intrando examen de nouo doctorari, & idem Bald. in L. acceptis, in qu. 19. nu. 30. C. de iur. dicit, quod scholarius [55] deletus de matricula per sententiam, quia Rectori non paruerit, non poterit iterum in matricula describi nisi ex gratia, & idem Bald. in l. 2. circa medium. C. de manum. vindic. dicit, quod Tabbello ob falsitatem commissam exauctoratus, non potest de nouo creari, [56] & possent multa alia similia congeri.

Quarto intellige, quod hoc casu filius redactus in potestatem patris, habeatur nihilominus pro emancipato, quoad [57] ea que concernunt ipsius filij incommodium, vt concludit Ferdinand. Loaz. in l. filius familias. §. diui, numero 148. ff. de legat. 1. Ripa in l. final. num. 167. C. de reuocand. donatio. vbi dicunt hoc esse singulare, & exornatur à Loaz. in loco prædicto.

SVMARIA.

1. Libertas res est inestimabilis.
2. Libertus negans alimenta patrono, redigitur in seruitutem, & ibi vide latè declarationem.
3. Pretium non attenditur, quando non correspondet valori rei.
4. Libertus semel ob negata patrono alimenta, reductus in seruitutem, non potest libertate postea donari.
5. Libertus si alimenta neget filio patroni, non reuocatur in seruitutem, vide tamen ibi.
6. Libertus tenetur filio patroni exhibere reuerentiam, obsequium, & honorem.
7. Merita parentum transeunt ad filios.
8. Ingratitudo futura pœna remitti non potest.
9. Patroni pœnes non potest, ne propter ingratitudinem reuocet libertum in seruitutem.
10. Generalis concessio non committitur, qua in specie concedi non potuit.
11. Libertus, tunc solum ob negata patrono alimenta, reuocatur in seruitutem, quando aliter reuocatur, ob delictum, & ibi vide latè declarationem.

PRIVILEGIUM. LXVI.

QVINTA libertas [1] res sit inestimabilis, libertas, ff. de reg. iur. tamen si libertus denegat patrono alimenta, redigitur. [2] in seruitutem, l. libe-

mentis. §. 1. ff. de liber. agnosc. & ostendit. quæstio. 2. vbi generaliter loquendo in quacunque ingratitudine, dicit talem esse immerita libertate priuandum, l. 2. C. de liber. & cor. libe. & dicit Bald. in l. 1. C. de ingratilib. quod Philosophus quidam, qui primus seruicium introduxit, dicebat, cito seruus qui liber esset, neciussit, reuertit eum, & sequitur Ias. in Lex hoc iure, numero 54. in fin. in 2. effect. antidotalis obligationis. ff. de iustit. & iur. sequitur Ripa. in l. fin. numero 4. C. de reuocand. donat. sed verè hoc fuit dictum Claudij Cesaris, aut Neronis, vt post Sueton. & Cornel. Tacit. & Valerium Maximum dicit, Tyraq. in l. si vnquam in ver. libertis, numero 31. C. de reuoc. donat. Barto. & Alber. in d. l. alimenta, vbi dicunt libertum non priuari præcisè, sed causatiue, si nolit alimenta præstare, Specul. in tit. qui filij sint legitimi, numero 9. vbi tamen declarat procedere, quando habet pro se, & patronus est pauper, quod etiam voluit Siluest. in l. solo, numero secundo. C. de libe. caus. dicens, idem esse in ecclesia, & eius patrono, Cordub. in l. si quis à liberis. §. si quis ex his, numero 4. & §. solens, numero 2. ff. de liber. agnoscend. & Tyraq. in d. verific. libertis, numero 31. ampliat nostram conclusionem procedere etiam in libertis qui sit minor, immò & pupillus, dum tamen pubertati proximus, & idem dicit, si aliam quantumuis leuem ingratitudinem commisit, & extendit etiam ad filios libertorum ingenuos, etiam si patronus fuerit damnatus, & remisisset libertis omne ius, quia non censetur remisisse ingratitudinem: ampliat item, quando patronus pecuniam receperit pro danda libertate, quia nihilominus reuocat libertum in seruitutem, quia nullo pretio emittit libertas, iuxta illud, Non bene pro toto libertas venditur auro, & non attenditur [3] pretium, quod non correspondet valori ipsius rei, loquens Andr. Butr. Ancha. Imol. Abb. Barbat. & alij in cap. ad questiones, de re permutat. Cyn. in l. cum re. C. de pact. inter empt. & vendit. Barto. Imol. Rom. & Casti. in l. Aristo. ff. de donatio. Tyraq. de retract. confang. §. 10. glo. 2. num. 9.

Ampliat autem conclusio prædicta, vt post commissam ingratitudinem, & amissam libertatem, non possit inde libertus amplius libertate donari, per ea que diximus [4] supra de filio emancipato, qui propter ingratitudinem perdit emancipationem, & probatur expressè in l. vbi Bald. C. de libe. & cor. lib. Ias. in l. dedit. §. 1. num. 7. ff. de condi. ob caus. & hoc ponunt Ioan. de Plat. in l. fin. num. 4. C. de spœctat. sceni. & Ienon. lib. 11. Gerard. singul. l. Ias. in Lex hoc iure, numero 54. ff. de iustit. & iur. in l. naturalis. ff. de præscript. ver. l. lupus in c. per vestras. §. 4. num. 6. de donatio. inter virum & vxor. fol. mihi 139. Alcin. in tracta. de patria potesta. cap. 5. n. 63. Ferdinand. Loaz. in l. filius familias. §. diui, num. 149. ff. de legat. 1. in quibus locis inferunt ad Doctorem, Notarium, scholarem, militem, & alios, qui aliquando fuerint adepta semel dignitate priuati.

[5] Libertus tamen nostra conclusio, vt locum non vendicat in filio patroni, qui si libertus ei negat alimenta, non reuocatur in seruitutem, vt concludit Cordub. in d. l. si quis à liberis. §. solens, num. 13. vbi ait procedere, quia libertus non est libertate consequutus à filio patroni, sed à patrono, ideò cum diuersa sit ratio, limitum quoque erit ius, sed mihi non placet hæc limitatio. Nam [6] libertus tenetur erga filios patroni ad alimenta, reuerentiam, obsequia, opera, & honorem, l. 1. & 2. C. de in ius voc. officio. C. de negot. gest. l. etiam libertis, & l. libertis. C. de obseq. patron. præst. etiam si filij sint emanci-

patri. & hereditate paterna abstinuerint. l. filij ff. de iure patron. l. si operum. ff. de oper. liberto. ergo pari modo debet priuari, si denegat filio, sicut si patri denegaret, & licet ab eo non receperit libertatis beneficium, tamen videtur recepisse ab eo, ex quo patrem representat, præcipue si sit illius hæres, & videmus, quod [7] merita parentum transeunt ad filios. Bal. consil. 355. colum. 2. volum. 1. Tyraque de retract. consil. §. 10. gloss. l. num. 40. & in terminis est text. in l. liberti. C. de liber. & eorum liber. vbi dicitur, quod liberti teneantur hereditibus patroni eandem reuerentiam exhibere, quam debent patrono, & contra liberos ingratos datur eadem actio hereditibus patroni, quæ ipsi patrono, & melius probatur in l. qui manumittuntur. C. de op. liber. vbi dicitur, quod solam reuerentiam debet liberis filio patris, & non potest in seruicium redigi, nisi ob commissam ingratitudinem, & ita tenet per eodem. Tyraque in d. l. si vnquam, in ver. liberti. n. 31. C. de reuoc. don. vide tamen, quæ dixi in preced. questione.

Quod verò dictum est paulò supra, libertum priuari libertate propter ingratitudinem, etiam si patronus ei remiserit omne ius, posset aliquibus dubium videri, sed omnis cessat difficultas, si consideres, quod futura [8] ingratitudo pacto remitti non potest, secundum Specul. in tit. de dona. §. l. ver. quod si actum est. Bartol. Bald. & Casterlin. in l. fin. C. de pact. Bald. in l. fin. C. de bon. liber. vbi num. 4. dicit quod patronus non potest item expresse pacto renunciare, ne [9] reuocet libertum in seruicium propter ingratitudinem, idem Bald. in l. 1. C. de ingrat. lib. & multis comprobatur auctoritatibus Ripa in l. fin. num. 180. C. de reuoc. donat. Tyraque in præfatio. l. si vnquam. n. 149. C. de reuoc. don. vbi ponit quid iuris sit accedente iuramento: alios citat Vasq. de successio. creat. §. 1. n. 105. non mirum ergo, si facta generali remissione omnis iuris, non venit hoc ius: nam in generali concessione non veniunt [10] ea, quæ in specie quis non posset concedere, l. obligatione generali. ff. de pigno. com. simi.

In omnibus casibus prædictis, quibus intelligitur priuatio, vel alia poena ob non præstita alimenta, intelligendum est, si is eo casu alere [11] tenebatur, quia cum de vno disputamus, cetera omnia supponuntur habilia.

SYMMARIA.

1. Legitimatus filius, qui patri negat alimenta, perdit legitimacionem, & reduciur ad spuriatatem.
2. Libertus, & filius acquirantur.
3. Spurius, qui ob negata patri alimenta, perdit legitimacionem, non potest de cetero legitimari.
4. Legitimatus per sequens matrimonium, non perdit legitimacionem, licet patri sit ingratius, & negat alimenta.
5. Legitimatus que sit per consequens matrimonium, est in fauorabilissima.
6. Legitimatus per sequens matrimonium, potest promoueri ad Episcopatum.
7. Legitimatus ex subsequenti matrimonio, succedit in hereditate fructu.
8. Legitimatus per subsequens matrimonium, dicitur verus, & proprie legitimus.
9. Legitimatus ex sequenti matrimonio est nobilis, si pater sit nobilis.
10. Legitimatus per sequens matrimonium imitatur naturam.

11. Matrimonium non potest ita contrahi, quod filij ante suscepti, non legitimantur.

PRIVILEG. LXVII.

[1] Priuatione filius, qui fuit legitimatus, si prius negat alimenta, reduciur ad statum spuriatatis, & priuatur legitimacione, perinde ac si ea non fuisset sequuta, vt voluit Bald. in c. 15. filij nati in fin. si de feud. fuer. controu. inter dominum & agnat. per textum in l. manumissiones. ff. de iustit. & iure. & id induciur ad similitudinem liberti, qui propter ingratitudinem efficitur seruus legitimus, in fin. & l. ingrat. ff. de iure patron. & dixi in precedenti priuilegio. acquirantur enim filij, & [2] liberti. §. liceat, in Authen. quibus mod. nat. est legit. & §. 1. in Authen. vt liber. de cetero, Roman. singul. 225. & quod legitimatus priuatur legitimacione, voluit Ias. in l. ex hoc iure, num. 54. vel. eodem modo si pater. ff. de iustit. & iur. vbi dicit esse singulare, & non legisse alibi, & mouetur comparatione liberti ad filium legitimatum, Cremenf. singul. 20. vbi dicit esse bene notandum, & allegat Bald. in l. fin. in fin. C. de liber. & eorum libe. Gerard. singul. 1. num. 3. sed numer. 7. exercendi ingenij gratia mouet aliquas difficultates, quas ego tetigi supra in priuilegio loquente de filio emancipato, Marfil. in singul. 413. vbi allegat gloss. & Bald. qui tamen mihi hoc non dicunt, Ripa in l. fin. num. 8. C. de reuoc. donatio. vbi addit rationem, quia legitimatio est donatio, Authen. item siue legitimus, & in corpore, vnde sumitur, C. de naturalib. liber. donatio autem propter ingratitudinem reuocatur, d. l. fin. Ioan. Lup. in repet. c. per vltimas in notab. §. 4. nu. 6 de donat. inter virum & vxor. folio mihi 139. Rebuff. in Regias Constitut. tomo 1. tit. de sentent. prouiso. arti. 1. glo. 2. num. 25. Ferdi. Loaz. in l. filios familias §. diui. num. 148. ff. de lega. 1. Alcan. in tract. de patr. potesta. ca. 5. nu. 63. Addo Ias. in l. naturalis, num. 1. ff. de prescript. ver. in l. ex facto, in princ. na. 17. ff. de vulg. Cordub. in §. si quis ex his, nu. 8.

Amplia hoc in tantum verum esse, quod de cetero non poterit pater amplius illum legitimare, quia quod semel aufertur propter delictum, non amplius [3] redditur, vt probauit paulò supra, loquendo de ingratitudine commissa per filium emancipatum, Ias. in l. ex hoc iure, & in d. l. naturalis, Ioan. Lup. qui loquitur propter delictum legitimatum, d. §. 4. folio 139. num. 7. Alcan. d. cap. 5. num. 65. post Ias. in l. dedi. §. 1. numer. 9. ff. de condit. ob. caus. & Gerard. singul. 1. num. 5. & dixi supra proximo priuilegio, loquendo de liberto.

Limitatur tamen, vt non procedat in filio legitimato per subsequens matrimonium, quia propter ingratitudinem non perdit iura legitima, ita [4] voluit Roman. d. iung. 225. allegat hoc voluisse Bald. in d. §. filij nati, vbi tamen mihi hoc non dicit, & idem voluit Gerard. singul. 1. num. 19. Ferdin. Loaz. d. §. diui. num. 148. & vera est limitatio, quia ea legitimatio est fauorabilissima, [5] secundum Tyraque de iure primogen. quæst. 34. num. 28. vbi inquit, eam fieri per Principem principum propter conuersionem, & penitentiam peccati, ideo taliter legitimatus promoueri potest ad Episcopatum, [6] glo. in c. innotuit, in ver. coniugata, de elect. vbi Butr. Abb. & alij. Dec. qui communem dicit in consil. 355. pu. 3. in fin. admittit item ad feud. vt dicitur [7] Hostien. & Ioa. And. in c. l. volentes, qui filij sunt legit. vbi Butr. Cardin. Abb. & alij. volentes, ita intelligatur text. in c. 1. §. naturalis, si de feud. fuer. controu. & dicitur verò, & propter legitimat.

gitimus, [8] §. 1. in Auth. quib. mod. nat. effie. legio. gl. in c. tanto, vbi Abb. num. 4. & 7. & dicitur [9] in nobilis, secundum Tyrac. in tract. de nobil. cap. 15, num. 21.

Ratio autem, quare nō ita perdat legitimatorem is, qui sequenti matrimonio iactus est legitimus, quē admodum legitimatus ex relicto, assignari potest, quia eam leg. titimatiōem filius non habet a patre, sed ab eo, & licet pater ipse videatur author contrahendo matrimonium, tamen quia antenorium filiorum legitimatio venit in consequentia, non attenditur actus patris, cū ergo non habeat a patre, non illam perdit, quod fecus est in legitimato per relicto, qui a patre solo beneficium legitimatiōis consequitur. Addo, quod legitimatio, quæ fit per sequens matrimonium, imitatur [10] naturam, secundum Bald. in consil. 319, numero primo, volumi. 4. & in c. in notis, numero duodecimo, in si. de electio. ideo sicut natus post contractum matrimonium non perdit iura legitimata per ingratitudinem, ita nec legitimatus per sequens matrimonium, melior tamē ratio est, quia legitimatus per sequens matrimonium dicitur coactē legitimatus, nam pater qui ducit in uxorem eam quam habuerat in concubinam, & ex qua suscepit filios, cogitur filios antea natos habere pro legitimis, & consequenter etiam legitimare: nam [11] non posset pater ita matrimonium contrahere, quod filij non legitimentur, arg. l. nemo potest. ff. de leg. 1. ergo filij propter ingratitudinem non priuantur ea legitimatio, quā inuito patre habuerunt, vt diximus suprà loquendo de filio coactē emancipato,

SVMMARIA.

1. *Apostata dicitur, qui exiit religionem, in qua votum solenniter emisit, & ibi an hoc verum sit.*
2. *Filius inopans potest exire religionem, vt patrem inopem aliat.*
3. *Debitur non potest ingredi religionem, vt debitum solvere pratermittat.*
4. *Filius ingredi non potest religionem, quando pater extrema laborat inopia, sed tenetur illi subuenire.*
5. *Religiosus tenetur potius patri egenti subuenire de alimentis, quādo prelato suo.*
6. *Religio filium eximit a patria potestate.*
7. *Religio filium non liberat ab ea obligatione, qua tenetur erga patrem.*

PRIVILEGIUM LXVIII.

Quia monasterium seu religionem aliquam ingressus, professionis votum solenniter emitte non potest inde exire sine peccato, & exendo dicitur apostata, [1] Doctores in Rub. & in c. l. de apost. imō Innoc. in c. si de renunciat. & in c. intelleximus, de 27. & quali. dicit esse illum apostatam, qui etsi habitum & tonsuram retinet, deserit tamen monasterium, & non prelato subicit se, & ponunt Doct. in c. ex parte, de tempo. ordi. vbi querunt de veritate, & in c. Ioannes, de regular. id tamen intelligendum est impropiē, secundum Calde. in consil. de apost. vbi dicit communem, An. in c. 24, nu. 11. de apost. Clar. in practi. crim. q. 78, num. 4.

[2] Tamen si filius existens in religione, habeat patrem inopem, inhabilemque ad sibi victum parandū, potest exire religionem, vt patrem aliat, vt probatur ex tex. in l. qui cum vno. ff. de re mil. vbi in §. fin. emendationis crimine excusatur, qui ob parentum affectionem, aliquandiu sine superioris licentia defecit Caltra, & ibi inserti Rainede Fortiu. ad filij reli-

giosum, qui affectione parentum deserit religionem allegatque idem tenuisse Dium Thomā de Aquino, refert & sequitur Nelles in tract. bannito. in l. part. 2. tēp. nu. 43. in si. Marfil. in singul. 149. Duen. in reg. 68. limita. 10. circa finem, vbi tamen refert Rainer. & Dium Thom. loquens de fratre, non de filio, licet: & fortiori dicit idem esse in filio, Ascan. Clement. in tract. de patr. potest. effect. 17. numero quarto, & pro hoc faciū, quia qui est alicuius debitor, [3] non potest religionem ingredi, vt debitum solvere pratermittat, & generalis, distinct. 54. quia ratione si pater extrema labore egellate, impedit ne [4] filius ingrediatur religionem, vt voluit Alexand. de Ales in 3. par. Sum. de quarto praecept. quæst. 4. §. 2. Thom. in 3. quodlib. quarto. 5. qui addit, idem esse, si pater non sit extrema pressus egellate, sed ita laboret, vt vivere non possit sine multa existimatiōis suæ iactura, & turpitudine suæ conditionis, vt quia nobilis cogatur seruire alijs, vel mendicare, sequitur Angel. de Claus. in Summa in ver. religiosus, questione vnde. Facit etiam, quia religiosus, [5] qui patrem dimisit inopia grauatam, tenetur magis patri subuenire de alimentis, & alijs, quæ continentur in primo decalogi praecepto, quā prelato suo, secundum Nicol. de Lira super Matth. cap. 15, quem citat, & sequitur Angel. de Claus. loco prædicto, questione trigesima secunda, vbi tamē dicit, aliud esse, si necessitas superuenit post ingressum monasterij, licet enim religio exinat [6] filium a potestate patris, vt probatur in c. 120. quæst. 2. Doctores in Authen. ingressi, & in Auth. si qua mulier, C. de sacro. eccl. glo. & Bart. in l. si ex causa, §. Papinianus. ff. de minor. in c. cum scimus, de reg. Angel. loco prædicto, q. 48. Tabien. in Sum. in ver. religiosus, quæst. 31. Bar. in l. pater furiosus, num. 4. vbi etiam Bald. ponit, & l. si. nu. 47. ff. de his, qui sunt filij vel alien. iur. Bal. in l. 2. C. de lib. exhib. & multos citat Ascan. Clement. in tract. de patr. potest. cap. vii. nu. 67. vbi latē agit de veritate, tamē non liberat ab ea obligatione, [7] quā ante ingressum tenebatur: at de iure diuino, & naturæ tenetur filius patrem honorare, & ab eo præcepto nulla professio absoluit, quia consilia in religionibus obseruantur, vt perfectius impleantur præcepta, vt inquit Angel. loco prædicto, quæst. 32. id verò quia pertinet ad Theologos, & Ecclesie determinationem, non alter firmo, nisi quatenus sit eodem modo ab Ecclesia approbatum.

SVMMARIA.

1. *Maritus qui uxori negauit alimenta, non lucratur dotem ex pacto statuto, vel consuetudine.*
2. *Maritus qui uxorem domo expulsi sine causa, non lucratur dotem.*
3. *Maritus non lucratur dotem si uxori agra non subministrat medicum, & medicinas.*
4. *Maritus lucratur dotem etiam si alimenta uxori nō prestat, quando ea non decessit.*
5. *Successione tanquam indigni prauatur, qui defunctum male tractauit, vel domo expulsi.*
6. *Maritus qui negauit uxori alimenta, lucratur dotem, si postea secuta est reconciliatio.*
7. *Vxor mortua presumitur ob medicum non adhibuit.*
8. *Vulnereus presumitur mortuus ex negligentia, quando medicus non fuit adhibuit.*
9. *Maritus qui alimenta negauit uxori, cum tamen alere non teneretur, lucratur dotem.*
10. *Maritus qui ex permissione statuti occidit uxorem, lucratur dotem, & ibi de veritate.*

ADRO etiam favorabilis est causa alimentorum, quod est ex forma pacti, statuti, vel consuetudinis maritus debeat integram dotem, vel illius partem lucrari, tamen si vir uxori denegat alimenta, [1] nihil lucrabitur, ita voluit Baldus in l. quod in vxorem, numero primo, Cade neg. gest. mouetur quia lucrum illud dotis marito deferretur propter onera matrimonij, ergo cessare debet, ubi cessant onera, quia deficiente causa, deficit causatum. illud autem Bald. assumptum, quod lucrum statuto deferatur propter onera matrimonij est certum, & firmum, vt per glo. in l. si donatoris, §. fin. in versic. dumtaxat, ff. de cond. cau. da. & Alexan. dicit ibi communem esse opinionem, & subdit lasi. quod omnes Doctores transcutunt eam ex gloss. Bald. & Fulgof. in l. non sine, in principi. C. de bon. quæ liber. Caltr. in consi. 333. volumine primo, multis alios citat Rol. in tract. de lucro dotis, q. 4. numer. 10. & seq. de quo tamen late agit Phanuc. in co. tract. gl. 8. numero sexto, & pro dicta opinione allegat etiam Bald. in Auth. dos data, numero secundo, C. de donat. ante nupt. ubi dicit, quod sicut mulier non lucratur donationem si non sustinet onera dotis danda, ita maritus non lucratur dotem ex statuto, vel pacto si non sustinet onera matrimonij, sed nihil loquitur de alimentis, licet ex eius dicto bene inferri possit, cum sine dubio inter onera matrimonij præcipuum illud sit alendi uxorem, sed expressè hæc partem tenuit Caltr. in l. si ab hostibus, §. si vir, numero quarto, ff. solut. matrim. ubi inquit, quod si maritus recedens ab vxore, non prouidit illi de alimentis, ita q. mulier nō habens alimenta decesserit maritus non lucratur dotem, & subdit esse quotidianum, & menti tenendum, quia habuit in facto Florentia, & mouebatur per illum textum, & per text. in l. necare, ff. de lib. agnosce. & inquit locum hoc habere, siue lucrum proveniat ex pacto, siue ex dispositione legali, & Alexan. ibi, numero tertio, inquit hoc esse valde singulare, licet ipse in contrarium multa alleget, & præcipue, quod lex pœnalis non debet extendi, cum quo transit etiam lasi. nume. quarto, qui multis confirmat similibus, Ioan. Lup. in rubric. de donat. inter virum & vxor. §. 70. num. 23. verum, amplia prædicta, ubi sic tenuisse dicit Bald. & Cuman. in d. l. si vir, & mouetur ex dispositione, l. necare, & ad iucit in simili, quod dicimus de donatario, qui priuatur bonis donatis, si non subuenit donatori egenti, Boer. in deci. 244. nu. 12. Roland. in tract. de lucro dotis, questio. 64. numero 6. & questio. 68. numer. 11. Phanuc. in eod. tract. gloss. 14. numer. 6. versic. quartus est casus, ubi allegat consilium Caltren. & dicit esse de mente omnium, & vt dixi ratio prædictorum est, quia si non sustinet onera matrimonij propter quæ delectur hoc lucrum, non debet illud percipere.

[2] Et per eandem rationem dixit Bald. l. 1. §. sed scimus. C. de lat. liber. tollen. quod maritus expellens domo uxorem sine causa non lucratur dotem, & Alexan. in consi. 122. colum. 3. in fin. volu. 7. Anan. in c. 1. colum. 3. & infan. & lang. expol. Ruin. in consil. 8. col. 2. volu. 2. Lup. in d. rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 70. nume. 32. versic. quid autem si maritus, & in cap. per vestras, in 3. notab. num. 4. folio mihi 134. ubi citat multos alios, Boer. d. deci. 244. in fin. Phanuc. dicit, gloss. 14. nu. 6. versic. quintus quando.

Et quia inter alimentorum præstationem numerant etiam medicina, vt dicam suo loco, & medici, idem gloss. in d. l. si ab hostibus, §. si vir, ff. solut. matrim. dicit, quod maritus non lucratur si uxori in-

firma [3] medicum non adhibuit, & medicina non miniltrauit, & Bald. ibi dicit illam gloss. esse auream, quia maritus dicitur indignus eo lucro, & presumitur uxorem non ex vi morbi, sed ex eo mortuam, quod medicus non fuerit eius curæ adhibitus, eandem probant sententiam Caltren. Alexan. Luc. de Pen. Abb. Corne. Ioan. de Amic. Campege. Maril. & aliquos citat, sequitur Rolan. in d. tract. q. 12. glo. 64. numero sexto, Phanuc. in eodem tract. gloss. 14. num. 8. Cordub. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, nume. 29. ff. de liber. agnosce. ubi ponunt casus, quando adhibuit quidem, sed imperitum, & quando non potuit adhibere, quia non erat in loco, & quando aut præuenit, & plures alios.

Intellige tamen principale. nostram conclusionem procedere, quando vxor ob alimenta denegata decessit, nam eo casu priuatur maritus, secus si non decessisset, quia tunc [4] maritus gaudet lucro. Doctores enim, qui dicunt eum nō lucrari dotem, mouentur per l. necare, ff. de liber. agnosce. quia para sunt, quod occidat, vel alimenta subtrahat, at ubi mulier non decessit, tunc cessat ratio, & Caltren. in dicit. §. si vir, ponit casum quando mulier fame perit, atque ita concordat contrarias opiniones Boer. d. deci. 244. in fine, sequitur Roland. dicit. questio. 68. numero vndecimo, illa tamen distinctio non est bona, quia non ea ratione maritus perdit lucrum, quia denegando alimenta videatur necare, sed quia lucrum non debetur ei, qui non sustinet onera matrimonij, vt dixi, & quia expellens [5] personam, atque illam continentem non debet habere eius bona secundum Bald. in dicit. l. 1. §. sed scimus. C. de lat. lib. tollen. non tamen est dubium, quin si vxor fame perit hæc iusta causa priuandi virum, sed sufficit etiam, quod non minuit alimenta, proinde Phanuc. dicit gloss. 14. numero sexto, versic. quintus quando, reprehendit eam distinctionem subdens Caltren. id eo de morte fecisse mentionem, quia si forte maritus post expulsionem, & denegata alimenta reuocasset uxorem in domum, & compellet eam benignè tractare, tunc non attenditur præcedens culpa, sed inducitur reconciliatio, & culpa videtur remissa, & vltima tracta iō attenditur quidquid sit.

Interfuit ex prædictis, quod si sequatur reconciliatio, maritus, qui etiam denegauit primum alimenta, vel uxorem expulsi, lucratur [6] dotem ita post finol. ponit Alexan. in d. §. si vir, nume. 3. an autem luceat fructus dotis, quos iam perceperat, est contentio inter Bald. & Caltren. vt videri potest apud Lup. dicit. nota. 3. num. 4. versic. videri oportet recipi.

Sed si placeat dilinectio, & concordia Boer. erit aduertendum in practica, quia heredes vxoris habebunt intentionem fundatam probato, quod maritus denegauerit alimenta etiam si non probet, quod vxor fame interierit, nam præsumitur mortua propter inopiam, sicuti dicimus, quod vxor [7] presumitur mortua ob medicum non adhibitum secundum glossam in dicit. §. si vir, quam dicit notandam Bald. ibi circa medium, ubi insert, quod vulneratus [8] non præsumitur mortuus ex vulnere, sed ex negligentia, sua culpa, quando medicus non fuit adhibitus ad curandum & Caltren. ibi, num. 3. dicit illam gloss. semper ad hoc allegari, & esse singulare dictum communiter approbatum, & menti tenendum, sequitur Alexan. d. num. 6. & lasi. nume. 8. Lupus in rubricæ de donat. inter vir. & vxor. §. 70. num. 17. id eo pro euadenda priuatione viri necesse habebit probare, quod adhibuerit medicum.

Declaro secundo non procedere nostram conclusionem

fontem, quando maritus non tenebatur vxorem alere, quod contingit in calibus recitatis per nos in titulo, quibus ex causis alimenta denegari possunt, quia pro eo, quod maritus fecit lege permittere, [9] non debet priuationis pena plecti. I. Gracchia. C. de adul. & non potest imputari marito, quod non aluerit vxorem, quam non tenebatur alere, vt per multa dicit D. Becius in consil. 37. numer. 6. ideo Cyn. in l. si ab hostibus. §. si vir. ff. solut. matrim. dicit, quod maritus, qui illatui permittit occidere vxorem adulteram lucratur dotem [10] secundum statuti formam, licet aliis maritus occidens vxorem perdat lucrum delatum a statuto, sequitur Bartol. Ang. & Iulid. voluit Mathesil. notab. 73. nota vnam doctrinam, Campeg. in tract. de statu. exclu. fem. in quest. 5. & plures probant hanc sententiam relati à Roland. in tract. de luto dot. quest. 63 vbi tamen post Cin. Alexand. & alios dicit aliud esse, quod lucrum esset delatum ex pacto, quia tunc non est verisimile, quod vxor cogitauerit de tali casu, ita etiam declarat Phanuc. in eod. tracta. gloss. 14. numero quinto, & quamvis in luto delato ex conuentione communis sit opinio, quod maritus illud non consequatur occidendo vxorem per rationem prædictam, tamen ea ratio mihi nunquam placuit, nam et si vxor non videatur cogitasse de funesto illo euentu mortis violentæ, tamen non erat opus eius cogitare, sed pacto locus est quomodoque moriatur, & contractus perficiuntur consensu duorum, nec sufficit, quod alter ex contrahentibus non cogitauerit, quia facit, quod potuit, & debuit cogitare: illud autem, quod non præsumitur cogitasse de tali casu procedit, quando actus dependet à solius potestate, non quando à duorum voluntate, sicut igitur occidendo lucratur eo casu, ita denegando alimenta, quia ex vi occisionis inducitur priuatio, quod denegatur alimentis, vt dixi. inferitur itaque, quod cum maritus alere non teneatur adulteram vxorem, lucrabitur tali casu dotem ex forma statuti, etiam si ob denegata alimenta perisset, & idem erit in omnibus casibus, quibus iure permitte denegatur alimenta.

SUMMARIÆ.

- 1 Princeps potest debitoribus inducias concedere ad solvendum.
- 2 Inducia generaliter concessa non extenduntur ad eum qui sit debitor ex causa alimentorum.
- 3 Generalis dispositio non includit causas, quæ reperiuntur specialiter privilegiatæ.

PRIVILEGIÆ. LXX.

[1] PRINCEPS potest debitoribus inducias concedere ad solvendum, l. secundum, C. de præscrib. Imperator. offerent. vbi appellat hanc moratorium præscriptionem, tamen generalis concessio non extenditur [2] ad debitum contractum ex causa alimentorum vi conclusit Marcus Antonius Cuccus in tracta. de morator. præscript. numer. 90. vbi numer. 95. dicit idem esse in debito ex causa annonæ, vel administrationis panis, & numero 99. inquit idem debere intelligi in debito pensionis, quæ fuerit constituta loco alimentorum, & quoad primum dictum mouetur, quia valet argumentum à dote ad alimenta, ut debitor pro dote non includitur rescripto concedente dilationem, vt per eum, numer. 87. ergo neque debitor ex causa alimentorum, melior tamen est ratio, quia alimenta non recipiunt dilationem, vt dixi hoc eodem titulo, & cum Princeps sit iustissimus, non

præsumitur eum fuisse concessurum in specie dilationem ad solvendum debitum alimentorum, ergo generalis concessio non debet ad id extendi, quod non fuisse concessurum in specie, l. obligatione generalis, ff. de pign. accedat, quod alimenta in materia dilationum reperiuntur singulariter privilegiata, vt scilicet breues dentur dilationes in causis, quod non appellerent, quoad suspendendum executionem sententiarum, quod pendente lite prouideatur actori, & in pluribus aliis, de quibus dixi in hoc titulo dispositio autem generalis [3] non includit causas, quod reperiuntur in specie privilegiatæ, gloss. in l. 3. C. de silentiis. libr. 11. Accedat, quod Princeps mouetur ex quadam æquitate ad concedendum dilationem, immo ex miserationibus sed nulla æquitas, aut misericordia retardare debet executionem alimentorum, quia totum fauor præponderat omni causæ, posset tamen dubitari si hæc conclusio locum vendicat in alimentis præteritis, vel quæ debentur actionis iure, vel diutius non pauperi, & sine quamvis causa alimentorum semper sit fauorabilis, tamen vbi fauor exorbitat, tunc intelligi debet, quando pauperi debentur alimenta, & agitur de futuris, non de præteritis.

SUMMARIÆ.

- 1 Arbitrator electo à partibus non arbitrate extinguitur compromissum.
- 2 Arbitrandi facultas non transit ad heredes.
- 3 Consiliorum nominatum electo non consulente expirat compromissum factum in quod inducet de consilio eius.
- 4 Arbitrator non arbitrans in causa dotis recurritur ad arbitrium boni viri, & compromissum non expirat.
- 5 Arbitrator non arbitrans in causa alimentorum compromissum non expirat sed recurritur ad bonum virum.
- 6 Arbitrator non arbitrans recurritur ad iudicem, quando ille erat debitor.
- 7 Arbitrandi facultas non finitur arbitrator, non arbitrans, quando res non est integrata quia matrimonium est contractum.

PRIVILEGIÆ. LXXI.

ARBITRATOR electo à partibus non arbitrans non recurritur ad arbitrium boni viri, nec ab eius persona receditur, sed extinguitur compromissum, & [1] stipulatio annullatur, l. si merces in princip. ff. loca. l. fin. C. de contrah. emptio. l. si quis arbitrans, vbi gloss. in princip. allegat multos concordantes, ff. de verb. oblig. & facultas [2] arbitrandi non transit etiam ad heredes arbitratoris, l. cum stipulatus sim mihi [3] Proculo, ff. de verb. oblig. Bart. in l. si stipulatus fuerim illud, ff. e. d. tit. & ratio est, quia censentur partes elegisse iudicariam personam, proinde si arbitrum electus à partibus debet iudicare de consilio alicuius nominati, si verò [3] recuset dare consilium, vel morte, vel alio casu impediat, finitur compromissum, nec potest alius eligi consiliorum, licet aliud sit, quando consilioris persona non erat certa, Bart. post alios in l. prima, §. si plures, numero octauo & decimo quarto, ff. de exercito. Abb. in c. in fin. de electo. Burr. in not. & Abb. in c. ex parte, de consil. l. si quis dicit communem in d. l. si quis arbitrat, ad finem, fauore tamen alimentorum, si quis finit ad arbitrandum electus non arbitrator, quia non vellet, vel non posset, compromissum non extinguitur, sed recurritur ad arbitrium boni viri, vt

penuriam inter privilegia alimentorum. Verumtamen etiam circumducta ratione meritorum futurorum, vel etiam, quod sit ob causam, cum omnis iere donatio presumatur ob meritum, nec aliter quisque [7] donaturus presumatur, nec adiecit, ubi Bald. in pro-fectio la. C. de amon. civil. lib. 3. Tyraquell. in dict. versio. donatione largitus, numero sepungulimose primo & seq. quando donatio sit ob causam alimentorum infirmationi non requiritur, puta si quis pradia donaret ad alimenta, vel pro alimentis, vel ut se ele-ret ad autem deduco quia causa alimentorum debetur pia si debeantur pauperis, ut iam dixi, donatio autem facta [8] pro causa non exigit infirmationem, l. penul. in prima. C. de donat. Specul. in tit. de instr. editio. §. portus versio. item nota, quod infirmationes, per teum in illud, C. de sacrosanct. eccles. Ioan. Andr. in eam presentia, col. ult. de probato. eandem sequi-tur fane Hostiens. Batr. Bartol. Calder. Cuman. Rom. Albb. Caffr. & plures alij citati a Tyraquell. in tracta. de privileg. piz. cau. privileg. 124. & est communis secon-dam Rom. in consil. 138. numer. 13. volum. 2. Clar. de donatio. questione 17. Viuius, qui dicit magis com-muni in com. opulib. l. opine. 78. limitat. 1. hanc quoque etiam communi sequitur Gabriel. d. conclus. num. 28. cum itaque valeat argumentum a pia causa ad alimentum, nulli dubium, quin in alimen-tis ita valeat donatio sine infirmatione sicut in causa pia, confirmatur mea sententia, nam dos, & alimenta incomparantur, ut liceat a dote arguere ad alimen-tis, ut fecimus dixi in disordio huius tractatus, et fauore dotis non requiritur infirmatio, licet donatio ex-cedat quingentos [9] lauros, ut est tex. in Isid. C. de iur. dot. ubi ita intelligit gloss. in vers. in luctu, & eam sequitur Salicet. ibi, & in l. facier. nas, columna prima. C. de dona. & ante eum Bartol. & Bald. in ead. l. fin. Decan. consil. 41. vers. tertio non oblat, numer. 14. Calsan. in consil. 13. column. 3. Tyraquell. d. vers. donatio-ne largitus, numer. 24. Gabriel. d. conclus. num. 36. quamvis contrarium tenuerit Arzan. in e. cum tu, eo-lum. penul. verumtamen queritur, de vius. idem ergo erit in alimentis, ut donatio pro eis facta non in-firmetur, & hoc modo ampliusbitur conclusio Rinnia, & Cordub. in modo non modo non requiritur infirmatio, quando donatio fit cum opere alendi donatorem, sed etiam quando fit in solam donatarij vilitatem, ut scilicet alimenta consequatur.

SVMMARIA.

1. Stipulari alteri nemo potest.
2. Stipulari etiam matri nemo potest.
3. Mater non potest stipulari pro filio.
4. Stipulari licet pro absente in causa alimentorum si sit cum iuramento.
5. Stipulatio pro absente valet si sit iurata.
6. Iuramentum obligat Deo, qui supplet partis absen-tiam.
7. Stipulari pro pia causa absenti licet.
8. Stipulari licet pro absente in causa dotis.

PRIVILEG. LXXII.

STIPULARI alteri nemo [1] potest cum sua prin-cipaliter non interesset, stipulatio ista, §. alteri. si de verborum obligat, §. si quis alij, Institut. de iustit. stipul. Tyraquell. de retraci. consang. §. 2. gloss. 9. nu-130. ut nec etiam matri possit quis [2] stipulando ac-quirere, debitor, §. fin. ff. ad Trebell. Doctores in, quod dicitur, ff. de verborum oblig. Alexan. in consil. 13. numer. 5. versio. plus tenuit, volu. 1. nec econ-

tra queri potest filio suo, ex stipulatione [3] matri, Bartol. in d. l. quod dicitur, column. 1. idem, Bartol. Bald. & Salicet. in l. pactum, C. de pact. & nec alio-cria Anton. Gabriel. commun. opin. lib. 3. tit. de verb. oblig. conclud. 1. numer. 7. sed si quis cum iuramento promittat absenti alimenta tunc cupiam stipulanti cogetur [4] iuramentum observare, ita est allienho-rum privilegio conclusit C. rubei, in d. l. si quis a li-bertis, §. virum, numer. 8. ff. de lib. agnost. allegat gloss. de Bart. qui de alimentis nihil dicunt, allegat etiam Ber-trandus in consil. 30. numer. 6. volum. 2. q. 1. hinc dicit, sed non est in alimentis singulare, item si locum vendi-derit in quocunque alia causa: nam semper ex alterius stipulatione acquiritur absenti actio si promissio sit iurata, [5] quia Dei presentia supplet absenti par-tis, & ita generaliter loquendo voluit gloss. in equi-ties cordis oculus, 2. quest. 7. quam ad hoc inquit sin-gularem Imol. in e. cum contingat in charta 17. ubi etiam Butr. columna 3. Baldus Authent. sacramenta puberum, columna final. Cui aduers. vend. alios citat Alexan. in d. l. stipulatio ista, §. alteri, numer. 9. versio. primus quando, atque ibi Isid. numer. quarto, qui in contrarium allegat Bald. Ioann. Fab. & Roman. ad do. Ruin. in consil. 49. in fin. volum. 2. Socus. iun. in consil. 118. column. 3. volum. 2. Alciac. in deci. 15. in fin. & in consil. 395. Grat. in consil. 506. numer. 9. volu. 1. Natta in consil. 501. numer. 36. consil. 506. numer. 47. consil. 43. numer. 17. Rolan. qui alios citat in consil. 19. numer. 29. volum. 1. Gabriel. d. conclud. 1. nume. 69. & nouissi-me Seraph. in tracta. de privileg. iuram. privileg. 124. nu-12. & sequi, ubi dicit, quod si aliqui velint quodam ille restringere ad pias causas, ut Baldus in l. illud. C. de sacrosanct. eccles. & in l. generaliter. C. de non nu-mer. pecun. tamen Doctores communiter intelligit indistincte, & duas rationes ponit Bartolus in l. si quis pro eo, in princip. 6. memb. ff. de factis, qua sicut stipulatio alteri facta consilidatur per poenam, ut in d. §. alteri, ita consilidari debet per iuramen-tum, item quia ex stipulatione facta alteri oritur natu-ralis obligatio secundum gloss. in d. §. alteri, & ve-ro naturalis potest firmari iuramento, sed alia etiam est ratio: nam iuramentum videtur Deo [6] prestitu-tum, & debet preside iuramentum, & Deus supplet absen-tiam partis, l. propterandum, §. si iuramentum reus, C. de iud. item iurans cogitur observare iuramentum, quando canque potest id fieri sine interitu eterne fa-lutis, est vero de iure stipulatio autem in causa ali-mentorum est in eo, quod ex alterius stipulatione etiam absenti queritur actio.

[7] Nam idem videmus in stipulatione facta fauore piz. causis, ut per Bald. in l. illud, numer. 2. in fin. vers. ego addo vnum. C. de sacrosanct. eccles. ubi alij, quod pia locus, & Ecclesis absentiis quilibet stipu-lari potest directis verbis, allegat gloss. quam dicit esse ordinariam, & non esse alibi in d. equities cordis oculus, sequitur Cast. ibi in d. & dicit Abb. in proce. Grego. column. fin. quod absenti queritur, quando promissio sit intuitu diuino, & memoria dignum inquit Felin. ibi, column. 7. versio. & ex isto, alios citat Tyraquell. de privileg. piz. cau. privileg. 125. & Cotta in memori. incipien. absenti potest acquiri, ubi ait hoc esse memoria dignum pro his, que notantur in dict. stipulatio ista, §. alteri, & allegat multa alia ad con-firmationem multos etiam Gabriel. d. conclud. nu-mero 72. licet alios allegat tenentes contrarium.

[8] Hoc etiam verum est in dotis promissione, que sustinetur ad fauorem tertij alij stipulante, [8] ut probat tex. in l. Gallus. ff. sol. matrim. ubi gloss. notat in versio. permittendum, & sequitur Bartol. in 3. no-

tab. Imo in prin. & Cast. col. fin. Iaf. in d. 5. alteri. in 2. l. unitat. col. 2. Bald. Nouel. in tractat. de priuileg. dot. priuileg. 22. in 6. par. Bart. in consil. 123. col. 2. vol. 1. Bar. Bald. & Imol. in d. stipulatio. vbi Alexand. & alij. Alexand. in consil. 13. numer. 14. volum. 1. Roman. in d. l. Caius. numer. 5. Castren. in consil. 92. column. 1. Deci. in consil. 35. Tiraquel. in dict. tractat. p. 2. ca. d. priuileg. 15. verficul. & in hanc partem. optimè facit Gabriel. d. conclus. l. numer. 73. vbi reuertitur contrarium tenere Bartol. Bald. Imol. Fabium. & Anchar. quæsi procedunt in pia causa. & in dote. locum item habebunt in alimentis. quæ gaudent eodem fauore. vt dixi in proximè præcedenti priuilegio. quare non solum valebit stipulatio. quando promissio est iurata. sed etiam. quando est sine iuramento. hoc tamen priuilegium obtinebit solum in alimentis debitis pauperi. non autem in his. quæ debentur diuiti.

SYMMARIA.

- 1 Dos soluto matrimonio per mortem filia redit ad patrem dotantem. quando alio est communis patri. & filia.
- 2 Dos soluto matrimonio morte filia vadit ad nepotes ex ea si egerant. non ad patrem.
- 3 Dos soluto matrimonio per mortem filia remanet apud filias ex ea secundum opinionem Martini.
- 4 Dos vbi alio est communis patri. & filia. remanet apud filias morte mortua ita. vt de ea disponere non possit.
- 5 Pater non habet usufructum in dote aduentitia.
- 6 Lucrum dotis à statuto delatum locum habet non obstante fideicommissio iniuncto rei dotali.

PRIVILEGIUM LXXIV.

IURE communi inspecto. quando matrimonium soluitur morte filia si dotis actio est communis patri. & filia dos redit [1] in solium ad patrem dotantem etiam si filia superint. nepotes. l. dos à patre profecta. C. solut. matrim. & ibi. nume. 99. late agit Picus in l. in quartam. nume. 212. ff. ad leg. Falcid. vbi inquit communem esse opinionem siue ex filia superint. nepotes. siue non. eandem quoque communem dicit vtroque casu Socin. iun. in consil. 154. num. 18. volum. 1. atterens esse de hoc textum clarum. & indistinctè loquentem in d. l. dos à patre. Neuizan. in consil. 95. nume. 1. Bertran. qui idem dicit de vestibus. & alijs appendicibus dotis in consil. 46. nu. 5. vol. 5. vbi subdit ita glossatores antiquos tenuisse.

[2] Verum si ex filia extent nepotes egentes tunc dos transit ad eos si aliunde non habent. ita decidit Bened. de Plumb. in l. post dotem. num. 15. vers. putarem etiam. ff. sol. matrim. vbi subdit hoc esse expressum in Lquanius. ff. solut. matrim. vbi dicitur rectè constante matrimonio dotem restitui vxori. vt inopes filios prioris matrimonij alar. quæ decisio. & limitatio est notanda. si est vera. quia & si multi dicant inspecta consuetudine prævalere opinionem Martini. qui tenet [3] quod extantibus filiis dos apud illos remaneat. vt per Barto. & alios omnes in l. post dotem. vbi Iaf. numer. 102. dicit id generaliter obseruari per vniuersum orbem. & esse localem consuetudinem. vel specialem. & hanc Martini opinionem dicunt vbiq. seruari Fulgoc. Cuman. Castren. Cor. & Guido Papæ. quos citat. & sequitur Neuiza. in consil. 45. num. 6. Ruin. in consil. 56. num. 10. volum. 3. Bero. in consil. 140. num. 24. volum. 2. Socin. iun. in consil. 114. num. 20. volum. 3. Rub. consil. 25. nu. 13. Bertran. in consil. 86. nu. 12. vol. 2. in tantum. quod filia non [4]

potest de ea dote disponere. vt inquit Bertran. in consil. 126. volum. 3. tamen etiam tenent contrarium. & cum sola fundetur consuetudine patitur multam controuersiam. ex quo non eadem viger vbiq. consuetudo. & D. de ea attestant. quumvis illud. non creditur nisi respectu regionis. in qua est versatus. vt volunt Dd. in l. de quibus. ff. de legib. sed opinio Benedicti non videtur concludenter probari in dicta l. quumvis. quia. est loquatur in filiis familiaribus. non tamen facit mentionem. quod dos esset communis. & potest esse. quod foret propria filia. licet glo. ibi loquatur de patris præiudicio. quod non potest in alio considerari. quum respectu communis. quæ glo. potest saluari. quod loquatur de præiudicio respectu v. usufructus. quem pater habet in bonis filia. quia communis [5] est opinio. quod pater non habeat usufructum in dote aduentitia filia. vt notant omnes Doctores in l. 2. quod si in patris. vbi Socin. in 2. notab. ff. solut. matrim. Bald. Nouel. in tract. dotis part. 6. priuileg. 33. & de communi attestatur Crauet. in consil. 84. num. 7. Præterea cum textus in Lquanius. tractet. an constante matrimonio dos possit vxori restitui. præsupponit terminos questionis esse habiles in reliquis. atque ita nihil obstat præter legem. quæ vult. quod sine causa dos restitui non possit constante matrimonio. cessat autem argumentum Benedicti. dum ait. quod si viuent matre potest dos alienari pro filiorum alimentis. multo magis cum habebunt matre mortua. siquis tamen vellet cum decemionem sustinere. posset dicere. quod dos est principaliter destinata. vt seruiat oneribus matrimonij. l. vbi adhuc. C. de iure dot. ideo cum filij egent. alicuius fieri videtur de consensu eius. qui dotem dedit. atque ita patris. qui enim vult vnum. censetur velle quicquid ex eo consequitur. l. ad rem mobilem. & per hanc rationem dixit Bald. in consil. 39. col. 2. vol. 4. quod lucrū dotis [6] ordinatum à statuto. locum habet non obstante fideicommissio iniuncto à patre. Campen. in tract. dot. part. 5. quæst. 18. Craue. in consil. 186. Rolan. late de lucro dotis. quæst. 57. per totum. de quo tunc videri potest Phanauc. in eodem tract. gloss. l. nume. 57. non ergo agitur de aliquo patris præiudicio. quando dos alienatur in alimenta filiorum.

SYMMARIA.

- 1 Index officium suum non impartitur non petenti. vbi ampliat.
- 2 Index non compellit partes ad compromissum. etiam statuto inbente. nisi petatur.
- 3 Testes publicæ attestatiōibus non reuocant iudex. nisi parte non opponente.
- 4 Index in pronuntiando sequi debet partium voluntatem. & secundum eam ferre sententiam.
- 5 Arbitrarius tenetur sequi partium conventionem in iudicando.
- 6 Arbitrarius iuris æquatur iudici.
- 7 Arbitrarius voluntarius tenetur iudicare de iure.
- 8 Laudum laicum scilicet conventionem partium. non producit actionem.
- 9 Index non tenetur iudicare secundum conventionem partium in alimentis.
- 10 Ius publicum tolli non potest conventionem partium.
- 11 Index non sequitur conventionem partium in criminalibus.

PRIVILEG. LXXV.

Das habemus regulas in iure nostro: primam. quod iudex [1] non impartitur officium suū non petenti. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. noui nunc. l. 4. §.

1.4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. etiam si lex loquatur per verba precisa, & necessitativa, Bar. in l. admonendi, col. fin. ff. de iureiur. hinc infert But. in cap. pen. de iudic. quod si statutum mandat causam expediri cum consilio sapientis intelligitur, si petatur, & non aliter Alex. in consil. 122. col. fin. vol. 2. idem est, quando statutum mandat, quod partes a iudice cogantur compromittere, [4] quia id non faciet ante partium petitionem, secundum But. in c. venerabilis, de iudi. Alex. in consil. 82. vol. 1. & multas decisiones similes congerit Rip. in di. 3. hoc autem iudicium, in prin. alios citavi in consil. 124. numer. 1. & iudex non tenetur repellere partem, nisi adversario opponente, glo. in Clem. 2. de testib. vbi dicit, quod etiam publicate fuerint, & didicere attestaciones, tamen iudex non tenetur novas [5] probationes super antiquis capitulis, nisi pars opponat, But. in c. ultra tertiam, col. fin. de test. Secunda est regula, quod iudex [4] in pronunciando sequi debet voluntatem partium, & secundum eam ferre sententiam, l. si conuenierit. ff. de re iudic. quia nihil aliud querit iudex quam ut partes sint concordēs, & secundum earum concordiam dirimat controuersiam, l. 1. §. post operis. ff. de ope. nou. nunc. hinc dicimus, quod in confensum nullae sunt iudices partes, nisi in condemnando. l. proinde, l. 2. in fin. ff. ad leg. Aquil. l. certum, §. fin. ff. de confes. idem est in arbitrio iuris, qui eligitur ex forma statuti, is enim [1] tenetur iudicare secundum conuentionem partium, ita tenet Socin. in consil. 7. col. 4. num. 15. vol. 1. laf. d. l. si conuenierit, num. 15. & ratio est, quia talis arbitri acquiparatur [6] iudici, cum speciali & lapertissimo. C. de iudic. c. ab arbitris de offic. de leg. lib. 6. alios citant Socin. & laf. in locis allegatis, licet aliud in arbitrio voluntario, quia is debet equam [7] ferre sententiam, i. qualem fuit de arbit. & quando partes sunt concordēs sententia arbitri nihil operatur, ex quo non [8] producit actionem, & est superflua. l. 1. C. de arbit. Bart. in d. l. si conuenierit, vbi glo. quam Doctores committere sequuntur, & de communi testatur laf. num. 7. verba istam primam, & verba. tenendo tamen.

Vbi tamen agitur de transactione facta super alimentis contra formam [cum ij], ff. de transact. etiam si partes conueniant super obliuientia transactionis, iudex [9] non tenetur, nec debet secundum illam iudicare, l. cum ij, in principio, vbi Ang. in verfic. sequitur, dicit esse speciale in transactione facta super alimentis relictis in ultima voluntate quod iudex non sequatur voluntatem partium: sed motum animi sui, laf. d. l. si conuenierit, nu. 3. vbi inquit rationem esse, quia lex tali conuentioni resistit, quae non potest fieri sine causa cognitione, Cordub. d. l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 15. ff. de lib. agnos. addi etiam potest alia ratio, quia praestatio alimentorum committit publicam utilitatem, & ius publicum [10] tolli non potest conuentione partium, l. ius publicum, ff. de pactis, per quam rationem idem videmus in causis criminalibus, quia in eis iudex [11] non sequitur conuentionem partium secundum Imol. Cuman. Alexand. & laf. in d. l. si conuenierit, agitur enim de publico interesse, l. iactatio, §. quod illicitum ff. de publica, & vectig. l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil.

SYMMARIA.

1. Omisum in contractibus habetur pro omisso.
2. Extensio non fit in contractibus de persona ad personam.

3. Maritus, qui stipulatur sibi alimenta conferre etiam stipulatur pro vxore.
4. Privilegium personale non egreditur personam.
5. Privilegium personale egreditur personam quando priuilegiatus aliter non gauderet privilegio.
6. Penitus concessa vni ex focis omnium bonorum extenditur ad omnes focos.
7. Communis gaudet beneficio conuentionis.
8. Socius non gaudet privilegio focy, quando materia eius separabilis.
9. Stipulatio procuratoris de iudicio sistendo extenditur ad dominum.
10. Stipulatio includit aliam personam, quando alius esset inuisus.
11. Persona extrinsecus intro legitur in stipulatione, quando venit ex natura alius.
12. Retentio facilius conceditur, quam petitio.
13. Extensio admissiva de vno ad aliud in iudicandis.

PRIVILEG. LXXVI.

Omisum in contractibus habetur pro [1] omisso, l. quidquid attingenda, ff. de verbor. oblig. l. i. extraneus, ff. de cond. ob. caus. l. cum dotem, in princip. ff. soluto matrimonio, Bald. in consil. 296. volum. 2. consil. 145. colum. perulti. volum. 3. Crot. in consil. 12. numer. 9. Paril. in consil. 17. nu. 6. volum. 1. Bero. in consil. 147. num. 2. volum. 1. Neuz. in consil. 29. num. 2. Alcia. in consil. 305. num. 2. Cephal. in consil. 170. numer. 15. vbi quod in contractibus nihil debet inquiri praeter id quod scriptura reperitur, Bel. lo. in consil. 29. num. 6. Rol. in consil. 19. num. 25. vol. 1. & vbi etiam locus est extensioni, & tamen non fit de persona [2] ad personam, d. l. quidquid attingenda, & in stipulatione non subintelligitur extrinsecus persona quae non sit expressa, ita stipulatus §. Gaius, in fine, ff. de verbor. obligat. tamen quando maritus stipulatur sibi alimenta praestari intelligitur etiam stipulatus [3] pro vxore, vt voluit glo. in c. admonere, in verfic. patrem, §. quatuor, l. innotetur per illum textum, qui dicit quod vxor est pars corporis viri, eam sequitur Oldra. in consil. 95. numer. 10. dicens quod inter virum, & vxorem non debet esse diuisio, sed humani iuris communicatio, & allegat factum Assueri regis, qui declarauit edictum penale propositum ne quis ad eum non vocatus ingrederetur, non includere vxorem, idem voluit Cran. in consil. 51. num. 3. addo quod illam glo. dicit singulare Barba in c. 2. numer. 46. de foro compet. & in c. iurauit, num. 24. de probatio. Felin. in c. quam sit, num. 1. de iudicis, Ruin. in consil. 144. num. 8. colum. 4. vbi dicit illam glo. esse notabilem, & nouissime illam sequitur Padil. in Auth. res quae nunt. 87. C. commun. de lega. vbi infert quod pater qui tenetur alere filium, eadem ratione cogitur alere nuntum, quia est pars corporis potest huius dicti alia ratio assignari, Nam & si privilegium [4] personale non soleat egredi personam priuilegiatam, nec ad alium extendi, c. sane, de priuileg. c. petitis, 7. quest. 1. cap. postulasti, de conceis. praeben. c. priuilegium, vbi glo. & Din. de regu. iur. in 6. tamen fallit quando nisi fiat extensio priuilegiatus non potest commodum gaudere priuilegio solus, tunc enim includuntur personae [5] necessariz, idem Bald. in Authen. habitati, colum. 2. C. ne fil. pro patre, dicit quod si testator reliquit alicui habitationem domus, intelligitur & pro familia, sequitur Fel. dict. cap. cum sit, in princip. & dicit glo. in l. fin. Cod. de muner. & honor. non continet l. 10. quod immunitas vni ex focis omnia

non teneatur alere patronum, nisi deductum ad exten-
tam inopiam, non videtur quod cogi possit ali-
menta patrono prestare, dum ei creditor operatur,
acque ideo patronus cogitur futuras operas vedere:
cui ergo ratio hæc sit, quia libertas tenetur alere,
inferitur, quod hoc non est speciale favore alimen-
torum: haberet enim locum in quocunque credito-
re in diem, vel sub conditione, qui ad inopiam, &
egestatem deductus cogeret debitorem ad solu-
endum ante diem, quod ego non inuenio decisum,
bene habemus, quod ante diem cogitur pater legiti-
timam, vel [7] alimenta soluere, quando dilapidat
bona, vt per Bald. in l. 2. numer. 3. versu. pater ha-
bens. Cod. li in fraud. patro. Castr. in l. Imperator, ff.
ad Treb. vbi Alex. num. 13. & Claud. Aquen. num. 6.
Castr. & Ias. in Authent. iura mulier. C. de sacros.
eccles. & dixi latè supra in priuileg. incip. pater dum
vixit, sed id permittitur, quia pater tenetur ad ali-
menta & cogitur ea prestare ante diem, vt aliquo modo
cautum sit filio. vbi autem non esset debitor ex cau-
sa alimentorum, sed alia, secus esset. similiter vide-
mus, quod si debitor in diem labatur facultatibus,
vel suspectus est de fuga, non cogitur soluere ante
diem, [8] sed detinetur donec fideiubeat, Bal. in l. 1.
in fin. C. de cond. ex leg. in l. 3. in fin. C. commod.
Alex. in l. 3. in princip. ff. sol. matrim. in l. si ab arbi-
tro. ff. qui satisd. cog. vbi Ias. nu. 7. dicit ad hoc esse
glo. singularem in l. quæsumus, in ver. interit. ff. de
pign. alios citauit in conf. 68. nu. 30.

Aduerte etiam in praxi, quia etsi cogatur libertus
operas prestare ante diem, & earum pretium soluere,
tamen in æstimandis operis deducendum erit
interuersurium medij temporis, ita enim videmus in
fiscali debitore, qui etiã virgente necessitate ante
diem exigi [9] possit, tamen deductur medij tem-
poris interuersurium, l. 1. vbi gloss. Bald. & Salic. C.
de condit. ex leg. Afflict. in cap. 1. in versu. vestiga-
lium, §. in tit. que sint regal. & idem est in
debitore [10] eius, qui est fisci debitor secundum Cyn.
in l. 1. §. ex actio. C. de rei vxor. actio. Bal. in Authent.
bona dampnatorum. Cod. de bon. dampn. idem vide-
mus in legato in diem, quod vbi deductur in æsti-
mationem, tanto minus [11] æstimatur propter in-
teruersurium, l. lege Falcidia, in principi. in l. circa, in
principi. in quantitate. §. in diē, in l. qui quadragin-
ta, in principi. ff. ad legem Falcid. & Moderni, & po-
nunt Moder. Galli in tract. de iur. nom. 275. & se-
quen. & vbi dat Imperator militibus prædia priuato-
rum, vbi [12] facere potest propter vtilitatem publi-
cam, l. item si verborum, §. si de rei veda. leg. Luc-
cius, ff. de eund. reddit. tamen pretium [13] domino, l.
2. ex quibus causis ser. ad libert. peruen. Archid. in
c. per principalem, 9. quaest. 3. lo. And. ad Specul. in
Rubic. de execut. senten. in h. Bald. in d. l. 1. & in
notabili casu latè hæc conclusionem probant Natt.
in consil. 354. per totum, & Roland. in consil. 69. per
totum, volum. 2. vbi super eodem facto consulentes
concludunt Hispaniarum Regem, qui pro defensione
status Mediolani Castrum Valentur æquavit so-
lo, teneri ad refectionem omnium damnorum er-
ga vasallum, qui de eo Castro inuestitus erat, & ad-
ducunt multa iura, ex quibus inferri optime potest
ad casum nostrum: facit etiam, quia etiã multis in
casibus cõtra iuris regulas cogatur quis [14] vedere,
et tamen intelligitur refectione iusto pretio, l. si fide-
iussor. §. meministi, vbi gloss. Bartol. Bald. & Imol. &
Cuman. ff. de legat. 1. Tiraquell. de retract. consan-
guin. §. 1. glo. 18. nu. 2. & seq. Roland. in consil. 71. nu. 9.
volum. 3. & qui ante diem soluit, plus soluit, §. si

quis agens, ver. plus autem. Insit. de act. vbi Ioan.
Fab. Ioan. de Plat. & Ang. dicunt procedere siue a le-
ge, siue ab homine adiecta sit solutio, & ibi profe-
quitur Ias. num. 3. nemo autem potest plus re [15] vel
tempore petere, d. §. si quis agens, vbi indicta est po-
na plus petentibus, & in l. vnica. C. de plus petitio.
facit etiam quod voluit Bald. in Authen. ei qui iurat
numer. 19. Cod. de bon. author. iudic. possid. vbi i-
quit, quod hæredes [16] mariti, cum soluant vxori
dotes, ante annum & diem a lege prætitutum, deda-
cere possunt interuersurium temporis intermedij fe-
quitur Cuman. in l. diuortio, in princip. vbi Alexan-
num. 21 Socin. num. 17. ff. solut. matrim. Salic. in l. 1.
§. si in autem, num. 6. C. de rei vxor. actio. Arctin. in §.
fuerat, nu. 8. Insitu. de actio. Come. in consil. 129. col.
2. volum. 1. Ias. in l. qui Roma, in princip. nu. 6. ff. de
verbor. oblig. Rebuff. in reg. Gall. constit. tomo 1. de
sentent. prouisi. artic. 3. glo. 1. num. 10. in fin. nulla er-
go ratio impedit, quominus libertus quoque inter-
uersurium operarum pro medio tempore deducat, &
tanto magis æstimetur representante opere, quan-
to interit eius soluere ante diem.

SUMMAMRIA.

1. Auxilium non dicitur propriè prestari post commissum delictum.
2. Auxilium tribus temporibus prestatur, ante scilicet, & post delictum, & in ipso delicto.
3. Auxilium prestat de delinquenti, qui post delictum tra-
dit ei alimenta.
4. Auxilium prestat post delictum, puniuntur.
5. Alimenta si quis delinquenti post delictum prestat,
non puniuntur.
6. Misericordia datus, si quis delinquit, mitius puni-
untur.
7. Aduocatus dicitur opem delinquenti prestare.
8. Aduocatus non puniuntur, si delinquentem misericordiam
gratia defendit.
9. Damnum ad metalla, agit ad alimenta.
10. Carcerato si quis prohibet, vtilium prestari puniuntur.
11. Hospes qui cibum dedit delinquenti post delictum,
non puniuntur.
12. Receptans haurium, quem tamen ignorabat esse ta-
lem, non puniuntur.
13. Auxilium quando, & quibus casibus dicitur quis
prestare, vide remissum.

PRIVILEG. LXXXVII.

Auxilium licet propriè prestari non dicatur [1] post commissum delictum, secundum Bart. in l. non solum. §. si iuramento, ff. de iur. vbi inquit ydiffe asseiores multos in hoc errare idem Bartol. in l. si quis in graui. §. si quisquam. ff. ad Syllan. Bart. & Bald. in l. raptores. C. de Episcop. & cleri. Ari-
min. ad Angel. de malefic. in ver. & Andrean. num. 5. vbi dicit communem, alios citat Martil. in §. con-
stante, numer. 54. in pract. crimin. Clar. in sua pra-
xi §. in quaest. 90. numer. 2. tamen generaliter sum-
pto vocabulo dicitur etiam auxilium quod præstat post
commissum delictum: tribus enim modis datur
auxilium [2] ante delictum, in ipso delicto, & post
delictum, vt declarat Bartol. in l. in furti §. ope. ff. de furt. Ang. in d. ver. Andrean. auxiliatorem, volum. 1. v-
terque quot modis, Bald. in l. ob hæc verba. ff. de iis, qui not. infa. Pract. Papien. in forma inquisi-
tionis in ver. auxilium, & fauorem, & multos ad hoc
citat Carret. in sua praxi §. homicidium, §. 1. q. num.
2. & dicitur auxilium, & fauorem prestare delin-

quenti, qui ei post commissum delictum præstat alimenta, [3] secundum glo. in Clem. 1. de penis Card. in Clem. 1. quæst. 17. de foro compet. Cap. pol. in consil. c. 1. 2. 7. colum. 2. circa medi. ver. de auxilio, & fauore, Carrer. d. 5. homicidium, il. 4. nu. 16. & 43. & qui opem [4] præstat etiam post delictum, punitur, l. raptore, prope Fin. Cod. de Episcop. & cleric. l. vna. s. penas autem, C. de raptu virgin. l. vnica, Cod. de his qui latron. Bartol. in dict. l. si quis in graui. s. si quisquam. & in d. l. in furti. s. ope. Felin. in c. 1. limitata. de offi. de lega. & in c. sicut dignum, de homicid. Bosl. in tit. de homicid. nu. 37. Carrer. d. 5. homicidium, il. 4. Nat. in consil. 438. nume. 7. Clar. d. quæst. 90. num. 11.

Tamen fauore alimentorum si quis post commissum delictum præstat alimenta [5] delinquenti, non punitur, vt voluit expressè Iacob. Boulen. in l. capitalium. s. famosis, num. 108. ff. de pæn. vbi mouetur, quia si delinquentem iam damnatum licet impune alere, vt probatur in l. 1. in princip. ff. de his, quæ pro non scripte l. legatum. ff. de capit. diminutio. multo magis licebit ei ante sententiam subuenire. & pro eius dicto facit, quia nulla maior misericordia impendi potest, quam egenti dare, vt dixi supra pæpissimè, qui autem aliud fecit contra legum rigorem misericordia ductus, [6] mitius punitur, si id sit illicitum, vt est textus in l. fina. post princip. ff. de custod. reor. leg. & eleganter s. item Labeo. ff. de dolo malo. vbi qui misericordia ductus alienum seruum compeditum soluerit, vt fugerit actione in factum tantummodo tenetur, quod si ex alia causa fecerit, punitur de furto, & dicit glo. in c. 2. in ver. intentio, de apostat. quod facilius expiatur delictum ex quadam pietate commissum, quam vbi impietas illi causam dedit, & ibi hoc notat Abb. alios citat Tyræquel. in tract. de pœ. tempe. cau. 4. per totum, facit etiam, quia etiam non liceat aduocare pro delinquenti, imò videatur eo casu Aduocatus opem [7] præstare, Bartol. in l. post legatum. s. sunt qui. ff. de his quib. vt indign. idē Bart. in d. l. in furti. s. ope. col. 1. Marfil. in d. 5. constante, nu. 69. de quo videri possunt multi citati à Carrer. in d. 5. homicidium, il. 4. n. 49. tamen qui misericordie causa patrocinium præstat [8] putà principi supplicando, non punitur, arg. l. quidam. ff. de reb. dub. l. relegati. ff. de pæn. Boulen. in d. 5. famosis, nu. 107.

Prædictam verò sententiam Boulen. impugnatur Cordub. in l. si quis à liberis. s. sed vtrum. ff. de liber. agnoscent. vbi dicit, puniendum esse eum, qui delinquenti præstat alimenta, mouetur, quia criminosi viri debent fame, & egestate laborare, vt eorum exemplo ceteri à scelere abstineant, l. bona fides. ff. de pos. subdit quoque delinquenti consentire pœnæ per l. Imperatores. ff. de iure hici, de qua questione, quamuis à proposito extranea, latè ibi agit. Verùm re melius discussa existimat aduertendum esse quod aut agimus de bannito, vel de inquisito, & accusato, primo casu non est dubium, quin præstans alimenta bannito puniatur videtur enim illum receptare, cum tamen cauendi sint, non recipiendi, aut fouendi, hoc est quod dixi supra statutum enim prohibens nequis receptet bannitum, locum habet in eo, qui eidem victum ministrat: secundo casu distinguendum est, aut alimenta præstantur, vt facilius, & commodius delinquens fugiat, & occultetur, & hoc casu tenetur de auxilio, aut non ad hunc finem præstantur, & non tenetur indicia enim auxilij post delictum præstiti eo tendunt, vt delinquens impunis euadat: ceterum si non ad eum fi-

nem dirigantur, non sunt in consideratione, idē videmus, quod damnato præstantur alimenta, d. l. 3. de his quæ pro non scripte, & dicunt Bartol. & Ange. in l. si victum. ff. de re iud. quod etiam damnato [9] in metallum datur actio ad alimenta, ideo datur actio iniuriarū ei qui prohibet victum deferri carcerato, [10] vt probatur in d. l. si victum, vbi Imo. & Iaf. latè agunt de intellectu illius text. & diximus supra abundè, eadem ratione dicimus, quod hospiti, & cauponi non imputatur quod cibum dederit bannito vel etiam delinquenti, quia id non tendit ad recipiendum illum de manibus iustitiæ, [11] vt inquit Bartol. in l. 1. ff. de receptato, Carrer. d. 5. homicidium, il. 4. nu. 38. est ergo conclusio, quod vt aliquis ex eo puniatur de auxilio, quod post delictum prebuerit alimenta, attendi plurius debet quas personæ, putà si erat inimicus occisi, si alia concurrebant indicia: alias enim sola præstatio alimentorum non sufficeret ad probandum auxilium, id quod procederet multo magis si is ignorasset delictum fuisse ab illo commissum, vt de receptato dicimus, qui excusatur, si ignorauit [12] eum quem receperat esse bannitum, secundum Bart. in d. l. ommes, Bald. in d. l. quicumque, in princip. C. de feruis fugit. Salicet. in l. 1. in h. C. de his qui latron. Roman. in consil. 472. Socin. in consil. 262. volum. 2. Alexand. ad Bartol. d. l. 1. de receptato. Marfil. l. 1. C. de raptu virgin. infinitos cumulat Carrer. dict. 5. homicidium, il. nu. 32. & sequent. quando autem, & quibus casibus plectatur qui prestet auxilium, vide [13] apud Marfil. in d. 5. constante. Carrer. loco prædicto, Clar. d. quæst. 90. & dixi aliquid in consil. 40. & ex his poteris dignoscere, quando de auxilio puniri possit, qui delinquenti ministrat alimenta, facit, quod dicam infra de bannito.

SYMMARIA.

- 1 Monachus non potest quidquam habere proprium.
- 2 Monachus habens proprium, remouetur à communione altaris, & ei denegatur sepultura.
- 3 Monachus aliquid habens ex licentia Abbatis, vel Papa, intelligitur habere ratione administrationis.
- 4 Sermo non habet proprium, sed ex permisso domini habet peculium.
- 5 Sermo relicto ita domino acquiritur, ut nec etiam momento sit apud seruum.
- 6 Monachus potest aliquid habere ratione usufructus, si victum querat, & vestiam.
- 7 Episcopatus dignitas eximit à multis consuetudinibus monachalis, sed non in totum.
- 8 Monachus factus Episcopus, non potest habere proprium.
- 9 Monachus factus Episcopus, non deponit habitum.
- 10 Monachus factus Episcopus, si depositus habitum monachalis assumat Rochetum, excommunicatur.
- 11 Monachus non potest eleemosynam facere, etiam cum licentia Abbatis, vbi amplius.
- 12 Monachus potest bona monasterij elargiri pauperi, & inopi, sine Abbatis licentia.

PRIVILEG. LXXIX.

Monachus non potest aliquid habere [1] proprium, vt in c. cum non dicatur, 12. quæsti. 1. cap. ad monasterium, in princip. de statu. monach. in Authent. ingressi. Cod. de sacrosan. eccles. imò

si habeat peculium sine licentia Abbatis, remouetur ab altaris communione, & decedens [1] priuatur sepultura, & fratrum communione, vt dicitur in cap. monachi, de statu monachi, imò si ex licentia Pontificis, vel Abbatis aliquid illi dimittatur, intelligi debet non quod de eo possit pro libito disponere, sed vt habeat administrationem, [3] Bartol. in dict. Auth. ingressi, Innoc. in c. dilectus, de preben. vbi quod monachi quibus permittit Abbas aliqua, non dicuntur habere proprium, idem videmus in seruo, qui etiam non possit habere proprium, tamen ex permisso domini potest habere peculium, [4] declarat in proposito Abb. in c. nisi essent, num. 12. de preben. & ideo Bart. in Auth. excipitur. C. de bon. que lib. dicit, quod si quis monacho relinquit sub eo modo, ne quid monasterio quaeratur, intelligi debet quoad relicti utilitatem, non autem quoad proprietatem, qui non valeret, ex quo relictum monachio acquiritur monasterio, c. vnico. 18. quest. 1. sicuti quod seruo relinquitur, ita domo acquiritur, [5] vt nec momento remaneat apud seruum, l. placet. ff. de acquir. hered. & de hac decisione multa ponit Abb. in d. c. monachi, num. 8. vbi inquit habuisse de facto, & debere intelligi, quod religiosus administratione habeat in casu licito, & idem Abb. in d. c. nisi essent, num. 2. dicit quod si non accessit Papæ dispensatio, non potest Abbas pro libito auferre, quod semel promittit.

Tamen religioso vel monacho permittitur, quod possit habere aliquid proprium ratione vsusfructus, ex quo subueniat suis necessitatibus, id est. comparet, libi victum & vestes, [6] vt voluit Bartol. in d. Authen. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. Innoc. in c. insinuante, ne clerici, vel monachi Calder. in consil. 2. tit. de regular. vbi ait, quod monacho concedi potest, vt habeat vsusfructum pro suis necessariis, & dicunt Inno. Abb. & alij in d. c. nisi essent, quod monacho potest pro Abbate assignari certa pensio super fructibus beneficii, Abb. in d. c. monachi. nu. 4. vbi quod religiosi possunt de Abbatis licentia habere administrationem pro alendo seipsum, allegat c. insinuantes, qui cler. vel vouent. & subdit, quod nec etiam Papa possit monacho concedere, quod habeat proprium ad effectum disponendi pro libito, de quo tamen videndum est quod ponunt Doctores in cap. cum ad monasterium, de statu monachi, & ponit Gigas ad pensionem, in 15. quest. numer. 1. & seq. & prædicta sunt notanda, quia procedunt non solum in simplici monacho, sed etiam in eo, qui factus est Episcopus, nam etiam dignitas Episcopalis [7] eximat à multis ex contentis in regula monachali, vt in ca. 1. vbi gloss. 18. quest. 1. tamen non in totum eximit, vt est text. in c. clericis, de vit. & hon. cleric. & monachus factus Episcopus, non potest habere [8] proprium, gloss. 1. in c. quia in tua. 1. quest. 1. idem non deponit [9] habitum, gloss. in c. noua. 16. q. 7. in ca. sanctimonialis, 21. dist. Doctores in c. quod Dei timorem, vbi Butr. de statu regular. & si deposito habitus assumat rochetum efficitur excommunicatus, Cardi. in cle. ne in agro, in princip. quest. 2. de vita & hone. cleric. 1. in d. Auth. ingressi, numer. 16. vbi etiam subdit quod talis episcopus non potest comedere carnes.

Ad id & aliud speciale sapore alimentorum, quod huic iure annexum videtur, quia & si monachus regulariter nihil habeat proprium, & de alieno largiri possit furti situta vt etiam [10] elemosynam non possit facere sine abbatis licentia, argu. c. non est putanda, 1. quest. 1. & in cle. quomod. §.

sed & tales, de vita, & hon. cler. dicitur quod religiosus sine abbatis licentia non potest elemosynam causa dare vellem, quam diu portauit, tamen pauperi fame pereunti potest monachus sine abbatis licentia largiri pro elemosyna [12] bona monasterij, vt voluit gloss. 2. in princip. in c. non dicatis, 12. q. 2. ratio est, quia ex Dei præcepto subueniendum est eis, qui fame laborant, c. non satis 86. distinet. monachus autem Deo magis quam abbati debet obtemperare, c. Iulianus 11. quest. 4. & illam gloss. dicit notabilem Abb. in clericis, num. 6. de vita & honest. cler. vbi tamen intelligit quando commodè non potest habere licentiam ab abbate, Bonifac. de Vitalin. in clem. quoniam, in 3. par. 2. par. verg. sed & tales, numer. 6. de vita & honest. cler. vbi allegat Zenzelin. Benincas. in tract. pauper. q. 7. in 9. specia. iudicio, nu. 23.

SVMMA MRIA.

1. *Sequestrum legitime factum non reuocatur nisi lite finita.*
2. *Sequestum fieri potest de fructibus fundi litigiosi, quando tuncur de eorum dilapidatione.*
3. *Sequestum non relaxatur lite pendente, nec rei suspensio perituræ, sed vendita re pretium retinetur.*
4. *Sequestum relaxatur vt ex eo alatur dominus rei, qui non habet aliunde.*

PRIVILEG. LXXX.

Sequestum quando ex aliqua causa factum est, non reuocatur nisi finita lite, [1] ex text. in l. fin. §. quod si ei ibi sequestrari in eum diem in quo controuersia fopiat, C. de ord. cognit. Bart. in l. i. soleum, in princip. ff. de dona. Pract. Pap. in tit. de sequestro, in verticul. audeat vel presumat, nu. 2. verticul. deinde queritur, quando ei non prohibetur sequestratio, quando agitur de alimentis, quoniam si dubitetur ne quis fructus fundi litigiosi conuertat in vsus suos, & alimenta familiarum, potest iudex eos ponere [2] sub sequestro, text. est cum gloss. in l. diuini, ff. de petitio. hered. vbi illum ponderat Ang. Archid. in c. quia rei, n. quest. 1. Bald. in l. fideiusor, §. fin. ff. qui satisda cogant. Angel. in l. Imperatores, §. fin. ff. de appellatio. Abb. in c. 2. de sequest. poss. & fruct. & commune dicit Curt. in tracta. de sequest. sine in l. vnica, num. 21. C. ne prohib. sequest. pecun. vbi hanc partem defendit ab impugnationibus aliorum & in tantum verum est, quod si res sequestrata foret tempore peritura, adhuc sequestum non [3] relaxatur, sed venditur, & loco rei retinetur pretium, secundum Bartol. in l. interesse, ff. de acquir. poss. sels. Innocen. in cap. fin. de sequest. poss. & fruct. Bartol. & alij in dict. l. i. soleum, Angel. Arct. in dict. Imperatores §. fin. Pract. Papiens. in d. tituli, in verticul. sapiens, numer. 6. Salicet in d. l. vnica, vbi Curt. num. 60. in fin.

Si tamen ille, cuius bona sequestrantur aliunde non habet unde viuat, iudex debet tantum sibi relaxare de re sequestrata [4] quantum sufficit pro alimentis, & expensa litis, vt est text. in dict. l. i. §. quod si ei, Cod. de ordin. cognitio. vbi Salicet, num. 4. dicit illum text. esse bene notandum, quia vix similis inuenitur & illum text. ad hoc citat Bartol. in tract. 3. alimento. num. 44. Rom. in d. l. fideiusor §. fin. Salicet in d. l. vnica, C. de prohib. sequest. pecun. vbi Curt. num. 12. allegat text. in l. i. cuius qui legatorum, ff. vt in posse. lega. quem post Bartol. dicit ad hoc esse singularem 1. in Auth. resque, num. 31. in l. C. com. de lega. & ibi sequitur An. de Padil. num. 81. Lambert.

teng.in tracta.eor. qui sine cer. solenn. gloss. i. nume. 56. & Aufser. ad Capell. Tholo. q. 477. circa medium, dicit quod ne pauper fame moriatur, non potest fieri fructuum sequestratio, Lancello. in tracta. de attempta. par. 2. cap. 4. declar. 4. num. 21. & ratio predictorum est, quia possessor pendente lite debet fructibus gaudere. Præterea si auctori sunt ministranda alimenta à reo, quando habet per se præsumptionem, est pauper, ut dixi supra in tit. quibus debeantur alimenta. quanto magis erunt danda reo de rebus propriis cum maiori favore dignus sit reus, quam actor, l. fauorabiliore. ff. de reg. iur. & si teneretur actor de proprio subuenire, quanto magis ei subueniendum est de suo, & si res, quam certo constat esse restitutioni subiectam, potest alienari pro alimentis grauari, ut dicunt Dd. in dict. Auth. res quæ, & dixi hoc eod. tit. multo magis alienabiecur, quando certe non scimus ad alium pertinere.

S V M M A R I A.

- 1 *Filius naturalis non impugnatur patris testamentum, nec succedit contra illius voluntatem.*
- 2 *Legitima non debetur filio spurio, aut naturali.*
- 3 *Testamentum non rumpitur, nisi ab eis quibus legitima debetur.*
- 4 *Naturalis filius impugnatur testamentum patris, si filii non reliquit alimenta.*
- 5 *Naturalis filius succedit matri ab intestato in omnibus bonis.*
- 6 *Filius naturalis succedit vna cum legitimis.*
- 7 *Naturalis quoad matrem habetur in omnibus pro legitimo.*
- 8 *Mater tenetur legitimo filio relinquere legitimam.*
- 9 *Legitima debetur filio naturali in bonis maternis, a suis agi de inofficio contra testamentum.*
- 10 *Donatio facta à patre non reuocatur naturalitate filij naturalis.*
- 11 *Naturalis filius, vel etiam spurius postea natus reuocat paternam donationem usque ad alimentorum quantumcumque.*
- 12 *Filius naturalis reuocat ex dispositione l. si vnuquam donationem factam à matre.*

P R I V I L E G. L X X X I.

Filius naturalis non succedit contra voluntatem patris, nec impugnatur [1] illius testamentum, vt voluit gl. in l. 1. in princip. in versicul. naturales, vbi eam sequitur Bartol. ff. de bonor. poss. contra tab. & est text. in l. fin. vbi eam ponderat Bald. C. de natural. lib. & illam glo. dicit singulare Bald. in l. 1. C. quor. bono. & sequitur idem Bal. in multis locis citatis ab Alexand. in consil. 74. in fin. volum. 2. Barbat. in consil. 58. volum. 2. & in consil. 49. volum. 4. & Alexand. in loco predicto inquit, idem esse in filio spurio, & ratio est, vel etiam spurio, vel etiam naturali non debetur [2] legitima, vt per Ferdin. in l. quartam, nu. 41. & seq. ff. ad leg. Falcid. Afcan. Clemen. in tracta. de patr. potesta. c. 5. nu. 52. & sequenti, & non rumpunt testamentum illi quibus [3] nulla debetur legitima, Bal. in l. maximum vitium, num. 21. Cod. de lib. præt. Caltren. in consil. 213. volum. 1. Alexan. in consil. 47. nu. 12. in vol. 2. Dec. in consil. 105. nu. 1. volum. 1. Allic. in decil. 358. nu. 5 & 6. Ruin. in consil. 40. nu. 2. 9. & 15. volum. 4. Bero. consil. 70. num. 8. consil. 150. nu. 7. vol. 2. Garzias in l. Gallus. & quid si tantum nu. 209. & nume. 215. ff. de libet. & posthum. vbi etiam Gallian. num. 34. Crot. 109. & Ruffin. nu. 157. Soeth. iun. in consil. 87. nume. 4. volum. 4. Gram. decil. 57. titum. 33. Clar. in titul. de testament. quæst. 42. versicul. quæ quidem, D. Becius in consil. 103. nu. 19. & quod natu-

ralis filius non succedat contra voluntatem patris, tenuit etiam Bald. in l. sciendum, in l. eod. in fin. ff. de inoffic. testam. vbi dicit, illam gloss. esse singularem, alios citat Afca. d. c. 5. nu. 35. vbi dicit quod nec legitimam potest, nec rel. tam consequi potest, & probatur in Authen. licet, C. de natur. libe. vbi dicitur quod non extante legitima solum licet patri relinquere filio naturali quantum vult.

Favore tamen alimentorum, quæ pater tenetur relinquere filio naturali, vel spurio, licet filio indigenti contravenire paterno testamento, atque illud impugnare, [4] vt in specie declarat Dec. in l. 1. num. 11. C. de bonor. poss. contra tab. vbi tamen nihil allegat. sed ratio est, quia cum alimenta filio naturali à iure concedantur, id omne videri debet permissum, line quo consequi non potest debita alimenta, c. cum quid, de regul. iur. in 6. & hanc decisionem sequitur quoque Paleot. in tracta. de notu. & spur. cap. 44. numer. 10. hæc autem specialitas optimè succedit in testamento patris, sed in testamento matris aliud est, quia filij illegitimi quoad matrem habentur pro legitimis, & ei succedunt [5] in vniuersum ab intestato. §. penult. Instituit. de successio. cognato. & si extent legitimi cum eis conseruant [6] in successione, l. penultim. in fin. vbi Bald. & Corne. C. ad Officia. & ponit ibi Cognol. nu. 34. & sequenti, & nume. 42. & quod habeantur in omnibus pro legitimis [7] quoad matrem, probat Alexan. in l. ex facto, §. i. quis rogatus, il primo, num. 45. ff. ad Trebellia. Bened. in c. Rayn. in vers. testament. il primo, nu. 84. extr. de testam. 208. in decil. 240. nu. 14. Dd. in l. hac consultißima, §. ex imperfecto, C. qui testam. facere poss. Alciat. in l. familiar. §. 1. nu. 7. ff. de verb. signi. sicuti igitur filius legitimus mater tenetur legitimam relinquere, [8] alius testamentum subiacet nullitatis vitio, Sapia in rub. C. qui admittit, nu. 48. Clar. de testam. 45. ita legitimam debet relinquere [9] filio naturali, vt per Afcan. d. c. 5. num. 41. vers. hinc est tertio, & quod naturalis accusare possit matris testamentum de inofficio, probat text. in l. si suspecta §. 1. ff. de inofficio. testam. Paleot. in d. tracta. cap. 38. nu. 6. id ergo quod dictum est favore alimentorum posse naturalem, vel spurium impugnare paternum testamentum, non eque procedit in testamento matris, quia impugnare illud potest etiam si non tractatur de favore alimentorum, per rationem predictam idem dicendum est in donatione quam pater fecit, quia & si ea non reuocatur naturalitate [10] filij naturalis, vt probatur in l. generaliter, §. cum autem, vbi Pet. Din. Cin. Rain. Forliu. Alex. Corn. & alij, C. de inst. subit. cum infinitis, quos cumulat Tiraq. in l. si vnuquam, in vers. suscepit liberos, nu. 36. C. de reuoc. dona. Paleot. in d. tracta. c. 34. nu. 1. vbi dicit ita tenendum esse in consulendo & in dicendo, tamen naturalis vel etiam spurius donationem reuocabit [11] vsque ad legitimam quantumcumque alimentorum, vt voluit Paleot. in loco predicto, nu. 10. mouetur quia si potest pro alimentis impugnare testamentum, eadem ratione poterit impugnare donationem, & dicit Ripa in d. l. si vnuquam, nu. 51. quod donatarius tenetur etiam alere filios spurios, seu naturales filios donatoris, de quo late dixi supra in tit. quibus debeantur alimenta, & id quidem recte procedit in donatione, quam pater fecit, at in donatione facta à matre filius naturalis, qui potest matri succedere secundum distinctionem Authen. si qua illultra, c. ad Offic. reuocabit donationem [12] ex dispositione l. si vnuquam, vt voluit Tiraq. in d. vers. suscepit liberos, numer. 68. qui dicit quod naturalis etiam

etiam iure canonico inspecto succedunt matrilineis legitimis, secundum glossas in cap. nisi cum pridem, in veris manere, de renuncia. Hostien. in cap. lator, qui filii legitimi atque ita duplici privilegio gaudent alimenta, & seu naturales filij vigore alimentorum.

SYMMARIA.

- 1 *Heres iussus dare alicui redditus unius fundi, potest solvere redditum valore inuito legatario.*
- 2 *Heres iussus dare alicui redditus unius fundi, potest legatario remittere fundum colendum.*
- 3 *Heres iussus dare redditus unius fundi pro alimentis, non potest solvere estimationem.*
- 4 *Rom. in causis 588. col. 1. declaratur.*
- 5 *Fructus fundi & redditus sui, idem sunt.*
- 6 *Fructus fundi quando relinquuntur, vel etiam redditus semper de datur portio coloni.*
- 7 *Fructus relinquuntur deductis impensis.*
- 8 *Testator relinquendo vinum, frumentum, vel quid simile, intelligitur legare de eo, quod percipitur ex suis fundis.*

PRIVILEG. LXXXII.

Quando testator mandat alicui dari redditus alicuius fundi, tunc inuito legatario potest heres solvere estimationem, & valorem reddituum, non autem ipsos redditus, ut est text. in leg. fundi Trebatiani, ff. de usufruct. legi. facit leg. liberti, in principio, ff. de annu. lega. & l. nihil, ff. de leg. 1. & hoc etiam notandum inquit Rom. singul. 434. & glossa in d. l. fundi, dicit ibi esse casum, in quo aliud pro alio soluitur inuito creditore, & hanc ponit pro limitatione l. as. in l. 2. §. mutui datio, colum. penult. versic. septimo fallit, post Alber. ibi, ff. si cert. pet. & illud ter. dixit etiam not. Bald. in l. vnica, §. ex certo, ante numerum primum, versic. extra quero, C. de caduc. tollend. ad hoc quod heres teneretur facere & curare quod fundus ille diligeretur colatur, & feminetur, sequitur Alex. ibi ad Bart. in l. 2. & 3. additio. imò heres potest remittere [3] legatario fundum colendum pro libito, ut voluit Bald. in leg. si quis argentum, in princip. num. 6. si verò nota. C. de donat. vbi si testator reliquit religiosi decem sextaria vini, potest heres assignare religiosi inuitis vineam, quæ deductis expensis reddat tantum vini, nec illi poterunt recusare curam vineæ, quod meo iudicio est notandum, sequitur Alex. ad Bart. in d. l. fundi Trebatiani.

[3] Verùm vbi illi fructus relinquuntur in causam alimentorum, non poterit heres estimationem solvere, vel quid dare diuersum à fructibus relictis, quia ille fundus remanet obligatus pro alimentis legatis, ut voluit Rom. in conf. 388. colum. & dixi supra, loquendo de hypotheca, quæ tacite constituitur pro alimentis relictis, & ita limitat additio ad Rom. in d. singul. 434. hoc tamen privilegium non conuenit illi textui, nec [4] ex eo bene deducitur. nā quid glossa ibi dixerit non licet aliud pro alio solvere, sed si fundus consuevit locari numis, præstanda erit pecunia, si verò locari consuevit ad quantitatem fructuum, tunc fructus peti & præstari debent, atque ita non potest peti aut præstari pecunia pro fructibus, neque fructus pro pecunia. ita declarat Bart. in d. l. fundi, nume. 3. vbi limitat quando post fructuum consumptionem tractandum est necessario de estimatione, nihil ergo est speciale in alimentis, nisi dicamus quod relictis fructibus alicuius fundi, licet heredi fundum alienare, dummodo solitos redditus præstet, ut ibi dicitur, in principi. quod fecit est, quan-

do fructus fundi relinquuntur in alimenta, quia tunc cum fundus sit obligatus pro alimentis non potest in præiudicium legatarij alienari, in quo tamen videtur quod generaliter dixi supra, hoc eodem titulo, & facit, quia vbi usufructus fundi relictus est, non licet heredi illum alienare, ut probatur in d. l. fundi, & ibi bene declarat gl. & aduertatur, quia non interest quod relinquuntur fructus, vel redditus [5] fundum idem est, ut declarat Bart. in l. fundi, in princip. & siue fructus fundi, siue redditus, vel redditus [6] fundi, in princip. semper deducitur portio coloni, ut per Bar. ibi num. 4. fructus enim semper intelliguntur deducta impensa cultura, atque ea quæ colligendorum, & custodiendorum causa sit, [7] secundum gl. Bart. Ang. & alios in l. fundo, ff. de rei vend. gl. in §. ex diuerso, l. inst. de rei diuisi. cum infinitis adductis per Tiraqu. de retract. confang. §. 15. gl. 1. num. 1. Est etiam aduertendum circa legatum frumenti, vini, & similibus rerum, quæ ex fundis percipiuntur, quod in dabo testator relinquere videtur de eo quod percipitur [8] ex suis fundis, est text. in l. 3. in princip. vbi Barto. & Bald. ff. de vino, tritico, oleoque lega. Dyn. Cyn. Bal. & alij in l. si domus, ff. de lega. 1. & procedit non solum in relictis ex testamento vel vicina voluntate, sed etiam in eo quod debetur ex contractu, vel inter vivos, ut per Bal. in d. l. si quis argentum. nu. 2. vbi ait quod promittens certam quantitatem frumenti in genere, censetur de eo promittere quod prouenit ex fundis suis, textus autem prædictus in l. fundi Trebatiani. procedit quando mandat testator fructus dari legatario, secus quando legatus esset usufructus fundi.

SYMMARIA.

- 1 *Excommunicatus non admittitur ad agendum.*
- 2 *Excommunicatus non potest reconuenire.*
- 3 *Excommunicatus si spoliatur non est ante omnia reintegrandus.*
- 4 *Excommunicationis exceptio admittitur etiam in laicalis foro.*
- 5 *Excommunicationis exceptio probari potest etiam post conclusionem in causa.*
- 6 *Excommunicatus admittitur ad expiendum.*
- 7 *Excommunicatus minori excommunicatione admittitur ad agendum.*
- 8 *Excommunicatus admittitur ad agendum quando res est tempore perituri, vide tamen nu. 11.*
- 9 *Excommunicatio non impedit quominus vxor possit agere ad restitutionem dotis marito vergente ad inopiam.*
- 10 *Vxor excommunicata non repetit dotem marito vergente ad inopiam, quando potest absolutionem procurare.*
- 11 *Excommunicatus non admittitur ad agendum etiam quando alio est tempore perituri.*
- 12 *Excommunicatus agere potest, ut debitor fugitiuus retineatur, non autem ut soluat.*
- 13 *Excommunicatus est habilis quoad extra iudicialia.*
- 14 *Beneficiarius suspensus est alienatus de fructibus beneficii, quando alias esset sane perituri.*
- 15 *Excommunicatus admittitur ad agendum quando laborat extrema sanis necessitate.*
- 16 *Excommunicatus admittitur quando non est in sua facultate exire de excommunicatione.*
- 17 *Excommunicata licet non repetat dotem à marito vergente ad inopiam, tamen filij sui admittuntur ad agendum.*
- 18 *Filij quomodo admittantur ad agendum pro restitutione dotis, quando mater est excommunicata.*

- 19 *Interesse quodcumque sufficit ut admittatur quis ad agendum.*
 20 *Excommunicatus quando admittitur ad agendum debet consilium procuratorum.*

PRIVILEG. LXXXIII.

[1] **E**xcommunicatus non admittitur ad agendum: intelleximus, de iudicio, cum inter, de exceptio. c. excommunicamus. §. credentes, de heretico. c. si verò, infra de sententia excomm. c. pia, de exceptio, in 6. in d. nec potest reconuenire, [2] vt in d. cum inter, vbi Abb. & Deci. num. 10. d. in d. intelleximus, vbi etiam Deci. nullo enim modo potest potest litare in iudicio, & exceptio excommunicationis impedit, ne spoliatus [3] ante omnia restituatur, vt voluit Abb. in c. cum quis, num. 9. vbi Bero. num. 40. de restit. spoliat. Corset. in regul. spoliat. ante omnia restit. fallent. 17. Felin. in c. dilectus filius, in l. 1. num. 11. de rescript. Ripal. naturaliter §. nihil commune, num. 86. ff. de acquir. possess. alios citat Menoch. de recuperat. poss. remed. 1. num. 321. & seq. exceptio [4] hæc recipitur etiam in foro laicali, l. placet, C. de sacrosan. eccles. & not. in l. 1. C. de iu. & fac. ignor. & probatur etiam post conclusionem [5] causæ, Abb. in c. exceptionem, colum. 6. de exceptio. de quo tamen videri potest Alyn. contrarium post alios tenens in sua praxi iudic. §. 2. cap. 5. limit. 9. admittitur tamen excommunicatus [6] ad excipiendum, vt in d. intelleximus, & cum inter, sicuti & ad replicandum, Specul. in titu. de exceptio. & replicatio §. fin. num. 3. & est communis opinio, secundum Deci. in c. a nobis, num. 7. de exceptio. & intelligi debet de excommunicatione maiori, quia minor [7] non impedit, Abb. in d. c. a nobis, & in d. c. intelleximus, num. 6.

Tamen quando maritus vergit ad inopiam, mulier potest non obstante excommunicatione agere ad restitutionem dotis, quia dos, quæ alimentorum loco succedit, subest periculo perditionis, & quando periculum est in mora, vt quia res est tempore peritura, vel debitor est fugitiuus, tunc excommunicatus [8] admittitur ad agendum, secundum Abb. in c. cum inter, colum. 3. veric. & per hanc rationem, de exceptio. quod singulare dicit Felin. in c. dilectus, in l. 1. colum. pen. vers. fallit 4. de rescript. & in d. c. cum inter, colum. 10. versicu. limita secundo, per que iura [9] concludit in proposito Lup. in repet. cap. per veteras, §. 27. nu. 8. de donat. inter vir. & vxor. folio mihi 114. vbi subdit hæc esse memorie tenenda tamquam noua & ab alijs in specie non tacta, & ibi impugnatur Bartol. qui in l. si constante, num. 64. ff. solu. matrim. vult quod vxor excommunicata non possit agere ad repetitionem dotis. Credo tamen Bartoli sententiam saluari posse, quando periculum non esset in mora, & potest mulier excommunicata procurare [10] absolutionem, nam tunc non admittitur ad agendum, sed submittendo se ecclesie debet petere absolutionem per ea, quæ ponit Hostiens. in c. significauerunt, de exceptio. vbi ait quod etiam quando actio est tempore peritura, excommunicatus non [11] admittitur ad agendum, & per eam decisionem dicit Abb. in d. c. cum inter, nu. 13. quod excommunicatus potest quidem agere, vt fugitiuus debitor retineatur, sed non vt exerceat actionem tempore [12] perituram, sed Lupus loco predicto, in d. Deci. in d. c. cum inter, num. 18. dicit non esse audiendum eum etiam contra debitorem fugitiuum, nisi quoad captum illius, quæ extra iudicium solet concedi,

quia excommunicatus non est inhabilis, quoad extrajudicialia. [13] vt notatur in c. veritatis de dolo & contum. quando autem præiudicium est irreparabile, vt quia excommunicata vxor fame esset peritura, existimo sine dubio eam esse admittendam ad agendum, quia non obstante excommunicatione succurrendum est illi, vt possit ad ecclesiam redire, per ea quæ ponit gloss. in c. pastoralis, §. verum in gloss. fin. in fin. de appell. vbi ait quod, & si regulariter beneficiatus non sit alendus [14] de redditibus beneficii, tamen fallit quando esset fame periturus, & eam gloss. sequuntur omnes, vt inquit Prapo. in c. preter hæc, num. 9. distinct. 32. Abb. in d. parag. verum, num. 6. vbi quod subuenitur excommunicato exilenti in extrema famis [15] necessitate, & non aliter, idem voluit Deci. num. 9. Felyn. in c. apostolica, colum. 5. de exceptio. Franc. March. decif. 880. num. 23. D. d. lib. 3. variat. resolu. cap. 13. versicu. duodecimo hinc etiam, & idem dicendum est quando aliquo impedimento [16] obstante non eliet in facultate mulieris exire de excommunicatione, vt per Deci. in d. §. verum, numer. 9. Franc. de Marc. d. decif. 880. numer. 28. & dixi in tit. quibus debeantur alimenta, in questione de clerico suspensio, deposito, vel excommunicato. Aduerte tamen, quia etiam non admittitur regulariter vxor excommunicata ad repetendum dotem ob vergentiam mariti ad inopiam, tamen filij vti coniunctæ persone poterunt nomine matris ad propriam utilitatem conuenire patrem [17] personali actione vel tertios possessores actione hypothecaria pro dotis restitutione, nec eis obijci poterit exceptio excommunicationis matris, quia etiam videntur alterius iure, tamen agunt vtilibus tantum actionibus & ad utilitatem propriam, vt per Bartol. in l. si constante, num. 64. vbi confirmat multis similibus & Bald. Nou. ibi, num. 61. dicit hoc esse notabile in practica, hæc tamen Bartoli doctrina morietur ab Imola ibi, colum. 5. in fin. versicu. ultimo adde, quia filius non est propriè in rem suam procurator, ex quo ad eum non spectat commodum restitutionis, nec ei est quæ sit actio aliqua, subdit tamè optimum esse remedium, quod filij petant sibi prouideri [18] officio iudicis de alimentis, & si dubitet ob malam patris administrationem defutura sint in posterum alimenta, petat prouideri, sed ea remedia, quæ Imola proponit, eadem ferè sunt cum deductis à Bartol. & non conueniunt questioni, quia agimus an pro restitutione dotis filij agere possint nomine matris excommunicatæ, non an detur sibi officium iudicis pro alimentis. Cito autem in d. l. si constante, nu. 86. impugnatur Bart. quia coniuncta persona, tunc vtiliter agit pro coniuncta inuita, quando sua interest principaliter, sed filiorum principaliter non interest dotem restituere, sed secundario, vt ex ea præstentur sibi alimenta, vt etiam considerauit Imola loco predicto, & hanc rationem approbat etiam Lupus loco predicto, num. 13. vbi allegat solam Imol. & Rom. sed non Crot. à quo ipse fundamenta desumpsit, hoc tamen argumentum non subsistit, quia tunc attenditur interesse, quando vellet coniuncta persona agere alia inuita, at locus quando non agit ea reluctante, non etiam videtur quod bene reprehendatur Bartol. in secundo remedio, nam quomodocumque interesse [19] possit, datur actio secundum Bald. in l. si defunctus, in princip. versicu. sed contra hæc oppono, C. de suis, & legit Abb. in c. ueniens, l. 1. nu. 9. de testibus vbi quod sufficit interesse apparentis, Cur. ad Alexan. in l. ille à quo, §. si de testamentis, num. 3. ff. ad Trebellian. ff. de alia ratione destruitur decisio

deciso Bartol. quoad omnia remedia, quia filij patris viuentis non possunt alimenta petere de bonis matris, & ideo nullum versatur interesse respectu dotis matris, sed alimenta petere debent à patre, qui si dilapidat bona agere possunt eo remedio quo dictum est supra, hac eadem parte admitti filium contra patrem dilapidantem, intelligendo tamen quando pater est solvendo ex proprijs bonis.

Tenendo tamen privilegium prædictum intellige, quod vxor non agat in iudicio per seipsam, sed procuratorem constituat, quia etiam aliquando excommunicatus admittatur, tamen cogitur constituere [20] procuratorem, ut quando appellationem prosequitur, vel quando se defendit, uti tenent Calde. Imola. Aret. Barbat. Felin. & alij omnes in c. intellectus, de iudic. vbi Deci. numer. 7. attestatur de communis, & numer. 11. dicit quod excommunicatus potest procuratorem constituere omni casu quo potest esse in iudicio, & hanc sententiam in proposito ita declarat Lopus d. § 27. nu. 12. versic. sed quamuis.

SUMMARI A.

- 1 Maritus pro dotis restitutione non convenitur ultra quam facere possit, deducto ne egeat.
- 2 Heredes mariti si filij sint, non conveniuntur ultra quam facere possint pro restitutione dotis.
- 3 Maritus tenetur ultra quam facere possit, similiter filij quando vxor extrema laborat egestate.
- 4 Ecclesia potest exigere à debitore ultra quam facere possit, quando prelatus eger.

PRIVILEG. LXXXV.

[1] Maritus in dotis restitutione conveniri non potest ultra quam facere potest, & in exactione dimitti libi debet quantum sufficiat pro alimentis, non tantum, vbi Doctores, præcipue las. ff. de re iudic. Dyn. Bartol. Alex. & alij in l. maritum, ff. soluto matrimonio, gloss. & Doctores in §. sunt præterea, versic. item si de dote, vbi Aret. num. 2. & las. in princip. Instituit de actio. Socin. in consil. 121. num. 48. vol. 4. Amarel. de Claris aquis, singul. 188. Afflict. in decis. 222. vbi dicit idem esse in eo, qui promittit dotem, & idem est in filijs heredibus mariti, quia etiam ipsi [2] relinqui debent alimenta, l. etiam, vbi Bartol. ff. solut. matr. glo. in d. l. maritum, idem est in socero, l. sicut autem, & l. seq. vbi gloss. & Doctores, ff. de re iudic. ad idem est text. in l. divorcio, §. interduo, & l. rei iudicæ §. fin. ff. solut. matr. las. d. §. præterea, versic. item si de dote, num. 3. vbi ponit rationem, Ruin. in consil. 144. num. 12. volum. 5. Crot. in l. si constante, nu. 162. ff. solut. matr. intelligendo tamen de focero vxoris, & vbi tractatur de restituendo dote.

[3] Si tamen vxor egeat & labore egestate, potest in solidum exigere nulla habita ratione alimentorum mariti, & ita tenet Iaco. de Aret. in l. si maritus, ff. solut. matr. Guillemi. Cun. & Bal. in l. si quis egeridit, ff. de pact. Bartol. in l. maritum, ff. sol. matr. Bal. in l. 2. num. 5. C. quod cum eo idem Bal. in l. præfex. C. de serui. & aqua, & est communis opinio, secundum Alex. in l. maritum, col. 3. versic. in quantum Bartol. hic, Aret. d. versic. item si de dote, num. 4. vbi idem dicit in heredib. mariti, & las. num. 10. Campes. in tractat. dot. q. 241. & seq. Didac. in reg. possessor. in 2. par. §. 3. colu. 15. Padilin. in d. l. præfex. num. 8. & ad hoc multe rationes allegari possunt, quas recte sup. in tit. quib. debeantur alimenta, in quest. an dimittenda sint alimenta ijs, qui non possunt conue-

niri ultra quam facere possunt, in 4. casu. & facit in simili, quod voluit Deci. in c. episcopus, numer. 2. de præben. vbi inquit quod si ecclesia non possit à debitoribus [4] exigere ultra quam facere possit, tamen si prelatus ipse egeat, poterit in solidum exequi.

SUMMARI A.

- 1 Voluntas testatoris servatur pro lege.
- 2 Arbitrium quod iterum non redit, debet esse liberum.
- 3 Tutor potest alimenta pupillo pinguiora præstare, quam testator ordinaverit, §. ibi de veritate.
- 4 Tutor potest immodicam alimentorum taxationem restringere.
- 5 Testator non potest contra legem quicquam disponere.
- 6 Testator ordinare non potest quod filius non aliat pater se matrem aut fratres pauperes.
- 7 Tutor non semper sequi debet testatoris iudicium.
- 8 Alimenta non possunt à lege tolli.
- 9 Testator disponere non potest quod frater hæres non aliat fratrem indigentem.
- 10 Pater non potest disponere, quod filij spiritus non alantur.

PRIVILEG. LXXXV.

[1] Testatoris voluntas servanda est pro leg. disponat, in Authent. de nupt. c. vitima voluntas, 12. quest. 2. & supremi iudicii coarctanda non est libertas, l. si fratres, §. idem Papinianus, ff. pro socio, & liberum debet [2] esse arbitrium, quod iterum non redit, l. C. de sacrosanct. eccles. tamen si testator in testamento decernit tam modica alimenta quæ non sufficiant, poterit tutor ea præstare [3] pinguiora usque ad conducentem quantitatem, §. ius alimentorum, in fine, ff. vbi pupil. educ. debe. per quem ita dicit Bru. in tractat. de augm. & dimin. conclus. 10. princip. num. 11. & in tracta. de diminutio. & deteriorat. concl. 5. num. 30. quem citat & sequitur Cordub. in l. i. quis à liberis, §. fed si filius, num. 9. ff. de liber. agnoscen. ille tamen text. non probat decisionem prædictam, nec mentionem facit de ordine testatoris: bene dicit quod aucto pupilli patrimonio, augentur & alimenta, sicuti minuuntur illo immutato, sed melius probatur in l. & si quis, §. quidquid ergo, ff. de relig. vbi dicitur sequendam non esse testatoris voluntatem in faciundo sumptum, & ex illo textu post Alsinium, & Bart. notat Cordub. loco prædicto, quod vbi taxatio [4] alimentorum est immodica potest tutor illam restringere. probatur item ratione, quia testator [5] non potest contra leges disponere, l. nemo potest, vbi omnes Doctores, ff. de le. 1. ideo præcipere non potest quod filius penes se non retineat, nec aliat matrem [6] pauperem, vel fratres mendicos, ut inquit Gratus consil. 35. numer. 3. & sequenti, volum. 2. per text. in l. conditiones, & l. filius, ff. de cond. institut. Simon de Pretis in tracta. de interpret. vltim. volunt. lib. 2. interpret. 2. dubit. 2. fol. 1. 62. & diximus supra non posse patrem priuare filium debitis alimentis, & tutor non semper [7] sequi debet testatoris iudicium, ut Crauet. in consil. 190. num. 5. & quamuis dispositio testatoris habeatur pro lege, tamen alimenta non possunt etiam lege tolli, [8] secundum Bald. in l. 1. §. ius naturale, colum. fin. ff. de iustit. & iure, Didac. de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 5. Vafq. de successio. creatio. lib. 1. num. 310. folio mihi 476. & pater non potest disponere quod minus frater hæres [9] testatoris aliat

fratrem indigentem, quia hoc esset contra ius naturale, quod immutabile est, ita Bald. in consil. 103. numer. 3. vol. 5. & non potest disponere pater [10] quod filij ipsij non alantur, Bal. in l. id quod pauperibus, colum. fin. vericuli. vltimo queritur, C. de episcop. & cler. post Dyn. in consil. 17. laf. in consil. 27. nume. 13. vol. 1. vbi loquitur in auro, Crau. in consil. 219. num. 7. Roland. in consil. 54. num. 68. & sequenti, & Paleot. in tract. de noth. & spu. cap. quadragelimo septimo, nume. 6. Cordubusq. alios citat in l. i. qui a liberis, §. idem rescriptis, nume. 82. ff. de lib. agnosc. quod etiam dixerat prius, numero decimono.

SVMMARIA.

- 1 Tutor qui recedit a domo, nulla facta pupillo alimentorum prouisione, remoueri potest tanquam suspectus.
- 2 Tutor qui pupillo non prouidet de alimentis, potest puniri pro qualitate facti.
- 3 Tutor tenetur erga pupillum de eis, ad qua tenetur quilibet diligens paterfamilias.
- 4 Tutor curare debet, quod pupillus artibus imbuatur.
- 5 Tutor dicitur in culpa, quando non curat pupillum moribus & artibus instrui.
- 6 Tutor qui negligit prouidere pupillo, potest a iudice ex officio remoueri.
- 7 Iudex potest ex officio remouere tutorem suspectum.
- 8 Tutor a matre nominatus si non sit idoneus, iudex potest alium dare idoneum.
- 9 Pupillus si ex ordine testatoris sit apud aliquem educandus, ubi non situtus, prouidebit iudex de alio loco.
- 10 Persona est cunctis rebus preferenda.

PRIVILEG. LXXXVII.

Tutor si negligit prestare alimenta pupillo, puta recedendo a domo nulla facta prouisione, remoueri potest vti suspectus, l. h. ff. vbi pupil. educa. debe. imo potest etiam pro [2] facti qualitate puniri, §. 3. tutor qui alimenta. ff. de suspect. tutor. per qua iura ita decidit Bart. in tract. de alimen. nu. 46. & non mirum, quia tutor tenetur erga pupillum ad ea omnia, [3] que diligens paterfamilias solet expedire, l. generaliter. ff. de administrat. tutor. Roma. d. consil. 425. nullus autem tam negligens est paterfamilias, qui familiam suam deferat, & alimenta non ministrat; imo tenetur tutor non solum ad ea, que respiciunt necessitatem, & sine quibus pupillus viuere non potest, vt sunt alimenta, sed etiam curare debet ea, que respiciunt bene esse pupilli, vt puta, quod bonis imbuatur moribus, arte instruat, & doceatur pro sua conditione, & qualitate, l. cum plures. §. cum tutor. ff. de administrat. tutor. Roma. d. consil. 425. alias est in culpa, [5] Socin. consil. 2. colum. 2. volum. 1. Plot. de in lit. iurand. §. 5. nu. 24. & seq. Causales in tract. de tutor. numer. 275. & aduertendum est, quod talis tutor, qui negligit prouidere pupillo, potest a iudice ex [6] officio nemine instante remoueri, ut dicitur in d. l. fin. & est regulare, quod iudex ex officio possit tutorem suspectum remouere, [7] l. tutor quoque. §. preterea. ff. de suspect. tutor. eodem modo si mater cogitans de secundis nuptiis nominet tutorem, quem iudex non iudicet idoneum, potest alium dare tutorem, Authen. sacramentum. C. quando muli. ante. offic. Bald. in l. precibus colum. 9. C. de impube. imo iudex non sequitur patris iudicium, quando illud esset pupillo damnosum, veluti si mandaret testator pupillum apud aliquem educari,

& non expedit pupillo, iudex [9] alij dabit educandum, l. 1. in princ. ff. vbi pupil. educ. debe. Socin. consil. 193. in 2. quest. volum. 2. Crauet. in consil. 190. nu. 9. si ergo tutor remoueri potest, quando negligit circa res minoris, multo iustior erit causa illius remouendi quando negligit circa personam, que [10] est vniuersis rebus preferenda, l. in pecudum. ff. de iur. l. iustissime. ff. de artil. edict. Nat. in consil. 430. nu. 9.

SVMMARIA.

- 1 Concessum presumitur, quidquid non reperitur expresse prohibuitur.
- 2 Accusare potest quicumque, qui non reperitur prohibitus.
- 3 Alimentatus non potest accusare alimentatorem.
- 4 Prægnans non potest accusare vitricum, a quo fuit alimentatus.
- 5 Alimentatus accusat alimentatorem in crimine læsæ maiestatis, & aliis delictis atrocibus.

PRIVILEG. LXXXVII.

Concessum in dubio presumitur, quidquid non reperitur expresse prohibuitur, c. inter corporalia, extr. de transit. præl. l. ab ea parte. ff. de probat. & ideo licet cuique accusare, & edictum de accusationibus esse prohibitorium, & admittitur quicumque non [2] reperitur expresse prohibitus, ita Azo in summa, C. de his qui accusa. non poss. num. 2. in fin. ver. quis possit accusare, Specul. in tit. de accus. in prin. §. 1.

[3] Sed qui fuit alimentatus in alicuius domo, non potest accusare alimentatorem, vt est textus in l. iniquum. C. de his, qui accusa. non poss. quia non debet quis malum retribuere pro bono, quod recepit, vt inquit ibi Bald. & procedit etiam in prægnans, [4] seu alumno, qui non admittitur contra vitricum ad accusandum, secundum Salicet. ibi. numer. 4. Jacob. Nouel. in tract. ad defens. numer. 20. & sequen. fallit tamen in crimine læsæ maiestatis, & in aliis atrocibus criminibus, in quibus licet alumno [5] alimentatorem accusare, l. penul. C. de his, qui accusa. non poss. Specul. in tit. de accusa. §. 1. num. 25. circa finem. Gigas in tracta. de crimine læsæ maiestatis lib. 2. tit. 1. qui accusa. non poss. questio. 14. in fin. Nouell. in d. tracta. ad defens. tit. que person. accusa. poss. nume. 2. & dicunt Specul. Salicet. & Nouell. in locis predictis, q. id est in aliis criminib. atrocibus, & quod possunt etiam accusare prosequendo suam, vel suorum iniuriam, & quod possit ciuiler agere contra alimentatorem, ratio autem principalis nostre decisionis est, quia maximam contraxit obligationem alimentatus, & ingratitudinem committeret, & habetur loco filij, qui non potest patrem accusare, nisi in crimine læsæ maiestatis, vel alijs grauib. & lex existimat turpe esse, quod qui vitam habuit per alimentatorem, vitæ alterius infidietur.

SVMMARIA.

- 1 Pater quando dilapidat bona, que sunt necessaria ad alimentum, tenetur fideiubere.
- 2 Pater quando dilapidat bona, que filio postea pro alimentis debentur, non est locus cautioni, sed ea sunt restituenda.
- 3 Pater si dilapidat bona, filius agere potest vt aggerat, nec sibi prædium pro alimentis.
- 4 Anima. Quando agimus de anima, tutor semper valet eligenda.

PRIVILEG. LXXXV III.

Quando filius debentur ex aliquo casu bonas, que nunc pater possidet, si pater ea dilapidet, non cogitur statim ea restituere, sed providetur per remedium cautionis: quodcumque enim foret de iure Digestorum, nunc, ubi agitur de bonis adventitijs, est locus [1] cautioni inter patrem & filium, ut probatur in l. i. rubens §. in supradictis. C. ad Trebel. & notatur in l. frater & fratre. ff. de condi. indebi. Barto. in l. si quis pro eo. §. i. ff. de fideiusso. & ideo in l. in l. Imperator. ff. ad Trebel. dicitur quod dispositio illius legis non habet hodie locum, cum provideri possit per cautionem adversus dilapidationem paternam, & cum eo transit l. si in l. si constante, nu. 197. ff. solut. matrimo.

[2] Verum quando agitur de alimentis prestandis filio, & bona sunt filio restituenda, ut ex eis alatur, non erit satisfactio locus, nec filius tenetur committere fe fragilitati cautionis, ita concludit Ripa in dict. leg. si constante, numero 100. ubi inquit quod si pater dilapidat bona materna, poterit filius agere ad dotis restitutionem, nec excludetur, si pater offerat fideiussores: in enim esset locus cautio ni, cogereetur filius fame perire, vel mendicare, dum propter patris dilapidationem ageret contra fideiussores: & in his terminis approbat decisionem Barto. in l. Imperator, qui in eo quoque casu tenuit, non esse locum fideiussioni, sed bona esse restituenda, & sequitur ibi Alexand. num. 8. qui movetur ex glo. ibi & subdit quod inter patrem & filium non est locus cautionis, indistincte, & semper, sed solum in duobus casibus expressis in d. §. in supradictis, quod etiam voluit Bertran. in consil. 108. num. 3. volumus: & pro hoc facit decisio Baldi in l. 2. C. de his que in fraud. patri. ubi vult quod pater dissipante possit [3] filius agere, ut sibi assignetur vovum pretium, ex quo sumat alimentis: quia de decisione illa supra hinc eodem tituli & facit ratio, quia cum veniet non patitur dissipationem, longe melius est incumbere pignori, quam alicui, & magis est consilium alimentis, & cum agimus de re, ex qua oriri potest preiudicium irreparabile, eligere debemus eam pascere, per quam tutius est consilium, ut dicunt Doctores, quando agimus de salute animae, [4] & consilium de observantia glo. scilicet de servit. Marili in sing. 151. Alciac. tract. praesumpt. reg. 3. praesumpt. l. 1. 13. & sequatur ita fiet, cum de alimentis est questio.

SUMMARIUM.

1. Servus gleba non potest alienari sine fundo.
2. Iudici non potest emere fundum, cui ascripti sunt servi Christiani.
3. Servus ascriptus potest sine fundo vendi, quando extat sui famus necessitas.
4. Servus ascriptus potest vendi sine fundo, proinde in parte persona.
5. Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.

PRIVILEG. LXXXIX.

[1] **S**ervus glebe ascriptus sequitur fundum, & non potest sine fundo alienari, ut est text. in l. quemadmodum. C. de agricol. & censit. lib. 12. & ratio est, ne forte deferatur cultura, ut inquit gl. in d. l. in ver. vendi, in tantum autem prohibita est venditio, quod si ascripti sint Christiani, non poterit fundus vendi Iudeo, [2] cum Christianus possideri non possit a Iudeo, & venditio aliter facta, vitatur in totum, & vtile destruitur propter iniuriam, loqui de

Plat. ibi, nume. 9. ver. sed quid si vendidi fundum, vbi movetur per glo. ibi, in ver. manifestum in fin. sed vbi subit famis necessitas, Scinopia, potest dominus fundi vendere [3] ascriptitum sine fundo, ita voluit glo. ibi, in ver. vendi, ver. item an propter famem, sequitur Bartol. num. 6. vbi dicit, idem fieri posse [4] pro redemptione persone. Ioan. de Plat. num. 3. vbi dicit, rem prohibitam alienari, posse tamen distrahi propter famem, & facit, quia, ut dixi, ibi prohibita est resui alienatio sine fundo, quia publice interest, quod non deferatur cultura, secundum glo. ibi, vbi Bartol. nume. 6. & Ioan. de Plat. num. 9. at alimenta non sunt minus favorabilia, quam sit cultura, immo maiori favore digna sunt, quia favorabilis est cultura propter personas, & cura annonae consideratur ob favorem populi, ergo alimenta favorabiliora sunt, quia propter [5] quod vnumquodque tale, & illud magis, Authentice, multo magis. C. de sacrosanct. ecclesi. & hanc conclusionem, quod vendi possit servus glebe sine fundo propter famem, voluit etiam Lamberteng. de contract. eod. glo. l. num. 56. vbi dicit, quod eodem modo alienari possunt res in causam libertatis sequestratae, si ante fi. C. de ord. cogn.

SUMMARIUM.

1. Pater qui filio bannito misit alimenta, non incurre penam statuti punientis eum, qui matris subsidium bannito.
2. Pater cogitur alere filium bannitum.
3. Receptant in domo communium, non puniuntur pena statuti loquentis de receptare.
4. Statutum ita debet interpretari, ut corrigat ius commune, quantum minus fieri potest, etiam si sit contra ius commune.
5. Verba legis intelligi semper debent ita, ne iniquitatem contineant.
6. Verba legis restringuntur ad id, quod est rationis.
7. Iniquitas debet per omnem interpretationem excludi a lege.
8. Lex quamvis dura, est servanda, & ibi quomodo intellegitur.
9. Mentis non verba legis est amplectenda.
10. Statutum aliquando potest alimenta tollere, ex causa.
11. Pater si misit alimenta filio bannito puniatur, quando statutum prohibet expresse alimenta bannito filio prestari.
12. Pater puniatur alimenta filio bannito contra statutum, minus puniatur.

PRIVILEG. XC.

Statutum semper servandum est, sicuti & lex, quia quod Principi placet, legis habet vigorem, & legem offendit, qui illius verba non servat, statuto tamen statuto; quod nemo audeat subsidium dare bannito, ex quo scilicet pater, [1] qui filio bannito misit alimenta, ita determinat legem, in l. 3. §. si quis tabulas, nu. 36. ff. ad Syllan. vbi loquitur in fortioribus terminis, quando statuto expresse prohibet alimenta prestari, & eum sequitur Socin. funt. in consil. 54. usque ad nume. 20. volum. 3. vbi multa adducit, & precipue doctrinam Nelli in tract. bannitor. in l. part. 2. temporis est. 48. vbi vult, quod non solum possit, sed etiam teneatur pater alere [2] filium bannitum, Benic. cal. in tract. de pauper. in 7. questio. in l. 2. specia. iudic. nume. 7. Galtas. in consuetud. Alexan. in ver. solidos, nume. 11. facit l. si, ff. de receptator. vbi excusatur a pena receptionis, [3] qui con-

inunctum recepit in domum. & statutum intelligi ita debet, ut quanto fieri potest, deroget iuri communi; [4] glof. & Dd. in l. fin. §. in computatione. C. de iure delib. Alexan. in consil. 106. num. 15. vol. 3. etiam quando est contra ius commune. Paris. in consil. 592. num. 20. volum. 3. Grat. in coact. 47. num. 20. volum. 3. sed minus derogat, quando patris persona remanet ab eius dispositione exclusa, quam vbi inclusa est, & legis verba quantumvis generalia, & indefinita, interpretari §. debent, ne iniquitatem cōtineant, Oldra. in consil. 66. C. rauer. in consil. 186. num. 14. & dicit Angel. in consil. 6. in fin. quod generalissima statuta verba restringuntur, ne ad iniquissimum sensum trahantur, & semper legis verba [6] restringuntur ad id, quod est rationis, secundum Bal. in Auth. colum. 1. C. de sacros. eccles. las. in l. non dubium, nu. 16. & seq. C. de legib. & iniquitas debet per omnem interpretationem excludi a lege; [7] Crot. in l. 1. nu. 4. & 6. ff. de leg. 1. Rip. in l. ex factis, in prin. nu. 46. ff. de vulg. & ratione caret illa pronuntiatio, quod lex quamvis dura seruanda sit [8] de qua in l. prospexit. ff. qui. & a quibus. ita Lac. de Aret. quem citat Bal. in d. l. non dubium, & consuevit spiritum Petri Bella, perturbare, vt refert Cyn. in leg. 1. C. que sit long. consuevit, sed non debet turbare, quia intelligi debet, quando est adeo præcia legis dispositio, quod nulla potest interpretatione moderari, tunc seruatur lex, sed vbi potest eius rigor iusta aliqua moderatione temperari, aliud est, nam semper debemus [9] voluntatem legislatoris amplecti, non puda eius verba, vt dicitur in l. dubium, in prin. C. de legib. cum verò pater naturali iure filium alere teneatur, non est credendum, quod lex generalis soluere voluerit naturale præceptum, prædictam tamen decisionem intellige, nisi filius sit hostis patrie, & tale delictum commiserit, propter quod possit alimentis priuari, vt diximus sup. in tit. ex quib. caus. alim. deneg. poss. quia vt aliquando dixi, potest statutum tollere [10] alimentis filijs debita, si id faciat ex causa, vt per Deci. & Cagnol. in l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. sed contra hoc facit text. in c. 1. & in c. si quis reliquerit, dist. 30. vbi pater sub pretextu religionis, & fidei nõ potest filio negare alimenta, ergo neque eo pretextu, quod in patrem, Principem, vel Rempublicam commiserit, sed concordari potest contrarietas ex his, que dixi in prædicto titulo, vt scilicet procedat quando filius non mutauit fidem, aut religionem, puta quia patre fidem catholicam amplectente filius iudei simul persequatur: ac si filius Christianus efficiatur hereticus vel apostata, tunc recte denegantur alimenta. arbitror etiam quod decisio Ignei sustineri non possit in suis terminis, quando lex mād. expressit, ne filius bannitus [11] alatur, quia pater eo casu dicitur legis contempere bene admittere, quod initus cum eo agendum sit propter affectionem, & charitatem, propter quam licitum sit patri [12] subueniendo filio redimere proprium sanguinem, l. 1. C. de bon. eor. qui ante sent. mor. sub. consuevit.

S V M M A R I A

1. Collecta pro fundo obligato ad alimenta, soluitur a domino, non ab eo, cui alimenta debentur.
2. Alimenta dantur in subsidium vite.
3. Gabella non est soluenda pro rebus, que habentur propriis suis causis.
4. Collecta non debetur pro alimentis.
5. Collecta soluit non debet a pauperibus, qui non habent pro suo vitio.
6. Collecta soluit condactor bonorum, secundum aliquos.

7. Collecta ad eum spectat, cuius sunt fructus.
8. Collecta non est onus fructuum, quando impenditur pro sana pro rebus.
9. Collectam soluit, qui possidet prædium.
10. Collecta pertinet ad eum, qui fructus percipit in eo proprio, non alieno.
11. Collectam soluit colonus partiaris pro fructibus, qui supersunt de decima omni impensa.
12. Favouris causa cessante, iuror ipse cessat.

P R I V I L E G. X C I.

PRiuilegio quoque alimentorum concessum est, quod alimentarius non teneatur collectam [1] soluere pro fundo, ex cuius fructibus consequi debet alimenta, per id quod voluit Bartol. in l. 1. num. 5. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi argum. l. cum in plaris. §. pen. ff. loca. vult, quod hares teneatur ad gabellam soluendam pro rebus, quas tenetur præstare legatario alimentorum, & idem dicit, quando gabella imponitur personæ contemplatione rei, quia gabella non est de his, que ad alimenta pertinent, Cordubentamen in l. si quis a liberis §. verum, num. 74. ff. de liber. agnoscend. distinguit, aut fructus certi fundi legantur ad alimenta, & tunc legatarius sustinebit functiones, argum. l. si pendetes §. si quid cloacarij. ff. de usufruct. vbi usufructuarius tenetur ad collectas: sed quando alimenta simpliciter legantur, non tenetur legatarius. hæc vero distinctio non subsistit, quandoquidem in 2. membro, quando simpliciter relicta sunt alimenta, est indubitabilis, cum nulla facta sit mentio de fundo, nec legatarius habeat aliquid in bonis testatoris præter legalem hypothecam, que datur pro legatis, & creditor hypothecarius non teneatur ad collectas, ex quo non possidet, vt dicam infra in primo verbo membro, quando fructus certi fundi legantur ad alimenta, non est simpliciter verum, quod legatarius onera collectarum sustineat, sed considerandum est, quid alimenta non subiacent oneri collectarum, nam dantur [2] in subsidium vite, vt inquit l. huius, vbi not. Bald. C. de pat. pot. & collecta non debet solui pro ijs, [3] que habentur proprii vsus causa, vt de gabella inquit Bald. in leg. 2. §. sed si voluntate. ff. ad leg. Rhod. de iact. Imol. & Alex. in l. cetera §. sed est quis ad opus, vbi las. nu. 9. ff. de leg. 1. Ruin. in consil. 112. nu. 5. in fin. & nu. 8. vol. 5. R. ol. in consil. 34. num. 15. conf. 42. nu. 28. vol. 3. D. Bec. in consil. 96. num. 9. & in terminis, quod pro alimentis [4] non debeatur collecta, voluit Aegid. Tomas. in tract. collect. in §. subijciunt hoc loco, nu. 15. in prin. fol. mihi 218. & nu. 31. ver. 2. respondeo, fol. 230. & dicit Bal. in Auth. defuncto, num. 12. C. ad Testul. quod pauperes [5] quorum opera vix sufficiunt pro alimentis, non tenentur ad collectas, imò si descripti sint, deleri debent de actibus, sequitur las. in l. ausus, nu. 13. ff. de pact. et si dicitur, collecta est onus fructuum, quia ratione volunt multi, quod condactor, qui percipit [6] fructus, illa soluat, vt probat text. eum gl. 5. in l. 1. C. de annon. & tribut. lib. 10. vbi Bart. dicit illam gl. esse mirabilem, & perpetuo tenendam in eam, & onas collectæ ad eum spectat, [7] cuius sunt fructus, l. si pendetes §. si quid ff. de usufr. Item in c. 1. que sint regal. Rom. in l. item quos §. damni. ff. de dam. infect. respondeo esse hoc verum in collecta rebus imposita, & in oneribus [8] realibus, non autem in ea, que persone imponitur pro rebus, vt declarat Bar. in d. l. 1. C. de anno. & tribut. lib. 10. vbi Io. de Plat. explicat clarius, idem Corf. in notab. incip. locatio. il. 1. Alex. in conf. 4. nu. 5. vol. 5. Soc. in conf. 119. n. 2. vol. 1. las. in conf. 109. nu. 6. vol. 1.

Nat.in consil.409.num.4.Rol.in consil.79.num.15.vol. 4 nos autem loquimur non in tributo, neque in o-
neribus realibus, sed in personalibus, & pro hoc fi-
cit, quia in regulariter tenetur ad collectam, qui[9]
possidet pradium, l. Imperatores, in princ. fide pu-
blica Li.C. sine cen. vel reliq. Calist. & Rom. in dict. l.
Imperatores, Barba. in consil. 44. column. 1. volum. 3.
Deci. in consil. 202. num. 1. & 6. Curt. Lun. in consil. 42.
no. 1. Aillic. in decis. 252. num. 4. Natta in consil. 312. nu-
m. 1. Caphal. consil. 290. num. 1. & seq. legatarius alimen-
torum praestandorum ex fructibus certi fundi non
possidet pradium, ergo, &c. & quod dicunt Doctores
cum teneri ad collectas, qui fructus percipit intelligi
debe, quando eos percipit iure proprio, & habet ius
in re, scilicet quando non habet ius in re, vel non iure
proprio [10] percipit fructus, ita Natta dicto consil.
312. bene admittit, quod inquit Cordub. loco predi-
catum teneri ad collectam, quando fructus relin-
quuntur ad alimentis, & excedunt quantitatem neces-
sariam pro alimentis, & pro hoc iacit quod voluit
decis. Pedem. 83. num. 3. ubi inquit, quod est colonus
sui paritarius non teneatur ad collectam, tamen hoc
falsum, quando deducta omni impensa supersessent ali-
qui fructus, tacit enim ratio, quia si ius alimentis ad
lege impensis non extenditur ultra quam alimen-
torum exigat necessitas, & si ius [11] causa cessante, si-
non ipse cessare debet, ut per multa probat Tiraque-
l. in tract. cessan. can. par. 1. num. 104. & seq.

SUMMARI.

- 1 Clericus non potest bona ecclesie damnare suis con-
suetudinibus.
- 2 Prælatus non potest ecclesie bona etiam cum debi-
tis solemnitatibus concedere agnatis suis in
fendum.
- 3 Prælatus potest servatis solemnitatibus bona ecclesie
concedere agnatis suis in fendum sine fraude.
- 4 Clericus de fructibus beneficii, vel de bonis acquisitis
ex re ecclesie potest alere suos conventus aut si-
lites.
- 5 Clericus potest filiam dotare de bonis ecclesie, vel
quasvis ex re ecclesie.
- 6 Clericus potest consanguineis suis egenis subveni-
re de rebus ecclesie.
- 7 Exequitur deputatus ad distribuendum inter paupe-
res, potest pro se ipsis capere si egenus sit.

PRIVILEGIUM XCII.

CLERICVS non potest bona ecclesie, & fructus
[1] donare suis consuetudinibus, ut est text. in c. qui-
quis, 22. questio. 2. est enim semper suspecta omnis a-
ctio, quæ à clerico fit super re ecclesie cum consan-
guineo, ideo multi dicunt, quod prælatus [2] non po-
test rem ecclesie etiam servatis solemnitatibus con-
cedere agnato suo in feudum vel emphyteusim, & est
text. in c. hoc verò, in ver. or. conomni, ubi glo. Authen.
de alienat. vel emphy. text. in aut. quibuscunque, ubi
Barrol. Bald. & alij. C. de sacros. eccl. Aluar. in c. in
princ. qui successore. tenean. Imola in c. vt super, de re-
bus eccl. non alien. licet veritas sit in contrarium,
quando concessio fit sine fraude, & cum debitis [3]
solemnitatibus, ut ex communi opinione probavi in
consil. 249. num. 35. & seq. Verum potest clericus filios
alere legitimis, vel naturales de fructibus beneficii,
vel de bonis [4] quasvis ex beneficio, ut vult glossa in
c. omnino, in ver. mercede. 31. distinct. Felin. in c. po-
stulasti, numero sexto, & de rescript. hanc sententiam
probavit Ioa. Lup. in repet. c. per vestras, in 3. notab.

§. 23. numer. 13 de donat. inter virum & vxorem, folio
mini 155. ubi dicit procedere non solum in filiis à re
clericatum quasvis: sed etiam in nativis post clerica-
tum, & dicit quod sicut tenetur clericus filiam alere,
[5] & potest id lacere de dictis bonis, ita potest de eis
deum bonis dotare, Duen. in regul. 367. ampliat. 3. &
hoc dicit Butr. in c. peruenit, per illum text. de arbit.
procedere non solum in filiis, sed etiam in sorore, se-
quitur Abb. ibi, numer. 5. & plures alios citat Cordu-
ben. in dict. l. si quis à liberis. §. idem rescriptis, num.
25. & latius numero nonagesimo quinto, ff. de liber.
agnosc. & quod clerici possint de fructibus beneficii
alere filiam & suos, voluit glossa in dict. c. quisquis, sed
hoc secundum n. Cordub. loco præcitato, locum ha-
bet, quando consanguinei sunt pauperes & egeni, [6]
tunc enim eis sicut ceteris pauperibus clerici subve-
nire debent, ut probatur ex tex. alleg. in dict. gl. & di-
cit Ioa. Lup. loco prædicto quod eis tanquam pauperi-
bus subveniendum est, & pro hoc facit quod voluit
Cardi. in Clem. 1. q. 22. in fine testam. ubi ait, quod ex-
ecutor deputatus ad distribuendum bona inter pau-
peres, [7] potest pro se ipsis capere si sit in extrema
necessitate, sequitur Lup. in dict. Rub. de don. inter
vir. & vxor. §. 63. num. 42. fol. mini 68. & de clerico quod
possit fructus beneficii erogare in subventionem
consanguineorum, quando sunt pauperes, dicit sup.
in tit. quib. & à quib. alim. sint prælit. dum tractavi, quis
præterendus sit, quando pluribus alimentis danda
sunt, & ponit Benines. in tract. paup. in 8. quest. in 3.
specia. contra. num. pr. 20. & seq.

SUMMARI.

- 1 Maioratus potest constitui in omnibus bonis suis si-
ne licentia Principis, quando sit sine præiudicio
legitima, vel ab eo qui legumavit non debet.
- 2 Maioratus non potest in omnibus bonis ordinari si-
ne licentia Principis, ubi agitur de præiudicio
legitima.
- 3 Maioratum instituens tenetur filiis, vel descendenti-
bus providere de alimentis necessariis.
- 4 Rescripta Principum interpretanda sunt secundum
iustitiam formæ, & post.
- 5 Rescripti verba conformari debent iuri, & equi-
tati.
- 6 Licentia Principis interpretari debet, ut sit confor-
mis iuri, & equitati.
- 7 Maioratus induitur à consuetudine, intelligitur cum
onere alendi secundogenitos.
- 8 Maioratus non destruitur, si non est privatus secun-
dogentis de alimentis, sed provideri debet.
- 9 Maioratum instituens providere debet de alimen-
tis etiam filiis spurcis, & naturalibus.
- 10 Maioratus successor tenetur providere de alimen-
tis secundogenitis, & aliis filiis etiam natura-
libus.
- 11 Maioratus successor tenetur dotare filias omnes.

PRIVILEG. XCIII.

MAIORATUS potest de omnibus bonis consti-
tui sine Principis licentia, vel autoritate,
quando vel constituitur sine præiudicio legitimi de-
scendentibus debitis, vel ab eo ordinatus [1] qui nul-
lum habet, cui legitimam debeat, ita voluit Roder. in
Lyoniam in præ. ribus in declar. legis regni, limite.
nu. 17. ubi adducit nonnulla fundamenta, Valq. in tract.
de success. et al. lib. 3. §. 26. limit. 31. nu. 95. & seq. ubi di-
cit singulare, Led. Moli. de prim. gen. Hisp. lib. 2. cap.
1. nu. 5. ubi verò ex primogenito subnuitur legitima,

vel alter praeiudicatur legitima, tunc necessaria est [3] in quibus facultas, vt voluit Rod. & Vasq. in locis praedictis. Moli. d. cap. i. numer. 5. & totius institutor primogenij, siue maioratus, tenetur [4] providere aliis filiis de necessariis alimentis, vt ait Ioan. And. loquendo in filiis, & sine culpa de regulis, in 6. Abb. in c. licet, num. 15. de voto. Rip. in l. v. quantam, in 3. ff. ad leg. Falcid. vbi ait, alimenta illa in Gallia ap. paragiolum appellari; Coad. in l. si quis liberis, §. si mater, num. 35. ff. de lib. agn. & quando primogenij constituitur facultas est generalis, & nihil loquitur de alimentis, nihilominus intelligi debet, facta aliis filiis alimentorum prouisione, quia Principis recepta interpretanda sunt [5] secundum utilitatem fori & populi, Bal. in l. r. m. 6. de constit. Princip. & dicebat Glo. in c. paratus, §. qui, i. quod verba recepti conformari debent [6] iuri, & quantitas, & in proposito ita in facultate, §. dicit Rod. d. limit. 2. nu. 9. Didac. in Epit. de sponsal. in 2. part. cap. 8. §. 6. nu. 5. vbi 4. deditur, & ante eos in consuetudine [7] inducente primogenium, quod intelligitur, dummodo ceteris filiis relinquatur alimentum, voluerunt Host. Ioan. And. Abb. & alij, in d. c. licet, de voto, & in viroq. casu late prosequitur Moli. d. cap. i. num. 10. & seq. vbi nu. 15. dicit valere Principis facultatem, per quam permittitur primogenij constitutio, nulla facta alius alimentorum prouisione, & nu. 25. subdit, nunquam habentis vias iustitiae in Hispania similes facultates. Intellige tamen, quod si omnia sit prouisio, non per hoc ipsa institutio vitietur, nam sustinetur, sed bonia maioratus subiectis alimentis secundogenitis ministrantur, vt per Moli. d. 2. cap. 15. nu. 26. & non solum legitimis, sed etiam naturalibus & speris relinquenda sunt alimenta [8] ab institutore maioratus, vt per Moli. loco praed. nu. 42. vbi subdit, quod onus hoc transit [9] in successorem maioratus, & sicut tenetur alere filios, ita dotare [10] filias, quia dos loco alimentorum succedit, vt ibi, & in d. c. 1. & c. 15. vnde apud eundem Moli. quomodo extendatur, & restringatur conclusio praedicta, quia multa ponit, quae transplanare meum non est institutum.

SUMMARIA.

1. Vendere inuitus nemo cogitur rem suam, & inhumane est id facere.
2. Contractus procedunt a libera contrahentium voluntate.
3. Vendere vbi quis cogitur intelligitur in isto pretio.
4. Vendere annonam cogitur quisque memoria tempore.
5. Vendere cogi quis potest etiam certo taxato pretio, quando urget necessitas.
6. Vendere victualia non cogitur ciues, quando non adegit penuria.
7. Vendens victualia ultra pretium taxatum a superiore non est inuitus in conscientia fore.
8. Pretium potest de publico taxari, respectu victualium ob publicam utilitatem.
9. Pretium potest de publico taxari respectu pannorum pro faciendis vestibus.

PRIVILEG. XCIV.

VENDERE regulariter nemo cogitur rem [1] suam, inuitus, C. de contrah. empt. l. nec etne re, C. de iure delib. & inhumane est, quemquam compellere ad vendendum, Iquinius, in fin. princ. ff. de pign. actio. & contractus procedere debent a libera cuiusque [2] voluntate, l. licet, C. de action. & obligat. & generale est in omni contractu, l. iudicium, C. de contrah. empt. quinimo vbi quis cogitur ven-

dere, intelligitur pro isto pretio [3] & non aliter, l. si quis sepulchrum, in principiis, de religio. l. si fideiussor, §. primo, vbi Bartol. & alij, ff. de lega. glo. in l. si heredes in veris testamentis, ff. de acq. emp. facit l. 2. huius, ff. ad leg. Falcid. Fabian. in tract. de emp. in 2. quest. princ. colum. 8. verificetur quantum, & emp. in 5. consil. 32. numero 48. fed vbi subest necessitas in ciuitate, vel provincia, vt quia penuria sit annonae, tunc coguntur omnes [4] vendere, vt est textus in l. prima, vt ne lice, in empt. spec. de excus. lib. 10. quia in hoc versatur publica utilitas, vt ibi dicitur, & dicit Bartol. in l. 1. §. cura carnis, ff. de offit. praet. vbi & Barb. in c. 1. de emptio. & vendit. vbi loquendo dicit, quod agricola & comitantes nulla etiam subsistente necessitate cogi possunt deferre ad ciuitatem seu victualia vendenda, ciues autem non coguntur vendere, nisi ea victualia exposuerint venalia, vt dicitur in decis. Tholos. 446. vbi refertur esse id speciale in victualibus, sed quando urget necessitas, coguntur etiam ciues non solum vendere, sed etiam non excedere [5] taxatum pretium, & Auzer. in additio. multos allegat pro comprobanda ea opinione, l. ad. in l. prima, columna secunda, C. de legib. Lec. de Pen. in l. prima, C. de quibus muner. non hec. ff. de excus. Felin. in c. 1. de Iude. Anton. Burg. in c. 1. numero 16. de empt. & vend. Rip. late in tract. de reind. praefertur contra pellen, num. 187. & sequi, vbi concludit numero 195. quod urgente penuria pretium taxari potest minor quam res ipsa valeat l. 2. ff. ad leg. Rhod. de m. c. celsa. tunc autem penuria, taxari debet iustum pretium, & non possunt ciues compelli, [6] quando non exposuerint venalia eorum victualia, Socin. in tract. silent. reg. 435. num. 15. Rolan. qui multos alios citat in consil. 80. num. 14. volum. 3. Didac. lib. 3. variis, resolut. cap. 14. num. 3. vbi subdit, quod vendens victualia ultra pretium a Republica definitum, non est inuitus [7] in foro conscientiae, vbi lib. primo, communium opin. conclus. 435. columna prima, vbi subdit, magis esse communem, & Auzer. d. decis. 446. ponit aliud singulare in ista materia, quod est regulariter non possit certum pretium taxari mercatoribus in victualibus [8] aliud est, quia ea concernunt vitam hominis, allegat Barb. d. c. 1. de empt. & vend. vbi subdit idem esse in pannis [9] pro vestibus faciendis, quia hi continentur alimentorum vocabulo, addo Ana. in c. si quis propter, in 7. de furt. vbi idem voluit quoad assignatione pannorum per eandem rationem.

SUMMARIA.

1. Frater per inofficiosi querelam rumpit testamentum fratris, in quo sunt instituta turpis persona.
2. Frater testamentum instituta turpis persona rumpit etiam si legitima sit fratri relicta, & ibi de veritate.
3. Clausula codicillorum non sustinet testamentum patris, qui instituit turpem personam.
4. Frater testamentum, quando rumpitur ob institutionem turpis persona, tunc etiam legata, & fideicommissa reuocantur, & corrumpuntur.
5. Frater testamentum rumpit ob institutionem turpis persona sustinetur legatum factum in causam alimentorum.

- 6 Legitima fratri debita cum infirmis turpi persona comparatur legitima, quae debetur filio in bonis patris.
- 7 Legitima filio debita in bonis patris non minuitur ob legata.
- 8 Legitima non minuitur ob legata facta pro restitutione male ablatorum, vel recompensatione servitorum de quibus non apparet.
- 9 Legitima non minuitur per legata ad pias causas relicta.
- 10 Frater prateritus vel exheredatus instituta turpi persona, an si querelas testamentum rumpatur in totum.
- 11 Frater si ob institutionem turpi persona agat solum ad legitimam, legata subsistunt.

PRIVILEGIUM XCV.

[1] FRATER per querelam inofficiosi destruit testamentum fratris, in quo fuerit instituta turpis persona, s. frater, C. de inoffic. test. vbi Gul. Can. dicit, totum testamentum subverti, etiam si in eo aliquid relictum fuerit fratri, & Caltr. ibi dicit fortius hoc procedere, etiam quando frater integram legitimam reliquisset fratri, [2] Salicet, ibi sequitur quo ad primum dictum, licet aliud velit si integra legitima sit relicta, & idem voluit Caltr. in l. omnimodo, C. de inoffic. testa. & hanc sententiam dicit multum aequam Rub. in l. Titia, §. Imperator, num. 18. ff. de lega. 2. vbi subdit quod eueniente casu consideret pro ea, & communem dicit Ias. in conf. 71. numero septimo, volum. 1. subdens solum Angelum tenuisse contrarium, eandem communem dicit Dec. in conf. 530. nu. 13. Ruin. conf. 5. nu. 14. vol. 3. Gozad. conf. 89. nu. 1. eandem communem dicit Cagnol. in l. 1. nu. 20. ff. de inoffic. test. & Clar. in tract. de testa. q. 50. n. 3. dicit quod hęc opinio semper sibi placuit, & id procedit in odium infamis, & in fauorem fratris, cui relinquenda erat legitima etiam sine onere, vt inquit gl. in §. si verò expressum, in Auth. de her. & Falc. quam sequitur Roder. in l. quoniam in prioribus, in euidential nu. 13. C. de inoffic. test. Afflic. deci. 125. num. 2. & in tantum verum est quod si testamentum continet clausulam codicillarem non adhuc sustinebitur, [3] quia circa eam ius antiquum non est immutatum, secundum quod clausula nihil operabatur, quando testamentum erat rescissum per querelam, ita voluit Caltr. late agens in conf. 269. nu. 2. vsque ad finem, vol. 1. & ibi subscripserunt Cuius. & Fulgos. & hanc dicit elegantem determinationem Ias. in d. conf. 71. in fi. idem tenet Dec. Ruin. Cagn. & Vafq. quos citat & sequitur Rol. in cōf. 87. nu. 12. in 3. vol. 3. Vafq. hoc dicit in tract. de success. creat. li. 3. §. 10. n. 561. hoc quoque probauit Gozad. d. conf. 89. num. 2. & quando per eiusmodi querelam testamentum rumpitur tunc etiam legata corrumpunt [4] & fideicommissa, ita Imol. in l. filio praterito, nu. 66. ff. de iustro, rop. test. d. de Aret. Pet. Cin. Caltr. Salic. Alex. Ias. & alij in d. l. frater, C. de inoffic. testam. Ange. in Auth. vt cum de appel. cognō. §. fin. Caltr. & lex. in l. si patroni. §. fin. ff. ad Treb. Alex. in Auth. ex causa, nu. 19. C. de lib. pater. & communem dicit Ias. in loco prædicto, eandem inquit communem Vafq. d. §. 10. nu. 580. vbi late am defendit, Rol. in d. conf. 87. nu. 11. & §. 9. vol. 3. Legatum tamen [5] alimentorum factum ab eo, qui instituit turpem personam, & cuius testamentum rumpitur ob querelam prestandum est, ita concludit Afflic. deci. 125. in fin. vbi inquit sic fuisse iudicatum re diligenter considerata, nihil est eo casu specialitatis, vel fauoris circa alimenta, quia Afflic. mouetur ex alijs, & præcipue quod testa-

mentum per querelam non rumpitur in totum: sed quoad legitimam, & quod legata omnia subsistunt, licet institutio vitietur, & principaliter, quærit Afflic. an foror, quæ testamentum querelauit teneatur pro rata legitimæ, quam consequitur contribuere ad solutionem legati alimentorum, in qua questione nihil allegat validi, cum tamen potuisset hoc allegare, quod legitima, quæ debetur fratri, quando in testamento fratris est instituta turpis persona comparatur legitimæ [6] quæ debetur filio in bonis patris, I. gne. in Authen. ex causa, numero 218. C. de lib. pater. At legitima filij non minuitur [7] propter legata filij Papinianus, §. 4. ff. de inoffic. testam. l. scimus, §. repletionem, C. eodem tit. & procedit etiam si legata facta sine pro restitutione male ablatorum, aut recompensatione [8] servitorum, si alter non apparet de male ablati, vel de seruitutis, Alex. in conf. 45. col. 6. vol. 1. & in conf. 18. volum. 4. facit Caltr. in conf. l. 1. in prin. vol. 1. Cuccus, qui alios citat, in tract. de legiti. in §. nec usufructu defraudari, nu. 42. in fi. vbi multos allegat, & num. 41. dicit quod etiam legata [9] ad pias causas relicta non minuant legitimam, & Craue. in conf. 14. nu. 4. & conf. 165. nu. 4. idem dicit in donationibus, idem vult plures alios cumulando, Rol. in conf. 65. num. 18. vol. 1. Cum ergo præsupponat Afflic. foretorem in suo casu consequi solam legitimam, non est dubium, quin legatum alimentorum veniat soluendum ab hærede instituto, non autem a forore, alij legitima fororis recipere grauamen, contra gl. in d. §. si verò expressum, de hered. & Falcid. cum alijs paulo supra citatis. In ceteris verò, quæ ibi ponit Afflic. res est maxime controuersa: multi enim tenent, quod instituta turpi persona frater prateritus vel exheredatus [10] querelando non rumpat in totum testamentum, sed tantummodo vsque ad legitimam, & non vitra, & præcipue Angel. l. ff. de inoffic. testam. cuius opinio fuit approbata à consilio Neapolitano per regiam sententiam, quæ fecit transitum in iudicium, vt inquit Afflic. in deci. 24. nu. 2. Cagno. in d. l. naut. in fi. qui tamen loquitur quando est aliquid relictum, Curt. iun. ibi dicit, quod requisitis pro contraria parte noluit consulere cum Decio Roder. in l. quoniam in prioribus, in euidential, nu. 12. & sequi. C. de inoffic. test. vbi allegat Ang. pluribus in locis, & subdit quod fautores contrarie opinionis loquuntur contra textum apertum in dicit. l. omnimodo, vbi est casus expressus, Ias. in d. l. frater, num. 2. verbi 3. extendit, C. de inoffic. testa. hanc dicit magis communem Paris. in conf. 64. numero 26. vol. 3. vbi inquit iuari melioribus iuribus, & rationibus, & est magis communis, Fabi. in Authen. nouissima nu. 32. C. de inoffic. testam. Corne. in conf. 176. columna. verbi 3. licet Dynas. col. 4. vbi late comprobatur hanc sententiam, Afflic. in deci. 125. communem dicit, Rub. dicit. l. Titia, §. Imperator, numer. 176. ff. de lega. 2. Vafq. d. lib. 1. §. 10. nu. 589. Cuccus in tract. de legiti. §. vlti. numero septimo. Clar. de test. quest. 50. num. 5. vbi dicit communem, Anch. Mod. fam. q. lib. quest. 11. numer. 6. & sequi, vbi late disputat, quod si id procedit quando aliquid tantum minus legitima fuit relictum, multo magis locum vendicabit, quando integra legitima est relicta: bene verum est, quod multi tenent rumpi in totum testamentum, quod nihil omnino est relictum fratri, & is est prateritus in totum vel exheredatus, & hanc causam diuersitatem considerant Cagnol. Vafq. quius & Clarus in locis citatis, & ratio videtur clara, nam si filius cui aliquid fuit relictum, non potest patris testamentum querelare, sed agere ad supplementum, quanto minus id fratri concedendum est.

Qui multo est filio remotior, illud autem odium infamis personæ non debet plus operari quam fauor filij, & non tam considerari debet odium personæ exclusæ, quam qualitas interclusæ, & mihi non placet dicere quod lex solum illud odium considerauerit, sed ad utranque personam respexit, scilicet heredem odiofum, & fratrem fauorabilem.

[1] Similiter quod dictum est supra in prin. vitari testamentum, etiam quoad legata, non est tutum, quia si frater agit solum ad legitimam, subsistunt legata, ut dictum est, & in specie id voluit Alexan. in l. si patroni. §. si. ff. de Treb. legitur Afflict. in d. decis. 125. num. 4. & pulchre probat Igne. in Authen. ex causa. n. 208. 212. & 216. C. & libe. prater. vbi dicit tres de hoc esse tex. in terminis, in Authen. & latius ceteris hunc articulum attingit Fabian. in d. Auth. inquisita. nu. 291. C. de inoffic. testa. vbi dicit quod frater querelans teneat prestare legata in eodem testamento relicta. Quod etiam dicebatur de clausula codicillari, nō caret dubitatione, ut post alios videri potest apud Anchar. Mod. d. quest. n. per totam, Fabian. d. num. 291. ex predictis autem cognoscitur potest si legatum alimentorum prelati debeat rupto testamento per querelam inofficiosi, quando frater instituit turpem personam. Sed quidquid sit etiam deberentur alimenta, non tamen intertur aliquid speciale, quia id eo omnino est in omnibus aliis legatis.

SUMMARI A.

1. Appellans in causa alimentorum non auditur, nisi prius soluat alimenta.
2. Attentans non auditur nisi prius renouet attentatam.
3. Spoliator non auditur nisi prius purget spoliū.

PRIVILEGIUM XCVI

VISUM est supra hoc eodem titulo, appellationē interpositam in causa alimentorum non suspēdere sententiam seu executionem, sed admitti ad effectum deuolutionis tantummodo, nunc autem aliud est magis speciale quia appellans non auditur nisi prius [1] soluat alimenta, ita fuit decisum in Rota, vti refert Caputaquen. in deci. 8. lib. 1. citat & sequitur Contard. in l. vnica, in §. limita. num. 57. C. si de mom. poss. & notandum est hoc privilegium, & non caret ratione, qui enim negat alimenta, prohibet ne appellatus defendat causam, quam defendere non potest si iuxta non alatur. Cum ergo subtrahat parti defensionem, non debet audiri, alij etiam sunt casus, in quibus non auditur aliquis, veluti cum agit quis per attentatorum viam non audiat aduersarius, [2] nisi prius restituantur attentata, secundum Aret. & Ias. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poss. Rota in decis. 102. fatalis, in nouis, vbi dicitur quod appellans non potest cogi, ut prosequatur causam appellationis, donec petit restitutionem attentatorum, sequitur Abb. Felin. & alij in c. ex ratione, de appellatione. Vnde in tract. de nullita. tit. quociens, & intra quos, nu. 4. Ruben. d. §. nihil commune, num. 297. quæ sententia placuit etiam Menoch. in tract. recuper. posses. remed. vlti. numer. 47. est verum quod contrarium voluit Afflict. in decisio. 131. numero secundo, post Bartol. & Alexand. quos refert, idem videmus in spoliatore, qui non auditur, [3] nisi primam restituat rem, & purget spoliū, c. sape, de restitut. spoliat. l. prima, C. si per viā vel alio modo, l. si quis ad se fundum, C. ad legem Iuliam de vi publica, & possem alios casus referre, quos omittere.

1. Monachus non potest obligare monasterium pro alienis debitis.
2. Monachus potest obligare monasterium pro expensis quas fecit in studio ad quod conuulit se de licentia Abbatis.
3. Pater obligatur pro expensis necessariis, quas fecit pro filio existente in studio.
4. Monasterium soluit quicquid erogatum fuit pro monacho infirmo cui curaretur.
5. Monasterium obligatur pro expensis factis in doctrinam monachi.
6. Consequenti concessio veniunt omnia sine quibus ad illud non perueniunt.
7. Presens dicitur in loco, qui abest de licentia superioris.
8. Salarium debetur stipendiaris pro tempore quo abest de licentia superioris.
9. Privilegia alimentorum remissi sunt, quia sint.

PRIVILEGIUM XCVII

[1] MONACHVS non potest monasterium obligare pro alienis debitis, arg. c. quod quibusdam, de fideiussio. & c. si quorundam, de solutio. imò non potest etiam res obligare, quæ ad suū vñum fuerunt concessæ, l. §. l. ff. quæ res pig. obl. poss. & disti supra, vbi tractauit, an monachus possit sine abbatis licentia facere elemosynam, tamen si monachus incumbat studio, & in scholis vitam agat, poterit monasterium obligare pro his expensis [2] quæ sunt necessariæ ad suū sustentationem, est text. in l. sed & Iulianum. §. sed quod dicitur, ff. ad Macedon. vbi pater obligatur ad necessarias expensas, [3] quas alius legit pro filio existente in studio, & valet argumentum à patre ad Abbatem, vel monasteriū, & in specie quod eo casu monachus obliget monasterium, est glo. in c. non dicatis, l. 2. q. 1. vbi cam notat Archid. gl. in l. si locutus, §. 1. ff. de iudi. & idem voluit Arch. in c. cum patitoralis, 2. quest. 7. vbi subdit attendi debere id quod consuevit expendi in studio, & idem in monacho infirmo, [4] quod erogatum in eius curationem monasterium soluat, voluerunt Archid. & Io. And. in c. 2. ne cler. vel mona. in 6. & etiam procedit in expensa doctoratus, [5] Archid. in c. monachus, 16. q. 1. Ioan. Andr. & Abb. in c. nonnullis, de magistr. Abb. in c. multa. col. 2. de præben. & id intelligitur, quando fuit in studio de licentia Abbatis, quia cum Abbas concedit licentiam recedendi à monasterio, & standi in alio loco, videtur ea omnia concedere, [6] sine quibus non posset monachus abesse, arg. c. cum quidam de reg. iur. in 6. & ibi voluit glo. in c. ex parte, in vers. licet, in fi. de accusat. vbi quod monachus non obligat monasterium, nisi quoad expensas quas fecit occasione propriæ necessitatis, si tamen abuit de licentia Abbatis, & non aliter, & ponit lat. Felin. ibi, numero secundo, vers. in eadem glo. in fin. Dd. tenent, & quauis rationem non ponant, id prouenit, quia monasterium, seu Abbas non tenetur alere monachum inobedientem, qui sine iussu aut licentia recessit, alius esset alius inducere ad eandem inobedientiam, & ad contemptum religionis.

[7] Item monasterium non tenetur monacho prestare alimenta extra septa monasterij, ut suo loco dicemus, primi verò dicti ratio est, quia adesse videtur, non abesse, qui de licentia superioris abest, ut inquit gl. in l. hæc lege, vbi Io. de Plat. notat, C. de proxim. fr. c. scripsit. lib. 1. & gloss. ibi inquit, quod clericus, qui abest de licentia Papæ, consequitur præbendam pro toto

toto tempore absentie, idem ibi vult Io. de Plat. in 2. Plat. in 2. notab. vbi subdit quod si absit nulla impetrata licentia, non habet prabendam, & Bart. in l. hac lege, inquit quod si ciuitas licentiam dat stipendiariorum [8] quod absit per aliquot menses, ille habebit salariarium pro toto tempore absentie, & ante eum idem voluit glo. in l. delectorem, §. si ad diem. ff. de remilita. quam dicit singularem Bald. in l. si ea conditione, C. de condi. infer. vbi idem dicit in Doctore, & milite, idem Bald. in Authen. habita, numer. 22. C. ne fil. pro patre.

Multa quoque alia adduci possunt specialia alimentorum, sed ea omnia asserere, esset magis laboriosum,

quam subtile, vt in terminis inquit Bartolus in l. Me- la, in fine, ff. de alim. & cibari. lega. ego vero consul- tius duxi multa, quæ hic potuissent inculcare, suo lo- co disponere sub illis capitulis, quibus magis viden- tur conuenire, id quod præmonere volui, ne forte ex- istimet quis fuisse penitus omissa, quæ hic non in- ueniet expressa. interim autem generaliter multa [9] alimentorum priuilegia videat apud Barto. in dicta l. Me- la, in tract. de alim. Papien. in for. libel. quo agitur pro lega. rei sing. in princ. numer. 80. & seq. Vitalin. tracta. clausa in titan. possit renunciari alim. col. fin. vers. vltimo quæro, quæ specialia, Alexand. in consil. 214. num. 11. vol. 6.

Finis Tituli Octauī Tract. Ioannis Petri Surdi
De Alimentis.

TRACTATUS DE
ALIMENTIS D. IOANNIS
PETRI SURDI CASA-
LENSIS I. C. PRÆCLARISSIMI

TITVLVS IX.

Generalia quædam circa alimenta.

SVMARIA.

- 1 Argumentum ab alimentis ad dotem, est vali- dum.
- 2 Dos est fauorabilior alimentis.
- 3 Dos contrahit causam alimentorum.
- 4 Simile non est idem.
- 5 Similitudo est rerum eadem qualitas.
- 6 Nominis diuersitas arguit rei diuersitatem.
- 7 Argumentum à simili non habet locum, quando ex- tra dissimilando.
- 8 Argumentum ab alimentis ad dotem, non habet lo- cum, vbi est ratio diuersitatis.
- 9 Argumentum ab æquiparatis procedit solum in casu æquiparato.
- 10 Argumentum ab alimentis ad dotem sumitur solum negatiue, non affirmatiue.
- 11 Argumentum à maiore ad minus sumitur negatiue, non affirmatiue.
- 12 Argumentum à minori ad maius, est vali- dum.
- 13 Dos & alimenta habent se tanquam excedentia, & excessa.
- 14 Dos succedit loco alimentorum.

QVÆSTIO I.

GENERALIA quædam præfari oportet pretiū, quibus passim toto hoc opere dicta facilius intelligitur, ita verò fiet vt dum quæstiones tractantur, non sit in verificandis suppositis immoran- dum, & multa in vno loco congesta inueniri pos- sint, quæ vix commodè aliis partibus annexi queant, & prius quidem sciendum est valere [1] argumen- tum ab alimentis ad dotem: æquiparant enim à iure secundum glossam in l. ob res, C. de præd. mino- rum, vbi Alexand. ad Bartol. Salicet. in l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, Alexand. in l. omnis, §. si mulier, ff. de condit. indeb. Bartol. qui argumento vitur in l. fin. ff. de his quibus vt indigen. in l. fin. C. de dot. pro- miss. & in authen. res quæ, C. de iur. iur. de legat. Cast. in consil. 80. columna secunda, vers. illud autem con- stat, volum. 1. vbi inquit, quod obligatio dotandæ, & obligatio alendi iudicantur quasi ad paria, allegat. not. in authen. res quæ, & per Cyn. in l. alimenta, in fi. C. de negot. gest. Curt. sen. in l. de alimentis, numero 7. C. de transactio. vbi quod hæc est recepta regula, lason in dict. l. cum is, §. si mulier, numer. 1. ff. de con- dit. indeb. vbi ait gloss. in d. l. ob res, esse singularem, allegat. l. mol. & alios, & arguit non ab alimentis ad dotem, sed e contra à dote ad alimenta, & hanc partem tenuerunt Ioan. Andr. Alber. Bal. Ange. Floria. Imol.

Ioan. de Anan. Barba. Socin. Firmian. Calcan. & alij multi citati à Tiraquei in tracta. de privileg. piz causis in prefatio. colum. mihi 12. ver. sic. item cum dos vbi arguit ab alimentis ad dotem, & à dote ad alimenta: subdens, quod legatum dotis, & legatum alimentorum æquiparatur. Euerard. in loco 29. vbi in principio inquit quod argumentum est ethicis, & validum, & eo Doctores multis in locis videntur, & quia multa sunt alimentorum privilegia, potest ab eo argumentum inferri in fauorem dotis ad multas decisiones, & ipse ibi multas cumulat. Coras in dict. l. qui liberos, num. 113. vbi inquit esse probabilem argumentationem. Ripa in l. i. num. 79. ff. soluto matrimonio, Garzias in tract. de vltim. sim. iuris civil. & Canonici, num. 107. vbi allegat Jacob. Butrigar. Petrum & Cyn. in l. nec mater, C. de iure dotium, Vasqu. in tract. de successio. creat. lib. 2. parte 3. §. 20. requisi. 19. declarat. 5. num. 156. Tiraquei in tracta. primogen. quest. 62. num. 4. dicens, dotem & alimenta æquipari, allegat Corne. & alios, subditque Doctores vbiq; argumentum fumere ab vno ad alterum, Ruin. in consil. 94. num. 9. volumine 5. D. Becius consil. 8. num. 7. Corduben. in dicta l. si quis à liberis, §. idem iudex, num. 24. ff. de liber. agnoscend. vel alend. vbi addit Duen. Siluan. Roland. & alios tenentes hanc conclusionem, quod liceat arguere ab alimentis ad dotem, ideo inquit Bart. in l. cum de in rem verso, colum. 1. versu. contra hoc facit. ff. de vsuris, quod dos est digna pari fauore alimentorum.

[3] Imò Cyn. in l. i. in secunda questione, C. de alend. liber. inquit, dotem esse alimentis fauorabiliorum, sequitur Salicet. in fineque mater, C. de iure dotium, & in authen. res quæ, colum. fina. C. de iure dot. Fulgos. in consil. 228. totu. fin. Alex. in consil. 7. volumine 2. Socin. in consil. 291. num. 8. & 9. volum. 2. Iason in dicta authen. res quæ, colum. 4. versu. iuxta hoc notat. Curt. senior in consil. 39. colum. final. Bald. Nouel. in tract. dotis, parte 6. privileg. 15. Ripa in l. i. num. 54. & num. 103. ff. solut. matrimo. Tiraquei in tract. primogenit. questione 62. num. 5. Abb. in c. peruenit, in secundo notab. de arbit. & præter eos Cyn. & Bar. in l. non omni. C. de administrat. tutor. Natta in consil. 410. num. 16. Euerard. dicto loco 29. in prin. D. Becius in consil. 8. num. 8. dos enim continet [3] causam alimentorum, & habet illorum præstationem adiunctam, pro oneribus, C. de iure dotis, l. si cum dotem §. si in autem in fruisimo, ff. solut. matrimo. Fulgos. dicto consil. 228. sed præter dos continet procreationem sobolis, l. vbi Doct. ff. solut. matr. & in hoc alimenta excedit.

Contrà tamen multi negant valide duci posse argumentum ab alimentis ad dotem, vel à dote ad alimenta, Angel. in l. si filia, in prin. ff. ad Trebellian. & in l. si. C. de dotis promissu. cum sequitur Imol. & Roman. in l. i. ff. solut. matrimo. vbi Alexand. num. 12. ponit quinque instantias, in quibus apparet non bene argui de vno ad aliud, nam pater tenetur alere filium naturalem, sed non dotare, pater non alit filium illegitimum, sed dotat filium quæ habet aliunde, frater alit sororem coniunctam ex vno tantum latere, sed ex non tenetur dotare, qui negat alimentum videtur necesse, non qui negat dotem, postremo alimenta minore cum incommodo præstantur, id est, per tempora, & particularis solutio sicut affert damnum creditori, ita utilitatem præstat debitori, ad dotis vnica sit præstatio, eandem conclusionem probauit Salicet. in authent. res quæ, vbi Iason num. 8. refert, & ipse multas instantias addendo, quod filius matrem alit inopem, sed non dotat, Crot. in l. i. num. 66. ff. solut. matrimo.

vbi addit aliam instantiam, quia scilicet à sententia lata in causa alimentorum non appellatur, quod fecit est in causa dotis, Bald. Nouel. in dicta parte 6. privileg. 15. colum. 2. in fin. ver. sic. licet autem filius, Bald. in l. huius, versu. fin. autem legatam, C. de bonis que libe. Castren. & Imol. in l. i. ff. de centum. §. Titio genero, ff. de condit. & demonstrat. Bero. in consil. 169. nu. 31. volum. 2. Tiraquei, dict. questio. 62. num. 12. Natta d. consil. 410. num. 15. decil. Pedemont. in l. 24. num. 15. Palcot. in tract. de not. & spur. cap. 49. num. 1.

Prædicti omnes inueniunt ex differentia supra recitatis, quæ tamen nihil obstant, quia cum aliud sint alimenta, aliud dos, non est mirum, si inter ea subfunt differentia: cadit enim similitudo non identitas, & [4] simile non est idem, glo. in l. quod Nerua, ff. de pign. c. innotuit, vbi Abb. in septimo notab. de sectio. cap. 2. de translat. prelat. l. i. C. de veter. iure emulean. & similitudo est rerum differentium eadē qualitas, [5] vt allegando Becium, voluit Ioann. Andr. in c. non potest. de præbend. in 6. in Nouel. & si essent vnum & idem, non appellaretur nisi [6] diuersis vocabulis, l. si idem, C. de codicil. & si inter dictas res nulla omnino esset differentia, vtique essent vnum & idem, & dicunt Philosophi, quod inter individua non potest dari omnimoda similitudo, propterea Cordub. d. l. si quis à liberis, §. idem iudex, num. 30. ff. de liber. agnoscend. recte miratur de eiusmodi contradictione, quia argumentum à simili procedit solum in casibus, in quibus [7] non cadit dissimilitudo. l. non possunt, ff. de legibus in illis vero casibus, quibus adest dissimilitudo, non procedit argumentum, gl. pen. in l. credito rig. de oper. noui nunciat. vbi l. al. num. 7. Socium. l. 4. §. Caio, nu. 493. ff. de verb. oblig. Cordub. in loco prædicto: vera igitur, & approbata est conclusio, quod regulariter & in dubio valet argumentum ab alimentis ad dotem, quia hæc à iure participantur, sed non est perpetua hæc regula.

[8] Declaratur enim non procedere, quando subest diuersitatis ratio, ita declarat Euerard. loco 29. colum. penult. versu. & procedit hæc argumentatio, Coras in l. qui liberos, nu. 113. ff. de ritu nuptiarum, Ripa in l. i. num. 79. ff. solut. matrimo. Cordub. dicto 4. dem iudex, num. 30. & sequens. & quamvis prædicti non allegent aliquid, tamen patet ad sensum, & non eget ratione, aut probatione.

[9] Potest etiam declarari, vt procedat solum in casibus æquiparatis, non autem in aliis, quia hæc est natura argumenti ad æquiparata, vt [9] iis tantum casibus locum habeat, si cuius, ff. de manumiss. testam. gloss. in l. omnes dies, C. de feriis, in c. postquam, & in c. licet canon. de electio. in 6. Geminian. in c. de tempor. ordinatio. libro 6. præcipue quando æquiparatio non est facta in omnibus, & per omnia, vt per Ripam in l. i. num. 2. ff. solut. matrimo.

[10] Declaratur quoque procedere argumentum solummodo, quando sumitur affirmatiue ad alimentis ad dotem, non autem si negatiue, ita Ripa in l. i. nu. 79. ff. solut. matrimo. sed contrarium probauit Bald. in authen. res quæ, C. commun. de legat. prout cum refert Socin. iun. in l. i. num. 23. ff. solut. matrimo. & Corduben. §. idem iudex, num. 29. vbi ait, quod dicitur in alimentis negatiue locum habere quoque in dote, atque id confirmatur ratione, quia si alimenta sunt fauorabiliora quam dos, erit argumentum à maiori ad minus, quod negatiue non affirmatiue sumitur hoc modo, [11] quod non licet maiori, non licet minori, c. si ergo, 8. q. 1. & ibi not. gl. tex. in c. si Paulus, vbi etiam gl. 30. qu. 5. glo. Io. And. Abb. & alij in c. cum in c. ius, de electio. ponit Euerard. loco 66. vbi alios citat, ita etiam

go concipi poterit argumentum ab alimentis ad dotem, non teneatur alere, ergo nec ad dotem. non autem teneatur alere, ergo nec dotem. sed quia Dd. omnes, ut vidimus supra, arguunt affirmatiue de alimentis ad dotem, puta pater teneatur alere, ergo tenebitur etiam dotare, ideo sustineri non potest decisio Bald. vltra, quod mihi Bald. non dicit id ad quod al-Bald. vltra, quod multi dicunt dotem esse alimentis legatur. præterea multi dicunt dotem esse alimentis fauorabiliorem, ut supra retuli, ergo cum de alimentis arguimus ad dotem non negatiue, sed affirmatiue sumendum erit argumentum tanquam de minori ad maius, in qua si id de quo minus videtur inesse, inest ergo & id de quo magis, eum in cunctis, vbi gliscit concordat, de elect. & ibi sequitur Io. And. Abb. & alij, illud quoque, in auth. vt determin. sit. num. cler. & alios cogerit Eucrat. loco 65. col. i. hac verò in questione si in ea interponendum est iudicium aduertendum existimamus verum sit quod dictum est alimentis fauorabiliorem esse dotem, & hanc falsum credo, quia si quid fauoris inest doti id omne ideo habet, quia habet annexam causam alimentorum, vnde propter quod vnumquodque tale, & illud magis, auth. multo magis, Cde sacros. eccl. & si attendamus fauorem respectu iudicii, nulli dubio, quod alimenta sunt fauorabilia, imò verum est in vniuersum dicere, quod alimenta sunt dote fauorabilia, propterea interut argumentum recte negatiue duci ab alimentis ad dotem, puta si non includuntur alimenta, ergo nec dos, & affirmatiue ad dote ad alimenta [13] habere se tanquam excedentia, & excessa, ut scilicet alimenta excedant, & dos sit excessa, licet ipse cõtrarium teneat, nec placet mihi distinctio Mainier in l. quoties, num. 146. ff. de regu. iur. vbi ait alimentorum causam esse dote fauorabiliorem, vbi de alimentis agimus filiorum naturalium, at fecus vbi de legitimis, & naturalium alimentis tractamus repugnat enim rationi, quod maiori fauore prosequamur naturales quam legitimis, quare concludendum est semper ab alimentis ad dotem duci posse argumentum, si diuersitatis ratio non obstat, ad dotem vero ad alimenta pertrahere videmus Dd. nostros arguere, sed recte quoque ducitur affirmatiue, vti supra dixi, & secundum prædicta conciliantur decisiones Doctorum, & instantias, quæ in contrarium allegantur. annexi quoque huic capiti potest id quod Doct. dicunt [14] potest succedere loco alimentorum, Cy. & Bal. in l. neque matrem, C. de iure dotium, Bar. in l. fuff. de his quib. vt indign. Afflict. in decis. iii. nu. 20. Roland. consi. 91. n. 19. v. l. i. Tiraquell. alios citans in tractat. primogen. quæst. 10. 62. num. 5. Natta in consi. 415. num. 15. Boer. decis. 104. num. ii. D. Becius consi. 8. num. 7. Crauet. consi. 136. num. 4. in fine, Alcan. Clemen. in tractatu de patria potestate, effect. vnde cimus, num. 7.

SUMMARI A.

1. Legitima succedit loco alimentorum.
2. Legitima est fauorabilior alimentis.
3. Argumentum a legitima ad alimenta est validum.
4. Legitima quando petitur, requiritur libellus.
5. Legitima potest in natura vel statu.
6. Alimenta filio præstita, non imputantur in legitimam filij a patre debitam.
7. Viter non potest filio alimenta præstita compensare cum bonis alimentis.
8. Interesse subrogatur loco principalis debiti.
9. Legitima impuissat filius quod quid caput ex testamento a patre.

10. Legitima non imputantur, quæ ex testamento patris capiuntur inter viuos.
11. Legitima imputatur quod donationis titulo filius inter viuos concessit a patre, declarata tamen ut ibi.
12. Legitima potest a patre valide assignari in viua filio.
13. Legitima pater viuens non cogitur assignare filio, sed potest si vult.
14. Pater non potest filio assignare certum quid pro alimentis.
15. Donatio inter patrem & filium non valet.
16. Donatio quam pater facit inter filios, non valet.
17. Donatio facta filio a patre confirmatur morte.
18. Donatio facta filio a patre non confirmatur morte, nisi processu traditio.
19. Donatio filio facta ut confirmetur morte sufficit filia traditio.
20. Donatio inter patrem & filium confirmatur iuramento.

QVÆSTIO II.

Si queratur an liceat arguere ab alimentis ad legitimam: dici posset prima facie quod sic, quia legitima succedit [1] loco alimentorum, Auth. de trien. & semis, prohibemus, Bar. in Auth. de hæred. & fidei. in principio, hoc voluerunt Ricard. Malub. Bart. Alexand. Iaf. Suarez, Alciat. Lup. & Didac. quos citat, & sequitur Lud. Molin. in tract. de primogen. Hispaniarum, lib. 2. cap. 15. num. 2. vbi tamen loquitur non generaliter, sed de alimentis quæ secundogenitis præstantur, & ibi dicit non quod legitima succedat loco alimentorum, sed quod alimenta cedunt loco legitimæ, quod autem legitima succedat loco alimentorum, voluit Afsan. Clem. in tractatu de patria potestate, effect. 16. n. 24. Lup. in c. per vestras, in tertio notabili, §. 24. nu. 7. folio mihi 157 quod ante eos Bar. in l. Titio centum, §. Titio genero, n. 6. ff. de conditio. & demonstratio, vbi eum sequuntur Ange. Castren. & Imol.

[2] Secundo facit, quia legitima est fauorabilior quam causa alimentorum, vel saltem æqualis, ut inquit Curt. senior in l. de alimentis, num. 2. C. de transactionibus, & hanc partem, & quod recte arguatur a legitima ad alimenta, tenuit Bartol. in d. §. Titio genero, vbi Angel. Castrensis, & Imol. Vasquius in tracta. de successio. creatio. libro secundo, §. 20. in requirito 42. n. 34. vbi inserti idem esse in dote, contrariam tamen partem quod argumentum non valet a legitima ad alimenta voluit Corne. in consi. 306. col. 4. versic. & negatur, voluit, quia secundum eum in multis discrepant, primo, quia alimenta non debentur filio qui habet alimunde, sed debetur legitima, secundo, alimenta debentur patre viuente, legitima vero post mortem, tertio, spurio iure canonico debetur alimentis, sed non legitimæ, quarto, legitima semper vniuersalis respectu quorū, huc nobili debeatur, siue rustici, alimenta vero dispari modo præstantur diuitibus pauperi, & proinde cum in paucis conueniatis & in multis discordent, non licebit de vno arguere ad alterum, præcipue cum iure cautum non inueniatur legitima loco alimentorum succedere, idē tenuit Bereng. in l. in quartam, in præfatio. num. 39. vbi negat legitimam loco alimentorum successisse. Tiraq. in tractat. primogenituræ, quæstione 55. nu. 18. in fine, Caph. in l. fin. num. 29. C. de pactis, vbi allegando Bald. in l. col. 9. C. quando non ptem. par. dicit non valere argumentum, quia alimenta præstantur in annis vel mensibus, legitima vero vnica solutio tradit.

alimenta, qui negat, videtur necare, non ita negans legitimam, & allegat multos repugnantes dicto argumento, precipue Doctores, qui disputant si statum possit in totum tollere legitimam, qui concludunt posse ex causa, fed alimenta debent, arguta constitunt inter alia mentes, & legitimam, hoc idem probant Bald. Castrensis. Iason, & alij, in l. si quis in suo. C. de inofficioso testamento. vbi mouetur, quia in petendo legitimam, & requiritur libellus, & seruatur iuris ordo, d. l. si quis in suis, ibi, sed expectato iudiciorum strepitu, at in petitione alimentorum proceditur summarie, vt in l. de alimentis. C. de transactionibus, vbi Curt. senior. num. 12. hoc notat similiter, quod non deat argumentum tenuit Euerar. in loco ab alimen. ad dotem, qui est vigesima nonus, colum. 5. versu. & eadem ratione mouetur, quia in vno proceditur summarie, sed in altero seruatur ordo iudiciorum, & subdit, quod ea propositio legitimam loco alimentorum succedere, non est simpliciter, nec indistincte vera. Maran. de ordi. iudiciorum, parte 4. distinct. 9. num. 168. versu. sexto, dicitur summaria, vbi notat esse differentiam in ordine procedendi. Cordubus in l. si quis a liberis. §. idem relexit, num. 354. ff. de liber. agnos. & in §. idem iudex, num. 10. vbi nu. 72. dicit a legitima ad alimenta nō esse licitum argumentum, nisi ex manifesta similitudine, & argumēta, quae pro contraria parte adducuntur, probant contrarium, quia si legitima succedit loco alimentorum bene licebit ab argumentis arguere ad legitimam, sed non e contra, & non est verum, quod legitima sit alimentis fauorabilior, vt Curt. sen. dicebat: nā videmus qd a statuto legitima potest in totum tolli [5] secundum communem opinionem, de qua per Deciu, & Cagno. in lura sanguinis. ff. de reg. iur. sed alimenta non possunt tolli, item nō agitur summarie in causa legitimae, sicut in causa alimentorum, & non reuocatur appellatio a sententia lata pro legitima, sicut ab ea, quae fertur pro alimentis.

[6] Inimū videtur, quod alimenta quoque nō succedant loco legitimae: videmus enim, quod pater non imputat filio alimenta, quae illi praestitit secundum Baldum in l. hominimodo. §. imputari, numero 7. C. de inofficioso testamento, vbi loquitur de omnibus expensis, quas pater fecit pro filio agente in studio, intelligendo tamen de consumptis: sequitur Berengar. in l. in quartam, c. 5. num. 79. ff. ad legem Falcidiam, & dicit Corne. in l. cum oportet, in princ. colum. 2. versu. illud autem. C. de bon. quae liber. quod pater nō potest alimenta filio praestitit [7] compensare cum bonis aduentitiis penes cum extantibus, sequitur Paris. in cons. 110. num. 2. volum. 2. lat. si alimenta loco legitime succederent, non posset filius vtrunque consequi, alimenta, scilicet, & legitimam, quia vnum recipiendo videtur habuisse, vt dicimus de interesse, quod subrogatur loco eius, quod quis dare, vel facere. [8] tenendum ideo reputatur vnum, & idem cum eo, quod venerat in obligationem, secundum Bartolū in l. stipulationes non diuiduntur, num. 40. circa finem, fide verbor. obligatio, ponitur Doct. in l. vinum, vbi praecipue Curt. iun. & Butigel. num. 55. ff. si certum petas, idem Butigel. in l. 4. §. Cato, num. 45. ff. de verbor. obligatio, Azezin. in cons. 13. colum. 2. versu. tertio. Dicitur in ea, in l. lectura, num. 22. in fin. de iudic. cum multis similibus, non ergo potest filius consequi a patre legitimam, cum est consequutus alimenta, sed responderi potest contrarium procedere, si consideremus alimenta quae patre viuentem praestantur: ea enim non succedunt loco legitimae, ideo nec imputantur in legitimam, at si alimenta praestantur post

mortem patris, ea loco legitimae succedunt, & imputantur in legitimam, & ita intelligo doctrinam praedictam, licet Doctorem non inueniam declarantem, imputantur enim in legitimam filij, quaecumque [9] ex testamento patris capiuntur, siue iure institutionis, siue legati, siue in viui modi, vel alterius cuiusvis dispositionis, quoniam nouella. C. de inofficioso testamento, letam. §. pen. ff. de bon. libe. l. hominimodo, & l. cum. C. de inofficioso testamento. Bar. & alij in l. in quartam. ff. ad legem Falcidiam, si ergo pater in testamento reliquit filio alimenta, nulli dubium, quin legatum illud imputetur in eius legitimam, facta aestimatione secundum textum in l. hereditatium. ff. ad legem Falcidiam. quod tamen nō potest dici in alimentis praestitis a patre viuentem. ratio autē differentis, quare alimenta inter viuos praestita non imputentur, relicta autem in testamento imputentur ea est, quia non imputantur in legitimam, [10] quae ex patris substantia inter viuos capiuntur, l. si quando §. generaliter. C. de inofficioso testamento. l. illud. C. de collat. in d. l. in quartam. & licet illud limitetur, quando aliquid simpliciter datur non expreso [11] donationis titulo. Barto. in l. 1. §. si parens. ff. si quis a paren. fuer. manum. Alex. & alij in d. l. illud. Alex. in consilio 142. volum. 2. ea tamen limitatio procedit, quādo datum aequiuebat legitimae, fecus quando vel excedebat, vel non accedat ad valorem legitimae, vt declarat Socin. consil. 18. vol. 4. quem sequitur Ripa in d. l. in quartam, n. 145. & sequen. accedat, quod pater alimenta praestando filio exsoluit debitum, ideo nō imputat, nam ad duo tenetur ex filium, nempe alere dum viuus, & legitimam tempore mortis relinquere, viuus, ergo debiti solutio non parit liberationem respectu alterius.

Addo, quod alia maxima videtur differentia inter alimenta, & legitimam: quia tamen praedicti Doctores non meminerunt: nam pater potest in vita sua assignare filio [12] irrevocabiliter aliqua bona pro sua legitima, vt voluit Bald. in l. cum oportet, in §. nō autem. in fine. C. de bonis quae liber. vbi ait, quod pater potest in vita praeueniendo mortem suam assignare filio certam suorum bonorum portionem pro legitima, argumēto. l. cum quo. ff. ad legem Falcidiam, & infert, quod si filij inter se contrahant super bonis assignatis, vt supra, oritur naturalis, & ciuilis obligatio, & post eū idem omnino voluit Ange. in l. si nō mortis. ff. de inofficioso testamento. vbi cum pater recusaret filium emancipare, vellente certum quid assignare, sed dubitaretur ne pater mutato proposito illud postea reuocaret, vel ne filius ea omnia perderet, quae in meliorando illa bona erogasset, cōsuluisse dicit, quod pater exprimeret donare se in causam legitimae, quia hoc modo actus fit irrevocabilis, & cautus itur pro melioramentis, & pro hoc facit, quia etsi pater cogi nō possit dare filio legitimam [13] ante mortem, tamen si vult potest viuens illi assignare. Bald. in l. illud. col. 3. versu. 3. quarto. C. de sacro eccles. & in l. si successione, ver. quid de legitima. C. de reuoc. his quae in fraud. credit.

[14] Sed e contra nō potest pater valide in vita assignare certum quid pro alimentis, vt voluit glo. in l. 2. C. de inoffic. donat. dum inquit, patrem valide filio donare aliquid diurnum in causam alimentorum, dum ergo dicit aliquid diurnum, excludit donacionem, cuius emolumentum longiori tempore posset durare, & Bald. in d. l. 2. numero 5. versu. tertio opo. pono, dicit, quod vbi pater viuens aliquid donat ob alimenta, requiritur confirmatio post mortem patris, vt valida sit donatio pro futuro tempore, & inter-

in reuocari potest, & subdit esse notandum, sequitur Ferdinand. Loaz. in repet. l. filiusfamilias. §. diu. numer. 31. ff. de lega. 1. post Iason. in leg. frater à fratre, column. penult. de condi. indeb. Duen. reg. 113. limita. 5.

Verum hæc glossæ opinio non videtur tota, quia Bal. in d. l. si successione. C. de reuoc. his, qui in frau. credit. tenet assignationem factâ filio à patre sustineri non minus pro causa alimentorum, quam legitimam, adducit illud Euangelij, tolle portionem sublati, quæ te contingit, & cum eo videtur transire Ioann. Bapt. Sanseuer. in l. frater à fratre, quæst. 25. nu. 100. ff. de condit. indeb. bene verum est, quod Baldus ibi non tractat, an assignatio sit irreuocabilis, non enim est dubium, an possit fieri pro alimentis, quia id certum est, donec pater perlit in ea voluntate, sed difficultas in mutato proposito velis reuocare, an possit & hoc Bal. non tangit, rursus Gul. Cui. in l. peculium ex eo constit. ff. de pecu. prout eum refert Roman. in l. de donatio. C. de collatio. & additio. & Bal. in d. l. 1. dicit sustineri donationem factam in causam alimentorum absque alia confirmatione, atque ita videtur in alimentis id esse, quod in legitima. Porro, ut nihil sit pacificum id quoque, quod pro legitima dixerunt Bal. & Angel. sustineri assignationem multos habet contradicentes, vt rectè affirmari queat aliquod esse cõmuniter reprobatum, volunt enim Doct. neque etiam in causam legitime sustineri irreuocabiler assignationem à patre factam, moti ea regula, quod prohibetur donatio [15] inter patrem, & filium, l. 1. §. si pater, ff. pro donato. l. cum de bonis. C. de donatio, & quod ea diuino inter patrem, & filium non valeat, [16] est text. cum gloss. in l. si ancillam. §. si pater. ff. pro suo, & in l. si filia. §. pater inter filios, ff. famil. erc. ff. & in terminis, quod pater non possit reuocabiliter filio assignare legitimam, tenuit Bald. in l. 3. col. 1. C. pro donato. Barbat. Soci. & Corn. quos citat Decian. in conf. 86. n. 8. verum in contrariu verò Ioan. Bapt. in d. l. frater à fratre, quæst. 25. nu. 100. & seq. ff. de cond. indeb. vbi resoluit non valere in filio in potestate, licet aliud sit in emancipato, Iason in l. frater à fratre, col. penult. verific. istam limitationem. Ferdi. d. §. diu. num. 31. quare concludendum est in filio in potestate valere quidem assignationem factam à patre tam pro alimentis, quam pro legitima, sed esse reuocabilem dum viuunt pater, & morte confirmari, si tamen sequuta sit traditio, quia id est generale, quod licet donatio [17] à patre facta filio confirmetur morte, l. donationes, quas parentes. C. de donat. inter virum & vxor. Dec. qui alios citat in conf. 239. num. 2. Crau. in consil. 19. nu. 1. tamen intelligitur si traditio facta est, & [18] non aliter. Bal. in auth. ex testamento. C. de collat. in l. 2. C. de inofficio. donatio. Alex. ad Bar. in l. Papinianus ff. de donat. inter virum & vxorem. Corne. in conf. 108. in prin. volu. 4. est verum quod sufficit facta traditio, quæ fit per constitutum, vel [19] letiam retentionem vassu, vt per Decium in conf. 202. col. 4. ver. tertio etiam fundamento, & in conf. 239. & col. 2. & in conf. 296. circa principiu. Crau. d. conf. 19. nu. 2. & conf. 143. num. 1. in fin. cum multis alijs, quos omitto, vt igitur sustineatur assignatio, quæ à patre filio fit pro legitima, vel alimentis cautius est, quod pater cõtrahit iurauerando, quia eo consolidatur etiam donatio. [20] Bar. in l. Titia, l. 2. §. Imperator. ff. de lega. 2. Bal. in l. 1. in fin. C. de vscapio. pro donato. Doct. omnes in eum contingat, de iure, & in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. infinitis ad hoc allegat Du. in reg. 219. in 2. ampl. addo. Alciat. conf. 45. n. 2. Crau. in conf. 202. col. 2. Soc. iun.

in conf. 13. column. 1. volum. 1. Ruin. in conf. 179. col. 1. volum. 1. Copic. decif. 56. column. 1. Neuiza. conf. 8. nu. 3. Crot. in conf. 11. num. 23. Rolan. in conf. 77. num. 1. volum. 1.

SYMMARIA.

1. Alimenta equiparantur pia causæ.
2. Captiuus redimendi causæ equiparatur causæ alimentorum.
3. Argumentum ab alimentis ad piam causam non ducitur, quando militat diuersa ratio.
4. Appellatio adimititur à sententia lata in causâ pia.
5. Argumentum à pia causâ ad alimenta ducitur solum, vbi alimenta dicuntur pia causâ.
6. Alim. dicto importat similitudinem.
7. Ecclesiâ non tanto fauore gaudent, quanto alimentis.

QUESTIO III.

AB alimentis quoque ad piam causam volunt mul. ti, argumentum duci posse ea ratione, quod alimenta [1] piam causæ equiparantur, §. interdicimus, in Auth. de ecclesiâ. tit. l. Meli. in prin. ibi pietatis intuitu. ff. de aliment. & cibari. lega. gloss. in l. alio, & ibi Bar. ff. eodem tit. Iason in conf. 95. num. 2. vol. 1. Crau. in conf. 199. num. 10. Euerar. loco 24. in princip. vnde est, quod cum causâ captiuus redimendi sit pia, ipsa quoque [2] equiparatur causæ alimentorum secundum glo. in l. sancimus. C. de sacros. eccles. vbi Bal. dicit esse notandum, & ab illo assumpto ex vi argumet. Euerar. loco prædicto, inferat ad multas notabiles decisiones, quæ apud eum videri possunt similiter Tiraq. in tract. de priu. pie. causæ arguit infinitis in locis ab iis, quæ dicuntur de causâ alimentorum ad causam piam. Precedit autem argumentum, quando in vtroque militat eadè ratio, at si diuersa [3] sit, non valet argumentum, vt bene declarat Euerar. dicto loco 24. in fin. & Tiraq. in d. tract. de pia causâ priuileg. 133. in fi.

Ex quo deducitur, quod si non appelleretur à sententia lata in causâ alimentorum. Bar. in l. solens, col. fi. & in l. Meli. ff. de alim. & cibari. lega. tamen à sententia lata in causâ pia bene [4] admittitur appellatio secundum Roma. in auth. similiter, in 6. specia. causæ pie, circa iudi. Cad leg. Falc. Alex. ad Bar. in d. l. Meli. Euer. & Tiraq. in locis præcatis, quia in causâ pia cessat causâ reuicendi appellatione, quia scilicet patitur dilacionem, quod secus est in causâ alimentorum.

[5] Inferitur etiam, quod argumentum iis tantum casibus duci poterit, quibus causâ alimentorum dici potest pia, vt quando debentur pauperi, & non habent aliunde, vt diximus inter alimentorum priuilegia: sed hæc illatio non subsistit, quia cum pia causâ fit fauorabilior alimentis, licet semper eo modo arguere de alimentis ad piam causam, quod arguitur à minori ad maius affirmatiue.

Et prædicta quidem rectè procedunt, cum vt dixi, arguimus ab alimentis, ad piam causam affirmatiue, sed an pari modo liceat arguere à pia causâ ad alimenta negatiue, & Euerar. d. loco 24. col. 2. in prin. dicit, quod sic & facit, quia si alimenta, & pia causâ equiparantur, validè est argumentum ab equiparatis, & hoc procedit sine dubio, quando alimenta pauperi relictâ sunt, quia tunc continentur piam causam, sed questio est, quando non debentur pauperi, & hoc casu mihi videtur valere argumentum solummodo negatiue, vt transmittit à maiori ad minus, puta si in causâ pia hoc non licet, non etiam licebit in causâ alimentorum, & text. in §. interdicimus, in Auth. de eccle. tit. paritatem.

piam causam, & alimenta eo tantum casu, quo alimenta pauperi debentur, id est, tunc solum cum verè datur in piam causam, vt probatur ibi, in captiuorū redemptionem, & egenum pabulum, & alias pias causas. ea enim dictio, [6] alia, significat similitudinem, l. si fugitiui. vbi gl. C. de seru. fugitiui. Abb. in c. sedes, de rescrip. Afflict. in deci. 244. n. 1. Curt. iun. in consil. 38. n. 1. circa medium. Natta in consil. 298. n. 1. Carpha. in consil. 66. deci. P. eodem. 166. n. 7. propterea cum sit æquiparatio extra casum paupertatis, non licebit etiā extra illum arguere, & eodem modo intelligi debet text. in d. l. mela. in princ. in vers. sed et si generaliter. ff. de alim. & cib. legat. quia non continet pietatem, nisi cum debeat pauperi, contra tamē predicta facit, quia fauor alimentorum præualeat [7] fauori Ecclesie secundum Roma. in consil. 267. quem citat, & sequitur Phanic. in tract. dot. glo. 10. n. 64.

SVM MARI A.

- 1 Alimenta quamuis pluries restituta semel tantum debentur.
- 2 Legata plura in eandem causam facta non debentur, sed vnicuique tantum, etiam si sint qualitatis non speciei.
- 3 Visitationi recipiens vnius diei procuracionem ab vno non potest aliam consequi ab alio.
- 4 Legatum alimentorum continet debitum generis.
- 5 Causa plures lucrativæ possunt concurrere in testamento diversorum, quæ recipiunt functionem in suo genere.
- 6 Legatum annuum continet plura legata.
- 7 Alimenta iure actionis debita peti possunt pro tempore præterito.
- 8 Habitatio relinquì potest ei, qui habet habitacionem.
- 9 Legatum factum in vniuersam causam cessat ea causa cessante.
- 10 Legata plura eiusdem quantitatē debentur, quando facta sunt in diversis scripturis.
- 11 Legata plura eiusdem quantitatē etiam facta in diversis scripturis non debentur, si sint in eandem causam.
- 12 Alimenta restituta à testatore, & rursus ab heredē debentur semel tantum.
- 13 Testamentum heredis habetur pro testamento de obitu functi.
- 14 Legatum diversis scripturis restitutum à diversis personis, quæ reputantur vna, & eadem debetur semel tantum.
- 15 Compensandi animus non presumitur, quando debetur legatæ creditori.
- 16 Compensandi animus non presumitur in heredē ab eo legatæ, qui tamen est debitor ex hereditaria causa.
- 17 Compensatio non inducitur, quando heres legatæ quæquavis, eum testatoris legatæ esse constitutum.
- 18 Causa dua lucrativæ regulariter non possunt concurrere.
- 19 Causa dua lucrativæ concurrere possunt circæ res, sed non quantitatē diversas.
- 20 Res non dicitur eadem, nisi ad vnum suū demonstrabilem finem.
- 21 Causa dua lucrativæ concurrere possunt circæ res, & eum que vnicuique recipiunt functionem.
- 22 Alimenta non debentur pluries ex multiplici legato, etiam si continende conditiones incompatibiles.
- 23 Condicio non implenda dissoluitur habetur pro

non facta.

- 24 Modus si non impletur, emolumentum non debetur.
- 25 Visitationis fundi potest ei relinquì, cui iam alimentata debentur ex alio relicto.
- 26 Maritus relinquendo alimenta uxori videtur compensare cum eis, quæ intra annum iulius debentur.
- 27 Compensatio legati inducitur etiam debito necessarii.
- 28 Alimentum qui habet, videtur rem suam habere.
- 29 Uxor indotata, quæ patrem habet duxit, non debetur quarta.
- 30 Maritus secundus cui ab uxore plus est relicto, quam filio prioris matrimonij, non potest repudiare legatum.
- 31 Habere videtur, qui facit quominus habeat.
- 32 Legatarius potest vnum ex pluribus legatis ab eadem persona factis acceptare, & alterum repudiare.
- 33 Legatarius potest vnius rei partem legatam acceptare, & alteram separatim aliter relicto repudiare.

QVÆSTIO IIII.

Multiplicabilia non sunt alimenta, & si bis relicta, aut promissa sunt, semel [1] tantum debentur, l. dominus. s. i. ff. de usufruct. & liberis. ff. de alim. & cib. legat. Duran. de arte testam. tit. 6. de lega. caute. 23. n. 1. vbi dicit, quod si vir uxori alimenta legavit, deinde filius eidem alimenta reliquit secundum legatum modice erit visitatio, & dicit Barto. in l. re coniuncti, num. 42. ff. de leg. 2. quod causa alimentorum non est reiterabilis, allegat. 6. b. filicet, l. alimenta, ff. de alim. & cib. legat. sequuntur Doct. ibi & præcipue Crot. nume. 75. & Ripa num. 14. ff. de legat. 3. hinc infert Salice. in l. planè, l. 1. si eadem ff. de legat. 2. dicit, quod si uxori testator alimenta legat, si ducet vitam vidualem, deinde heres similiter ei relinquat alimenta, non debebit vtrumque legatum, sed alterum tantum erit præstandum, & dicit Iason ibi, num. 20. quod hæc questio parum habet dubitationis, quia legatum alimentorum non est reiterabile, & movetur etiam, quia vtrumque legatum factum est in eandem causam, quo casu non duplicatur etiam si esset legatum quantitatē, [2] non speciei, vt in l. si libertis quos, in princ. ff. de alim. & cib. legat. & hæc conclusio patet ad oculum, vt inquit Bonit. de Vitæ. in Clem. ad nostrum. nu. 48. de censib. vbi ait, quod semel in die alimentarius, nō potest ea die iterū alimentari, cum venter non recipiat alimentacionis geminationem, & infert, quod ideo visitatio [3] vel Episcopus qui ab vno recepit vnius diei procuracionem non potest, nec debet ab alio recipere pro eadē die, & reuertit ibi iurium antiquorū, & moderniorum dispositionem, eandem conclusionem cum Duran. probavit Petr. Peck. in tract. de testam. coniegro. lib. 5. c. 10. n. 6. volens, quod vtrumque legatum non debeatur, quando factum est ob eandem alimentorum causam. Causale. de usufruct. mulie. relicto. 3. Crau. consil. 32. n. 1.

[4] Contrarium tamen, quod immo multa legata facta à diversis personis eidem legatario debeantur, voluit Simon de Præis in tract. de interpre. vlt. volum. lib. 4. interpret. dubitatio. 2. num. 33. folio mihi 425. vbi reprehendit Duran. & Peck. dicens eorū dictum non esse verum. mouetur autem, quia legatum alimentorum continet debitum generis fructuū scilicet, vni, &

nis & aliorum similium, quæ inuicem [4] recipiunt functionem in suo genere. l. cum hi. si cui. ff. de traf. act. l. 2. in princip. & §. primo. vbi glo. & Doctores. ff. si certum petatur. & in his, quæ continent genus, fustinentur plura legata, si facta sint in testamentis dis- tinctionum, quia possunt eo casu concurrere in eadem persona [5] plures causæ legatariæ, l. si quis duos vbi Bar. ff. de solutio. Bart. in l. Marcius. & duorum in prin- cip. & num. 8. ff. de lega. 2. vbi etiam Castren. colum- nin. num. 9. addit, quod legatum alimentorum siuspe- nsum multiplicabile est, quia annuus. l. si cui annui. ff. de annu. lega. & legatum annuum dicitur [6] continere plura legata. l. cum in annos. ff. de annu. lega. eandem sententiam, quod alimentorum legatum sit multipli- cabile, & a pluribus testatoribus fieri possit, & sem- per debeat, probat Cor. d. ubi in l. si quis a liberis. §. sed si filius. n. 102. ff. de liber. agnos. fen. vel ale. vbi di- citur hanc partem esse veriorē, & fecutiorem. mone- tur. l. si pluribus. §. ff. de lega. 2. vbi legatum a pluri- bus relictum toties debetur, quoties est relictum, & quilibet capere potest legata sibi relictā, si non repe- riatur expresse a iure prohibitus. l. in fraudem. in prin- cip. ff. de his quibus vt indign. ponderat etiam dicta l. alimentum. §. basiliac. ff. de alimen. & cibis. legat. vbi legatarius non capit bona alimentorum legata sibi facta in eodem testamento, quia non apparet, quod testator voluerit bis dare, atque ita impeditur duplex prælatio, non quia legatum non sit reiterabile, sed quia facta sunt plura eiusdem rei legata in eodem tes- tamento. confirmatur hæc opinio, quia vbi alimenta iure actionis debentur, tunc [7] peti possunt pro tem- pore præterito ab eo, qui aliade habuit, & alius fuit, secundum Bartolum in l. libertis. quos. ff. de alimen. & cibis. legat. Alex. in l. de alimen. in princip. C. de transactio. Ruin. in consi. 80. num. 5. volum. 2. & dixi latè suo loco, nec impeditur exactio, quia iam fit ali- mentatus, ergo non est verum, quod non sint multi- plicabilia, quandoquidem si non possent multiplicari, non deberentur ei, qui huiusmodi, nam is recipit affirmatiuam a grauato, & habet alimenta a seipso, vel alio.

Et non obstat text. in d. l. dominus. §. 1. quia non loquitur in eadem persona possit pluries recipere ali- menta, sed an locum habeat ius accrescendi in lega- to alimentorum, ita si relictā sunt pluribus, portio deficiens in persona vnius accrescat alteri, ita respo- dent Simon loco prædicto, num. 15. & Cordus. num. 104. & per prædicta Simon d. interpret. dubitat. 8. num. 89. verficul. præterea. dicit, quod ei [8] qui habet habitationem potest etiam relinqui habitatio, si- cut ei qui potest seipsum alere, possunt relinqui ali- menta.

Difficultas est respondere ad aliam rationē quod legatum sit ob causam, quæ causā cum sit impleta ex primo legato non potest amplius impleri ex secundo, quia ratione dicimus quod legatum factū est [9] causa cessat ipsa causa cessante, qui tutelam in prin. ff. de testam. tute. l. tutor petitus. §. princ. ff. de exculatio. l. etiam si partem. ff. de lega. 1. Tiraquell. in tracta. cessan. caput. 1. n. 12. Bero. in consi. 33. n. 24. consi. n. 3. vol. 2. Carph. in consi. 34. hinc etiam fit quod & si legatum vtrunque debeat, quando vno relinquitur in testa- mento, & [10] alteri in codicillis, etiam si eiusdem sit quantitas. l. quinquaginta. ff. de proba. Alex. in consi. 4. vol. 1. l. in huiusmodi. §. cum pater. n. 17. ff. de le. 1. q. Bart. & D. in l. plane. §. 1. eadem. ff. de lega. 1. vbi l. in. dicit communem, tamen fallit quando vtrum- que relictum est in eadem causam: [11] tunc etenim semel tantum debetur, d. libertis. quos. in prin. ff. de

alim. lega. ita declarat. gl. in d. l. quinquaginta. Bart. in d. l. cum centum. ff. de alimen. lega. in l. 2. §. pen. in fi- ne. ff. de dote præleg. Cuman. in consi. 4. sine dispa- tatione. Abb. in consi. 4. vol. 2. Cuman. Cast. Alex. & Ias. in d. l. plane. §. 1. eadem. & certe ex Doctoribus, quos vidi, nemo est qui ad hæc rationem accommo- datam det responsum, ego itaque dico, quod est cau- sale legatū dicitur condampni, quando legatarius semel alimenta recipit, tamen ea causa non magis perducit ad effectum cum vno quam cum aliis legatis, quia potest quis alere ex legato relicto, ab vno, non cum relicto ab alio, ideo a pluribus consensu potest idem pluri quod pro alimentis est sibi necessarium nec im- pleta est illa causa per legatum factum ab vno [12].

Secundo responderi potest negando, quod vbi ali- menta relinquantur alicui dicitur legatum relictum restrictum ad eam causam alimentorum, quoniam potest legatarius id quod pro alimentis consequitur ab herede conuerti in aliam causam, & vsum, nec cogitur ex eo se alere, vt patet ad sensum, & probat supra in tit. quæ sit prælatio: gl. si causa dicit determinata, non licet rebus in alimentum legatis vel ad alium finem. ecce, ergo, quod legatum non est ad eam causam limitatum, n. 9. q. 1. in d. l. in huiusmodi. b.

Retenta autem in conclusione, quod alimenta sint multiplicabilia, hinc vt locum vendicet, quando heres ei alimenta relinquere, cui a testator est re- lictum tam relictā, nam eo casu semel tantum debetur, ita Salic. in d. l. plane. §. 1. §. ff. eadem. ff. de lega. 1. equi- tur Ias. ibi n. 10. Duran. d. caus. 23. in prin. R. in l. l. in consi. 20. n. 2. Simon d. interpret. dubit. n. 16. in prin. allegat l. rationem, quia legatum est actum ob eandem causam, ergo non multiplicabitur, sed hæc ratio ex prædictis ostenditur falsa, et si vera esset, non possent alimenta a pluribus diuersis, & extraneis per- sonis relinqui, quod tamen est factum, alij dicunt, ideo non multiplicat, quia testamentum heredi habet pro [13] testamentum defuncti, & vnicui reputatur tes- tamentum, l. huiusmodi. §. si Sempronius. ff. de lega. 1. & vbi res eadem in duorum testamento relinquitur, quæ reputantur pro vno, tunc [14] semel tantum debetur, d. §. si Sempronius. glossa. in d. §. 1. eadem. vbi etiam Ias. num. 9. hanc tamen rationem improbat Ias. in d. §. si eadem. num. 10. dicens non esse verum, quod defuncti, & heredis testamentum reputetur vnum & idem, & subdit id esse contra textum in leg. Marcius, in princip. ff. de lega. 2. qui expresse probat diuersa esse testamenta defuncti, & heredis. addo, quod in §. si Sempronius, non dicitur, quod duo illa testamenta reputentur pro vno, sed bene dicitur, quod duæ personæ reputentur pro vnicui.

Et tamen Saliceti decisio nunquam mihi placuit, quia licet heres sit debitor ex causa alimentorum tan- quam heres ex testamento defuncti, tamen legando alimenta non presumitur id facere animo compen- santis, quia debitor legando creditor non presumitur velle compensare, [15] l. creditorum. ff. de lega. 1. præcipue, quando debitor et legator voluntarius, & non necessarius, l. vnicui. §. sciendum. C. de rei vxor. actio. Barto. Bald. Alex. in Corn. Ias. Curt. ian. & alij in auct. præterea. C. vnde vir. & vxor. dixi in consi. 112. num. 42. & in specie, quod heres debitor ex causa hereditaria, [16] legando non videtur compensare, est text. in l. Lucius Titius, in prin. ff. de lega. 2. quem dicit singularem. Balibi in prin. & Roman. in lingu. §. 46. Doctores in l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Treb. & per illum textum dixit Fabian. in aucten. præterea, num. 63. quod si testator mihi legauit [17] centum, & inde heres eius mihi leget quinquaginta, non fiet

compensatio, & si dicitur adquire, quod dux cause
lucratiue non possunt [18] concurrere, l. i. §. 1. ff. de
his, que in fraud. credit. l. i. M. i. §. 1. ff. de lega.
2. Respondendo, quod ea regula procedit solum, quan-
do dux cause concurrunt circa eandem rem, secus,
quando circa res diuersas, [19] vel quantitates, tunc
enim admittitur concursus l. p. l. i. §. 1. ff. de lega.
2. ff. de legat. l. i. §. 1. ff. de legat. l. i. §. 1. ff. de
nouat. l. Lucius Titius, in princip. ff. de legat. 1. Ac si
repleatur eandem esse rem, tamen tam ab herede,
quam a defuncto relicta esse alimenta, dici poterit
non sufficere, quod in effectu tamen sit res, [20] In li
etiam sit demonstrabilis ad oculum, ita voluit Imol.
in l. si cum dotem, §. si pater, columna. vers. item non
obstat secundum soluto matrimonio. & idem dicit
Roman. in auth. praterea, n. 13. colum. penul. vers. ad
hoc tamen respondens, C. vnde vir. & vxor. vbi cum
sequitur Fabian. num. 63. Aret. in §. si res aliena, num.
5. vers. aut ergo queris, quando Instit. de legat. sed in
casu nostro non agitur de re, que sit ad oculum de mo-
stratiua, & ideo possunt dux cause lucratiue concu-
rere, & non est dubium, quod alimenta non possunt
ad oculum demonstrari, ergo possunt consequi ex
duplici causa lucratiua, praterea, vbi illud, quod de-
betur est tale, quod recipit functionem in suo gene-
re, vt frumentum, & alix res, que in alimenta prestari
solent, & tunc [21] possunt concurrere dux cause lucra-
tiue, l. si quis duos, §. fin. ff. de soluto. Aret. d. §. si res a-
liena, col. pen. concludo itaque vtrumque alimentorum
legatum debet, licet vnum sit a defuncto, alterum
ab herede: sed quia Doctores non tangunt, difficile esset
in practica obtinere, prouide in iudicando, & con-
sultando esse inhzrendum decisionibus, & autori-
tatiuis.

Declarat secundum regula nostra, quando alimen-
ta a duobus legatariis sub conditionibus incompati-
bilibus, & que eodem tempore non possunt verifica-
ri, puta in vno testamento, adicitur vnus habitandi
vno in loco, in alio vero testamento imponitur neces-
sitas habitandi in alio loco, eo enim casu [32] alimen-
ta illi debentur solum in loco, in quo iniunctum vnus
seruati. l. Stichus, §. fin. l. liberis quos, §. fin. ff. de alim.
& cibis, lega. Simon de Prax. in d. lib. 4. interpreta. i.
dubitat. l. n. 16. idque procedit, non quia multiplica-
bilia alimenta non sunt, sed quia vtraque conditio im-
pleri non potest, & conditione non impleta [33] le-
gatum habetur pro non facto, l. pecuniam quam, ff. si
certum petat. l. necessarius, i. quod si pendente. ff. de
pericu. & commod. rei vend. Soc. iun. in consi. 4. nu.
16. volum. 2. Ripa in consi. 8. et num. 13. Cepha. in consi.
17. num. 6. Crauet. in consi. 170. num. 8. Tirac. in l. si
vnumquam in vers. reuertatur, num. 277. C. de reuocan.
dona. Rolan. in consi. 58. num. 15. volum. 3. decif. Pedem-
on. 50. num. 12. cum enim legatarius modum ad-
iectum implere non possit, legatum non consequitur,
nam vbi modus non impletur, [34] emolumento priu-
atur legatarius Bart. in l. quibus diebus, §. Terminus,
n. 17. ff. de cond. & demonst. & ibi etiam Soc. n. 14. ver.
secunda conclusio. Bal. in consi. 219. col. 2. vers. amplius
considerandum, vol. 2. Alex. in consi. 127. numero 2.
vers. adhuc videtur, volum. 7. & in consi. 102. vol. 1. id
vero, vt dixi, non eo fit, quod alimentorum natura
repugnet, sed pro eo, quod modus impleri non po-
telt a legatario.

Quod si magis placeat prior opinio, quæ habet a-
limenta non esse multiplicabilia ad euitandum eam,
remediū est, quod volens alimenta alicui relinquere,
cui iam ab alio debeantur, legat vsumfructum fundi,
non autem alimenta, quia si alimenta a primo conse-

quatur, & vsumfructus legatum a secundo, & poterit
fructus eius fundi vendere, [35] alienare, & pro libito
disponere, l. necessarius, §. fin. ff. de pericu. & commod.
rei vend. ita cautela docet Durand. de arte testandi,
tit. 6. caut. 13. in princ.

Addo prædictis, quod est, vt dixi supra, debitor
ex causa voluntaria relinquendo alimenta, non videat-
ur habere animum compensandi, tamen secus est,
quando foret debitor legalis, & ideo si maritus, qui
post mortem tenetur vxorem alere, cuius dotes tene-
rentur ab herede, reliquat ei alimenta [36] eo casu
præsumetur licite compensandi an non, ita Bal. in l. si
donatarius, §. 1. col. 1. in h. ff. de cond. ob causam sequi-
tur Alex. in l. diuortio, in princ. n. 28. ff. solu. mari. &
ratio est, quia debitor legalis dicitur necessarius [37]
& legatum semper compensatur cum debito necessa-
rio, l. si cum dotem, §. si pater, vbi notant omnes Do-
ctores, ff. solu. matrim. authen. praterea, vbi etiam
Doctores, C. vnde vir. & vxor. Cardin. & Imol. in ca.
officii, vbi Didac. de testam. Afflicti dec. 44. nu-
mero nono Neuzian. in consilio 62. numero 22. cum
similibus.

Si placeat ea opinio quod alimenta non sunt multi-
plicabilia, & contingat plura in eiusdem alimentorum
causam fieri legata a diuersis personis, an possit lega-
tarius vnum acceptare & alterum repudiare, nam si
vnum acceptasset, res esset clara, quia per acceptationem
actio fuit perfecte acquisita, & quod [38] actionem
habet ad rem, videtur rem ipsam habere, legi actio-
nem, ff. de regulis iuris, & dicitur habere alimenta ab
vno, facit quod voluit Cumanus in l. in suis, ff. de libe.
& posthum. vbi inquit quartum ex dispositione [39]
auth. praterea, C. vnde vir. & vxor, non debet vxori
indotata habenti patrem diuitem a quo possit alimen-
ta consequi, & idem ipse voluit in consi. 12. Alex. in
dicta auth. praterea, colum. penult. vbi lison num. 7.
& sequenti, vbi vero neutrum acceptatur, videtur
non posse legatarius repudiare primum legatum, vt
secundum acceptet, quia hoc esset in damnum heredi-
tis a quo secundum legatum fuit relictum per ea que
ponit Bertrand. in l. hac edictalis, §. si vero plus, num.
22. C. de secundis nuptiis, vbi an quod [40] si mater
filio instituto ex secundo viro plus marito reliquit,
quam vni ex filiis prioris matrimonij, non poterit
maritus ad preiudicium filiorum prioris matrimonij
repudiare legatum, ille enim dicitur habere [41] qui
facit quominus habeat, l. sed & si lege, §. proinde, ff. de
petitione heredi. l. si vero, §. peruenisse, ff. solu. mari.
credo tamen licere legatario vnum ex legatis sibi fa-
ctis a diuersis personis repudiare, & alterum accepta-
re, probat text. in l. neminem, cum l. sequenti, ff. de le-
ga. 2. vbi fortius dicitur, quod legatarius potest ex plu-
ribus legatis factis [42] ab eadem persona vnum repu-
diare, & alterum acceptare, Doct. in l. si ex toto, §. si i-
ta legatum, vbi Ripa n. 1. ff. de lega. 2. imò fortius si ea-
dem res per partes in diuersis orationibus reliquitur,
poterit legatarius [43] vna parte repudiata, alteram
consequi, vt voluit Barto. in d. l. neminem, colum. fin.
Castren. in l. quidam eulogio, C. de iure deliberandi,
in tertia oppositione, & inquit Aretius in l. si solus,
colum. 2. ff. de acquirenda hereditate, hoc esse dictum
vnicum, & non haberi alibi, Gomez. de testam. ca.
12. num. 33.

Et non obstat, quod voluit Cumanus in consilio
137. quia ibi non est ius in acceptatione legati, sed in
ipso actu relinquendi: nam eo ipso, quod plus viro
relinquitur, quam filio ex prioris matrimonio, sta-
tim ius acquiritur filio, siue quod viro relictum est,
acceptetur, siue repudiatur, quia fulticit quod mater
fecit,

fecit quantum in se fuit contra legem.

SVMARTA.

1. Ius accrescendi locum habet etiam in legatis.
2. Ius accrescendi addit portionem portioni.
3. Ius accrescendi applicat portionem ipso iure, non autem iudicio exceptionis.
4. Ius accrescendi tribuitur sine portione.
5. Ius accrescendi adicit etiam ignoranti.
6. Ius accrescendi non habet locum in legato alimentorum.
7. Ius accrescendi non habet locum in dispositionibus limitatis.
8. Ratio quando cessat ipsa quoque cessat dispositio.
9. Ius accrescendi habet locum etiam ubi extat taxatio.
10. Legatum alimentorum non recipit multiplicationem quando fit ab eodem, & in eadem scriptura.
11. Causa dux iurata non possunt concurrere.
12. Ius accrescendi facilius admittitur in institutione quam in legato.
13. Ius accrescendi non potest a testatore prohiberi.
14. Ius accrescendi non potest in institutione prohiberi a testatore.
15. Ius accrescendi prohiberi potest in legato.
16. Ius accrescendi non habet locum in legato testamentorum.
17. Partis quoad partem eadem est ratio, que totius quoad totum.
18. Ius accrescendi non habet locum in legato viſitum.
19. Viſitum legatum idem continet quod legatum alimentorum.
20. Ius accrescendi non habet locum, quando usufructus relinquitur ad alimenta.
21. Ius accrescendi non habet locum quando legatur aliquis prædicti fructus ad alimenta.
22. Fructus aliqui prædicti quando relinquuntur, videtur relictus usufructus.
23. Ius accrescendi non habet locum in legato qua sunt tempore limitata.
24. Ius accrescendi non habet locum in legato alimentorum in piam causam relictum.
25. Ius accrescendi non habet locum in legato, quod tacite importat alimenta.
26. Tacite expressi idem est iudicium.
27. Ius accrescendi locum habet in legato alimentorum, quod non sufficit ad integra alimenta.
28. Ius correlum quod non reperitur, quare stare prohibetur.

QVÆSTIO V.

Notum est omnibus, quod ius accrescendi habet locum in legatis si legatarius vel sit, vnica, §. vbi autem, C. de caduc. tollend. Bar. in l. re coniuncti, nu. 51. vbi Crot. nu. 94. Ripa num. 185. ff. de legat. 3. l. in l. 1. nu. 12. C. quan. non peten. part. Paris. in consi. 37. nu. 10. vol. 3. & 2. portio accrescit portioni, ubi totum, vbi Bartol. ff. de acquir. hered. l. si ex pluribus, ff. de suis & legit. l. cum ex filio, §. fin. ff. de vulg. & pupil. Bart. in l. re coniuncti, nu. 48. & ibi alij omnes, præcipue Ripa nu. 197. & nu. 200. l. in l. Lucius, nu. 31. ff. de vulg. & pupil. Dec. in consi. 304. nu. 3. & in l. 1. in 2. lectur. nu. 38. C. quan. non peten. part. & Cagnol. in rub. eiusdem tituli, nu. 38. Crot. in consi. 37. nu. 18. Chassan. consi. 14. num. 9. Caphal. in consi. 59. num. 40. & in consi. 60. nu. 6. consi. 29. nu. 9. & ipso iure, [3] non autem iure exceptionis, l. vnica, §. in his autem, C. de caduc. tollend. & non requiritur [4] petio vel agnitio, Ripa in l. re coniuncti, nu. 217. in septima conclus. imo [5] acquiritur ignoran-

ti, l. heredi cum posthumus, ff. de acquir. hered. Dec. in rub. C. quando non peten. part. in secunda lectura, nu. 1. §. Caph. consi. 29. nu. 8.

Dubium tamen est, si pluribus eodem verborum contextu legentur alimenta, an inter eos sit locus iuri accrescendi, ita vt portio vnus quoquo modo deficiens accrescat alteri, & Bartol. quidem in d. l. re coniuncti, nu. 42. dicit portionem non accrescere, [6] quia ipsa alimenta non sunt multiplicabilia, & legatum non est iterabile, allegat l. dominus, §. 1. ff. de usufr. l. pen. §. 1. ff. ad leg. falcid. idem quoque voluit Bartol. in d. l. dominus, §. 1. in fin. vbi mouetur, quia legatum alimentorum est naturaliter taxatum, & limitatum, & regulariter ius accrescendi non habet locum in dispositionibus [7] limitatis, l. Lucius, §. que habebat, vbi Bal. ff. ad Trebell. Bald. in l. 1. col. fin. C. de secundis nupt. l. in d. l. re coniuncti, in 2. lectura, nu. 199. & quod ius accrescendi non habet locum in legato alimentorum probant omnes Doct. in dicta l. re coniuncti, præcipue l. ason num. 178. Crot. nu. 73. & Ripa nu. 14. idem l. ason in l. 1. §. 1. si quis ius dicent non obtemper. in l. 1. C. de testam. milit. in l. in quartam, §. si quis vniam, ff. de legat. 1. Ruin. in consi. 86. nu. 4. volum. 2. Ioan. Lup. in c. per veltas, in 3. notab. §. vigesimo quinto, nu. 7. de donat. inter virum & vxor. folio mihi 157. Euerard. in loco 70. a natura dictio. taxatur, column. final. vertic. hinc etiam est, quod si duobus, vbi textum illum docet singularem, & ad hoc eundem text. dicit valde notabilem Abb. in consi. 78. in fin. volum. 2. l. in l. i. mora, nume. 7. ff. solut. matrimo.

Hæc tamen opinio non videtur vera, siue recipiamus Bartoli rationem, siue Baldi, nam quod attinet ad Bartoli dictum est supra, legatum alimentorum esse multiplicabile, ergo locum habebit ius accrescendi, cessante enim ratione, [8] cessat dispositio, c. cū cessante, de appellationib. quo verò ad rationem Baldi, quod legatum alimentorum sit naturaliter taxatum, ea vera est, sed non ideo bene inferitur, quod excludatur ius accrescendi, nam ibi dispositio est expressè taxata, puta quod adiecta est c. pto taxatur, est nihilominus [9] locus iuri accrescendi, secundum Angel. in l. quoties, §. l. duo, col. 2. vbi etiam Imol. ff. de hered. instituta, Imol. in l. 1. §. si ex fundo, & in l. hereditas, col. 8. ff. de heredib. instituend. Barbat. consi. 71. col. 3. volum. 4. Aret. in §. hæres, Instit. de hered. instituend. Corne. in l. extraneum, column. 2. C. eod. tit. Caph. in consi. 133. nu. 11.

Verum Bartoli, & aliorum decisio, quod ius accrescendi non habet locum in legato alimentorum, est verissima, & probatur cōcludenter in ea lege, dominus, §. 1. ff. de usufr. & non obstat quod legatum alimentorum sit reiterabile, quia est verum quando à diuersis sitat vbi sitat eod. [10] & in eadem scriptura non recipit multiplicationem, d. l. quinquaginta, ff. de probatio. Doct. in d. l. planè, l. 1. §. si eadem, ff. de leg. & duæ causæ, [11] iuratiue non possunt cōcurrere, l. fin. §. 1. ff. de his que in fraude credit. & dixi supra, neq. obstat doctrina Angel. & Imol. in d. §. si duo, quia loquitur non in legato, sed in institutione, idque ea ratione, quia difficultus excluditur ius accrescendi, [12] in institutione, quam in legato ita videtur intelligere l. in l. i. si mora, nu. 7. ff. solut. matr. & verè Angel. & Imol. loquitur in institutione, imò multi tenent testatorem non posse prohibere [13] ius accrescendi, vt voluit Dynus, que citat Bal. in l. si quis ita hæres instituitur incut legitimus, ff. de heredib. instituend. Imol. in d. §. si duo, & dicto §. si ex i. modo, gloss. Bal. Salice Roman. Imol. Angel. Cuman. vtræ.

de Vbald. Angel. Aretin. Alexan. Iaf. Put. Ro. de Cur. Franc. Curt. quos omnes citat, & sequitur Bettra. in conf. tit. nu. 7. vol. 3. vbi dicit hanc esse magis communem, & hanc partem loquendo expresse in institutione, [14] quod testator non possit prohibere ius accrescendi, probauit gl. in l. si seruus communis ab extero, vbi Angel. Imola, & Castr. ff. de acquir. heredit. Alex. qui late defendit in l. quoties in fin. C. de heredit. instit. & in l. si quis priore, in ff. ad Trebellian. eamque dicit communem Dec. in rubr. C. quando non peten. part. in 2. lector. nu. 21. Iaf. in l. re coniuncti, nu. 207. vbi Crot. nu. 61. verfic. contrariam tamen, vbi testator de communi, sequitur ibi Ripa nu. 134. & idem voluit Crot. in conf. 79. num. 21. licet in legatis admittant omnes prohiberi posse ius [15] accrescendi, secundum gl. in l. dominus, §. 1. in verfic. recurre, Iason d. l. re coniuncti nu. 208. vbi Ripa nu. 133. qui ait, Dd. hoc vbiq; tenent, non est ergo mirum, quod in institutione taxatiua dispositio nō excludit ius accrescendi, cum id facere non possit testator expresse, & in legatis aliud sit, ex quo in legatis cessat ratio ne testator decedat pro parte testatus & pro parte intestatus, atque ita ex ytraque ratione Bartoli scilicet, & Baldi sustinetur propositio illa, quod in legato alimentorum non est locus iuri accrescendi.

Ampliatum autem vt procedat etiam in legato vestimentorum, in quo [16] nō est locus iuri accrescendi, secundum Bal. in d. l. dominus, §. 1. sequitur Iaf. in repet. d. l. re coniuncti, nu. 175. Ruin. in conf. 86. nu. 4. vol. 2. Lup. in d. c. per vestras, in 3. notabili, §. 24. num. 7. folio mihi 157. & ratio est, quia & ipsum vestimentorum legatum est naturaliter taxatum, potest & alia adduci ratio, quia vestitus est pars alimentorum, vt dixi in tit. qualiter alimenta presententur, & eadem est ratio partis quoad [17] partem, quae est totius quoad totum, l. quae de tota, ff. de rei vend. sed si recte consideretur, hoc non videtur verum, nam vestitus est reiterabilis, & multiplicationem recipit, & qui multa habet vestimenta, plura quoq; habere potest, non sic in alimentis, quia cum est alius quis nō potest iterum alii, quia ratione etiam non videtur verum, quod legatum vestitus naturaliter sit taxatum sicut legatum alimentorum, cogita igitur, quia mihi non placet decisio.

Amplia secundū, vt idem sit quando alicui relinqueretur victus, secundum Ruin. in conf. 86. nu. 3. & seq. volum. 2. vbi tenet quod eo quoque casu non sit locus [18] iuri accrescendi, & ratio est, quia legatum victus aequiparatur legato alimentorum: imo nil aliud continet quā [19] alimentum, fin. ff. de alim. & ciba. legat. l. verbo victus, cum l. seq. ff. de verb. sign. dixi in tit. quando alimenta censeantur relicta.

[20] Idem quoque, & tertio dicendum est, quando vsumfructus alicuius praedij foret relictus pro alimentis, vel ad alimenta, vt vult text. expressus in d. l. dominus, §. 1. ff. de vusufr. Abb. in d. conf. 78. in fin. vol. 2. & eodem modo in fructibus praedij ob alimenta [21] relictis, tenet Ruin. d. conf. 86. per totum, vol. 2. sic etiam loquitur Euerard. d. loco 70. colu. fin. verfic. hinc etiam est, idem enim est relinquere fructus alicuius [22] praedij, vel illius vsumfructum, l. si quis ita, ff. de vusufruc. l. cum ita, ff. de vusufr. leg. gl. in l. idē est, ff. de vusufr. quemadmodum. cau. cum declaratione tamen quam posui in conf. 155. nu. 1. & seq.

[23] Extendit quarto loco Ruin. in d. conf. 86. nu. 5. vol. 2. conclusionem predictam procedere in omni legato quod est tempore conclusum, & limitatum ex rationis identitate: sed melius facit generale axio-

ma in materia iuris accrescendi, quod scilicet non habeat locum in dispositionibus limitatis, & quando legatum est ad testatorem tempore res non patitur dubium, quia si accresceret, id fieret contra testatoris dispositionem, & mentem.

Ampliatum quintū, vt procedat etiam in legato alimentorum facto ad pias causas, quia etiam multa sine pia cause priuilegia, tamen in eiusmodi legato [24] non erit locus iuri accrescendi, ita per d. l. dominus, concludit Bal. in l. 1. nu. 48. C. de sacrosan. eccles. sequitur Ripa in d. l. re coniuncti, nu. 141. in fin. cum enim ratio excludendi ius accrescendi non minus verificetur in legato facto pietatis causa, quā in alio, debet in eo licet in alijs locum habere decisio.

Sexto ampla procedere in legato alimentorum non minus tacito quam expresse, puta quando esset relictum annuum factum alicui pauperi quod continet alimenta secundum ea, quae posui suo locum in eo non erit locus [25] iuri accrescendi, Ripa in d. l. re coniuncti, nu. 142. vbi mouetur et ratio, quod legatum annuum pauperi factum, praesumitur factum in causam alimentorum, praeterea taciti, & expresse idem [26] est iudicium, l. cum quid, ff. si certum per. & fat est quod dicatur legatum alimentorum, quia semper inferitur necessarium, quod non admittat ius accrescendi, & ex ea Ripae decisione inferri potest ad multa, praecipue quod idem sit quando relinquatur uxori vsumfructus, qui ex consuetudine Bulgari restringitur ad alimenta, & ad eos omnes casus, quibus verba legati important alimenta: in his enim omnibus non erit locus iuri accrescendi per predicta.

Predicta omnia limitarem, licet ad Dd. tacitū nō inueniam, non locum habere, quando ex legato in alimenta relicto sufficienter non esset prouisum in necessitatibus legatarij, siue id proueniat ex voluntate legantis, siue ex calumex voluntate, puta si minus relictum sit cuique, quam requiratur ad vitae sustentationē, vt si tribus vel quatuor vnica oratione relinquatur viginti pro alimentis, quae omnibus certe non sufficient, & quando fructus alicuius fundi legantur pluribus ad alimenta, qui tamen non possint sufficere, casu verō, vt quādo alimenta integra praestari non possunt habito respectu ad redditus testatoris, vel quia hereditas sit modica, vel etiam a re alieno exhausta, ijs enim casibus crederet locum esse [27] iuri accrescendi, quia cessant omnes rationes impeditivae: & prima quidem, quod alimenta non sunt multiplicabilia, nā hoc modo non multiplicant, sed quae diminuta praestabantur eo argumento supplentur, & ad integritatem rediguntur, cessat etiam, quod alimenta sint naturaliter taxata, quia per ius accrescendi non augetur naturalis illa taxatio, sed imperfecta testatoris taxatio reducit ad naturalem taxationem, cum ergo rationes omnes cessent propter quas limitari solet regula, standum erit regulae per rationem, quae stare non prohibetur, [28] quod correctum non inuenitur, aucte, praecipimus, C. de appellato. & in materia iuris accrescendi videmus sicutum esse arguere a cessante ratione, nam ideo dicunt in legatis posse testatorem prohibere ius accrescendi, quia in eis cessat ratio prohibitiva, vt supra retuli.

Haec tamen limitatio si sibi placebit intelligenda erit, vt non in totum locum habeat ius accrescendi, sed eatenus, quatenus in primo legato seu in portione legata deficit, plene subueniendum pro alimentis legatarijs, si quid enim ultra necessitatem superest, id non accrescit, quia vt saepe dixi, eatenus & dicta regula, quatenus ratio patitur.

SVM MARIA.

- 1 Legatum alimentorum in dubio presumitur annuum.
- 2 Legatum alimentorum etiam factum per certum tempus presumitur annuum.
- 3 Legatum annuum tot continet legata, quot sunt anni.
- 4 Legatum annuum præcipue alimentorum pro primo anno est parum, et prosequentibus est conditionale.
- 5 Legatum annuum debetur pro toto anno quando legatum decedit capto anno.
- 6 Legatum annuum transmittitur ad heredes pro toto anno quando legatarius capto iam anno decedit.
- 7 Uxor quando capto nupsit consequitur pro toto anno legatum annuum factum sub conditione donec dicitur nubat.
- 8 Legatum conditionale non transmittitur conditione pendente.
- 9 Legato in conditionali attenduntur qualitas, & capacitas legatarii secundum principium anni.
- 10 Legato in anno conuenire potest debitor, ut condempnetur pro omnibus futuris annis adueniente tempore.
- 11 Legatum annuum factum ad implendum certum quid carens debetur, quando sequitur implementum.
- 12 Fructus. Quando alimenta relinquuntur ex fructibus terrarum debentur tempore collectionis et quantenus supponant fructus.
- 13 Legatum annuum non debetur in principio anni quando aliter dispositi potest ex causa per restitutionem adiecta.
- 14 Legatum annuum aliam simpliciter restitutum presumitur in alimentorum causam factum.
- 15 Legatum annuum danti restitutum non presumitur in alimenta factum.
- 16 Legatum alimentorum non est annuum, quando sine temporis præfinitione.
- 17 Legatum usufructus non datur annuum si non est factum cum præfinitione, seu distributione temporum.
- 18 Legatum annuum factum cum præfinitione temporis datur vicinis.
- 19 Legata alimentorum cum temporis præfinitione continent plura legata.
- 20 Heres qui non soluit legatum, non dicitur in mala fide ante petitionem legatarii, adeo præferitur.
- 21 Legatio præferitur per heredem spatio 30. annorum ante petitionem.
- 22 Legatum vicinis tollitur unica præscriptione, scilicet quando continet plura legata.

QVÆSTIO VI.

Legatum alimentorum in [1] dubio præsumitur annuum, l. qui concubina vxoris ff. de leg. 3. l. pecunia, in ff. de alim. & cib. legat. & ibi notat Bar. in l. Bal. in l. cum hi, in ver. planè l. ff. de transact. & in l. n. 2. c. de fidei. l. in l. Marcellus, num. 6. ff. ad Treb. l. Simon de Pret. de coniect. vltimarum volunt. lib. 4. interpret. d. dubitat. xi. nu. 95. Lancello. Gallia. in consuetudinib. Alexandrin. in vericulis. solidos. questione sexta. num. 127.

[2] Id quod procedit etiam si ad certos annos factum esset, puta ad decennium, quia nihilominus dicitur annuum, leg. si cum præfinitione, vbi Bartol. ff. quando dies legat. ced. quia intra illud tempus seruat illam naturam.

[3] Hinc est quod tot continet legata, quot sunt

anni, hac enim est natura annuorum legatorum, Par. in l. in singulos, ff. de annu. legat. vbi distinguit inter legatum, & contractum, l. cum in annos, ff. quam. dies legat. ced. Bal. in tract. prescript. in 4. part. quartæ partis principal. quæst. 4. Natta conf. 548. nu. 5. dicit in conf. 123. nu. 5. Simon d. lib. 4. interpret. l. dubit. 9. nu. 59. Cordub. in l. si quis a liberis, in §. vltimam. l. 40. ff. de lib. agnosce.

[4] Inferitur quoque, quod legatum alimentorum pro primo anno est purum, & prosequentibus conditionale, ita vobis, ff. de annu. leg. l. si cum præfinitione, si quando dies leg. ced. glot. in l. 4. ff. de annu. leg. l. Stichus aut Pamphilus, ff. stipulatio, ff. de verb. oblig. Bald. qui in legato alimentorum, ita dicit in conit. 481. num. 1. vol. 1. l. ad d. l. Marcellus, §. 1. nu. 6. ff. ad Treb. Simon d. dubit. 11. nu. 95.

[5] Hinc est etiam, quod vbi annus est caput, legatum debetur pro toto anno capto, l. vobis, & l. Stichus, ff. de annu. leg. l. in fin. ff. quando dies leg. ced. Bal. in l. n. 3. c. de fideicom. Signorol. in conit. 66. q. 10. l. in l. duotio, in princ. num. 7. ff. solu. matrim. Mantica de coniect. vltim. vol. lib. 10. tit. 2. nu. 14. Causalean. de usufruct. mulie. relict. nu. 166. vers. hinc est. Simon d. dubit. 11. nu. 95. vbi loquitur in specie de alimentis.

[6] Imò si legatarius inchoato anno decederet integrum totius anni legatum ad heredes transmitteret, d. l. vobis, glot. in l. generalis, heredis, ff. de usufruct. leg. Signorol. d. conf. 66. q. 10. nu. 10. vbi vxor quæ vix inchoato anno nupsit, & consequitur integri anni totum legatum, dicit factum fuisse, l. sub conditione donec nubat, ff. de annu. legat. in form. libel. pro legato rei, singul. in princ. num. 36. l. Ruben. Capic. Zan. & Causalean. quos citat in conf. 123. nu. 8. vbi post Bar. in d. §. heredis, dixit pro eo, quod etiam, quando aliquid relinquitur ex fructibus certæ rei, pro anno igitur inchoato ad heredes transmittitur, quia legatum est purum, & in principio anni incipit deberi, sed pro annis sequentibus non, quia est conditionale, & legatum conditionale non transmittitur ad heredes, [8] legatarii decedentis conditione pendente, l. 1. §. in autem aliquid sub conditione, c. de cadu. toll. vbi notant Bald. Enlg. & Corri. ad idem est tex. in l. si ita legatum, §. ff. de leg. 1. & alios citati d. conf. 123. nu. 7.

[9] Inferitur pariter, quod ad dignoscendum legatarii capacitatem in principio cuiusquam anni principium in eo legato alimenteris, ff. Bar. in l. Titia, §. 1. ita n. 11. ff. de lega. 2. idem Bar. in l. qui concubina, §. vxor, ff. eod. titu. l. ad d. l. Stichum, §. stipulatio, Bero in conf. 32. num. 32. volum. 1. Causalean. de usufruct. mulie. relict. numer. 1. §. idem voluerunt Socin. Curt. & Paris. quos citat, & sequitur Lancello. d. quæstio. 6. num. 127. vbi dicit quod legatum singulo anno augetur, & minuitur secundum egestatem, & diuitias, conditionemque mulieris cui factum est, & loquitur in alimentis.

[10] Inferitur quoque, quod si est annuum, poterit conueniri debitor, ut condemnetur ad soluendum pro futuris annis adueniente tempore, ut per Alexan. in conit. 95. colum. 2. volum. 1. ne singulis annis cogatur mouere actionem, Vrsilius ad Afflic. decif. 279. num. 2.

Quod autem dixi legatum annuū transmitti, & deberi pro toto anno inchoato, rectè procedit, quando est purè & simpliciter factum, ac si sit factu respectu alius rei implende per legatarium, tunc etiam [11] legatū debetur, quatenus implementum est sequitum, & non vltimè, l. si seruus cōmuni Meui §. si.

fi de legat. l. declarat idem Baran l. a vobis, ff. de ann. legat. Bal. in l. i. num. 3. C. de fideic. ideo si alimenta alicui relicta sunt donec habitauerit cum filiis eatenus debetur, quatenus durat habitatio, & nō vltra. similiter, quod dictum est legatū deberi in principio cuiusque anni, intelligi nūc est voluntate testatoris expressa, aut tacita aliud appareat, nō si testator relinquat alimenta ex fructibus certi fundi non debentur nisi collectis in fructibus, & tempore collectionis, l. i. in fin. si. quando dies leg. ced. vel quando ex causa adiecta [13] dignoscitur voluntas testatoris, d. l. i. in fin. & l. nec semel §. in habitatione, & l. Firmio, ff. eo. tit. declarat Bald. in d. l. i. num. 3. C. de fideic. & dixi in tit. qualiter alimenta sunt præstanda.

In tantum autē legatum annuum dicitur quod sit pro alimentis, quod si nulla alimentorum facta sit ratio, sed simpliciter alicui certū [14] quid annuum relinquatur, præsumitur in causam alimentorum relictum, cum h. §. si in annos, ff. de transact. Castr. in conf. 4. 2. vol. 2. lo. de Amic. in conf. 56. num. 1. l. ad d. l. Stichum §. stipulatio, n. ff. de verb. obligat. Bal. not. in l. i. num. 4. ff. sol. matr. Ruin. in conf. 12. 4. num. 9. volum. 1. licet aliud sit quando factum est diuiti, quia [15] tunc non præsumitur causa alimentorum secundum las. in d. l. cum h. §. si in annos, num. 2. Lupus d. c. per vltimas, in 3. notat §. 2. num. 6. & declarat in tit. quando alimenta continentur relicta, vbi fuit est locus, eo quo remitto Dd. ne idē sapius diffusē agatur.

Predicta omnia declarata optime procedere, quando legatum alimentorum sit distributis temporibus, sed si fiat simpliciter & sine distributione, tūc legatum alimentorum licet aliquo modo dici possit annuum, tamen vnicū est legatum, non autem plura, ita [16] determinat Bal. in l. i. num. 3. post Bulgarij, C. de sentent. quæ sine cert. quant. proferunt, vbi loquitur non solum de legato vniuersali, sed etiam alimentorum, idem Bald. in c. inter pares, §. ex eadē lege, nu. 5. de leg. Corrad. cum hac opinione transire videtur Castr. in l. Stichum, §. stipulatio, ff. de verb. obligat. vbi Alexan. 2. qui dicit esse menti tenendum, quia nō reperitur textus, qui melius probet, quam l. i. ff. quando dies vniuersali leg. ced. & ante eos hoc voluit Bar. in l. Titia §. fin. ff. sol. matr. ver. quæro pone, ff. de leg. 2. vbi dicit esse legatum vnicū, nisi additum sit verbum aliquod importans temporum dinumerationē, vt si dictum sit donec, quouique, quoad, quidius, vel quid simile, de quo etiam verba feci tractando de usufructu mulieri relicto, an restringatur ad alimenta post mortem filij, qui vivebat tempore mortis patris, & quod vnicū in legatū voluit Bal. de præf. 4. part. 4. princ. quæst. 4. nu. 5. Ruin. conf. 34. nu. 5. & seq. volum. 2. vbi comprobatur multis medijs. Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. verum, nu. 40. ff. de lib. agnosc. vel alien. & idem omnino est in legato usufructus, quod annuum est, & vnicū reputatur, [17] si non sit adiecta aliqua distributio temporis, l. i. ff. quando dies leg. usufruct. ced. Castr. Alex. las. & alij in d. l. si Stichum, §. stipulatio. in fin. est autem priuilegiatum in hoc alimentorum legatū, quod & si regulariter, [18] legatum annuum factum sit cū temporis præfinitione, dicatur vnicū, l. filium, ff. quando dies leg. ced. tamen legatum alimentorum annuum continet plura [19] legata, quæuis factum sit cum temporis præfinitione, vt probatur in l. i. cum præfinitione, vbi optime Bart. declarat, ff. quando dies leg. ced. est igitur conclusio, quod legatum alimentorum non continet plura legata, nisi vbi factum est cum temporum dinumeratione.

Vnde inferitur, quod si est vnicū legatum, tolli-

tur etiam vnicā præscriptione, certū est enim, quod hæres potest aduersus legatarium præscribere legatum etiam inspecto iure canonico, quia non acquiritur inuito, & acceptatio est necessaria, vt acquiritur irrevocabili, & ante acceptationem, vel petitionem hæres, qui non soluit legatum, non dicitur in mala fide [20] ita singulariter declarat Anchirani c. sine possessione, colum. 18. veniunt item intelligendo de regul. iuris in 6. Socin. in conf. 63. colum. 3. verbi præterea, volum. 1. Deci. in conf. 59. 4. num. 2. Angel. in tractatu de testam. gl. 21. nu. 8. & cum hac opinione transit Negulan. Balb. Paris. Ripa. Soc. iun. & Roia. quos omnes citat & sequitur Dilectus in conf. 48. nu. 4. vbi subdit hæc esse verissimam, & communem opinionem, addo Rube. in conf. 3. in fi. Tiraq. in l. si vniuersam in ver. avertatur, num. 39. 1. C. de reuocant. donatio. Valsquius de controvers. fideiuss. ca. 55. num. 26. Lamberting de contract. eorum qui sine solennit. glo. 3. num. 68. vbi num. sequenti dicit hæc esse communem, & ab ea nullo modo recedendum, & plene quisque Ioan. Baptista Bouio in tractatu de præscript. statuta, glo. 19. num. 69. vbi infert, quod eodē modo locus erit statutarie præscriptioni, quæ subrogatur præscriptioni iuris communis, Cordub. d. §. verum, num. 42. hoc autem, stante quod legatario præscribitur non obstante hæredis scientia, intelligendo [21] itamē lapsū triginta annorum, secundum Bald. in conf. 137. & conf. 168. volum. 5. Decius in conf. 267. num. 4. Tiraquel. de retract. conf. 5. §. 6. glo. 2. num. 40. inferitur, quod vnicā præscriptione tollitur in totum ius legatū, licet aliud sit [22] quando factum est sub dinumeratione temporum, & continet plura legata, ita Bald. expressē in d. l. i. num. 13. C. de sent. quæ sine cert. quant. vbi loquitur de legato alimentorum, & usufructus, idem voluit Castr. in d. l. si Stichum, §. stipulatio, in prin. ver. secunda est vtilitas, vbi ait, quod si vnicū est legatum, vel vnicā stipulatio, cursus triginta annorum permittit in totū, si verò continet plura, tunc per singulo anno via requiritur: in principio enim cuiusque anni occurrat noua obligatio, pro cuius morte & extinctione vna requiritur præscriptio, atque adeo sicuti totū sunt legata, quot anni ita tot præscriptiones requiruntur quot anni, idem dixit Bald. in d. c. inter pares, §. ex eadē lege, nu. 5. Alexan. d. §. stipulatio, nu. 2. pulchre Ruin. d. conf. 34. num. 5. & sequen. volum. 2. & est glo. notabilis in l. cum notiffimus, §. in his, vbi notat Bar. & alij, C. de præscript. 30. annor. las. in d. §. stipulatio, in prin. verbi, secunda vtilitas, hæc sententiam in legato annuo communem dicit Bald. in tract. præf. in 4. part. princip. quæstione 4. vbi distinguit inter annuam stipulationem, & legatum, subdens, quod in annuo legato non sufficit vna præscriptio pro omnibus annis, sed tot sunt necessariae quæ sunt anni, & præscriptio fit de anno in annum allegat multis auctoritates Caphal. in conf. 98. num. 4. Cassale de usufruct. mulie. relicti. num. 116. & eodem modo licet remissius, distinguit Barto. in l. 4. in fin. ff. de ann. leg. Cordub. in d. §. verum, num. 40. & seq. vbi alios allegat.

SYMMARIA.

1. Sententia lata super alimentis est interloquatoria.
2. Sententia dicitur interloquatoria, quando fertur coram principum & suum causa.
3. Sententia interloquatoria dicitur quævis quæ non dñt principalē controversiam.
4. Sententia definitiua dicitur, quæ ter morat totum negotium in iudicio de dñtione.

§. Sententia

5. *Sententia definitiva dicitur, quæ rem terminat in iudicio de iustitia, licet non eam, quæ nondum est deducta.*
 6. *Destitutio filioe iuris habetur pro falsa.*
 7. *Sententia interlocutoria potest quandoque ante definitivam retractari.*
 8. *Sententia super alimentis lata non præiudicat in causa filiationis.*
 9. *Filiatio non probatur per alimentacionem.*
 10. *Filiatio probatur per educacionem, & alimenta præstata tanquam filio.*
 11. *Filiationis quasi possessio inducitur per alimentacionem.*
 12. *Filiatio magis probatur per tractatum, quam per nominacionem.*

QVÆSTIO VII.

Sententia lata super alimentis est [1] interlocutoria secundum glo. in l. si quis à liberis, §. i. vel parens, in ver. iubeantur, de liber. agnosc. sed gl. in eadem lege in §. i. quis ex his, in vertic. sententia, dicit esse interlocutoriam diffinitivam, quia per eam totum negotium alimentorum diffinitur, & hanc partem probat Bart. utroque in loco reprobat glo. in d. §. i. vel parens, idem Bar. tract. de alimen. n. 47. la. coh. ante Butig. quem citat & sequitur Albe. ibi distinguit, aut causa alimentorum tractatur principaliter, & tunc est diffinitiva: aut tractatur incidenter, & est interlocutoria, cū ea distinctione trāsit Cordub. in d. §. i. quis ex his, n. 13. sed præter eum idem voluit Propos. in c. cum cessante, num. 25. de appellatio. sed & si præd. non dicant, advertendum est quod glossæ illæ relatæ ad textum non patiuntur concordiam illam: text. enim in §. i. vel parens, & rursus in §. i. quis ex his non loquitur de causa alimentorum principaliter intentæ, sed de incidenti, & ideo nunquam esset diffinitiva: item advertendum, quod glo. in §. i. quis ex his, idem dicit, vel quod, quod est diffinitiva, non recedit à prima sententia: quia diveras esse interlocutorias, præterea videtur, quod etiam si incidenter tractetur, semper dicitur diffinitiva, quia diffinit totum negotium, quod prius erat in controversia, & hanc partem quod sit diffinitiva, tenuit Franc. in d. c. cum cessante, quest. 21. & ea tamen distinctio videtur in se vera, quia ubique pendente principali controversia contingit disputari super aliquo emergenti, tunc sententia super eo incidenti lata dicitur interlocutoria [2] non diffinitiva: cūquam lata inter principis & finem causæ, secundum gl. in Clement. i. in vertic. diffinitivo, de sequel. poss. & fruct. Roman. in rub. ff. de iudic. n. 2. ubi etiam Alex. nu. 6. Felin. in rub. extra cod. tit. col. 2. versic. extra diffinitionem, & in c. qualiter, & quando, num. 6. versic. venio, de accusato. Maran. de ordin. iudic. in 6. par. princip. part. 3. n. 2. quinimmo omnis sententia [3] quæ non definit principalem causam interlocutoria dicitur, secundum gl. in c. ei qui, in §. diffinitiva, n. 4. q. 6. non enim dici potest diffinitiva sententia, nisi totum diffiniat negotium principaliter [4] in iudicio deductum. Imo, in l. i. finita, §. non autem, col. 1. ff. de dam. infect. cum alijs apud Contar. in l. unica, in ratio. deciden. num. 24. C. si de momen. possel. sed fil. contingat alimenta peti antequam inchoatus sit iudiciū super filiatione, vel successione, videretur tunc sententia esse diffinitivam, quia facit ut ipse diffiniat in iudicio deductam, licet [5] non illa, quæ nondum est deducta, secundum Bal. in l. qui restituere, ff. de rei vend. quem sequitur Alex. in rub. ff. de re iud. nu.

7. Roma. in conf. 357. in prin. Natta in conf. 531. Maran. in loco prædicto, num. 3. nisi dicamus, quod est principalis causa non sit deducta in iudicio, tamen cum de proximo sit deducenda, habetur perinde ac si foret deducta, præcipue cum in iā detinuerit agere: nā destinatio iuris [6] filiationis habetur pro facto, §. i. si non sunt, §. quid ergo, l. i. lana, & l. velimentorum, ff. de aur. & argu. legat. l. ligno, §. si de l. 3. l. cetera, §. hoc senatusconsultum, il. a. ff. de leg. 1. Paris. in conf. 123. nu. 11. vol. 4. Menoch. de arbit. iudi. casu 250. nu. 19. D. Becius in conf. 60. nu. 32.

Possit ex hac questione inferri, an sententia super alimentis possit retractari, vel non: si enim est interlocutoria [7] poterit retractari quandoque à iudice antequam ferat diffinitivam, cū cessante, de appell. c. in de appell. in 6. l. quod iussit, ibi Bar. l. mol. Alex. Ias. & Ripa. ff. de re iud. Paris. in cōf. 107. num. 103. vol. 3. Bero. in conf. 19. nu. 23 & 27. vol. 3. Natta in conf. 336. nu. 1. id quomodo procedat dixi latè in conf. 283. nu. 21. & sequi, ubi posui nonnullas limitationes.

Sed in hoc fiat conclusio, quod si de alimentis agatur in causa filiationis sententia super alimentis lata minimè præiudicat [8] in causa filiationis, quia non pronunciat illum esse filium, sed alii debere, ita inquit text. in d. §. i. vel parens, in ver. meminisse, atq. ibi hoc notant Bar. & Alber. idem voluit gl. in l. i. in ver. filium C. quor. bono. ubi Bar. Bald. & Alij, dicunt quod sententia lata super possessione bonorum, ita demum facit ius in causa filiationis si pronunciat iudex illum esse filium, secus si nihil dixit de filiatione, est etiā de hoc text. in l. pen. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. ubi Bal. expresse dicit, quod pater damnatus alere filium, potest nihilominus in principali iudicio negare illum esse filium. Natta in conf. 338. nu. 11. in conf. 473. num. 6. in conf. 531. nu. 6. Cordub. in d. l. i. quis à liberis, §. i. vel parens, nu. 14. ff. de libe. agnosc. vel alen. Et non miri, quandoquidem filiationis [9] non probatur per alimentacionem, c. transmissa, ubi notat Abb. quæ fil. sint legit. ea enim præstatio fieri potuit ex causa pietatis, vel aliam autē filiationis, ut ibi dicitur. Alex. in conf. 74. viso, num. 2. vol. 2. Barb. in conf. 27. col. 3. ver. modo venido, vol. 1. Paris. in conf. 17. vol. 1. Cordub. in d. §. i. vel parens, nu. 36. præcipue si aliquando alens dixisset facere se amore Dei, vel aliam ob causam, Rimin. Sen. conf. 289. nu. 19. & seq. vol. 2.

Id tamen non habet locum, quando non solum alimentatio ipsa deduceretur, sed probatū simul esset quod tamquam filius aluit, & educavit [10] tunc enim plurimum operatur ad filiationis probationem, l. i. §. i. ubi Bar. & Marfil. latè num. 19. ff. de quæsit. & dicit Bal. in l. non ignorat, nu. 4. C. de his qui accusant, non poss. quod magis præsumitur filius, qui aluit tamquam filius, quam qui filius nominatur, quia alimentatio magis convenit filiationi, & est naturali charitati coniuncta Butr. d. c. transmissa. Alex. consil. 8. nu. 7. vol. 7. ubi concludit alimentionem constitutur [11] filium in quasi possessione filiationis, ita ut onus probandi contrariū transferatur in adversariū. Dec. in conf. 54. col. 1. in si. ver. sed tamen prædictis, & id quoque voluerit Bal. Aug. Fulgos. Callr. Abb. Felin. Afflic. Ias. Paris. Rube. Alba, Paleo, & Roland. quot citati in conf. 1. nu. 46. ea enim alimentatio probat tractatum, qui magis [12] inferat ad filiationem, quam nominatio, ut poss. gl. Oldr. & multos alios probat Ciau. in conf. 958. nu. 36. ubi etiam multum labore, tamen poterat vno verbo allegare Bal. in d. l. non ignorat, num. 4. ubi explicitè id dicit.

- 1 *Generi per speciem derogatur in quacunque dispositione.*
- 2 *Generi per speciem derogatur etiam in diuersis dispositionibus, si regulariter communis est in statu deducta, quando species est generi contraria.*
- 3 *Genus relictum in testamento restringitur ad species nominatas in codicillis.*
- 4 *Legatum certa quantitate factum in codicillis in causam alimentorum tollit legatum in eadem causam factum in testamento.*
- 5 *Pater in testamento mille legauit filia pro dote, an si deinceps dotes in quingentos poterit filia supplementum petere.*
- 6 *Legatum certarum rerum pro alimentis factum renouat procedens legatum alimentorum.*
- 7 *Generi per speciem derogatur in legatis, quando utrumque factum est in eadem causam.*
- 8 *Posteriora prioribus derogant.*
- 9 *Generi per speciem non derogatur, quando scriptura sunt diuersa.*
- 10 *Filia nupta cum quinquaginta à patre, an consensu possit aliud plus quod pro ea maritanda fuerat à patre prius relictum.*
- 11 *Dos potest augeri constante matrimonio.*
- 12 *Legatum usufructus restringitur ad alimentum, censetur renouatum per sequens legatum factum in causam alimentorum.*
- 13 *Res eadem quando bis fuit legata, semel tantum debetur.*
- 14 *Legatum quantitate non censetur factum in alimentum, nisi fuit pauperi.*
- 15 *Res diuersa quando in eadem dispositione legantur, tunc utraque debetur.*

QVÆSTIO VIII.

Testator alicui reliquit alimenta, deinde eidem certum quid iubet dari in eadem causam, an utrumque legatum debeat. & in hoc res est clara, quia diximus supra alimenta non recipere multiplicationem, quando ab eadem persona relinquuntur: sed an primum legatum videatur per posterius renouatum, & videtur, quod sic, quia generi per[1] speciem derogatur, l. in toto iure, vbi Deci. & Cagno. ff. de reg. iur. & in c. generi de reg. iur. in 6. Tiraq. de legib. connubia gl. 7. nu. 125. & procedit in quacunque dispositione secundum Bero. in cons. 57. nu. 10. vol. 3. Natta in cons. 7. nu. 5. imò non solum in eadem, sed etiam in diuersis dispositionibus procedit, & si regulari[2] iuris communis esset in statu deducta præcipue quando species est generi contraria, ita Ruin. in l. 1. §. hoc autem edictum, nu. 75. ff. de oper. noui munitia. vbi Hortman. num. 25. multo ergo magis locus est regulæ, quando tam specialis, quam generalis prouisio est facta in eadem dispositione, vt per Ruin. loco prædicto, nu. 65. Hortman. num. 19. secundò facit textus in l. Seio. in prin. ff. de fund. instr. vbi genus relictum in testamento restringitur[3] ad species in sequentibus codicillis specificatas. Tertio videtur textus expressus in l. libertis, la. 2. in prin. ff. de alimen. & ciba. lega. vbi si testator in causam alimentorum certam legat quantitate in codicillis, videtur per hoc[4] recessisse à legato, quod testator fecerat in eadem causam eidem personæ in testamento, & ibi ponunt Dd. Dida. in c. officij, nu. 10. de testam. vbi ex hoc infert ad questionem de patre, qui cum pro maritanda filia mille in testamento reliquisset, [5] deinde eam nuptui tradendo dote constituit quingentorum aureorum, & que-

rit an filia possit alia quingenta petere, & quamuis duos textus prædictos non alleget, tamen ita determinat Crau. in cons. 35. nu. 1. ver. amplius videtur, vbi dicit qd si testator primò legat alimenta in genere, deinde aliquas[6] res in specie pro alimentis videtur à primo legato recessisse per secundum speciem, & facit, quia vbi utrumque legatum fit in eadem causam, tunc generi per speciem[7] derogatur secundum Dyn. quem citat, & sequitur Bart. in l. Titia, §. qui Marco, nu. 1. ver. quare dicit, de annu. lega. facit regula, quod posteriora[8] prioribus derogant, l. pacta nouissima, C. de pact.

Prædicta ego vera existimo, siue in eadem, siue in diuersa scriptura fiat utrumque legatum, dummodo ab eadem persona, licet aliqui declarando regulam supradictam velint generi per speciem non derogari, [9] quando scripturae sunt diuersae, secundum Bart. in l. 1. §. hoc autem edictum. 6. ff. de oper. noui munit. vbi ita distinguit inter vnam, & diuersas scripturas, Angel. in cons. 214. & in cons. 355. col. 3. Alex. in cons. 113. nu. 9. volum. 1. Deci. in l. in totum, nu. 10. ff. de regul. iur. & in l. certi conditio, in prin. num. 3. vers. quinto, & vicimo, ff. de cert. pet. Cum alij contrarium velint, quod generi per speciem derogetur solum, quando agitur de diuersis dispositionibus, nò de eadem, vt per Barto. in l. questum, §. si col. 1. ver. vltimus habeo, ff. de fund. instruet. ponit Caphal. in cons. 372. nu. 27. & nu. 30.

Item præfens decisio procedere potest sine scrupulo, quando primum legatum continet integra alimenta, sed si aliquid relinquatur ad alimenta, qd tamen non esset sufficiens, & mox in eadem, vel etiam diuersa scriptura aliquid item in eadem causam legaretur, tunc posset dubitari, quia cessat regula qd generi per speciem derogetur, cum utrumque legatum sit speciale, cessat etiam alia quod legatum alimentorum non fit reiterabile, quia vt dixi, illud locum non habet, quando integra alimenta non legantur, obstat tamen alia ratio, quia utrumque legatum fit ob eandem causam, vt per Bart. in d. Titia §. qui Marco: sed aduertit, qd tunc identitas causae impedit utrumque legatum deberi, quando ex primo legato satisfactum est causæ, vel causa est finita, & completa at vbi causa non finitur, nec totaliter impletur per primum legatum, tunc valet secundum, quia factum in eandem causam probatur huc conclusio ex Bart. in l. Lucius, la. 1. in fi. ff. de leg. 2. vbi dicit quod si testator [10] centum legauit pro filia maritanda mox viuis illa maritet cum quinquaginta, nò poterit filia mortuo patre petere alia quinquaginta, quia causa relicta, vt scilicet maritetur est finita, at si legatum sit factum ex causa dotis, potest enim dos[11] etiam constante matrimonio augeri, l. pen. & auth. sed a. C. de donat. ante nup. & idem tenuit Bald. in l. iniusmodi, §. cum pater, ff. de legat. 1. & ibi Alex. col. 4. citat concordantes, idè voluerunt Bal. Ang. Cast. Salic. & Ias. in l. filia legatorum, C. de legat. Anch. in c. filius poster. in fi. & ibi Barba. nu. 14. de testam. Imò in d. §. cum pater, Iaco. de Sancto Georg. in d. filia. Dec. in cons. 81. nu. 61. Dida. in c. officij, nu. 10. de testam. dixit cons. 109. nu. 10. Alba in cons. 52. nu. 2. ita ergo in proposito, licet utrumq[ue] legat[um] sit in causam alimentorum, quia tamè causa non est ex primo legato finita, Cum ex eo non integra debeantur alimenta, & consequenter cum causa recipiat augmentum, videtur quod sustineatur secundum legatum vsque ad integrum quantitatem alimentorum, nò ignoro quidè multos à Bartolo dissentire in supracitata quaestione: fed nemo eius rationem impugnauit, quia ego nunc vtor.

Princi-

Principalem autem conclusionem inquit Crau in conf. 12. nu. 1. procedere non solum quando alimenta sunt explicitè legata, sed etiam quando legatus [u] fuit vñsusfructus, qui ex consuetudine Bulgari restringitur ad alimenta, quia nihil inter est quoad nostratū questionem, quod alimenta verè, vel interpece tatiuè sint relicta: utroque enim casu militat eadem ratio, quod vñsusfructus legatus est ob eandem causam. Imol. nu. 6. ver. septimò posito, vult quod idem sit quando in posteriori legato habitationis, frumeti, vini, lignorum, & pecuniarum non fuit expressa causa alimentorum, quasi tacite intelligatur causa, & quia eadem res [u] videatur pluries legata, quo casu non his debetur, l. planè. §. 1. vbi Doct. si de lega. 2. sed eius opinio non caret scrupulo, quia legatum certæ quantitatē non præsumitur factū in alimentorum causam [14] nisi fiat pauperi, l. cū hi. §. si annuum. ff. de transactio. Bar. in l. seruus. ff. de annu. lega. Natta in conf. 179. n. 2. & seq. Mantica de coniectu. vltim. volunta. lib. 3. interpret. 1. dubitatio. 1. solutio. 2. nu. 7. post medium. Causam de vñsusfructu. relicto. n. 166. & dixi in tit. quando alimenta censentur. relic. qualitas enim legatarij arguit causam, propter quam relicto est legatus, & nõ videtur vera ratio Crauet. quod eadem res videatur legata, nam vbi alimenta legatur, tunc heres dicitur debitor generis, id est, frumeti, vini, & aliorum, vbi verò certa quantitas frumeti, vini, lignorum, olei, & aliorum relinquitur, tunc genus item videtur relicto, ergo non debetur eadē res.

Subdit etiam Crau. in loco prædicto, nu. 6. quod vbi etiam primū legatum alimentorum nõ sit reuocatum ex secundo graui, vini, & aliorum fructus tamen illi fructus secundo loco relicti compensantur in legatum alimentorum, ita quod heres tenebitur solum ad supplendū, si quid deest ad alimenta integra, & annuum compensandi deducit ex coniecturis, sed nec ea propositio saluari potest, si secundum legatum dicamus non esse factum in causam alimentorum, vel supra probauimus, & contra eum facit, quia vbi res [u] diuersæ legantur in eadem dispositione, tunc vtrumque legatum debetur, nec vnum venit ad extinctionē alterius, & idem est quando genus vel quantitas relinquitur quia recipit duplicationē, l. Lucius. §. impuberum. ff. de leg. 1. l. planè. §. si eadem, ver. eiusdem rei, vbi Dd. notant. ff. de leg. 1.

S U M M A R I A.

- 1 Uxor non potest secundo viro relinquere plus quam vni ex filiis primi matrimonij, cui minus reliquit.
- 2 Uxor si plus secundo viro reliquit, quam filio prioris matrimonij illud venit cum fructibus restituendum.
- 3 Uxor ex causa alimentorum non potest plus relinquere secundo viro, quam vni ex filiis prioris matrimonij.
- 4 Uxor si vñsusfructum relinquit secundo viro ultra id quod reliquit filio prioris matrimonij reuocatur.
- 5 Vñsusfructus etiam pro anima non potest secundum sine consensu domini alienari.
- 6 Bona subiecta fideicommissis non possunt in causam dotis, vel alimentorum alienari.
- 7 Forensi si relinquit nihil potest ex statuto, poterit tamen relinquit in causam alimentorum.
- 8 Uxor si ex forma statuti non potest relinquit, valebit tamen legatum pro alimentis.
- 9 Dispositio generalis non refertur ad alimenta.
- 10 Exclusio generalis non includit alimenta.

- 11 Causa alimentorum semper videtur excepta.
- 12 Donatio inter viros & uxorem ex causa alimentorum est valida.
- 13 Specialitas non est inducenda nisi in casibus expressis.
- 14 Specialia non sunt multiplicanda.
- 15 Filiorum fauor præponderat per causam.
- 16 L. hac edictali. C. de secun. nupt. non habet locum quando secundo viro tempore aliquid relinquitur in alimenta.
- 17 Uxor inops habet quartam in bonis prædefuncti mariti diuiti.
- 18 Uxor inops non consequitur quartam in bonis mariti, si habet patrem diuitem.

Q V A S T I O I X.

Vxor non potest secundo viro plus relinquere, quam vni ex filiis [1] primi matrimonij, cui minus dederat, hac edictali. C. de secun. nupt. & id quod supra relicto habetur pro non scripto, vt ibi ver. si verò plus, & in §. optimè, in Authen. de nupt. vbi Ang. notat, imò id omne [2] cum fructibus restituitur secundum Bertran. d. §. si verò plus, num. 21. Ruin. in consil. 1. vbi latè agit, & ita post hæc scripta fuit iudicatum in Mantuano Senatu, attamè dubitatur, an possit ex causa alimentorum plus relinque contra dispositionē, d. l. hac edictali, & Crau. in consil. 194. num. 3. & seq. concludit non licere, [3] & illud omne reuocari posse, quia d. lex. loquitur indistinctè, & inter causam alimentorum & alias causas, nulla subest diuersitatis ratio, & vbi relinquitur vñsusfructus, reperitur locum esse [4] dictæ legi secundum Bertran. ibi in ver. ita tamen, num. 4. & Crau. opinionem sequutus est Gabriel. commun. opin. lib. 3. tit. de secun. nupt. conclus. 4. nu. 30. confirmatur id, quia videmus id quod iure non est permisum ob defectum potestatis non concedi sub colore necessitatis, vel pie causæ, vt in feudo quod ex quo non potest alienari in præiudiciū agnatorum, non etiam potest vasallus id facere [5] pro anima, c. 1. qual. olim seu. alien. poter. Bald. in c. 1. in prin. nu. 18. de prohib. feud. alien. per Fald. Soci. in consil. 194. num. 1. vol. 1. Afflict. in d. c. 1. in prin. nu. 71. las. in l. de quibus, nu. 65. ff. de legib. Dec. in consil. 445. nu. 24. & in c. que in ecclesiis, nu. 10. de constitutio. Riminald. sen. in consil. 81. num. 16. vol. 1. Negusan. qui loquitur in causa dotis in tracta. pigno. in 2. mem. 2. par. num. 41. Crauet. in respons. pro genero, numer. 293. facit item, quod voluit glo. in authen. res, que in verbis obligat. C. commun. de legat. vbi bona [6] fideicommissis subiecta non posse alienari ex causa dotis, vel etiam alimentorum, sed etiam Crau. loco præcitato questionem prædictam generalibus tantum adductis regulis absoluit, in contrarium possunt, quæ Crauet. dissimulantur agendo omnia, & in primis Zabarel. in consil. 66. in fin. dicit statutum prohibens [7] aliquid relinqui forensi non includere legatum, quod factum est in causam alimentorum. Gemin. in consil. 80. Abb. in consil. 127. num. 3. vol. 2. & dicit Cuman. in consil. 30. in i. dubit. quod statuto prohibente ne maritus [8] aliquid relinquit uxori, sustinetur legatum factum ad vxoris alimenta. Papien. in for. libell. quo mulier agit ad dotem, in ver. quinquaginta. Brun. in tract. de constitut. & decret. in ver. legatum, col. fi. Boer. consil. 46. nu. 9. Riminald. iun. in titu. Instit. quib. alien. licet, vel non in prin. nu. 81. Plot. inter consilia vlt. voluit. consil.

168 nu. 75. Pet. Pexcius in tracta. de testam. coniug. libr. 4. cap. 9. Boff. in tracta. crimin. titu. de alimen. vxor. praetan nu. 9. Item generalis dispositio [9] nō refertur ad alimenta, secundum Bartol. in l. Mela. ff. de alimen. & cibar. lega. Dec. in l. principalibus. in fi. ff. si cert. peta. & dicit Card. in d. conf. 66. in fi. q. generalis exclusio non comprehendit alimēta. [10] refert. & sequitur Crau. in conf. 139. in princ. & hanc generale regulam constituit etiam Angel. in tract. de testam. in glo. item reliquit mulieri concubinae, colu. ff. de iur. & dicit Signor. in conf. 176. num. 11. quod in dispositionibus, quae [11] sunt inter virū & vxorem semper alimentorum causa est excepta, allegat multa iura pro cuius dicto facit etiam, quia inter virum & vxorem ex causa alimentorum sustinetur donatio, quae inter illas [12] personas, alioquin est prohibita, l. ex annuo, & l. de fructibus. ff. de dō inter viri & vxor. licet C. eo. titu. & possint allegari infinita, in quibus contra legem statutorum, vel etiam hominum prohibitionem sustinetur actus fauore alimentorum factus, vt in spurio, cui nihil reliqui potest stante legis dispositione in forense, in quem obstante statuto non potest alienari in familia, quae propter masculos absolutē est statuto exclusā, & multis alijs casibus, quibus sustinetur dispositio pro alimentis, vides igitur quanta contra Crau. decisionem laborent. ego sanē teneo illam verā esse, quia etiam fauorabilis admodum sit causa alimentorum, tamen non sunt inducenda noua [13] specialia in casibus a iure nō expressis. Ius singulare. ff. de leg. & non sunt multiplicanda [14] priuilegia, vel specialia. l. fi. Cod. de dot. promiss. l. cum post. §. gener. ff. de iur. dot. praecipue, cum filius adimatur quidquid fauore alimentorum secundo coniugi contra legem applicatur & non est minori fauore dignus filius, quā alimentorum causa, cum fauor filij praeponderet etiam pater [15] cause, iuxta illud Diui Augustini, qui vult ecclesiam instituire, & filium exheredare, alij quarrat consultorem quam Augustinum, cap. quincun, quæstio. 17. quæstio. 4. not. in l. Papinianus, §. 1. ff. de inoff. testam. & in l. si quis id declinandam C. de episcopo & cler. Socin. in l. cum auus, num. 42. ff. de eodē & demonstrat. Ripa in Lex factio. §. si quis rogatus, il. 1. nu. 41. ff. ad Trebel.

[16] Limito tamen vt non procedat, quando secundus vir erat pauper, & non habebat aliunde, quia tunc si quid ab vxore relinquitur illud non reuocabitur per dispositionem d. l. hac edictali & hoc modo procedant quaecunque supra allegaui contra decisionem Crau. & tunc solum fauore alimentorum transgredimur iuris communis regulas, quando relinquantur egenti, & non aliter, & hoc modo declarant in simili Lancell. Gallia in consuet. Alex. in ver. solidos, quæstio. 6. nu. 25. & seq. eim enim vxor eo casu teneatur maritum alere non dicitur committere in legem dum legat alimēta, l. Gracchus, C. de adulter. sed forte replicari poterit, quod si maritus est pauper, & vxor diues tunc iure inductum est beneficium, vt superius conuinxit quartam consequatur [17] in bonis defuncti §. quoniam autem. in Authen. de exhiben. reis, & in authen. praetera. C. vnde vir & vxor, quibus iuribus prouidetur, ne superstes cum defuncti infamia mendicare cogatur, vt per Doct. in d. authen. praetera, num. 4. Socin. in consil. 121. nu. 44. Corne. consil. 249. colum. 2. & 3. post Signor. in consil. 231. colum. fin. Rolan. in consil. 14. num. 27. volum. 3. Natta in consil. 648. num. 13. Caphal. consil. 244. num. 16. vnde inferunt praedicti Doct. quod non [18] est locus illi dispositioni, quando superstes

potest aliunde alimenta consequi, puta a patre vel fratre diuite. Alexand. d. auth. praetera, num. 11. vbi etiam ponit Deci. Natta dicit. consil. 648. & Caphal. d. consil. 244. verū id non obstat, quia inhilominus legatum imputatur in quarta secundum iura praedicta, proinde limitatio sustineri potest.

SUMMARIUM

- 1 *Qua agendi regulatur secundum ordinem succedendi.*
- 2 *Mater magis tenetur filium alere quam frater.*
- 3 *Auus maternum patris tenetur alere, quam mater patris.*
- 4 *Tutela deferuntur secundum ordinem successionis.*
- 5 *Tutela non petere non potest, qui statuto excluditur a successionibus.*
- 6 *Cura deferuntur, ei cui peruenit successio.*
- 7 *Pater & mater vocantur aequaliter ad successionem.*
- 8 *Mater succedit aequaliter filio cum fratre defuncti.*
- 9 *Filia naturalis potest dos relinquere irreuerentibus.*
- 10 *Argumentum a correlatiuis est validum.*
- 11 *Naturales inter se recipere succedunt, & eodem modo.*

QUESTIO X

Alendi onus secundum Alex. in l. alimenta, in fi. C. de nego. gest. regulatur secundum ordinem [1] succedendi, vt scilicet isteneatur alere qui succederet ab intestato, & inferit, quod ex quo mater potius, quam frater hereditas deferunt, ideo mater, [2] magis obstringitur filiam alere, quam frater. mouetur per l. si quis a liberis. §. 1. ff. de lib. agnos. vbi dicitur, quod alendi onus descendit ab aequitate, & sanguinis charitate: inferunt etiam quod alii debet quis potius [3] ab auo paterno, quam ab hereditibus patris, & potius a patre quam ab auo paterno. l. pen. vbi not. Bart. ff. de libe. agnos. & videtur haec conclusio ratione fundari, nam iustum est quod onus illum sequatur, qui est habiturus emolumentum, l. secundum naturam. ff. de reg. iur. hinc videmus tutelam regulari secundum [4] ordinem successionis. Instit. de legit. agnato. tute. in prin. l. 1. in prin. ff. de legit. tuto. & dicitur in l. 3. in prin. ff. eo. tit. quod tutelae deferuntur per consequentiam hereditatum, in tantum autem hoc verum est, quod si aliqui a successione excluduntur, ij censeantur pariter exclusi a tutela [5] Bart. in d. l. 1. in princip. vbi inferit, quod si cognati statuto praefertunt agnatis in successione, eodem modo in tutela praefertendi sunt. Anchara. post consilium Bart. quod allegat in repet. cap. canonum statuta, cap. 11. verbi. quid si lex prouidet, de constitutione. Imo, in c. post translationem, de renuntiatio. & inquit Sali. in l. 1. in fi. C. de legit. tutor. quod sicut per statuta terrarum moueatur hereditas, ita & tutela, idem Salic. in authen. scutus, circa fin. verbi. quæro tertio si statutum C. de legit. tutor. Aret. in consil. 109. num. 1. Ange. in c. actionem, nu. 32. verbi. ex quo sequitur, Instit. de actio. Curt. sen. in consil. 47. col. pen. ver. corroborantur, idem voluerunt Corne. Ioann. Bapt. de Sancto Seuer. & alij, quos citat Brou. dicunt hanc opinionem tenendam esse pro vera, in tracta. exclus. fam. artic. §. num. 116. & num. 123. Socin. aut. in l. sciendum, nu. 13. ff. de lega. 1. Causal. in tract. de tuto. num. 137. post Deci. in consil. 16. vbi late agit. Menoch. qui multos alios allegat in tract. de arbit. casu 150. nu. 36. & seq. vbi probat idem esse in cura [6] quae deferunt proximiori secundum ordinem succeden-

cedendi, & prædicti omnes limitantur in matre, vel aua, quæ cum ad tutelam admittantur non iure successione, nec etiam contemplatione proximilitatis, sed propter amorem erga filium, & singularem fiduciam de eis à lege conceptam non excludantur à tutela, quamvis statuto repellantur à successione.

Sed etiam Alexandri epistolæ sic ratio, tamen ea minime concludit, propterea verior est opinio, quod alendi onus minime regulatur secundum ordinem successione: multæ enim in contrarium allegantur trinitatibus, & præcipue, quod pater & mater æqualiter ad filium [7] successione vocantur, authent. defuncto. Co. ad Tertullian. & tamen in onere alendi pater præfertur matri, ut suo loco dixi. Item mater & frater æqualiter filio & fratri respectu [8] succedunt, authent. defuncto §. consequent, & §. quoniam verò. ver. si verò in Authen. de nup. §. foror, & §. sed iam autem, vers. ita tamen vbi glo. & Doct. notat, Inlit. ad Tertullian. sed in onere alendi primum tenetur mater, quam frater, ut per Doct. in d.l. alimenta. & dixi hoc eodem opere, & possent alia explea cumulari, quæ omitto, ideo Ruin in cons. 94. in fin. volu. §. reprehendit Alex. in d.l. alimenta. & firmat conclusionem, quod à successione ad alimentandi onus non bene ducitur argumentum, sequitur Cordob. in l. si quis à liberis §. si mater, nu. 38. ff. de libe. agnos. & non mirum, nam etiam ex parte eius, cui alimenta debentur, non bene inferitur à successione ad alimenta quia magis ei debetur alimentum, quia successio, ut probatur in l. discretis in Auth. quib. mod. natur. efficiat. sui & in authent. licet. C. de natu. liber. per quæ iurati hanc conclusionem firmat Bero. in cons. 165. nu. 21. in prin. vol. 1. vbi infert, quod filius naturalis potest dos relinqui [9] irreuocabili iure etiam in inspecto, licet non sit successione capax, in quo tamen illi non assensior, sed dicā loco loco: licet ergo habito respectu ad alimentandum non valet argumentum à successione ad alimenta, ita nec valere debet habitus respectu ad illi, qui tenetur alere, ex quo sunt contractui argumenti loco. C. de indict. viduit. tollen. & licet arguere ab vnus successione ad successione alterius, præcipue in naturalibus, non eodem modo inuicem succedunt, & inter [11] eos reciproca est successio, §. filium. in Auth. quib. mod. natur. efficiat. sui Aret. in tract. de testam. in vers. nolens intestatus decedere, col. 9. Dida. in epit. de successio ab intesta. col. fina. ver. 11. conclusio.

S U M M A R I A.

1. Pactum non valet inducens votum captanda mortis.
2. Censui licet emi possit ad vitam ementis.
3. Censui constitui potest non solum in pecunia, sed etiam in frumento, vino, & alii rebus.
4. Pactum de hereditate viuentis valet, quando est de certis rebus, & non per viam successione.
5. Pactum de succedendo est validum, quando venit in consequentiam alterius licet contractus.
6. Pecunia sua natura sterilis est, & fructum non producit.
7. Interueniens euentus facit licitum, quod alias erat illicitum.
8. Censui annuus ad vitam emptius valet, licet tantum emptor exerceat, quod fructus exerceat premium solutum.
9. Valor attenditur, qui est tempore contractus, non qui superuenit.
10. Tempus celebrati contractus attenditur, ut cognoscatur an conualis sit vitis ecclesiæ, vel non.

11. Minor non restituitur, quando inspecto principio contractus poterat esse vitis, sicuti damnus.
12. Pactum legitimum inspecto principio non reuocatur ex post facto.
13. Minor non restituitur si tempore contractus non est lesus, etiam si nunc appareat lesio.
14. Ecclesiæ non restituitur ob superuenientes probationes.
15. Minor non restituitur ad omnes probationes, si illas ignorat.
16. Censui ad vitam concessus non retractatur, si ex contingenti facti damnus efficitur.
17. Mutuum pactum cum onere alendi, vel annuum quid soluentis non valet, etiam si ad tempus limitatum.
18. Interueniens vitæ non purgat suspicentem usurarium.
19. Censui emptio ad vitam non est licita, quando capitale est restituendum.
20. Censui emptio ad vitam non est licita, quando inspecta arat, & quantitate pecunie effectus inuidia.
21. Censui emptio sine iusta, vel non attenditur qualitas persone.
22. Incertitudo quando militat in vita tantum parte contrahentium non inficit contractum.
23. Transactio non sustinetur propter incertitudinem euentus, quando incertitudo non militat ab utraque parte.
24. Donatio reciproca inter viuum, & uxorem valet, quando actio non est admodum impar.
25. Eiusdem debetur inter fratres, quando vni uidentur in diuisione omnia bona libera, & alij omnia obnoxia.
26. Tempus vite calculatur secundum l. hereditatem ff. ad leg. Falcid.
27. Vita hominis taxatur in quacunque dispositione secundum l. hereditatem ff. ad leg. Falcid.
28. L. hereditatem ff. ad leg. Falcid. locum habet etiam in dispositioibus inter viuos.
29. Censui emptio ad vitam non refunditur propter minimam lesionem, sed debet esse magna.
30. Censui annuus, vel redditus annuus premium ingulum quale sit remissioni.

Q V Æ S T I O X I.

Contractus aliquando ita celebratur, ut alter certa quantitate accepta alterum alere teneatur, an eiusmodi contractus valeat. & sanè si ver par est intelligamus perimi quantitatem datam, nec post illius vitam esse restituendam videtur pactum hoc inducere votum captande mortis. quando enim citius datus moritur, tantò minus recipiens impedit in alimenta, & plantum est non valere [1] pactum, per quam votum prædictum inducitur, l. pactum quod dotali. C. de collatio. l. fin. C. de pact. l. stipulatio hoc modo concepta ff. de ver. oblig. vbi Doct. inferunt ad notabiles questiones.

Secundo contractus prædictus videtur sapere usurariam prauitatem, quemadmodum cum quis certum quid dat, ut annuum aliquid exinde recipiat secundum Doctores in c. nauiganti, de usur. Tercio possit is, cui alimenta præstanda sunt tamdiu viuere, quod multo plus recipiat quam dedit.

Verum sine hæzitatione concludo contractum valere, & licitum esse, nam videmus rectè, & iuste censum constitui, & emi posse [2] ad vitam ementis, & contractus dicitur licitus, quia liciti potest diu viuere, ita potest cito mori, & dubius euentus finisque

incertitudo contractum iustificat, Cyn. & Bald. in l. si pater puelle C. de inoff. testa. & in l. si ea pactione, vbi Salic. & alij C. de vsur. lo. And. Hostien. Batt. Anchar. Abb. & alij omnes in c. in ciuitate, de vsur. Ioan. Andr. ad Spec. super rub. de vsur. Alber. in l. i. lib. beina. nulli eorum fin. C. de sacro. eccles. Anchar. in c. peccati venia. quart. 6. de reg. iur. in c. 6. Caltr. Alex. & Ias. in l. de fideicommissio. C. de transactio. & prater eos, licitum esse eiusmodi contractum voluit Oldrad. in cons. 207. & Bald. in cons. 410. vol. 1. & hanc esse commune dixit Ias. in l. in m. lectur. ii. 63. C. de sum. Trinita. Didac. lib. 3. var. resolut. cau. 7. n. 1. vbi addit Abb. Florent. Contr. Ioan. a Medi & Moder. Galli, reprehenditque Henricum quendam Gandauersem qui contrariam partem defendere conatus est. horum item sententiam sequutus est Natta in cons. 498. num. 1. vbi addit Cuma. Roman. & Lauren. de Rudolph. Pinel. in l. 2. part. 3. ca. 11. C. de re scind. vbi Nauar. in consens. de vsur. super Bulla Pij Quinti, questione 45. nu. 128. vbi dicit licitum esse contractum, quo donat quilibet mille, si ille res sua vice donet centum quolibet anno dum vixerit, quia donator subit periculum perdendi mille primo anno, sed neminem citat ex predictis locis. Bapt. Lup. a Sancto Gemina. in l. 2. §. 2. comment. 2. nu. 61. C. de pact. inter emptor. & vendit. sicuti igitur potest emi census ad vitam, quare eodem modo non erit licitus actus per quem obligatur quis alium alere dum vixerit? potest enim census constitui non solum in pecunia numerata, sed etiam in aliis rebus, (1) puta frumento, oleo, hordeo, lignis, & aliis eiusmodi, vt per Nauar. in d. tra. de vsur. §. 1. com. 120.

Nec obstat quod dicitur eiusmodi emptioem inducere votum captandæ mortis, quia curabit venditor mortem emptoris, vt se eximat ab opere, nam id potest quidem euenerit, sed cum actus non sit ad id ordinatus, non habetur in c. n. consideratione, praterea non attenditur contraria ratio, quando dispositio non est de omnibus bonis, nec etiam de hereditate, sed de certis rebus, (4) non per viam ultime voluntatis deferendus, vt quando promittit quis post mortem certum quid. ita volunt Doctores in d. l. C. de pact. in l. stipulatio hoc modo concepta, Oldrad. in cons. 139. Guid. Pap. cons. 12. col. 2. Ias. in cons. 5. col. 4. vol. 3. Dec. in cons. 215. Ruin. in cons. 126. nu. 5. vol. 1. Alciat. in cons. 113. num. 2. Paris. in cons. 126. num. 88. volum. 2. Ripa. in cons. 122. numer. 3. Crau. in cons. 29. num. 7. decif. Pedem. 100. num. 26. & quod dixi non attendi votum captandæ mortis, quando actus non est principaliter ordinatus, sed venit in consequentiam alterius, probatur ex eo quod ponit Bart. in l. fin. nu. 1. ver. op. pono. de hared. vel hared. actio. vend. C. de pact. vbi ait pactum de succedendo regulariter improbatum, tamen inducens votum, captandæ mortis, sustineri, (5) quando venit in consequentiam alterius liciti contractus sequitur Alex. in cons. 19. vol. 5. Dec. in cons. 63. colum. 3. Paris. in cons. 126. nu. 42. vol. 1. Boer. decif. 50. nu. 8. Nec refragatur quod vsurariam sapiat prauitatem, quia supra demonstratum est esse licitum, cum capitale seu fors extinguatur, contrarium autem procedit, quando ita datur, vt fors salua sit, quia tunc id quod in annos soluitur, videtur fructus sortis datus, qui tamen produci non potest à pecunia, cuius natura sterilis (6) est Scot. in 4. sent. dist. 12. n. quest. 2. Aristot. lib. 1. politic. ca. 6. & lib. 5. ethicor. moder. Galli. in tract. de vsur. n. 128. Didac. lib. 3. var. resolut. c. 1. n. 5. ver. quarta ratio, Ioan. Bapt. Lup. in l. i. curabit, §. 3. nu. 25. C. de act. empt.

Tertio non resistit damnum, quod potest dari

contingere, quia cum illud à casu & euentu probe-nerit non estimatur potest enim non solum cadere casus damno dantis, sed etiam recipientis, & incertitudo euentus (7) facit actum licitum, qui forte alias foret illicitus, vt per Doctores in d. l. de fideicommissio. C. de transact. & dicam paulo infra.

Ampliat autem conclusio predicta, vt licitus dicatur contractus, etiam si ex facti contingencia tantum vixerit, quod utilitas ex alimentis percepta excederet valore rei date, quia euentus hic non alterat naturam contractus, vt voluit Hostien. in t. de vsur. in alijs autem, ver. quid de his, vbi ait validum esse emptioem annui census, vel (8) redditus ad vitam alicuius, quantum tanto tempore is superuenerit, quod fructus excedant pretium solutum, idem voluit Oldrad. cons. 207. viueritis, & hanc opinionem tenuerunt Bald. Abbe. Gemina. Anchar. & alij in practica. in prin. huius questionis, lo. de Anan. d. in ciuitate, ver. quartus articulus est, extr. de vsur. Caltr. in l. si pater puelle, C. de inoff. testa. Alex. in d. l. de fideicommissio. vbi Ias. & Dec. C. de transact. id. Dec. in cons. 121. col. 1. nu. 1. moder. Galli in tract. de vsur. quest. 72. nu. 472. Boer. decif. 44. num. 17. Ioan. Bapt. Lup. in c. nauigantis, comment. 3. §. 2. nu. 26. de vsur. confirmatur autem hæc sententia, quia contractibus non sunt ex eo quod in mandis, sed ex eo quod est dum celebrantur, unde valor (9) attenditur, qui est tempore contractus, cum superuenit illi voluntas, C. de rescin. vend. c. cum dilecti, vbi tunc valent, extr. de empt. & vendit. Bart. in l. 4. §. diu. ff. de iure fisci. Doctores in l. pectia rerum, ff. ad leg. Falcid. Bart. in l. 2. in fin. C. de rescin. vend. vbi omnes eum sequuntur, (1) vbi And. de Barr. & lo. de Plat. C. de pred. & omnibus rebus nauica. lib. 2. Ruin. in cons. 164. nu. 15. volum. 1. Bero. in cons. 72. nu. 9. volum. 1. moder. Galli in tract. de vsur. num. 713. Pinel. in d. l. 2. part. 3. cap. 4. num. 15. cum multis alijs, & facit etiam text. in c. ad aures, vbi gl. fin. de rebus eccles. non alien. vbi ait, quod vt dignoscatur (10) an contractus sit Ecclesie utilis, inspicitur tempus celebrati contractus, & Rebus in cõpend. tit. de rebus eccles. non alien. nu. 17. Redoan. in eodem tract. in tit. de caus. utilit. n. 13. & dixi in cons. 249. nu. 23. & quando contractus potest esse utilis, & damnosus à principio, tunc (11) minor non restituitur, si casualiter ex post damnum contigit, Caltr. Alex. Jac. Decius, & alij in d. l. de fideicommissio. C. de transact. quos loquendo de minore allegat Natta. in cons. 181. n. 9. & ratio est, quia initio bene constitutus, (12) non debet reuocari ex superuenienti casu, si non enim ff. de rin. adque p. n. l. sancimus C. de administrat. tuto. l. qui furere, vbi Bart. ff. de statu hom. & inquit Bald. in cons. 19. col. 3. vol. 4. quod ex superuenienti casu non debet ad imperfectum reduci, quod legitime factum est, & dicit Alber. in l. & si sine, §. quantum, ff. de minorib. quod si (13) minor tempore contractus, inspecto non est lesus, minime restituitur, si post contractum actio superueniat, Afflict. in decif. 140. C. Crau. in cons. 11. nu. 17. vbi post Caltr. dicit, quod ecclesia non restituitur in integrum ob probationes, (14) que superuenierit, & sic ob lesionem causatam post factum, de qua preter Crau. extat decifio Specu. in tit. de restitut. in integr. §. fin. nu. 5. verbi minor, vbi dicit, quod minor non restituitur ad producendum probationes omiffas, si illæ superuenierit, cum prius illas ignoraret, (15) idem voluit Bart. in l. 1. §. nunciatio, nu. 33. ff. de oper. noui n. c. vbi pulchre declarat Ruin. in repet. n. 220. & idem voluit Butt. in c. auditis, nu. 8. de restit. in integr. Fell. in c. fraternitatis, colum. 5. in 1. fallent. restit.

testibus. Capla. in cons. 7. nu. 7. & quæ de dubio euen-
ti dicta sunt, confirmantur ad Doct. in d. l. de fidei-
commis. vbi inferunt ad alias decisiones, quas
nō refert, ne sim legior, & inueniunt in alias in Tau-
rentini Senatu fulminante contra plures excellentes
Aduocatos transactionem celebratā inter magnificā
Dominā Georgetam della Nive, & Magnificū
Dominū Carolū Carretum, in qua Dominus
Carolus nomine filie proprietarie cesserat prædictæ
Dominæ Georgetæ viſituarie omnia bona, &
inter hereditaria recepta quantitate pecuniarū, mox
verò dicebat filiam laſam, cum tamē laſio non pos-
set probari inſpecto tempore transactionis, eſt igitur
vera conclusio, qd contractus valet, & non retra-
hatur ex eo, quod alimentarius tantum superuixerit
quod multo vltra quantitatem solutam receperit, &
Holtien. in d. veric. quid de his, dicit idem eſſe in
eo qui monasterio tradidit oues ad [16] vitam reddē-
tes quatuor in singulos annos, adiecta pactione,
quod sibi duoſoluerentur in singulos annos durante
tempore vite ſuæ, & inquit, quod ſi oues omnes pe-
rissent, monasterium nihilominus teneretur, nec ei da-
bitur reſtitutio in integrum. Rodulph. in tractat. de
vſur. part. 2. quest. 21. nu. 35. Archiepiſcopus Florenti-
nus, in ſumma ti. de vſur. c. 35. nu. 41. & Ioan. Bapt.
Lup. in d. c. nauiganti, commen. 3. §. 2. nu. 97.

[17] Intellegit tamen non procedere, conclusioſe
ſupra poſitam, quando celebratus eſſet mutui con-
tractus, quia tunc etiam ſi promiſſio alendi, vel ſolu-
endi certum quid annuum, ſit limitata ad tempus
vite, nihilominus non valet, ſed inſectus eſſet la-
be vſuræ, nam inſectio [18] vite non purgat
vitium ſeu ſuſpicionem vſuræ, c. nauiganti, de vſu-
re. ita docet Alber. in l. iubemus, la. 2. verſ. quid de
tali contractu, C. de ſacroſ. ecclieſ. & ſubdit ita deci-
ſum fuiſſe in Collegio Bergomeſi, Dec. in conſil.
123 col. 3. verſ. ad hoc breuius, & in d. l. de fideicom-
miſſo, colum. fin.

Secundo intelligit hoc procedere, quando capita-
le non venit reſtituendum, quod ſi ex pacto deberet
reſtitui, [19] tunc contractus non eſt licitus, ſecun-
dum Dec. d. conſil. 123 col. 2. verſ. tertio in prædicto ca-
ſu, & ratio eſt, quia tunc ceſſat ratio dubij euentus,
cum ille cadere poſſit ſolum ſuper lucro, non ſuper
ſorte, atq; ita ſolues ſemper eſſet tutus. Io. Bapt. Lup.
d. num. 97. vbi tenet etiam quod ſupra dictum eſt
de mutuo allegando cum Decio: Oldr. Bal. Roma. &
Boer.

Tertio declaro procedere, vbi inſpecta ætate, &
conditione alimentandi, & quantitate pecuniarum,
quæ dantur, inſurgeret veriuſimilis coniectura ſuper
iuſtitia contractus, vt quia veriuſimile eſſet illum nō
tamdiu victurum, quod recipiens pecuniam ſit in dā-
no, alijs ſi ratione hoc modo inita contractus veri-
ſimiliter damnoſus eſſet, aliud [20] foret dicendum,
ita declarat Bal. in l. ſi ea pactione, C. de vſur. idē Bal.
in d. l. ſi pater puellæ, C. de inoff. teſtam. vbi Caſtre.
optimè declarat, vbi etiam Iaſ. in fin. & ſubdit Bald.
in locis prædictis, quod ſi contrahens eſt adeo iuue-
nis, quod veriuſimiliter poterat tanto tempore viuere,
quod extinguiſſet non ſolum capitale, ſed etiam
alias pecunias, tunc in foro conſcientiæ teneretur red-
dere, quod vltra recepit, Dec. d. l. de fideicommiſſo,
col. fin. verſ. ſecunda conclusio, vbi ſubdit iſto
caſu plurimum attendi qualitatem perſonæ, [21] vt
ſi conſuevit ſueneri ad dignoſcendum iuſtitiam cō-
tractus, Boer. d. decif. 44. n. 35. Ioan. aapt. Lup. nu. 98.
Dec. d. conſil. 123 col. 2. verſ. ſecundo loquuntur, & huic
limitationi non parum applaudit, quod ſupra dictū

eſt, contraquos attendi, vt cognoscamus ſi ſubſeſt la-
ſio, vel non. & quamvis prædicti Dec. non faciant de
hoc mentionē, tamē probatur melius, quia ratio du-
bij euentus admittitur ſolum, quando eadē ſpes lu-
cri, & damni eſt ab vtraque parte æqualis, alijs ſi in
contingentia facti dubium eſſet ab vna parte [22]
tantum, contraquos non eſſet licitus, vt bene conſi-
derat in propoſito Aretinus in dict. leg. de fidei-
comiſſo, in fin. dicēs, quod ſi inter fratres remit-
tes fideicommiſſum nō ſubſeſt æqualitas [23] quia vni
deſit ſpes ſuſcipiendæ proliſ, alter verò apus ſi ſig-
nendis liberis, nō valebit remiſſio, & minor eo ca-
ſu dicitur circumuētus, ſubditque bene eſſe notan-
dum, quia per Doctores non tangitur, idem voluit
Riminald. ibi, & Alciat. & in materia fideicommiſſi
idē dixit Deci. in conſ. 86 col. 4. verſ. præterea in caſu
iſto vbi ponderat, quod inſpecto ſtatu perſonæ verò
ſimiliter, & à cōmuniter accidentibus fideicommiſſi
erat verificandū potius in perſona, vniuſquam alteri-
us, & idē Decius in conſ. 11 col. 5. n. 6. verſ. poſtremo
conſiderandū eſt, ait, quod ratio l. de fideicommiſſo, ceſ-
ſat, quando ab vna parte eſt inæqualitas, vt quia vnus
habeat filios, alter filiis careat, Tiraq. qui optimè
declarat in l. ſi vnquam, in ver. donatione largitus, n.
34. C. de reuoc. donat. vbi n. ſequen. allegat Bellape-
tratum dicere, quod & ſi donatio reciproca inter [24]
virum & vxorē valet, ſecundum l. donationes, C.
de donat. inter vir. & vxor. debent coniuges eſſe pa-
ris ætatis, vel parum admodum inæqualis, Pinellus
quoq; d. par. 2. c. l. n. 9. C. de reſcind. vdi. inquit, quod
l. de fideicommiſſo, & iura omnia approbantia con-
tractum ratione reciproci dubij loquuntur de incer-
titudine, quæ ſit æqualis vtrique parti, non autem
quādo ſubſeſt inæqualitas, vt in caſu Chafian. conſil.
52. & ſanè ſi recte legantur omnia iura ſupracitata
ſemper fundant ſe ſuper æquali dubio, & præſuppo-
nunt aliud eſſe quando dubium eſt ab vna tantum
parte, & pro hoc facit, quia & ſi facta inter fratres
diuiſione bonorum, ſequatur euicſio non te-
neatur vnus frater alterum, ſecundum gl. in l.
ſi familia, C. familie exiſce, que loquitur, quando ſe-
quitur euicſio ex natura rei, vel præordinatione au-
thoritatis, tamen hoc eſt verum, quando vterque ſubiacet
periculo euicſionis, vt quia bona feudalìa, vel ſi-
deicommiſſo ſuppoſita ſint æqualiter diuiſa, tunc e-
nim ratione mutui periculi ceſſat euicſio, at ſi non
ſubſiſt illa ratio, quia ſcilicet vni in diuiſione obue-
nerint omnia bona liberè, alij verò feudalìa, vel ſi-
deicommiſſo obnoxia, tunc [25] frater cui libera
contigerunt, euicſionē præſtat ei, cui obuenire feus-
dalia, ita à ceſſante ratione gl. arguit Guid. de Suzza
quæ citat Bal. in d. l. ſi familia, nu. 4. verſ. iſta glo. &
hanc limitationē, Alex. in l. qui Roma. §. duo fratres,
nu. 34. ver. Baldus tamē dicit ſibi placere multum, ſe-
quitur Alciat. nu. 17. idē Alciat. in conſ. 133. n. 5. conſil.
138. nu. 3. & in conſ. 126. in fin. Menochius in conſ. 87.
nu. 84. quamvis D. vecius in conſ. 24. nu. 35. velit il-
lam reſtringere ad caſum, quando diuidentes igno-
rabant qualitatē rei, id eſt, fideicommiſſum, vel feus-
dum, ſenatus tamē Mantuanus in ea cauſa data quo-
que ſcientia iudicauit euicſionē deberi propter in æ-
qualitatem, atque ita obtinuit Magnifica Domina
Linia, vxor Magnifici Domini Fabricij de ſalneo,
contra quam ego quoque eodem tempore conſuluo
ram, cum Rolando à Valle, & Franciſco vecio, vi-
ris celeberrimis æqualitas enim quantum fieri po-
teſt, ſeruanda eſt non ſolum inter diuidentes, ſed et-
iam quocunque in contractu.

Et aduerte, quod in calculanda iuſtitia contractus

significandoque an per atatem eius, qui alendus est subit laeso aliqua, feruari debet modus [36] de quo in l. hereditatum, ff. ad legem Falcid. ubi lex docet, quot annos quisque victurus praesumatur, & eius legis regula, obtinet quibuscumque in controuersis, dum tractatur de vita hominis taxanda, vt voluit gl. in l. cum hi. 3. nihil autem, in ver. iusene, & ibi notat Bal. in fin. ff. de translatio. glo. in l. omnium, la. secunda, ff. de usufruct. sequitur Roder. in l. quoniam in prioribus, limita. nu. 8. C. de inofficio. testam. Lupus in rubr. de donat. inter vir & vxor. §. 25. nu. 4. Alciat. in tract. de praesumpt. regula praesumptio. 4.4. Pinel. in l. 2. part. 4. vltimo. nu. 3. Didac. lib. 3. variar. resolutio. c. 9. nu. 8. moder. Gal. in tracta. de usur. questio. 72. nu. 475. vbi tamen noua ratione exponit illius legis Rolan. late in consil. 29. nu. 25. volum. 4. & nouissime Cordub. in l. si quis a liberis. §. sed si filius, nu. 109. ff. de liber. agnosce. vel alien. & licet Afflict. in decr. 34. per totam, teneat dispositionem illius legis non habere locum in contractibus [38] & dispositionibus inter viuos, tamen eius sententia communiter reprobat id quod vel maxime patet ex Doctoribus omnibus in principio huius questionis citatis, qui volunt eam attatis rationem haberi in contractu vitia, quod proxime a nobis citati loquuntur in omnibus factis, & multi expresse in contractibus.

Aduerte etiam, quia citati omnes in perenti questione loquuntur, quando ex postfacto constat de latione, quia scilicet alimentarius longissimo tempore superuixit, concludunt non impugnari contractum, nisi inspecto illius initio esset promissus ad inferendum lationem, sed quid si questione contingat tractari paulo post celebratum contractum, & in hoc Fulfgo. in d. l. si pater puella, ff. de inoffic. testam. dicit non attendi quamlibet [39] modicam lationem, sed inspicere debere enormissimam, quae si intercedat, erit locus remedio. 2. C. de rescind. vend. si vero non sit talis, non erit locus restitutioni in foro exteriori, id quod voluit quoque Anchara in sua disputat. incipien. antiquis, & modernis temporibus, in primo casu, Conrad. de contract. questio. 8. conclus. 2. ad ff. Didac. lib. 3. variar. resolutio. c. 7. nu. 3. placetque mihi opinio, quamuis Caltr. de quo praedicti non meminere in d. l. si pater puella, illam reprobet futili ratione quod aliud sit emere, re, vel emere fructus rei, & hac sententia probauit Pinel. d. part. 3. vlt. nu. 2. vbi tamen in fin. dicit, iustitiam eiusmodi contractus esse dimittendam a communi hominum estimatione, quantum scilicet homines communiter daret pro alimentis ad vitam, in quo articulo, quale scilicet sit iustum pretium [30] annuorum reddituum, vel etiam, qui ad vitam constitutum videri poterit Didac. lib. 3. variar. resolutio. c. 9. nu. 7. vbi multo recenset opiniones, & Io. Bapt. Lup. in l. 2. comment. 1. §. 2. nu. 73. & seq. C. de pacti inter empt. & vend. vbi multos alios addit praedicta non omittite volui, vt lector aliorum videret sententias ego vero nulli omnino consulere contractum eiusmodi celebrare, quin ab eo abstinendum censet: audiui enim a maioribus Ioanne Picum, qui ob egregias animi dotas Phanicis cognomentum meruerat, tali pacto magna pecuniarum data quantitate alimenta stipulatum a diuite quodam Florentino veneno absumptum, quod is morae impatiens naturalis mortis die expectare non posset, quare non ratione iniustitiae, aut suspitionis, sed ne peccandi occasio praebeatur, nemo meo consilio ita contrahet.

SUMMARIA.

1. Clericus testari potest de bonis quae sunt de fructibus patrimonialium bonorum suorum.

2. Clericus testari non potest de fructibus beneficij vel quae sunt ex eis.
3. Clericus non testatur de bonis quae sunt cum pecunia redacta ex fructibus beneficij.
4. Clerici bona praesumuntur promissa ab Ecclesia, quando non constat, quod haberet patrimonialia.
5. Clerici bona in dubio praesumuntur ab Ecclesia, quando non constat, nec de beneficio, nec de patrimonio.
6. Clericus qui habet patrimonium, & beneficium praesumitur quaevisse ante promotionem, & defendi, nec in possessione.
7. Possessio transferri omni probandi in adversarium.
8. In dubio indicatur pro possessore.
9. Possessor reuocatur ab onere probandi.
10. Filius non praesumitur acquisisse de bonis paternis, quando possidet, alias secus.
11. Clericus potest reddere beneficij consumere in sua alimentis, & fructus patrimonij reservare.
12. Altari qui feruis, onere debet de altari.
13. Expensa vitium, & alia deducuntur in calculandis Ecclesiae redditibus.
14. Ecclesia redditus quando taxantur, deduci debet quidquid erogatum est in alimenta pauperum & captiuorum redemptionem.
15. Fructus inter legatum deducuntur expensis.
16. Fallunt quid praesumitur ab eo qui facere tenebatur.
17. Clericus beneficiatus dicitur legitimus administrator bonorum sui beneficij.
18. Clericus beneficiatus agnoscitur usufructuario.
19. Administrator praesumitur solvere de bonis quae administrat.
20. Extraneus non praesumitur dotare de proprio, quando administrat bona mulieris.
21. Fallunt quid praesumitur eo modo quo fieri debet.
22. Arguere non a communiter accedentibus est validum.
23. Nemo praesumitur velle suum iactare.
24. Versimile quod non est, falsitatis habet imaginem.
25. Argumentum a versimili est validum.
26. Versimilitudo transferri omni probandi in adversarium.
27. Interpretatio sumi debet in dubio per quam non magis reatur quis reprehendi a sapientibus.
28. Clericus praesumitur vixisse de fructibus beneficij.
29. Clericus in dubio praesumitur acquisisse de fructibus patrimonij, quando habet patrimonium & beneficium.

QUESTIO XII.

Non inuitus est questio, an clericus, qui habebat beneficium pingue nec non bona multa patrimonialia, praesumatur vixisse de fructibus beneficij, vel potius bonorum patrimonialium, & inter alias utilitates ea esse maxima, quia clericus potest testari [1] de bonis quae sunt ex fructibus patrimonialium bonorum, ponunt Doctores omnes in c. relatus il secundo, & in c. cum in officio, de testam. Abbas in c. cum esset, nu. 24. ver. quoad primam de testam. Corne. in consil. 88. col. pen. ver. si itaque, vlt. 2. Didac. qui alios citat in c. 1. nu. 3. de testam. vbi loquitur etiam in Episcopo, Clar. in tract. de testam. quest. 27. ver. sic, sed quid dicendum, Menochius de Arbitr. ind. casu 193. nu. 4. Porti. Imol. in consil. 34. nu. 16. & in consil. 36. num. 16. contra vero non potest testari aut disponere [2] de fructibus beneficij, vel de bonis occasione dictorum fructuum acquisitis, d. c. relatum il secundo, & d. c. cum in officio, vbi omnes praecipue Didac. num. 5. ver. sic, septim. clericum, Abb. in re. pet.

petit. eum esse, num. 2. Barba. in c. inquirendum, de pecu. cler. vbi idem dicit in rebus quas ex pecunia qua redacta sit de fructibus [3] beneficii, quod etiam voluerunt Bertran. in conf. 258. vol. 2. & d. ver. septimo clericum, & quod testari non licet clerico de fructibus predictis, tenuit Bald. in conf. 80. vol. 5. Cuiusd. conf. 110. tria sunt, Clarus d. tracta. q. 27. verlic. contra videndum, Bello. qui dicit commune in consil. 3. n. 1. Viuius commun. opin. lib. 1. opin. 41. decif. Peruff. 33. n. 45. vt ergo sciri possit, an bona de quibus clericus testatus est, vel aliter disposuit prouenerint à beneficio, vel à patrimonio, præciendum est, quos fructus præsumatur in alimenta, & necessarias impensas clericus consumpsisse, beneficiine an patrimonij, & si bona patrimonialia non haberet, præsumendum esset, [4] bona prouenisse ab ecclesia, c. 12. q. 3. c. 1. de pecu. cler. Abb. in repet. d. eum esse, nu. 24. in fin. ver. aut non habebat, Rom. in conf. 159. nu. 4. Barba. in conf. 69. col. antepen. ver. secundo idem, vol. 3. Vafq. illultrium q. c. 105. n. 35. ver. secundo casu, Menoc. d. casu 195. n. 3. & idem est, quando sumus in dubio, & non apparet, quod clericus ante promotionem bona aliqua haberet, vel post promotionem habuerit aliquod officium, quia tunc præsumitur, [5] bona de quibus est queritio, prouenisse ex redditu Ecclesie, Ioan. And. in c. 3. de pecu. cler. Abba. in repet. d. eum esse, n. 24. in fin. sequuntur Doctores communiter secundum Socin. in consil. 91. n. 1. verif. confirmatur hoc in casu, vol. 3. Bero. decif. 82. nu. 6. Didac. d. c. 1. n. 6. in princ. & fin. Alciat. de præsump. reg. 1. præsum. 29. n. 9. Clar. qui commune dicit d. q. 27. ver. sed quid si nihil probatur, Menoc. d. casu 195. n. 9.

At vbi clericus habebat bona patrimonij, & beneficii, subest verè dubium, an bona de quibus agitur quesita fuerint ante, vel post promotionem, tunc si clericus, vel hæres eius possidet [6] defenditur in possessione, & ad Ecclesiam spectat onus probandi, quod fuerint quesita post promotionem, vt per Gotfred. in summa titula de successio. ab intest. Abb. in c. de testam. & ibi nu. 3. in fin. de pecu. cler. Salicet. in Authen. licentiam. C. de episc. & cler. Rom. in conf. 159. col. fin. verlic. tertio casu principali, Cardin. in consil. 79. colum. 2. & cum predictis videtur transire Alex. in consil. 116. nume. 4. verif. accedunt notata, vol. 7. Barbat. in c. 1. colum. fin. de testam. Dec. in l. fin. num. 53. C. de edict. diui Adria. tollent. Ripa in c. sepe, num. 2. verlic. sextum est, de restitutione, spoliat. & vbi constat clericum ante promotionem habuisse bona patrimonialia, & is, vel hæres eius reperitur in possessione, hanc partem probauit Didac. d. c. 1. nu. 9. in fin. & Menoc. d. casu 195. in fin. quamuis contrarium tenuerint Ioan. And. Burs. Cardin. Imol. Abb. & Henric. Boic. in d. c. 3. de pecu. cleric. & Anchar. & Imol. in d. c. cum in officiis, de testa. Barbat. in d. c. de testam. aliique multi, ceteri Didac. d. c. 1. n. 8. verlic. ceterum, de testam. Ioan. Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor. 60. nu. 16. verif. sed quamuis, Vafq. d. c. 105. nu. 15. in prin. verif. & idem facit, nam verè plurimum facit ipsa possessio, quia solet onus probandi transferre in aduersarium, quia possessio facit aduersarium adorem, & actore [7] non probante obtinet is, qui possidet, l. C. de alien. iud. mutand. caus. fact. & retinenda, Institut. de interdict. Bal. in l. fin. q. 6. C. de edicto diui Adria. tollend. est. tex. in c. sepe, de restituti. spoliati. item in parif. 8. causa semper est iudicandum pro possessore, c. cum sint partium iura, de regul. iur. in 6. c. duobus de præbend. in 6. & quod dixi possessore transferre in [9] aduersarium onus probandi, probatur expresse in l. circa. C. de probatio-

nib. in l. ius eius, C. eod. tit. in l. liberis § fin. C. de liber. cau. in d. c. sepe, Bart. in l. 1. in §. 1. in §. oppositio, 3. part. ff. de oper. noui nuntia. & propterea videmus, quod vbi ignoratur, an filius acquiritur de bonis paternis, vel de aliunde habitis, tunc [10] agenti contra possidentem incumbit onus probandi, quod bona prouenerint à patre, Bald. in Authen. ex testamento, C. de collatio. Alex. in consil. 171. col. 2. ver. sed in hoc pondero, vol. 6. vbi dicit, alleganti esse fuppositi oneri probandi, Ab. in consil. 16. col. 1. vol. 1. idem voluerunt Corneus, Crot. & Rain. allegati à Rolando in consil. 9. n. 9. vol. 2. Menoch. in tract. præsum. libro 3. præsump. 50. n. 3.

Vbi verò querimus solum, an vixisse præsumatur de fructibus beneficii, vel patrimonij, in quo consistit nostra queritio, fatendum est clericum præsumi, quod fructus beneficii consumperit in alimenta, & alias impensas sibi necessarias, nam postea clericus beneficiatus erogare redditum beneficii pro [11] se sustinendo, & fructus patrimonij reservare sibi, & posteris, Innocen. Hostienf. Abba. & alij in c. episcopus, de præbend. Ioan. de Ligna. in cap. gratia, de testat. in 6. Socin. in consil. 91. n. 3. ver. secundum quod præsupponitur, vol. 3. Didac. qui plures allegat in d. c. 1. n. 2. de testam. Vafquius d. cap. 105. nu. 9. vbi dicit communem, Menoc. d. casu 195. nu. 5. Viuius commun. opin. lib. 1. opin. vbi pariter dicit communem, Port. Imol. in consil. 136. nu. 12. Suarez in suo thesaur. recep. sent. in verif. clericum, num. 98. & ratio est, quia cum [12] seruies altari, debet viuere de altari, c. cum secundum de præbend. c. de his. 21. q. 2. & dicitur expresse in epist. diui Pauli ad Corin. cap. 9.

Secundo hoc etiam probatur, quia in calculandis redditibus Ecclesie deduci debent impense omnes necessarie [13] pro victu, & alimentis beneficiati, & id solum dicitur esse in redditu, quod superest dictis expensis deductis, quæ dicuntur onera Ecclesie, vt d. c. cum secundum, ita dicitur expresse Ioan. And. & Imol. in cap. cum in officiis, vbi dicunt illud solum prouenire ex redditibus Ecclesie, quod verifimiliter superest deductis omnibus prelati indigentis inspecta illius dignitate, & qualitate, & monet, ac instruit iudicem, vt calculo deducat in primis dictas impensas.

Imò fortius vult in loco predicto deducendū esse quiddam prelati erogauit in [14] alimenta pauperum, redemptionem captiuorum, & similia opera pia, & hoc idem videtur voluisse Bald. in authen. licentiam. c. de episcop. & cler. ita etiam tenet Alex. in consil. 116. nume. 3. vol. 7. Socin. in consil. 91. nu. 4. in fin. & num. 5. vbi allegat Abb. & Jacob. de Rau. vol. 3. Corne. in consil. 79. colum. 2. ver. & est aduertendum, vol. 3. idemque ad verbum repetit in consil. 88. colum. penul. verif. & est aduertendum, volum. 2. Menochius d. casu 195. numer. 4. verif. vel secundo, & nu. 8. Port. Imol. in consil. 34. nu. 19. & 28. ita enim in simili dicimus fructus intelligi [15] impensis omnibus deductis, glo. Bart. & Ange. in l. in fundo, ff. de rei vendi. gloss. in l. cum antea, in verif. fructus, vbi Barbat. col. 2. de pign. Bar. in l. cum quereretur, §. vltimū, ff. de lega. 3. Bal. in l. i. col. 3. atque ibi Angel. C. de fructib. & lit. expen. cum infinitis adductis per Tiraqu. de retract. consang. §. 15. gl. 1. n. 1. & seq. cum ergo beneficiatus non dicatur fructus aliquos percipere, nisi quod deductis omnibus expensis superest, fatendum est præsumi, quod redditus beneficii conuerterit in eum vsum in quem tenebatur, factum enim semper quid præsumitur [16] ab eo, qui facere tenebatur, argumētus, quod ponitur in l. fin. vbi Bart. Bal. & alij, C. de

DDD

alimen pupil. praeland Bartol. in l. cum servus. fide verb. oblig. Bald. in conf. 378. volum. 1. Abb. in conf. 54. num. 2. & seq. volum. 1. Roman. in l. ciuitas. nu. 8. vbi lafon. volum. 18. & Butig. num. 4. si certum petatur. Alicit. in tractata per sumpt. regula prima. p. 4. Natta in conf. 331. m. 3.

Tertio principaliter mouetur quia clericus beneficiatus dicitur legitimus administrator (17) bonorum sui beneficii; & eam habet auctoritatem, quae sibi à canonibus conceditur. Innoc. in c. indecortum, de ata. & qualita. glof. in l. res ecclesiar. 12. quæstio. 1. Archid. in c. statutum. §. alleflore. de rector. in 6. & secundum aliquos dicitur (18) usufructuarius. glo. in c. præfenti. de offic. ordin. in 6. Barbat. in c. requilit. nu. 34. de tellam. ponunt Doctores in eum in officio. de testam. administrator autem, quando aliquid impendit circa bona, quæ administrat, videtur in dubio solueretur (19) non de suo, sed de bonis administrati; vt per Bald. in l. fin. C. de dot. promiss. vbi et si extiterit in dubio præsumatur dotem dare de proprio, & consequenter donare, tamen falsi quado administrat ab alio. Joh. a puella. & dicit Bart. in l. Nescimus. in 5. si de neg. gest. quod est videtur quis suo casu alere animo donandi, tamen falsi, quando alius bona administrat ab alio. & ibi quoque ponit Bald. & videri possunt Ancharam in consil. 300. Corne. in consil. 11. col. 1. vol. 2. Barbat. in conf. 69. col. 2. vol. 3. Bald. Nouel. in l. 1. nu. 79. si solut. natri. Item, de statu. exclus. secunda. artic. 6. nu. 240. Coraf. in l. qui liberos. n. 120. fide ritu nuptia. Campeg. de dot. q. 24. Alha. in conf. 12. m. 4. & seq. Alicit. in conf. 33. nu. 3. & tetigi sape in tit. quando alimenta præstita repetunt de matre, vitrico, & aliis, ita ergo in proposito cum clericus administrat bona beneficii, faciatque impensas necessarias pro ipso beneficio, & onera beneficii sustineat, præsumendum est, quod faciat de fructibus beneficii, non de bonis propriis.

Quarto considerare passim prælati viuere, & omnia necessaria sibi prouidere de fructibus beneficiorum, vt est notorium, idcirco præsumitur semper id factum esse, atque eo modo (21) factum, quod & quo fieri conuenit, vt est text. in l. fin. C. de fideiusforibus, quem ad hoc dicit notandum Bart. in rubri. C. de fidei iurum. n. 8. in fin. Alex. ad Bart. in l. in bello. §. facte, si de captiuis, & postlim. reuers. latè Felin. in c. cum M. Ferrarientis. nu. 5. de constitut. Sapia in l. si emancipatus. num. 30. C. de collatio. Ioan. Lup. in c. per vestit. in l. notab. §. 1. num. 1. & 2. de donatio. inter vium & uxorem. folio mihi 123. Natta in consil. 146. num. 8. quibus in locis infertur ad alias questiones, valet enim argumentum à communiter accidentibus; (22) vt in l. ceteri condicito. §. si nummos. ff. si certum per latè alios cumulans Maril. in singulari. Euerard loco 56.

Quinto adduci etiam potest, quod non est verosimile velle prælatum seruare fructus ecclesiarum, & fructus patrimoniales dissipare, vel in vius necessarios convertere, cum sciat, vel scire debeat se de ecclesiasticis redditibus minime posse disponere post mortem, sicuti posset de patrimonialibus: hoc enim esset suum prodigere quod non est (23) credendum, l. cum de indebito. ff. de probatio. & quod non est verosimile habito salutaris (24) imaginem. Neura in consil. 66. num. 55. Tiraquel in l. vi in quibus in præf. num. 37. C. de reuocan. donat. D. Becius in consilio 101. nu. 46. & valet argumentum ab eo (25) quod est verosimile generaliter, cum autem, C. de iustit. & substitut. sub condit. facta. l. cum accusissim. C. de fideicommissi. l. ex facto, §. si quis autem suscepit,

fi ad Trebellianic. requisitis, de testam. l. Titius, §. Lucius Titius. ff. de liber. & posthum. quoniam verosimiliter militem pro via parte, transiret onus probandi (26) in aduersarium, ita, est iuncta glossa in l. ex persona, & in l. siue possidetis, vbi Bald. Caltre. Salicet & alij, C. de probatio. Enertad. loco 5. videb. veritem quarto valet.

Sexto in dubio si prælati fructus ecclesiarum seruaret, & patrimoniales erogaret in vius necessarios, iuste posset reprehendi à prudentibus, tanquam incaute, & imprudenter egisset, in dubio verò sumi debet interpretatio (27) per quam faciens actum non mereatur à prudentibus reprehendi. L. Salpatus. disto. ff. de legat. præland. Crauet in consil. 3. num. 22. D. Becius in consil. 51. num. 13.

Septimo hoc ipsum voluisse videntur omnes. D. supra à nobis citati qui volunt, quod prælati possint seruare fructus sui patrimonij, & locare de fructibus beneficii, item ij, qui tenent in rationandis beneficii fructibus deducantur impense & omnes accessarie pro alimentis, & vbi prælati utque onera, cumque beneficio iniuncta, & ita in (28) induit dicit Mascard. in suo tract. de proba. consil. 719. in f.

Poitremo hæc sententia est apud illos indubitata, qui dicunt prælatum præsumi, quod de bonis sui patrimonij acquisierit (29) quicquid post promotionem acquisiuit, etiam si habeat redditus in Ecclesia, quam patrimoniales, vt per Doct. in c. 12. quæst. 4. in quo tamen videri potest Abb. in d. c. de iur. elect. n. 4. Innoc. & Doct. in eadem in officio. Bald. Salic. & alij in authent. licentiam. C. de episcop. & cler. Rom. in consil. 346. n. 4. Sed cin. d. consil. 51. volum. 3. Corne. d. consil. 88. volum. 2. consil. 79. volum. 4. Dida d. c. 1. n. 10. de testam. Valsg. illustr. quæstio. cap. 105. Meno. in d. casu 195. per totum, quia si id admittitur pro veris, supponitur in antecedens necessarium, quod præsumitur viriile de fructibus beneficii.

SVMMARIA.

1. Uxori alimenta relicta non debentur secunda, quam post testamentum duxit.
2. Dispositio testatoris includit solum ea, quæ extabant tempore testamenti, non quæ superueniunt.
3. Cognatis relictum deferunt solum iis, qui extant testamenti tempore.
4. Uxor relictum non debetur, nisi uxor sit testamenti tempore.
5. Qualitas adrelta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
6. Marimonium expellere eam ea, quæ nunc habet maritum turpe est.
7. Enemini iras non est cogitandum.
8. Maritus non præsumitur cogitare mortem uxoris.
9. Clausula codicillaris sufficit testamentum aduersus præteritionem posthumum nati ex uxore, quam testator duos post conditum testamentum.
10. Posthumum institutus intelligitur non solum de primogenito etiam de secundogenito.
11. Filius quando instituitur veniunt etiam ij, qui exsecunda uxore postea suscipiuntur.
12. Legatum filius relictum debetur suscepti, non solum ex prima sed etiam ex secunda.
13. Indefinita æquipollens vniuersali tam circa personam, quam circa res.
14. Uxori relicta alimenta debentur solum prima.
15. Filius quando excluditur non veniunt suscepti exsecunda uxore.
16. Uxori alimenta relicta debentur tam secunda, quam prima, quia testator eo tempore nulla habebat uxore.

- 17 *Indefinita non asipollet vniuersali, quando milia diuersa ratio.*
- 18 *Eibi relicum non includit nascituros, quando verficari potest in iam nati.*
- 19 *Vxor alimentum relicta debentur etiam secunda, quando agitur de vxore terti, non testatoris.*
- 20 *Hæredus appellatur vniuersi solus primus, quando testator loquitur de suis, si de hæredis terti.*
- 21 *Legata regulariter sunt ob merita.*
- 22 *Vxor alimentum relicta an debeatur etiam secunda, quando agitur de vxore terti, qui tunc vna habebat.*
- 23 *Vxor alimentum terti, quando relinquuntur alimenta contemplatione terti, tunc debentur secunda si cui prime.*
- 24 *Dispositio non restringitur ad primum illum, quando ei ea non impleatur effectus.*
- 25 *Extensio de persona ad personam non fit.*
- 26 *Extensio ad aliam personam non fit quando dispositio est concepta per nomina propria.*
- 27 *Extensio de persona ad personam non fit ex verisimili mente desumptis.*
- 28 *Instituto filiorum non trahitur ad eos, quos testator ignorabat habere.*
- 29 *Vxor alimentum relicta nomine proprio non debentur secunda vxori.*
- 30 *Matrimonium non concepit finimum, quando profertur sub nomine proprio.*
- 31 *Personalis dicitur dispositio, quando fit per nomina propria.*
- 32 *Dictus dictio, non refertur nisi ad eos, qui corporeis oculis legi possunt.*
- 33 *Hæredis appellatio non includit heredem heredis, quando per expressionem nominis proprii dicitur de dictis heredibus.*
- 34 *Vxor alimentum relicta non debentur secunda, quando prius facta est mentio de proprio nomine, & postea per relationem dicta vel prædicta.*
- 35 *Vxor alimentum relicta non debentur etiam prime, si non reperitur vxor tempore mortis testatoris.*
- 36 *Vxor legatam non debetur, quando tempore mortis matrimonium est solutum morte vel diuortio.*
- 37 *Donatio inter virum & vxorem reuocatur morte, vel diuortio.*
- 38 *Inimicitie præbent iustam causam reuocationi legati.*
- 39 *Matrimonium non potest solus diuortio, quia quos Deus coniunxit, homo non separet.*
- 40 *Diuortium hoc non permittitur, sed ex causis ibi separatis.*
- 41 *Marius non succedit vxori, nec e contra, quando ibi separati mala gratia.*
- 42 *Marius succedit vxori, quando ibi separati ob vxoris adulterium, vel aliam culpam.*

QVÆSTIO XIII.

Dubitabilis est questio, si testator relinquat alimenta vxori suæ, an ea de functione, si alia ducta decedat cum eodem testamento debeantur alimenta secunde quoque vxori & Bald. in l. fina. numer. 7. de iudic. vidit. tollend. dicitur in debet per text. in l. si quid earum. §. si. ff. de legat. 3. vbi quæ prioris vxoris causa erant parata, non debentur secunde, nisi ea quoque expresse fuerint assignata. 1a. in l. diuortio. §. quod in anno. numer. 20. ff. sol. matr. vbi mouetur, quia omnis dispositio verificatur in prima vice, l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Cremen. ling. 8. vbi simpliciter transit cum Baldo. Tiraquel. in præf. l. si inquam. n. 107. C. de reuoc. donatio. vbi addit Felin. Deci. Abba. & Cottam in locis ibi designatis. Didac. in c. requisisti. numer. 3. de testam. & cum hac sententia transire videtur Rum. in conf. 30. numer. 7.

vol. 2. Menoch. in conf. 106. numer. 68. & seq. vbi ait hoc etiam voluisse Alexan. in conf. mox allegando, & mouetur ea ratione, quod dispositio testatoris refertur semper [2] ad ea, quæ sunt tempore testamenti, non autem ad ea, quæ superueniunt, est text. in l. vxorem. §. testamentum, il. ff. de leg. 3. & in l. ita. ff. de auro & argento legato. l. finali. §. primo. ff. de legat. 2. l. nomen §. filio. ff. de legat. 3. Bal. in conf. 84. hum. 1. volum. 2. Capa in conf. 45. numer. 12. Corne. in consil. 14. colum. 2. verum tamen his non obstantibus, volum. 1. Roma. fing. 501 Socin. jun. in consil. 99. per totum, volum. 3. Causa. in tract. de usufruct. mulie. relicti nomen dicitur Menoch. in conf. 97. numer. 72. verum huc spectant Simon de Prat. de interpret. vltim. volum. lib. 4. dubit. 9. numer. 34. & seq. folio mihi 403. Mantica de coniect. vltim. voluntat. lib. 3. titul. n. & quamvis iura prædicta loquantur de rebus, tamen idem omnino videtur respectu personarum, ut probatur ex doctrina Bart. in l. cognatis. ff. de reb. dub. vbi relicum factum cognatis [3] applicatur solum iis qui extabant tempore testamenti, non aliis postea natis. accedat quod relicum vxori non debet locum, nisi [4] ea sit vxor tempore testamenti, l. item si legato. §. in ff. de legat. 3. l. 1. in fin. & l. 3. ff. de aur. & argen. lega. Rarius facit, quia qualitas adiecta verbo, [5] debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalib. l. prima. §. tutoris. ff. quod iussu l. Titius in princip. vbi Bartol. ff. de testam. milit. Doct. in l. ex factis in princip. ff. de vulg. & pupill. Alexand. in consil. 5. numer. 3. volum. 7. Tiraq. de retract. confang. §. 1. gloss. 9. n. 94. cum similib. dñ. ergo dicitur, relinquat vxori meæ, intelligitur de ea, quæ relicti tempore erat vxor, non de futura.

Addo quod de secunda vxore maritus non potuit intellexisse, nisi moriente prima, quam tunc habebat in matrimonio, præcipue inspecto nostro tempore in quo exoluere diuortio, & nemini licet primam dimittere vxorem, vt aliam ducat, nec duas eodæ tempore vxores habere, vt non est verisimile, quod mortem viuētis vxoris cognouerit: esset enim turpis cogitatio, vt inquit textus in l. si quis posthumus, post prin. ff. de liber. & posthu. vbi turpe esse dicitur expectare [6] matrimonium cum ea quæ nubere non potest, nisi viro mortuo, & nemo censetur cogitare [7] inutilem euentum. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. obl. & per illum text. inquit Soc. in consil. 126. nu. 6. vol. 3. quod maritus non censetur sperare aut cogitare [8] mortem vxoris, & infer, quod etsi donatio non reuocetur ob superuenientiam filiorum, quando donans de liberis cogitando renuntiavit, l. si inquam. C. de reuoc. donat. tamen hoc non est verum, quando mortua ea vxore, quam tunc habebat alia duxit, ex qua filios suscepit, quia de iis, qui ex alia vxore superinducta non nasceretur, non censetur cogitasse, quando prima viuere ad donationem deuenit, & dicit Bald. in consil. 239. quia vltimus. col. 2. vol. 3. op. et si codicillaris clausula cõseruet testamentum aduersus nullitatem, quæ oritur ob posthumam natiuitatem ignorantes [9] præterit, tamen hoc non habet locum, quando mortua vxore, quam habebat tempore testamenti, alia duxit, ex qua suscepit filios, quia ille posthumus rumpit testamentum, nec prodest clausula codicillaris, quia de illo non potuit testator cogitare, & coniecturam voluntatis ad id referre debemus, & prædictas decisiones rei etiam & sequitur Tiraquel. in præf. l. si inquam. n. 107. & n. 108. vbi aliis comprobatur similibus addens, quod qui loquitur de matrimonio videtur intelligere solum de prima, l. de

ris promissio, ff. fin. ff. de dotis promiss. & p. hac parte multa ponit Menoch in consil. 106. num. 61. & seq.

Contra tamen principalem Baldi decisionem tenuit Alex. in consil. 171. vltio processum. 3. ver. superest modo videre, vol. 2. vbi ait, quod alimentaria relicta intelligatur non solum prima, sed etiam de aliis, mouetur ex textu in l. placet, cum l. seq. ff. de lib. & posthum. vbi qui posthumum nactum instituit, intelligitur [10] non solum primum instituisse, sed alios quoque, & licet illa dispositio fauorabiliter procedat, ut sustineatur institutio tamen non minus fauorabilis est alimentorum causa, quam institutionis, & per hoc respondet tacite obiectioni: dicunt enim Doct. quod illud procedit speciali ratione predicta, vt per l. in d. j. placet, n. 19. Tiraq. in d. l. hoc seimone, limitat. 2. nu. 10. allegat etiam textum in l. qui filiius, §. vbi gl. ff. de legat. vbi relictum extenditur ad omnes fratres natos, quam nascituros, item allegat in l. si cognatis ff. de reb. dub. in l. cum ita. §. fin. ff. de legat. 2. & improbat Bald. in d. l. si respondetque ad textum in l. si quid eorum §. fin. ff. de legat. 2. quod sequitur in casu certo, quod legatus restringitur ad ea que vxoris causa erat parata, nam vbi non apparet quid fuerint parata causa secunde vxoris ei non debetur, licet appareat parata fuisse causa primarie vxoris, sed illa vxor excluditur, quia ei non conuenit quibus legatus adiecta, & per easdem rationes, sed breuiter requirit, item tenuit Alex. ad Pal. in d. l. fin. n. 6. de iud. dicit vidu. tollere vbi refert se contra Baldum, cuius fuisse Alex. deum, sequitur Fel. in c. fin. n. 6. per proissa fallentis de treug. & pace, eandem decisionem probauit Soc. in consil. 48. num. 4. & seq. vol. 3. vbi mouetur, quia indefinita in materia fauorabilis aequipollet vniuersali, d. placet, Gram. in decis. 262. n. 14. quia indefinita secundum eum refertur ad omnes, Tiraq. in d. §. hoc seimone, in 3. limitat. 3. Goidub. in l. si quis a libetis, §. vtrum n. 35. ff. de lib. agnos. vel alien. comprobatur habet sententia per text. in l. filij appellatione ff. de verb. signifi. vbi filij appellatione comprehendit omnes tam nascituros, quam natos, & tam ex prima, quam ex secunda vxore, alias non includeret omnes, vt ibi aduertit Rebuff. addo textum in l. filius a patre. §. si quis ex certa ff. de liber. & posthum. arguendo a contrario sensu, ibi enim dicitur quod si instituit filios ex certa vxore submitte testamentum periculo nullitatis, si ex alia vxore filios susceperit, quia illi essent prateriti non instituti, pre-supponit igitur, quod si filios [11] simpliciter instituit non se restringendo ad vxorem certam, veniret etiam suscepti ex secunda vxore, ita ex eo textu arguit las. in l. placet, n. 4. & n. 21. ff. de liber. & posthum. facit, quod tradit Deci. in consil. 236. nu. 6. vers. ad tertium dubium, vbi legatum, vel huiusmodi commissum relictum filijs alicuius [12] debetur susceptis, nedum ex primo, sed etiam ex secundo matrimonio, sequitur Mantica in tractat. de coniect. vltima. volunt. lib. 8. tit. 7. nu. 13. & per predictas decisiones consilij alias inter illustres dominos fratres Scaripos de Cario, quod legatum aureorum 1500. factum domino Ioan. Angelo a domino Ludouico fratre, si filios haberet, purificatum fuit ex eo, quod dominus Ioan. Angelus ex vxore quam post testamentum duxerat filios suscepit, licet ex alia, quam habebat tempore testamenti nulli exstarent filij, verum est, quod aliquid concurrerebatur existere, vt ibi videri potest, allegat quod pro comprobatione huius sententia, quod indefinita [13] non modo circa res, sed etiam circa personas aequipollet vniuersali, vt in l. si plurib. in princip. vbi notat Bartol. ff. de legat. 2. l. si ita relictum, in

prin. ff. eod. tit. Dyn. & Rub. de regulis iur. in c. alios cumulat Alex. in consil. 22. nu. 4. vol. 4. quod est repetitum in consil. 33. vol. 7. Reuin. consil. 34. nu. vol. 2. cum vero dixit de vxore intelligi debet de omnibus non de ea sola, quam tunc habebat a cetera eadem ratione possit omnes includere.

In tanta igitur Doctorum varietate, quid dicendum, secunda qua sit facta est ex diuersitate factorum, ideo ad compendium reducere debet, & omnes casus amplectendo, dico quod vbi testator vxori sue [14] alimenta reliquit, tunc includitur solum ea, quam tunc habebat in matrimonio, & hoc casu vera est Baldi decisio, quam in his terminis probat etiam Pet. Peck. in trac. de testam. coniegato. lib. c. 16. & hanc veritatem & eam tunc dicit Cavalcan. in tracta. de usufruct. mulier. el. c. n. 6. circa finem, verum mihi autem videtur, vbi etiam sequitur post longam disputationem, licet in ceteris multa dixerit. Simon de Prat. in tracta. de interpretat. vltim. volunt. lib. 4. interpretat. a. debet in n. 4. vbi ait fructu totum esse omnino hanc discussionem, quando agimus de vxore testatoris, & hanc partem tenet Picus ante eos in l. Titia §. Titia, num. 109. ff. de legat. 2. vbi dicit, in vertice, ego salus opinari, quod testator ob aliqua prima vxoris bene merita, & ex particulari affectu, nec adeo, ff. pro socio, sicut in causa extraneo loquendo in donatione, dicit idem Socin. in consilio 126. vol. 3. quem citat, & sequitur Tiraq. de pater. l. si inquam nu. 10. C. de reuoc. donat. quod ex iussu filiorum prioris [15] matrimonij non extenditur ad susceptos ex alia vxore, quia potuit patet odio habere vxorem prateritam, & liberos non ante eos, quos erat suscepturus, transire cum hac parte Felin. d. c. fin. n. 6. verific. fed perfectio in istis de treug. & pace, dicens, quod affectio, vel meritum vxori, tunc viuens potuit mouere testatorem, & sic ratio subiecte materie prohibet intelligi de secunda vxore. Mantica de coniecturis vltimatis voluntatum, lib. 8. tit. 15. n. 2. & 3. & pradii ferre omnes non aduertunt terminos Alexan. contradicentis plurimum differre a casu Baldi, quidquid tamen sit, in casu Baldi conueniunt predicti omnes legatum non deberi secunde vxori.

Restringitur tamen, ut non procedat, quando is, qui legauit, nullam habebat vxorem, quia tunc venit non minus secunda, [16] quam prima, cessat enim ratio supra relata, quod testator considerauerat affectionem, vel meritum vxoris, quam tunc habebat, ita doctrinam Bald. declarat Alex. in d. consil. 171. nu. 6. vers. prater ea dato, quod, vol. 2. vbi etiam primum reprehendat Baldum, tamen deinde inquit, quod si non habet vxorem, non potest moueri propter aliquam affectionem, ex quo affectio non cadit erga personas incognitas, hanc limitationem probauit Picus in d. §. Titio, pumer. 108. de legat. 2. vbi ita fardere distinctionis conciliat contrarias sententias, quia hoc casu non potuit moueri testator ob affectionem, eodē quoque modo distinguit Felin. in d. c. fin. n. 6. verific. fed profecto per eandem rationem. & verba Picus, ita vt alter ab altero sit mutua resolutionem. Ruin. in consil. 124. nu. 4. vol. 2. vbi tamen ex pradiis citat neminem, sed dicit hoc modo Alexan. decisionem filuari posse. Didac. in d. c. requisisti, pumer. 3. de testament. Mantica d. lib. 8. tit. 15. pumer. 3. Simon de Pretis d. lib. 4. interpretat. 1. dubita. in n. 6. in fine, verum alius intellige, & declara. a. & hoc casu omnes rationes supracitate p. Alexand. bene procedunt, indefinita enim aequipollet vniuersali etiam, circa personas, quia eadem ratio, circa secundam vxorem, quae militat

militat circa primam: sed in primo casu Baldi non est eadem ratio, quia erga viuentem vxorem poterat subesse, vel affectu vel meritis, quod non casu in secunda, & quando militat diuersa ratio, cessat regula predicta, & indefinita [17] non acquiescit vnde falsi Alex. in conf. 55. n. 20. vol. 4. C. in conf. 158. col. 3. vol. 3. Dec. in conf. 188. n. 3. & in conf. 445. in fin. Rep. in rub. ff. solut. matr. n. 37. Crabet. in conf. 33. nu. 15. dec. Pedem. 27. nu. 3. & pro hac limit. facit quod post Rom. in conf. 231. inquit Soc. in fin. in conf. 172. n. 24. vbi prater ea, vbi dixi, & nu. 28. vol. 2. vbi ait quod relictum factum filiis [18] non includit nascituros, quando potest verificari in iam natis, idem voluit Paris. in conf. 71. n. 14. vol. 4. sequitur Menoch. in conf. 106. n. 60. & seq. vbi postea expresse approbat distinctionem predictam consentiendo discretiam, quando dispositio de presenti poterat verificari vel quando non poterat verificari, addo quod predictam sententiam probauit etiam Rom. in conf. 22. n. 11. in fin. vol. 2. vbi ait, q. si testamenti tempore nulli erat filij dispositio de eis facta intelligitur de nascituris, Alciat. in conf. 495. n. 1. & probauit in conf. 125. nu. 20. quod si hac sententia vera est, quando agitur de vxore testatoris, multo magis vendicabit locum quando esset questio de vxore alicuius tertij, iuxta ea, quae paulo inferius.

Declaratur item conclusio Baldi, vt non procedat, quando alimenta relinquerentur non vxori ipsius testatoris, sed alterius tertij alicuius: eo enim casu [19] includitur non solum prima, sed etiam secunda vxoris ita loquitur Alex. in d. conf. 171. per totum, vol. 2. & ad id animaduertit, Mantica de coniect. vlt. volum. d. lib. 8. tit. 15. in fin. Simon in d. lib. 4. interpr. i. dubi. 10. n. 6. praed. decisio confirmatur ex eo q. voluit Bald. in l. h. n. 4. C. de her. insti. vbi dicit quod vbi testator mentionem facit de heredib. [20] suis, tunc venit solg. modo primus haeres, si verò disponit de herede alicuius tertij, tunc venit etiam haeres heredis, atque ita non solum primus, sed etiam secundus haeres & eum sequitur Arch. in conf. 130. col. 2. n. 3. & licet Bal. nulla ratione alleget, Anch. tamen dicit ratione esse, quia relicta testatoris [21] habet eo merita, l. nec adiecta, ff. pro socio, merita autem non cadit in ignoratos, ideo relinquo solum suis heredib. non refertur ad illos, ergo quos testator nulla affectione habebat, & qui non veniunt directè, sed oblique ad eius successionem, eidem Bald. doctrinam sequitur etiam Castr. in conf. 197. col. fin. vol. 2. sed clarius id declarat Alex. in l. h. n. 5. C. de leg. vbi dicit quod vbi testator mentionem facit de herede proprio, videtur respectu habere ad affectionem erga heredem scripti, quae cessat in herede secundo, qui est testatoris incognitus, & incertus, idem Alex. in conf. 171. n. 6. vers. ite fallit quando de herede, vol. 3. quia loquendo de herede alterius non mouetur ex affectione, quae haberet ad illi, cum primus neq. cognoscatur & ignorauerit, quia illi futurus esset haeres, idem Alex. in conf. 49. n. 6. & seq. vol. 6. vbi dicit Bal. theoricis esse generalis, & notabile, Rui. in conf. 139. nu. 6. in fi. vol. 2. ita ergo in proposito cum testator vxori suae relinquit alimenta censetur motus affectione erga presentem, proinde non debetur legatario quam postea dixit, & quae tempore legati erat sibi incognita, cum verò legat vxori alicuius tertij, tunc non mouetur particulari aliqua affectione, quam haberet erga vxorem tertij: sed potius amore tertij venit prima, secunda, & vltior.

[22] Difficultas est si procedat haec limitatio, quando tertius eo tempore vxorem habebat, an verò solum quando carebat vxore, porro quando tertius

carebat vxore res secundum praedicta dubio crederet, quia militat ratio quod non potuit testator magis affectionem habere ad primam, quam ad secundam, vnde nullam haberet, & vtriusq. sibi esset incognita, vbi tertius ille habebat vxorem tempore testamenti, videtur motus testator particulari affectione erga illam, & in ea militat ratio, quae allegatur in vxore testatoris, ideo videtur ad ista statuendum esse, & simile supra adductum de herede non videtur procedere, quia cum testator relinquit heredi alicuius tertij viuentis subdit ratio deficientis erga incognitos, quae tamen cessat, cum loquimur de vxore, quia haeres viuentis ignoratur, cum eius nulla sit hereditas, vt viuentis vxor cognoscitur, & sciri potest, & Rui. in conf. 10. n. 3. & nu. 7. vol. 2. videtur tenere quod relictum hoc casu non extendatur ad futuras vxores, sed restringatur ad eam quae aderat tempore testamenti, dicit nu. 4. ver. sed vbi tertius, quod si filias alicuius tertij relicta est dos, tunc si tempore testamenti extabat filia, nulla dos debetur nascituris, & pro hoc facit quod dixi supra ex Rom. in conf. 231. Soc. in conf. 172. n. 24. vol. 2. & terti in conf. 125. n. 30. quod relictum factum filiis, non applicatur nascituris, quando potest verificari in iam natis, sed Mantica d. tit. 15. in fin. tenet deberi legatū etiam secunde vxori, d. si subdit praesertim cum Titius legatarius nullam haberet vxore tempore codici testamenti, illa dictio implicat casum magis dubitabile aequas si dixisset, secunda vxor venit, licet tempore testamenti alia extaret, sed multo magis venit, quando testamenti tempore nulla vxor extabat, ego arbitror rectè themate, in principio proposito, q. scilicet testator legauerit vxori alicuius alimenta deberi solum primae, quae est nota testatori, & praesumitur ab eo dilecta, non etiam secunde, quae erat incerta, & hoc casu non video diuersitatis rationem, q. legat vxori propriae vel tertij, quia vxori casu eadem subest ratio, & non obstat consilij Alexandri, quia non loquitur, quando alimenta solum relinquerentur vxori, & filiis alicuius, sed quando alicui relinquerentur, eiusq. vxori, & filiis, atque ita quando & filius relinquitur contemplatione viri, & patris respectu, vt ibi nu. 6. in fin. vers. sed fuit motus ppter affectionem, imò non videtur isto casu loqui, & hic casus est clarus, vt diu camp paulo post. accedat q. vbi vxor extat tempore testamenti non potest discrimen constituere inter proprium nomen, & appellationem, ideo scitum non venit secunda vxor, quando prima fuit proprio nomine designata, ita nec quando appellatio, tunc non debet admitti ea, quae non est vxor tempore testamenti secundum quod adesse debet qualitas requisita, & extare persona, quae vult commodum consequi, vt dicam hac eadem quaest. & omnia quae supradicta sunt in praesenti quaestione de vxore, locum habent etiam vbi alimenta filijs relinquerentur: nam Alex. dicto consilia 71. loquitur de filiis, & vxore, & non est vis in qualitate plonge, sed in rationibus ipsius decisionis.

Limita etiam dictum Baldi ne locum habeat quando vxori relinquantur alimenta, vel etiam filiis alicuius tertij, & contemplatione illius tertij, non contemplatione ipsorum legatariorum: etenim tunc debentur non solum primae, [23] sed etiam secundae, & hic est casus Alexandri, in d. consilia 171. nu. 6. vbi ait, quod testator id animo gessit, vt illum tertium onere alendi vxorem subleuaret, quae ratio, quia militat in secunda, sicut in prima vxores ideo vtriusq. legatū censetur factum, allegat id quod voluit Bal. in l. inuitus, in fi. C. de procurat. vbi ait q. si primus [24] iactus non consumit effectus secundum intentionem loquentis, tunc dispositio intelligitur esse

de actu ulteriore, & Alexan. in loco predicto dicit verba Baldi esse notabilia, & idem voluit Roman. in consilio 504. columna prima, Felin. in capitulo secundo, col. fin. in §. tallentia, de treuga & pace, lafo. in l. cum seruus, §. si quis alicui, columna finali, ff. de legatis primo, Decius in consilio 562. colum. prima, Grat. in consilio vigesimo primo, colum. prima, volum. 3. Grammat. decem. centesima sexagesima, n. 84. cum enim finis & intentio testatoris sit virum subleuare ab onere alendi vxorem, hoc ipsum non consumitur eo ipso quod prime vxori alimenta tradantur, fatendum est legatum extendi ad secundam vxorem, Ruin. in cons. 30. num. 5. & 7. vol. 2. vbi sequitur Alexandrum, & infert ad dotis legatum factum filiabus contemplatione patris, vt scilicet exoneretur onere dotandi, sed nec isto casu videtur mihi ratio concludere, quandoquidem si patris contemplatione aliquid filius relinquatur, ea contemplatio non id operatur, vt legatum ad personas extendatur, ad quibus testator non cogitauit, sed dispositionem intra suos terminos, & casus manentem qualifcat, & non est verum, quod effectus non sit consummatus, nam si testator cogitauit solum de presenti vxore, nam ea cogitatio effectum sortitur, cum vxori prima soluantur alimenta, & si testator voluit illi exonerare onere alendi vxorem, impletur sua voluntas, quando vxori alimenta prestantur, accedat quod illa qualitas, quod sit vxor adesse debet tempore facti legati, nec sufficit quod superueniat, cogitatur igitur, quia non inuenio qui audeat manū ponere.

Conclusio autem Baldi caret omni amaritudine, quando testator vxorē nominauit proprio nomine, puta Isabellam, Annam, & similibus; tunc enim nulla potest fieri extensio ad secundam vxorem, quia nunquam fit extensio [25] de vna persona ad aliam, l. patet, §. quidecim, ff. de legatis 3. & dicit Bald. in l. i. quis certū, in fin. in 2. lectur. C. de secund. nupt. quod dispositio facta per nomina [26] propria non extenditur ad alias personas, idem voluit Bart. in l. omnes populi, n. 63. ff. de iusticia, & iuro, in d. ad aliam personam non fit extensio etiam ex verisimilitudine [27] disponens, vt probatur in l. i. quis ita, §. si quis cum ignoraret, ff. de testament. tute. vbi testator dando tutorem filii sui non censetur ei dedisse, quem credebatur decessisse, vel ignorabat se habere, & dixit glossa in l. Titius, in principio, in verbo oportet, in fine, ff. de liberis & posthumis, quod generalis filiorum institutio non trahitur [28] ad filium, quem testator ignorabat se habere, licet verisimile sit op. filium fore, sicut alios instituitur, si sciusset esse filium, vel extare, & eam glossa sequitur Dynus, Odradus, Nicolaus de Neapoli, Albert. Angel. & Cuman. ibi, idem probatur Dynus, Cynus, Iacobus de Aretin. Barto. & Alber. in d. §. si quis cum ignoraret, cum multis aliis, quos ponit Tiraquellus in l. si vnam, in verbo libertis, numero vigesimo octauo, & sequenti, C. de reuocand. donation., & hanc partem quod legatum factum sub nomine [29] proprio non extendatur ad futuram vxorem per rationem predictam tenuit Simon de Pretis dicta dubitatione 10. numer. 4. facit quia & si regulariter masculinum concepit femininum, tamen hoc [30] fallit, quando ponitur per nomen proprium, quia tunc non fit extensio, Bartolus in l. i. ff. de verborum significacionibus, Angelus in l. i. quicunque, col. 2. C. de seru. fugit. Cardin. in clement. prima, columna secunda, de electione. Geminianus in capitulo generali, columna tertia, de electione, in sexto, Socin. in regul. 255. limitatione 8. Decius in l. i. fin. ff. de regulis iuris, &

posset multa alia similia cumulari facit, quia dispositio dicitur personalissima, [31] quando fit per nomina propria, & extinguitur cum persona, Lucius, §. Sepronius, ff. de legatis tertio, vbi Bartolus dicit quod prohibitio facta nominatione heredi est personalis, & non includit heredem heredis, Romanus in dicta l. si quis filium, §. finali, ff. de acquirenda hereditate, Imol. Alexander, & alij, quos citauit in consilio 123. num. 14.

Exprocedit hoc etiam quando testator prius esset locutus per nomina propria, mox vero alimenta relinquere per verba baronica, puta predictam vxorem, vel predictos filios, quia etiam tunc non fit extensio ad aliam vxorem, vel alios filios, nam illa dictio, dictus, [32] vel predictus, cum sit relatiua, non potest referri, nisi ad eos qui corporeis oculis in testamento legi possint, non ad eos qui non possunt legitime ratione possent comprehendere, Bartolus in liqui liberis, hanc verba, in fine, ff. de vul. & pup. l. i. ff. de his que in testamento delent. Barto. in consilio 7. vol. 1. & ideo Imol. dicit quod & si aliquando appellatio veniat hares heredis, atque ita tam [33] secundus, quam primas, tamen hoc fallit quod post expressiōem proprii nominis testator mentionem facit de heredibus predictis, ita ut in l. i. quis filius, in ff. de acquir. heredit. Alex. in cons. 173. no. 6. & 7. vol. 5. in cons. 176. no. vol. 7. Fulgofan. cons. 70. n. 1. Dec. in cons. 123. num. 9. Ruin. in cons. 29. num. 4. & 5. vol. 2. Socin. iun. in cons. 131. num. 73. vol. 1. R. p. in l. i. filius, §. dñi, n. m. ff. de leg. 1. Ruin. iun. in cons. 579. n. 66. & 69. Simon de Pretis, de interpret. vlt. vol. lib. 2. solu. 2. n. 23. & dñi in cons. 123. n. 38. & in specie Simon loco pred. [34] vult in casu relationis idē esse quod in casu, vbi expressa sunt nomina propria.

Intellige etiam conclusionem Baldi, dummodo illa etiam prima sit vxor tempore mortis testatoris, quia si eo tempore matrimonium reperitur solutum, non debetur vxori [35] legatū, ita in proposito declarat d. dubit. con. 4. ver. de oportet, allegat textum l. 3. & l. seq. ff. de aur. & arg. legat. vbi dicitur, quod legatum factum vxori censetur ademptum si tempore mortis mariti matrimonium [36] reperitur diuortio dissolutum, & idem dicitur in l. item legata, §. si ff. de leg. 3. facit l. cum hic status, §. si diuortium, ff. de donat. inter virum & vxorem, vbi donatio inter virum & vxorem reuocatur diuortio [37] interueniente, & dicit glossa in d. §. fin. quod vt legatum vxori factum locum habeat, oportet eam esse vxorē mortis tempore, & ratio est quia per diuortium inducitur reuocatio legati, l. item legata, §. si. d. l. 2. & l. 3. ratio autem rationis est, nam per diuortium inducuntur inimicitie, quibus postea [38] legatum videtur tacite ademptum, l. 3. §. fin. ff. de alimen. legat. l. si inimicitie, ff. de his quib. vt indign. sed alicui forte superflua videbitur hanc tractatio, quia hodie non est locus diuortio inter viros, & vxorem, sed quos coniunxit Deus, homo [39] non separet, iuxta illud Evangel. Didac. in epitom. de sponsal. parte 2. cap. 1. in prin. n. 8. sed est aduertendum, quod hodie successethori separatio loco diuortii, [40] vt voluerunt Cyn. in d. l. 1. Alex. col. fin. laf. col. 2. ver. quarto fallit, & Dec. n. 10. C. vnde vir & vxor. Sim. de Pretis loco predicto, id quod tamen intelligi debet, quando separatio fit mala gratia, non autem quando licite fit, puta intuitu religionis, vt per Decib. & predicti omnes Doctores in simili dicunt, quod vbi separatur thorius mala gratia, tunc maritus [41] non succedit vxori, nec e contra, & consequenter etiam relictum factum reuocatur, intelligendo tamen nisi virius tantū culpa induceretur

SUMMARY

- S U M M A R I A.
- 1 *Relictus minoris interfecti a prodeſſi maioris ubi cauſa eſt eſt indiuidua.*
 - 2 *Appellatio intercepta per unum ex ſuſceptoribus prodeſſi alius eſt cauſa eſt indiuidua.*
 - 3 *Clericus & laicus ſi ſuſcipiunt tale cauſa cognoscitur per eccleſiaſticam quando in diuidua eſt cauſa.*
 - 4 *Secus quodam privilegio ſocij in indiuiduum.*
 - 5 *Indiuidua dicitur alimentorum præſatio.*
 - 6 *Facti obligatio eſt indiuidua.*
 - 7 *Dare eſt dominium transferre.*
 - 8 *Obligatio rem tradi eſt indiuidua.*
 - 9 *Vſus relictus debetur ſolum ſecundum neceſſitatem perſone.*
 - 10 *Vſus alius relictus eſt incertus reſpectu temporis quo eſt duraturus.*
 - 11 *Obligatio alieni reſpectu creditoris eſt perſonalis.*
 - 12 *Seruitutes ſunt indiuidue.*
 - 13 *Obligatio rem tradi diuidetur inter plures hæredes mortuo promiſſore.*
 - 14 *Hæres in dubio cenſetur gratatus ſolum pro hereditaria portione.*
 - 15 *Obligatiois qualitas nõ variatur ex perſona hæredis.*
 - 16 *Facta ſunt diuidua ſolum contractibus.*
 - 17 *Promiſſio facta pluribus intelligitur tamque pro virili.*
 - 18 *Pluribus relictum intelligitur pro virili.*
 - 19 *Seruitutis cenſetur a plure & ita intelligitur pro virili.*
 - 20 *Obligatio rem tradi eſt indiuidua, ſed inter hæredes diuidetur.*
 - 21 *Adiuto induci quaſi contractum inter hæredem, & legatarium.*
 - 22 *Promiſſio quando fit a pluribus de re indiuidua tunc omnes tenentur in ſolidum.*
 - 23 *Seruitutes non poſſunt a principio deduci pro parte in obligatorem.*
 - 24 *Obligatio ſolida non cenſetur induci niſi expreſſe dictum ſit.*

QVÆSTIO XIV.

NON erit exitus rem nostram querere si obligatio, vel promissio alendi fit diuina, vel indiuidua, nam plures resultant viuitates, & ea precipue, quod vbi causa est indiuidua, reititutio cōcessa minori prodest etiam maioribus [1] qui habet communem cum eo, Bart. in l. i. C. si in comuni, eadēq; cap. post gl. ibi, quæ sequuntur etiam Bald. Salic. & Casti. ponentes rationem, quia cū res sit indiuidua, si maior non esset vitilis, non etiam prodesset minori, Bart. in l. i. ff. de vtrū, in fi. ff. de minorib. Rom. in consil. 195. n. 5. Arc. consil. 123. n. 1. Afflict. in dec. 123. Dec. in l. emancipatio. 5. vbi Cagno. num. 103. C. de collation. Andre. ad Capel. Tholoz. dec. 55. ver. adde quod si reititutio, Ruin. conf. 77. n. 3. vol. 4. consil. 221. num. 9. in fi. vlt. R. p. in consil. 184. n. 1. Neuz. in silua nupt. lib. 6. num. 43. Phauric. in tract. de inuentur. par. 2. n. 3. Mauriz. in tracta. de reititutio, in integ. c. 85. n. 4. & 5. Causalca. in tract. de vusufructu. multo. rei. n. 105. Item appellatio per vnum ex litigatoribus interposita prodest [2] aliis, si causa fit indiuidua, l. i. si vnus ex pluribus appell. l. i. si quis separatim. §. in fi. de appellat. glo. in d. l. C. si in comuni, eademque ca. Item in causa indiuidua si vnus ex sociis est clericus tota causa deuoluitur ad iudicem ecclesiasticum [3] vt post multos & ad adductos ponit

Sed etiam non inueniam contradicentem, placet tamen potius opinio laici. quod obligatio alendi fit indiuidua, aut enim obligatio promissioflore alendi tenetur ad factum, & non est dubium, quod obligatio [6] facti est indiuidua. In exequutione, si de verborum obligatio ponunt Barro & alij, in l. 4. §. Cato, si eodem titulo, vbi laici, in l. Ripa n. 3. Butrig. n. 11. idem probant Bar. & alij in l. stipulationes: non diuiditur, fit eodem titulo, & hac videtur verior, quia non tantum tenetur dare ad tradere, quam facere, propterea potius videtur promissio facti, quam alia. non enim tenetur ad dandum, quia dare est dominii translatio [7] & acceptantis facere, l. vbi autem §. fin. in fi. fi. de verborum obligationibus, §. si itaque. Infi. de actio. non videtur dare, vbi Dec. & Cagnol. fi. de regul. iur. & alimentandus non habet quaterere res pro alimentis assignata sint dantis, vel non, sed sufficit, quod habeat: aut verò dicimus esse obli- gationem rem tradi, & nihilominus [8] dicitur est indiuidua secundum opinionem Dini in d. l. in exequutione, si de verborum obligat. & in l. stipulationes non diuiditur, vbi Barro n. 9. inquit illi bene sentire, & sequuntur omnes Doctores, precipue Alciat. in repetitio. n. 66. Crot. qui communem dicit n. 36. & Butrig. n. 65. vbi pariter dicit communem. hanc quoque magis communem ait Host. maior. ibi. n. 55. & 183. post Ruin. n. 13. & §. Alex. qui dicit magis communem, & laici n. 18. & seq. Cur. iun. con. 34. l. Caphal. con. 407. n. 45. & quibus Ruin. loco predicto aliter distinguit, quam ceteri faciunt, tamen inspecta quoque illius distinctione suffulcrunt nostra conclusio, cum alimenta non debeantur ex contrahendo venditionis, vult enim, quod vbiunque obligatio rem tradi descendit ab alio contractu quam venditionis, semper fit indiuidua, quamcumque ergo amplectamur partem semper obligatio alendi indiuidua erit.

Addo quod alimentorum obligatio plurimum habet similitudinis cum usufructu ab aliquo, vel pro-

missio, quia sicuti [9] vñs debetur secundum necessitatem personæ. I. plenius. §. si de vñs & habitatio. ita & alimenta, & sicuti vñs incertus est quoad tempus, eo quod dubium sit quanto tempore [10] superflue possit qui vñs est, & respectu etiam rei quæ percipienda est secundum Pet. & Bart. in d. l. stipulationes non diuiduntur. na. 27. ita alimenta sunt incerta respectu temporis & respectu rei pro alimentis præstanda; Item huius solutio indebito vñs non offert utilitatem tantam respectu partis solute, quantum affert totum si totum foret solutum, ita est dicendum in præstatione alimentorum, ex quo si homo non edecet solum, diuidi non tantum est, quod necessarium est sibi comedere pro vita sustentatione, necesse foret etiam secundum Bart. in d. l. stipulationes non diuiduntur. n. 27. quoniam Bart. in loco prædicto videtur tenere expresse, quod alimentatio in diuidua, nec videtur mihi allegari posse quæquam contra propositum huius conclusionis & sententiam.

Accedit quod alere qui tepetur censetur quantum feruitutem habere: nam obligatio alendi ex parte creditoris dicitur personalis [11] & in personam, quia finitur illius morte, & extinguatur cum eius persona. l. §. in pñe. ff. de alim. & cibariis. legat. sed ex parte debitoris dicitur in rem, quia tantum ad heredem eius, l. libertas. §. si. ff. de alim. & cibariis. legat. ita pollicetur inquit Barto. in l. 4. §. Cato. n. 32. in fin. ff. de verborum obligat. feruitutes autem iennes [12] induritate sunt, ut per Barto. & Dd. in d. §. Cato. & in d. l. stipulationes non diuiduntur. Coraf. in l. vias. no. 17. ff. de sequite.

Et non obstat quod si obligatio esset indiuidua, quilibet plurium heredum teneretur in solidum, quia responderetur hoc esse falsum, obligatio rem traditæ est indiuidua, vt dixi, tamen mortuo promissore diuiditur inter plures [13] eius heredes secundum Castren. in l. stipulationes non diuiduntur. col. pen. non ergo mirum est si obligatio quoque alendi diuidatur inter plures sequenti promissoris morte: sed quia Castren. eo loci reprehenditur ab Alexandro, ibi in §. Bartol. opposit. quem sequitur Clau. nec dissentit Herman. d. §. Cato. n. 85. ideo respondeo aliter, quod text. in l. §. fin. & in l. alimenta. ff. de aliment. & cibariis. legat. non loquitur in pluribus heredibus vnus promissoris, ideo non mirum si quilibet heredum teneretur solum pro sua portione, nam vbi alimenta à pluribus heredibus relinquantur, vt ibi, tunc quisque eorum censetur pro hereditaria portione, l. 14. & non ultra grauatus, argum. l. si fundum sub conditione, §. si liberum, vbi Bart. Ang. Imo. Castren. & alij. ff. de leg. 2. Castren. consil. 448. n. 2. vol. 3. D. Becius in consil. 24. n. 5. cū verò alimenta debentur ex promissione, tunc quia qualitas [14] obligationis non variatur ex persona heredum, l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. tunc etiam in solidum vnus heredum potest conueniri, vt præstat alimenta tamquam fuerit promissum quod indiuiduum, vt per text. & Dd. in d. §. ex his.

Et si dicatur, quæ est ratio diuersitatis inter promissionem alimentorum factam ab vno inter viuos, & legatam etiam alimentorum factam ab vno, sed soluendum à pluribus heredibus, quod primo casu vnus heredum possit in solidum conueniri, secundo verò non, respondeo rationem esse, quia est vnus, & idem sit factum, quod præstandum est: tamen quando relinquitur in testamento, in quo plures heredes sunt iussuri, tunc incipit deberi à pluribus, quia à pluribus heredibus est præstandum, & in ipsa origine & initio diuiditur ex voluntate testatoris, at vbi ab vno promittitur incipit deberi ab vno, & sumit

initium sine aliqua diuisione, proinde licet eo promissore decedente multi extent heredes, omnes tamen tenentur in solidum, & hoc etiam eorum varietur qualitas obligationis, & hoc etiam inquit Bart. stipulationes non diuiduntur. n. 7. oppos. 6. dum est facta [15] tempore contractus esse diuidua, quia potest ab initio quis stipulari tradi sibi partem fundi. l. locus, in princ. ff. de acquir. end. posses. vel purgar. partem fouet. l. 2. §. præterea. ff. de aqua pluuiarum. sed postquam in solidum deducta sunt in contractum, non possunt diuidi aliquo modo, ita in proposito quando testator aliquod indiuiduum mandat à pluribus heredibus præstari, tunc inducitur diuidio in ipso principio, & quisque heredes pro sua portione obligatur, sed si quis indiuiduum promittit tunc, quia solidum in obligatione deducitur, non fit diuisio inter heredes promissoris, quia iam solidum est in esse deducitur, non autem à principio diuisum, vt est primo casu.

Vnde interitur quod si plures simul promitterent vnus alere, illi non essent in solidum obligati, nec eorum vnus conueniri posset pro omnibus, quia diuisio est inducitur à principio tempore promissionis, nam vbi plures aliquid promittunt, tunc quilibet censetur promittere pro sua virili, sicuti contra si promissio [17] fiat pluribus, intelligitur cuique pro virili. l. si fundus, §. si duos. ff. de pignoribus. aliena res. l. si pluribus. ff. eod. tit. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. idem est in vñs voluntatibus, vbi si plures [18] vocantur, quisque eorum pro virili admittitur, non nunquam, ff. ad l. rebus. Bart. in fine in princ. C. de impub. & idem est in sententia, quæ contra plures lata [19] afficit vnusquemque pro virili. l. C. si plur. vna sententia. l. si qui separatim. §. quotiens. ff. de appellatione. I. itaque qui late probat primam sententiam in tract. de retract. consil. 53. gloss. vñs. eum. 4. & sequ. probatur pluribus in consil. 150. n. 34. & sequ. & licet prædicti loquantur in re diuidua, tamen vt dixi, facta sunt diuidua à principio antequam deducantur in contractum, vel obligationem per iam dicta.

Et præfata Bar. doctrina, quod facta sit à principio diuidua placet alibi ibi præcipue Alexand. n. 2. vers. nec obstat ille text. ibi, quia respondeo quod in omnibus sursum versis, pro ista opinione ibi vnde nemo negat, & las. n. 7. dicit eam esse ab omnibus approbatam, & differetiam à me supra adductam expresse facit Alexand. ibi n. 12. dicens quod et si obligatio rem [20] tradita sit indiuidua, vt supra probauimus, & in vicinis voluntatibus diuidatur inter heredes. l. si tibi homo. §. fundus, & l. turp. a. §. fin. ff. de leg. primo, quando tamen originem cepit in personam herediti, qui obligantur ex quali contractu, inducto per aditionem, lapid. l. si animum. §. fin. ff. quibus ex caus. in posses. eat. & ita quando non agitur de inter heredes diuidenda obligatione, quia teneretur defunctus, sed de ea quam defunctus inuenit suis heredibus, tunc dicitur diuidua, & hoc modo Alexand. distinguit inter obligationem, quæ habebat obitus defuncti, & eam, quam defunctus intinuit suis heredibus.

Est verum quod las. in d. l. stipulationes non diuiduntur. na. 18. vers. illa solutio domini Alexandri impugnatur dictum illud Alexandri per rationem, quod obligatio rem tradendi, potest quidem à principio esse diuidua, sed hoc est verum, quando deducitur in contractum expresse pro parte, secus quando simpliciter deducitur, quia tunc est indiuidua secundum Bartol. in l. 2. na. 4. ff. de duob. reis. vbi dicit plures promittunt indiuiduum aliquid [22] tenentur omnes in solidum, id quod destruit illam opinionem, quam

QVÆSTIO XV.

quam paulo supra fecimus de pluribus promittentibus vnum aliquem alere, verum si recte consideretur, nihil officit casui nostro in quo non agimus de promissione facta à pluribus, sed ab vno, vel etiam de obligatione alteri multis heredibus imposita ab vno testatore, contrarij autem procedere possent, quod esset questio de promissione à pluribus facta, subiecti ergo responsio supra data ad text. in l. 3. §. fin. & in l. pecunia, ff. de alimen. & cibari. leg. quod loquitur in pluribus heredibus, in questu persona ea aledi obligatio sumptis incitum. Respondeo etiam quod ex alio argumentum lasonis non obstat. Nam Bart. in d. l. 2. n. 4. ff. de duob. reis, loquitur in seruitutibus quorum obligatio est indiuidua, non solij postquam deducta est in contractu, sed etiam à principio temporis contractus, ita vt non possint [23] pro parte deduci in stipulationem. l. pro parte, ff. de seruitutibus. Bart. in d. l. stipulationes non diuiduntur, in princ. & num. 7. in 6. opposit. nos autem loquimur in obligationibus facti, seu tradi, que à principio sunt diuidua, & Barto. d. num. 7. distinguit inter seruitutes, & alias obligationes, sicut etiam in principio legis, proinde non resistit obiectioni illud, & hoc modo declaratur Barto. & Ias. in d. l. stipulationes non diuiduntur, atque hoc modo defenditur illatio supra per nos facta quod plures promittentes dare obligentur viriliter non in solidum, ex quo hæc obligatio antequam in contractum deducatur est diuidua, & ratio est, quia obligatio [24] solidi nunquam censetur imposita, nisi expressè sit dictum, gloss. in l. 1. §. si apud duos, ver. perueniantur ff. de pos. gloss. & Dd. in l. si paternam, C. si ad Velleian. Bart. qui dicit singulariter notandum in l. 1. in fi. C. quo quisque ordin. conuen. subit at vbi seruitus promittitur, tunc quia est indiuidua, quisque censetur se in solidum obligasse.

SUMMARI A

1. Renunciatio legitima non excludit ab alimentis.
2. Renunciari alimentis non potest etiam cum iuramento.
3. Renunciatio successioni non excludit ab alimentis.
4. Legitima renunciari non intelligitur nisi fiat expressa mentio.
5. Filia statim exclusa à successione cõsequitur alimenta.
6. Legitima non includitur in renunciatione hominis.
7. Exclusio legis tacita nocet tertio, non autem expressa hominis.
8. Legata si generaliter muniuntur, vel adhibentur non veniunt legationi alimentorum.
9. Exclusio generalis non extenditur ad alimenta.
10. Patrum remittendo liberti omnino obligationem, non censetur remisisse onus alendi.
11. Alimenta non sunt privilegia nisi in casib. expressis.
12. Alimenta, si dubio pro alimentis est indicandum.
13. Dispositio generalis habet pro specialis quando verificari non potest, vna re tantum.
14. Renunciatio generalis includit iurisdictionem conditionalis quando verificari non potest in alio.
15. Procurator non potest dominum facere incidere in pena, nisi sibi mandatum verificari aliter non potest.
16. Renunciatio generalis includit legitimam quando nil aliud potest operari.
17. Iuramentum habet vim expressi.
18. Iurans censetur cogitare de omnibus, quia possunt contingere.
19. Renunciatio includit legitimam si est generalis.
20. Iuramentum non ampliat, sed corroborat principalem obligationem.
21. Iuramentum includit solum casus comprehensos in renunciatione.

Renunciari autem possit iuri alimentorum, diximus inter alimentorum privilegia, vbi etiam tractauimus de renunciatione iurata, nunc videndum in casibus quibus potest renunciari, an alimenta veniant in generali renunciatione & Ludou. Molin. in tracta. de primogen. Hispan. lib. 2. cap. 15. n. 78. dicit quod renunciatio legitime [1] etiam iurata non excludit à petitione alimentorum, allegat Bald. in l. pactum quod dotali, nu. 17. C. de collatio. vbi ait renunciari non posse alimentis etiam cum iuramento, [2] ideo non probat conclusionem nostram, que intelligi debet quando potest quis renunciare; frustra enim quereremus si includatur tacite, quando etiam expresse non possent includi, allegat etiam Imol. in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. vbi Alex. n. 9. qui dicit quod mulier, que renunciavit successioni, [3] non excluditur ab alimentis, sed nec id videtur concludere, quia vbi simpliciter successioni renunciatur, non etiam includitur legitima, si quando §. & generaliter, C. de inoffic. testa. vbi dicitur quod de legitima fieri [4] debet specialis mentio, Gul. Cun. Pal. & Ang. in l. de his, de transact. Are. in §. cum autem, in fin. Institut. de inoffic. testamen. Alexan. in consil. 89. numer. 14. volum. 4. consil. 8. numer. 12. volum. 3. Barbat. in consil. 52. in fine. volum. 2. vbi fortius dicit procedere accedente quoque iuramento, Ias. in consil. 90. col. fin. ver. licet predictis habeat obstat, volu. 3. addo Fulgos. in consil. 388. Ruin. in consil. 27. n. 10. vol. 1. Crot. in consil. 120. n. 29. vbi etiam cum iuramento Socin. jun. in consil. 50. n. 11. volum. 2. Berro. in consil. 63. n. 61. vol. 2. Gram. decisi. 102. nu. 88. Rolan. in consil. 97. nu. 13. vol. 2. consil. 62. nu. 1. vol. 3. Menoch. consil. 71. nu. 2. verum stringit hoc meo iudicio, quia legitima subrogatur loco alimentorum, ideo si in generali renunciatione successioni non includitur legitima, multo minus includentur alimenta ad confirmationem huius opinionis facit, quia si filia excluditur statuto à successione, non tamen censetur exclusa quominus consequatur alimenta [5] secundum Pal. in l. alimenta, in fin. C. de neg. geit. Castre. in consil. 16. colum. 4. in fin. volum. 2. Corn. in consil. 85. colum. fin. volum. 3. Cur. iun. consil. 10. colum. 3. in fin. Crau. consil. 189. in princ. & dixi latè in tit. quib. & à quibus debeantur alimenta. vbi probauimus, quod filia, que mediante dote excluditur à patris, vel agnatorum successione, interim est alenda, & si exclusio legis non includit alimenta, multo minus id operabitur exclusio hominis, nam lex fortius excludit, quandoquidem renunciatio [6] hominis non includit legitimam d. l. si quando, §. & generaliter, ff. de inoff. testam. & dixi supra, at generalis exclusio legis etiam legitimam excludit, Soc. in consil. 150. vol. 1. col. 4. Dec. in consil. 392. col. fin. n. 6. Natta in consil. 308. n. 4. Rolan. in consil. 62. n. 50. & sequen. vol. 3. Caphal. in consil. 304. n. 1. D. Becius in consil. 107. n. 7. & quod exclusio legis fortius operetur, quam exclusio hominis, probant Alex. in l. n. n. §. C. qui admittit vbi Dec. in 3. lectur. num. 50. Iac. Niger num. 17. Sapia. num. 35. Zuecar. nu. 41. qui omnes dicunt quod tacita [7] legis exclusio nocet tertio, cum tamen expressa hominis illi non noceat. confirmatur item principalis conclusio ex regula quod generalis ademptio, vel diminutio legatorum non refertur ad legata [8] facta in causam alimentorum, vt in l. libertus §. posthumus, ff. de alim. & cibari. legat. vbi Bar. idem l. art. in l. mala in princ. n. 5. ver. ite per clausulam. ff. eo tit. & dixi inter privilegia alim. & dicit Cardin. in consil. 66. in fin. quod generalis exclusio [9] aut prohibitio non includit

alimenta. Dec. in l. principalibus. in fin. ff. si cer. pet. Crau. d. confil. 189. in princ. & late multos cumulat Lancello. Gall. in consuet. Alexandr. in ver. solidos q. 6. nu. 1. & seq. post Cuman. in conf. 30. in dubio. & quod generalis renunciatio non includat alimenta probatur videtur in l. libertus qui operatur. ff. de oper. lib. vbi patronus qui libero omnem obligationem remittit. non [10] censetur alimentandi onus remississe. & illum textum ad hoc citat Dec. in l. iura sanguinis. nu. 6. circa fin. ff. de reg. iud. dicens quod in generali remissione non censetur remissa alimenta. & infert quod filius. qui recepta sua portione tenuit in manibus patris. petere potest alimenta si ad paupertatem devenit. quando impliciter renunciavit nulla facta alimentorum mentione.

Retento tamen themate supra posito quod sumus in casibus quibus alimenta renunciari possint. quos expressius inter privilegia alimentorum. in quaestione vbi tractamus quando. & quomodo alimentis renunciari possit. videretur alimenta includi in generali renunciacione. quia alimentorum causa non est privilegiata [11] nisi in casibus a iure expressis. secundum Grat. in conf. 69. in fin. volum. 2. & tunc alimenta solum videntur favorabilia. quando debentur pauperi. & ei qui non habet aliunde. vt late probat Lancello. d. ver. solidos q. 6. & posui inter alimentorum privilegia circa principium. sed in iure dicendum est privilegium alimentorum causam favorabilem esse. licet non semper gaudeat privilegio specialibus. vt dixi in loco precatore. & in dubio semper [12] pro alimentis est iudicandum secundum Fortun. Garziam in trac. de pen. iuris civil. c. ff. p. 2. Cord. in l. si quis a liberis. vbi n. 75. ff. de liber. agnos. vel alen.

Intellige etiam principalem conclusionem non procedere. quando renunciatio non posset aliud includere. nec in alio verificari. quia tunc veniunt alimentorum generalis dispositio. quae non potest verificari nisi in via re p. speciali. immo singulari [13] habetur etiam in casibus. quibus nominatim aliquid fieri debet. vt est text. in l. 1. ff. de lib. & posthum. vbi ita tenent & notant Bar. & alij omnes Doctores. per quam dixit Bart. in l. qui Romae. §. duo fratres. q. 6. ad fin. ff. de verb. obligat. quod et si ius fidei commissi conditionalis non veniat in generali renunciacione omnis iuris. quod habet vel habere sperat. tamen [14] fallit. quando nullum aliud ius properaret renunciatus praeter fidei commissum conditionales. sequitur Caltren. in con. 193. vol. 2. Socin. in conf. 150. col. 6. vol. 1. Dec. in conf. 386. col. fin. quinimo. et si nunquam id procuratori demandatum intelligatur per quod possit dominus incidere in penam. l. si pater. ff. de his qui in frau. credit. tamen fallit. quando [15] mandatum non potest referri ad alium actum secundum Bald. in conf. 31. vol. 1. & quod generalis dispositio habeatur pro speciali. quando potest solū verificari in vno. late ponunt gloss. fin. in capitulo ex parte. vbi omnes Dd. de offic. de gloss. Bart. in l. si domino. ff. de leg. 1. l. 1. conf. 45. n. 6. volum. 1. confil. 90. col. fin. vol. 3. conf. 490. col. 3. vertic. 4. eod. volum. 3. Dec. in conf. 281. n. 3. ver. prima et conf. 375. num. 2. conf. 414. n. 6. Ruin. conf. 89. nu. 8. vol. 1. Crot. in d. l. qui Roma. §. duo fratres. num. 127. vbi Ripa. nu. 79. Bero. in confil. 159. numer. 29. & sequent. in volum. 2. Tiraquell. de legibus connub. gloss. 7. n. 128. cum pluribus sequentibus. vbi cumulat infinitas decisiones. Caltren. conf. 3. numer. 10. Capic. decil. 88. n. 6. Crau. in respon. pro genero. num. 343. & sequen. Carpal. in conf. 228. numer. 39. Menoc. in confil. 87. num. 20. & ad propositum facit. quia etiam generalis renun-

ciatio non includit legitimam secundum ea. quae supra posui in principio huius quaestiones. tamen vbi renunciatio [16] non verificatur in alio. tunc comprehendit legitimam. vt concludit Socin. jun. in conf. 136. numer. 18. volum. 1. sequitur Crau. in d. l. respon. pro genero. nu. 344. Menoc. in conf. 71. num. 75. Gabriel commun. opus lib. 6. tit. de legit. confil. 8. nu. 16. D. Becius in conf. 34. n. 14. & Mantica in tracta. de connect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. nu. 1. ergo eodem modo includere debet alimenta. quae comparantur legitimam. vt dixi hac eademque & late alibi.

Declarari etiam debet supra scripta conclusio ne procedat. quando renunciatio est iurata. quia tunc includeret etiam alimenta ea ratione quod iuramentum habet vim [17] expressi. Bald. in l. 1. in secunda quaest. C. commoda vbi ait generalis expressiorem cum iuramento idem operari. ac si esset specialis expressio. & subdit notandum esse. sequitur ibi Salic. col. fin. Ang. in l. senatus. C. qui testam. face. post. Roma. in l. 1. col. 6. ver. secundo allegatur. vbi etiam Alex. col. 3. ver. 2. in quantum ff. de iuris. omn. iudi. Dec. in confil. 345. Socin. jun. confil. 136. n. 26. vol. 1. & iurans censetur cogitare de omnibus his. quae [18] contingere possunt. atque ei competere. gloss. & Bar. in l. 2. C. de rescind. vend. Butr. in capitulo diligenti. colum. 6. de foro competen. Alex. in conf. 42. n. 18. volum. 1. Tiraq. in praetio. l. si vnuquam. numer. 134. C. de reuoc. donat. ideo Rom. in l. 1. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. inquit quod renunciatio generalis si iurata sit includit [19] legitimam. licet etiam requiratur specialis mentione. sequitur Alex. in confil. 181. n. 4. vol. 5. & in l. pactu quod dotali. in fin. & ibi Corn. l. 1. ff. de Dec. C. de collat. l. 1. in d. l. 1. quando. §. & generaliter. n. 6. C. de inoffic. testam. & in conf. 207. nu. 3. vol. 2. Dec. in conf. 26. nu. 3. in conf. 89. nu. 4. in conf. 180. n. 4. Socin. jun. in conf. 136. n. 24. vol. 1. Ripa. in rub. ff. de verb. oblig. n. 4. & in l. 1. in princ. nu. 69. ff. de vulg. Bened. d. in c. Rainutus. in fine. vbi duas habens filias. numer. 242. & in ver. testamento reliquit. n. 220. de testa. Cagno. in l. 1. n. 93. C. de rescind. ven. Rol. in conf. 96. n. 56. vol. 3. D. Becius in confil. 34. n. 15. Menoc. in confil. 71. nu. 24. vbi testatur hanc esse magis receptam. quia ergo ratione generalis renunciationis potest legitimam includere ea ipsa debet comprehendere. sed quia hac sententia etiam respectu legitimum non caret contradictione. ideo limitatio quoque ipsa non est mihi firma. nec veram eam arbitror: iuramentum enim non auget obligationem. sed ea intra suos terminos [20] confirmat. vt per Oldra. in conf. 238. Dec. in conf. 240. & conf. 408. n. 7. vbi allegat Ang. Roma. & Alex. idem Dec. in c. 1. in l. 1. l. 2. n. 3. ver. 3. & ultimo de iudic. Crot. in conf. 97. n. 13. vbi dicit quod remanet impedimentum propter quod actus impugnabatur. Bertran. in conf. 28. n. 10. conf. 63. nu. 7. vol. 1. & multos citat Tiraq. in praetio. l. si vnuquam. n. 165. C. de reuoc. donat. Natta in consilio 180. n. 9. Carpal. in conf. 88. nu. 49. decil. Pedem. 92. n. 6. ideo Bart. in l. si quis. quatuor. in fin. ff. si quis cautionibus dicit. quod iuramentum includit solum casus [21] comprehensos in renunciacione. super quo fuit interpositum. Roman. in conf. 472. in fin. Caltren. in conf. 377. col. 2. vol. 2. Alex. in conf. 28. colum. fin. volum. 1. Dec. in Lex his. num. 30. Anchor. Modern. famul. quaestio. lib. 2. quaest. 69. nu. 9. D. Becius in conf. 90. num. 20. decil. Pedem. 92. nu. 7. & 8. & quod dictum est legitimam includi in generali renunciacione iurata habet infinitos contradicentes. & praecipue Bal. in rub. ff. de iureiur. col. pen. ver. non tamen credo. Rom. in l. qui superstitis. in 3. limita. ff. de acquir. hered.

hered. Guido Pap. in questio. 417. Barba. in conf. 35. colum. penult. volun. 2. Afflict. in c. si quis inuesti-
tus a. 6. de feud. da. m. l. leg. commisso. Franc. in
c. quamvis. colum. 4. v. fateri. tamen de pac. in 6.
Cui. sen. in conf. 76. colum. 5. v. f. & per doctrinam
Dec. in consilio numero. 6. & seq. Bertran. in consil.
9. n. 8. vol. 1. Titac. in prelatio. l. in v. n. quum. na. cen-
tesimo. si agerimus. vbi allegat Cui. Cui. Are. Fabia.
& Brin. Gram. in decil. 57. numero. 27. & decil. 102.
num. 87. 308. in quest. 5. num. 10. Crot. in consil. 120.
num. 39. & natura testamenti est confirmare actum.
non autem extendere ad casus non comprehesos in
dispositione. vt dixi. & hanc inquit esse magis com-
munem Gabriel. commun. opin. lib. 6. titul. de legit.
conclul. 8. na. 8. & cum ea transire videtur Seraphin.
tract. de privileg. iuram. privileg. 7. mu. 10. vbi tamen
putat contrarias sententias conciliare. & omni ca-
sus cum sit controuersa opinio. non potest adduci ad
decisionem dubie questionis. ne dubium declaratur
per magis dubium. quare resolutio erit quod gene-
ralis renunciatio non sufficit ad tollendam legiti-
mam quantumvis sit iurata. ex quo iuramentum no
transit ad casus in quibus pro forma repetitur spe-
cialis expressio.

SUMMARIA.

- 1 Legatus dominum transire rella via in legatarium.
- 2 Legati quantitas dominum non transire rella via in legatarium.
- 3 Dominum rei legata non transire cum effectu in legatarium. nisi sequatur acceptatione.
- 4 Legatum acquiratur statim a tempore mortis testatoris. re legata non ante.
- 5 Fideicommissarius potest fideicommissum repudiare.
- 6 Vxor rella alimentaria potest ultra alimenta item exigere.
- 7 Legatum ita interpretatur. ut afferat utilitatem.
- 8 Ratio recipere debet omnes casus. aliis no est bona.
- 9 Ratio vt sit bona debet concludere de necessitate.
- 10 Alim. dicitur voluntarium. non necessarium debitor dotes.
- 11 Vxor rella usufructuaria non potest antea petere dotes suas.
- 12 V usufructuarius non tenetur solui ad ouera eris alieni.
- 13 Vxor alimentaria non potest interim dotes petere quando ita iussit testator.
- 14 Dos uxoris alimentaria diuinit leguntur in futurum. quia detrahunt tamquam ad alimentum.
- 15 Vxor iussu dotes non petere legatum perdit si accipiat dotem ab hore de sponte solente.
- 16 Exigere qui non potest. non etiam capere potest a sponte dante.
- 17 Heredes possunt commun. consensu contrahere praeceptis testatoris.
- 18 Contrahentes possunt conuenire discedere a patre.
- 19 Remedia duo quando competunt pro eadem re. vno electo tollitur alterum.
- 20 Hares non cogitur dotem restituere uxori intra annum lictum.
- 21 Effectus dum sequatur non curamus de modo.
- 22 Effectus attendi debet. non verba.
- 23 Renunciatio iuri non presumitur. quando alia con-
clura non potest.
- 24 Voluntas que ex alio colligitur non extendatur ultra
quam ex alio inferatur de necessitate.
- 25 Donatio non presumitur.
- 26 Abus presumitur factus ex ea causa. qua facienti
est utiliter.
- 27 Uxor alimentaria ita quod sit tacita pro omni eo

- quod pretendit in bonis & hereditate consequitur
nihilominus dotes suas.
- 28 Dos tendit ad pietatem.
- 29 Disposio generalis non refertur ad casum patris.
- 30 Compensatio auxilium presumitur in testatore quan-
do habet legatarium plus petat.
- 31 Compensatio animi presumitur in testatore quan-
do legat pro omni & vno eo.
- 32 Bona intelliguntur deductio ure alieno.
- 33 Filia iussu plus non petere non prohibetur consequi
dotes naturas.
- 34 Compensare non creditur testator. qui legat de bonis
suis.
- 35 Hereditas continet iura aliqua & passiva.
- 36 Filia iussu nihil petere in hereditate non potest etiam
maternas dotes petere.
- 37 Testator quod probetur plus petere in bonis. vel
hereditate. plurimum refert.
- 38 Uxor alimentaria rella sub condicione si dotes non
petierit. non poterit etiam eius heredes petere.
- 39 Uxor. cui aliquid relinquitur si non nuptura. perdit
legatum nubendo.
- 40 Modus dicitur quando omni implendum est post
questum emolumentum.
- 41 Modus. Legatarium sub modo tenetur cauere de mo-
do implendo. aliis non consequitur legatum.
- 42 Modus vt implatur a legatario agit actio ex
testamento in cuius interest.
- 43 Modus vt implatur a legatario agere potest etiam
tertius cuius interest.
- 44 Exceptio et competiti. eius datur actio.
- 45 Legatum est dominum.
- 46 Legatum largi interpretatur. quando sit conuicta
persona.
- 47 Vxor alimentaria donec dotes non petierit potest di-
mittere alim. qua dum percipiat dotes consequi.
- 48 Legato ut annuo condicio legatary consideratur in
principio anni.
- 49 Vxor est quando pro retardata solutione sortis al-
iquid soluitur.
- 50 Vxor est prohibita non solum in contrahibus. sed
etiam in ultimis voluntatibus.
- 51 Vxor ita permittitur etiam pro alimentis paupe-
rum. vel redimendis captiuis.
- 52 Vxor acium est patium. quod heredes mariti certum
quid soluant uxori donec dotes restituant.
- 53 Legatum annuum factum uxori donec dos illi resti-
tuatur non est validum.
- 54 Vxor alimentaria ita qd dotes no petat. potest aliquo
tempore alimenta percipere. postea vero dotes consequi.
- 55 Condicio impleri debet antequam emolumentum qua-
ratur.
- 56 Modus qui non implet primatur relicto.
- 57 Disposio indistincta debet indistincte intelligi.
- 58 Uxor alimentaria si iamen dotes non petierit. lega-
tum perdit per solam petitionem.
- 59 Condicionem sufficit semel impletam esse. licet im-
plementum non dotes.
- 60 Verba intelligi debent cum effectu.
- 61 Effectus attendi debet. non verba.
- 62 Effectus primas est verbi.
- 63 Effectus facti non factum attendi debet.
- 64 Volo. verbi. intelligitur cum effectu quando dicitur
quia iura transcendere debet.
- 65 Statutum imponens poenam violenti mulierem cor-
rumperet. intelligitur si cum effectu corrumperet.
- 66 Velle vix dicitur. qui voluntarie vixit.
- 67 Emphyteuta non praestat per solam conditionem.
nisi etiam tradiderit.

68 *Emphyteuta nō primatus, quia vī expofuit venali.*

69 *Emphyteuta non priuatur propter venditionem, quia ex aliqua causa fit nulla.*

70 *Vafallus non priuatur fundo per alienationem, quia non habet effectum.*

QVÆSTIO XVI.

Egregia est quaestio, an vxor, cui maritus legauit alimenta possit dotem petere ab heredibus, intelligendo quando accepit legatum, quia vbi nō accepit res est clara, nam et legatum acquiritur ipso iure, & dominium rei legatæ [1] transeat recta via in legatarium, l. a Titio, ff. de hirt. Bal. in authen. contra rogati, C. ad Treb. Dd. in l. i, ff. de lega. i. & in l. a. C. commun. de legat. Afflict. in decis. 199. n. 4. cum multis apud Tiraq. in l. i. si vnquam, in vers. reuertatur, numer. 338. C. de reuoca. donatio. Alciat. in consil. 16. nu. 7. Ruben. in consil. 38. nu. 4. Crot. in consil. 19. numer. 3. Natta in consil. 441. nu. 17. & in consil. 531. numer. 4. Caphal. in consil. 49. numer. 7. tamen hoc non procedit in legato quantitatis, [2] sed solum in legato speciei, Bar. in l. i. nu. 12. vers. tertio casu, ff. de leg. i. & ibi eum sequuntur omnes alij idem Bart. in d. l. i. vbi alij omnes. C. commun. de leg. Alciat. d. l. i. vbi Ripa, numer. 54. Ruin. in consil. 152. numer. 4. in 5. vol. Paris. in consil. 77. numer. 4. vol. i. Port. Inol. in consil. 198. n. 5. legatum autem alimentorum non continet speciem, sed quantitatem, præterea regula prædicta intelligi debet acceptatione [3] sequuta, quia ante non acquiritur ius cum effectu, l. i. tibi homo, §. cum seruus, ff. de leg. i. & dicit Caltr. in l. i. si ita legatum, §. illi si volet, nu. 2. ff. de leg. i. quod legatum acquiritur ignorant, sed non perfecte: inest enim conditio si voluerit soluti, vel perfecte acquisitioni, ideo potest repudiare, sed ante eum dixit Bart. in l. Pomponius, n. 3. ff. de neg. gest. quod legatum acquiritur legatario etiam ignoratū [4] a tempore mortis, sed potest repudiare, & facta repudiatio fingitur retrō nunquam quaesitum, & Aret. in l. omnia, post principium, ff. si cert. pet. dicit quod legatum non acquiritur incommutabiliter nisi a die acceptationis. Soc. in consil. 78. n. 6. vol. 4. Ripa, in l. i. nu. 51. ff. de leg. i. Bertran. in consil. 116. n. 21. vol. 2. Natta in consil. 488. n. 16. & 20. decis. Bonon. 37. n. 8. Duen. reg. 210. lim. 6. potest ergo legatarius repudiare legatum sicuti fideicommissarius potest repudiare [5] inde commissum, l. i. §. sed & quoties, vbi Bar. & alij, ff. ad Trebell. vbi verò vxor legatum acceptat, concludunt Dd. communiter, quod potest, & legatū habere, & dotes [6] exigere, fuitque originalis opinio Caltr. in consil. 224. legatum prædictum, col. 1. vol. 2. mouetur, ea ratione quod si dotem non posset consequi, legatum alimentorum fuisset inutile, & vxor potius aleatur de fructibus sua dotis, quam legatum afferat vtilitatem, fieri enim semper [7] debet interpretatio per quam legatum afferat vtilitatem. Meusius in pr. ff. de leg. 2. etiam si intelligendo eo modo hæres grauaretur duplici onere, l. Titia, §. qui in vita ante ff. de leg. 2. addit quod in suo casu testator duplicem adiecerat conditionem, ideo non est credendum, quod & tertium onus voluerit apponere, argum. l. licet Imperator, versic. quid enim, ff. de leg. 2. tertio mouetur, quia si id voluisset testator, expressisset sicuti fecit, quando voluit, erat enim sibi facile hoc facere, l. i. vnica, §. fin. autem ad deficientis, C. de caduc. toll. atq. ita vnica hæc vltima ratione Caltr. mouetur, nam secunda non est generalis, & prima solum conuenit, quando tanta est dos, quod eius fructus sufficiant ad alimenta. cum ergo rationes prædictæ nō amplectantur omnes casus non sunt sufficientes, vt enim

bona sit ratio, omnes casus [8] debet respicere, aut in l. i. cū exceptione, §. post annum, ff. q. met. caus. l. i. in l. creditor, col. 2. ff. de oper. noui nctia, vbi Gratia debet esse generalis, imò debet etiam concludere [9] de necessitate, glo. in l. nō omnia, ff. de legib. Dd. in l. i. ff. si cer. pet. Tira. in trac. cessan. cau. lim. 6. n. 3. sed eadem opinionē nulla tamen facta Caltr. mentione tenuit Capra in consil. 72. nu. 18. vbi dicit, q. talis vxor poterit dotem statim petere si cōsistat in stabilibus, vel post annum si sit in pecuniis, vel bonis mobilibus, adducitur ratio meo iudicio cōcludendi magis quā sit illa Caltr. q. testator nō præsumitur in dubio reliquisse alimēta animo cōpensandi, l. i. cūm dotē, §. si pater, ff. solu. mat. l. vnica, §. sciendū, C. de rei vxor. actio, & eū sequitur nelson. in consil. 31. n. 4. Caphal. in consil. 184. n. 1. & per totum consilij, vbi hanc opinionē amplectitur, Caltr. itē sequitur Picus in l. i. Titia, §. Titia, cū noberet, nu. 132. ff. de leg. 2. vbi itē notandū, quia quotidianū ē in auth. præterea, C. vnde vir & vxor, n. 60. inquit hanc esse egregiam decisionē, Crot. in consil. 67. nu. 43. vbi approbationē illam Caltr. en. n. 10. famul. quaestio. 92. numer. 1. 2. & 3. vbi tamen ex prædictis neminem allegat, Natta in consil. 186. n. 8. ea ratio ductus, quod legatum esset inutile, Roland. in consil. 65. num. 22. vol. 2. vbi hanc tenet sententiam, quia non præsumuntur alimenta relicta animo compensandi, idem Roland. in consil. 74. n. 26. volum eod. Causale de vifufu. mulier. relit. nu. 112. vbi alios addit vera igitur ratio est, quia maritus debitor dotis dicitur debitor ex causa voluntaria, non autem ex causa necessaria, & voluntarius debitor nunquam censetur relinquere animo cōpensandi, l. i. cūm dotem §. si pater, Doctores in d. auth. præterea, & quod maritus dicitur voluntarius [10] debitor, tenet Bartol. in l. huiusmodi, §. cūm pater, ff. de leg. i. Rol. d. consil. 65. n. 18. vol. 2.

Sed Guido Papa in quaestio. 541. dicit, quod vxor relicta vifufuaria, non potest durante [11] vifufuaria petere dotes suas, mouetur ratione quod vifufuarius tenetur ad onera ætis alieni, Bartol. in l. fin. q. penult. ff. de vifufu. lega. ergo debet ipsa sibi soluere, & a seipsa exigere, l. Lucius, la 2. vxori neceff. de vifufu. lega. eius tamen opinio falsa est, nam Bar. in d. l. fin. communiter [12] ab omnibus reprobat, vt per Bald. Angel. Caltr. Aretin. & alios ibi citatos per addition. Picus latē in d. §. Titio, n. 149. numer. 158. Didac. lib. 2. variarum resolutionum, cap. secundum, numero 3. versic. quinta conclusio, Durand. de arte testand. titulo 6. de lega. caus. 42. num. d. infinitos citat Rolandus in consilio octauo, numero primo, vif. quod ad 20. vol. 2. sublatum autem Guido Papa fundamento tollit quoque eius conclusio, præterea si vera esset illa decisio non noceret: præsupponit enim Guido Papa, quod vxor possit exigere dotem, sed id cōtendit, quod a seipsa, & de fructibus exigat, & idem expressè reprobat Caphal. in consil. 184. versic. nec refragarur, vbi ait communiter reprobari.

Intellige tamen principalem decisionem nō procedere, quando testator cōtrarium disponeret mandans quod vxor dotes suas nō repetat, [13] quia tunc seruabatur dispositio testatoris, §. disponat, in auth. de nupt. & hoc præsupponit Caltr. in d. consil. 224. columna prima, dum disputat de voluntate testatoris, dicens, quod si voluisset expressisse, quod non est verisimile, quod voluerit hæredem geuare tot oneribus, vbi verò certa est testatoris voluntas, cessat omnis amaritudo, & idipsum probant omnes [14] qui Caltr. sem sequuntur, præcipue Rolan. d. consilio 74. n. 26. Causale. in tra. de vifufu. mulier. relit. n. 135. Aduer.

Aduerendam tamen, quod isto casu si filij petant suam legitimam dotes prædictæ in calculanda legitima detraherentur de hereditate ad diminutionem legitimæ, (14) non autem legitimam impinguant, dum ab vxore detrahi non possunt, ita Alexan. in consil. 57. ponderat his, numer. 2. volum. 3. quia autem de dote legitima detrahi debet æ alienum, & in calculanda legitima inspicimus facultates, quæ sunt tempore mortis testatoris. Causale. de usufruct. mulier. relicta. num. 110. vbi male intelligens Alexandrum præstat in erroneam consequentiam, quod et si vxor ex iussu testatoris dotem non petat, usufructum tamen dotium ipsarum percipit, nisi eam saluemus, quod cum sit omnium bonorum usufructuaria, habebit etiam usufructum dotium, quæ sunt super ipsis bonis hypothecate.

Quando verò vxor prohibetur dotes petere dispuant Doctores si perdat legitimam eas accipiendo ab herede sponte soluente, & Bartol. in l. amplius non peti, numero septimo, item rat. hab. mulierem inquit perdere (15) legitimam si dotes accepit, quia est quod imputetur mulieri, quæ debuit hereditibus denuntiare & paratam eos acceptatione liberare, vel cauere de non petendo, l. mulier, in princ. ff. de cond. institutio. l. Mutianus, ff. de cond. & demonstr. hanc partem probauit Campeg. in tract. dot. parte 2. num. 57. Picus in dict. 5. Titus, numero 12. Riminaldus iunior in consilio 42. num. 108. & pro hoc facit, quia qui non potest exigere (16) non etiam capere potest à sponte soluente cap. exig. vbi gloss. in versiculo, volentes de censibus, in d. gloss. in l. inuitus, in §. quod cuique, vbi Bar. Decius & Cagnol. ff. de regul. iur. & in l. vnica, in ver. accipiente, C. vbi publicat. item Bartol. in l. si quis pro eo, num. 11. ff. de fideiussor. exornat Ripa, in tract. de remed. præstat. contra pest. numero 13. vbi an sacerdos pro sepultura recipere possit aliquid à sponte dantibus, Cord. in d. l. si quis à liberis, §. si quis ex his, numero 114. de lib. c. agnoscend. vbi, numero ducentesimo decimo octavo, tenet cum Bar. Contraria tamen opinio placuit Bald. in l. 1. num. 10. ver. extra queritur, C. de leg. notus ratione, quia conditio si dote non exegerit, fuit appositæ in fauore heredis, ideo potest illi conditioni renuntiare, & illam remittere, l. si quis in conscribendo, C. de pæc. offendo autem, & soluendo non petenti videtur heres remittere necessitatem non petendi, & videtur per ipsum heredem stare quominus impleatur, & proinde haberi debet pro impleta, l. fideicommissa, si rem, ver. maxime, ff. de leg. 3. idem tenuit Cast. d. l. amplius non peti, vbi dicit commisse Florentie in facto, cum heredes vellet usufructuaria decipere: cum hac sententia transit quod Picus d. num. 12. quando scilicet usufructuaria nihil petit, sed acceptauit à sponte dante, l. an d. d. l. numer. 8. C. de lega. dum remittit se ad Angel. & Caltræ. in d. l. amplius non peti, Roland. qui tamen non meminit de aliquo contrahente, in consilio 74. num. 28. volum. 2. Causale. in tract. de usufr. mulier. relicta. num. 112. Riminald. de cons. 42. num. 10. vbi allegat Alberic. in auct. quod locum, numero 20. si mulier secund. nupt. Aretin. in tract. de testam. in gloss. & dotes suas pro hac parte facit, quia heredes communem consensum possunt contrahere in præcepto (17) testatoris facto ad eorum utilitatem, cum patet, §. libertas, ff. de leg. 1. quoties. C. de fideicommiss. Doctores in l. 1. C. de pact. Oldr. in cons. 2. l. & idem est in contrahentibus, qui possunt communem voto discedere (18) à pacto conuenuto, c. præterea, vbi D. de sponsa. l. nihil tam naturale, ff. de regul. iur. In hac questione aduerto Bartolum præsuppo-

nere, quod si hæc ea forma legati dotes remanere debeant penes heredes non solum durante legato alimentorum, vel usufructus, sed etiam eo finito in perpetuum, dum inquit imputari legatario, qui non curauit liberari acceptatione, vel cautionem dare, nã liberatio non esset necessaria, nisi dos deberet perpetuo esse penes heredes, ea verò Bartoli propositio si vera sit videbimus paulò intra hæc eadem in quest. sed vbi etiam dos esset semper remissa apud heredem adhuc videtur rationem illam non esse bonam, quia non tenetur legatarius liberare, sit enim est quod non petat, ex quo non petendo implet testatoris præceptum. Cordub. dicto numero 17. dicit rationem esse, quia nihil interest, quod mulier petat, vel sine petitione oblatam accipiat, cum cogi non possit confirmari ea ratio, nam vbi duo competunt remedia, (19) vno electo alterum censetur sublatum, seu renuntiatum. lege in delictis, §. detracta, ff. de noxa. lege, quod in heredem. §. eligere, ff. de tributor. Bartolus in lege, cum qui certatur, §. fin. ff. de verborum obligat. Socinus iunior, in consil. 122. numero 12. & seq. volu. 1. Capic. decisio. 46. num. 62. & decis. 110. num. 6. Neulzanus, in consil. 41. num. 22. Gabri. commun. opinio. libro secundo, titulo de action. conclus. secunda, per totam. vbi numero decimo, ampliat etiam, quando competunt remedia status, & iuris communis, decisio. Pedemont. 54. num. 2. & decisio. 97. num. 5. cum enim cogit vxor dotem petere, vel legitimam, nec possit vtrumque habere, cum eligat dotem videtur legato renuntiare. facit etiam in simili quod dicimus de alimentis debitis ab heredibus a viri intra annum factus, quia cum non possit habere dotes, & alimentis, si dotem accipiat non potest petere alimentis, nec distinguitur à Doctore, quod dos inest sponte data, vel nō, imò nō potest nisi sponte dari ex quo heredes intra 20. annum cogi non possunt. Ang. in l. centum Capuz, col. si in princ. ver. vlt. nota. ff. de eo, quod cer. loc. in l. fin. in l. fin. §. in fin. ff. de iur. Bal. Imol. & Roman. in l. si marito, §. si ff. de leg. matr. & dixi suo loc. sicut ergo alimentis à lege debitis renuntiasse videtur mulier, quæ dotem eligit, ita renuntiare videtur alimentis relictis à testatore: rursus cum testator prohibet dotem exigere, censetur professus ad utilitatem heredis, & considerasse effectum, ideo curandum non est quod sponte fuerit soluta, vel ab initio per regulam, quod non curamus (20) de modo si idem sequatur effectus, l. 3. C. de inst. & subli. & verba nō sunt attendenda, sed effectus, (21) Innoc. in c. de bigam. Bar. d. l. 3. Dec. consil. 389. col. 2. in fin. facit, l. vbi ita donatur, ff. de don. cau. mor. Alba. in consil. 22. num. 5. Nec oblat Bal. ratio, quod heres soluendo videtur renuntiare conditioni appositæ à testatore, & illam remittere, quia hoc est falsum: renuntiatio enim præsumitur (22) non debet, quando sumi potest alia coniectura, Butr. in c. accedentibus, de priuileg. Alex. in consil. 33. num. 7. ver. quinimodò, si dictus, vol. 5. Decan. egratum, num. 42. ver. 4. limitatur, de offic. deleg. at pro soluente dote capi potest coniectura, quod dederit non animo remittendi conditione, sed consequendi cā remissionis alimentorum ergo, & voluntas, quæ ex actu tacto colligitur nō debet (24) extendi ultra, quæ ex ipso actu de necessitate inferatur. Bar. in l. 1. hoc inter d. ff. de iur. actum. prius, & in auct. quire, circa §. C. de sacros. eccl. dixi in consil. 32. num. 73. at ex ea spontanea solutione nō inferatur ex necessitate, quod heredes possint communem consensum discedere à testatoris præcepto, hoc etenim verum est, quando constat de voluntate, at vbi voluntas est incerta, non est locus decisi. & cum possit quis duplicem ad finem soluere, vnū scilicet, ut consequatur

liberationem ab alimentis, alterum, vt remittat conditionem, præsumendum est potius, quod voluerit liberationem alimentis consequi, quam remittere ius suum, quia donatio, [25] & perditio nõ præsumuntur, licum indebito, ff. de probat. & a. ius, qui ex duplici causa fieri potest, intelligi debet ex ea factus [26] per quã est vtilior facienti, Alex. in conf. 55. col. 2. & 3. vol. 5. Crau. in conf. 9. n. 9. & non est dubium, quod vtilior est causa consequendi liberationem, quam remittendi conditionem, ergo ob eam causam censeri debet facta solutio.

Intellige tamen, quod non censetur testator prohibuisse dotis exactionem, quando legando vsum fructu alimentis mādāt, quod vxor sit tacita p. omni, & toto eo q. potest in eius bonis, & hereditate prætere, quous modo, nõ eo præcepto non obstante mulier, [27] consequitur legatũ & dotes, vt cõcludit Signor. in conf. 176. q. pponitur, n. 10. mouetur, quia ius dotis reddit [28] ad pietatē, l. cū his, si in ex. ff. de cõd. indebl. affiduis, C. qui potio. in pig. hab. sed generalia verba non includit [29] ius pietatis, auth. habita, C. ne fil. pro patre, secundo quia ius dotis respicit alimēta, l. pro onerib. C. de in. dotat. ius alimentorum sc̃pt videtur excepti, l. obligatione generali, ff. de pig. & dixi supra, vtitur etiã multis aliis rationib. quas omitto. Signo. Sequitur Cord. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, n. 13. ff. de liber. agnos. ff. Signo. reprehendit Nat. in conf. 410. n. 13. & seq. vbi respondet singulis fundamentis illius, & confirmari potest quia testator censetur habuisse animum cõpensandi, quando mandat ne legatarius [30] plus pet. Caltr. in conf. 193. in 2. dub. col. 3. vol. 2. Abb. in conf. 81. col. 2. vol. 1. Craue. in conf. 171. n. 17. in conf. 149. n. 3. Durā. de arte testat. l. 6. cau. 6. n. 3. in ficum alius infra allegadis. similiter animus cõpensandi deprehenditur in testatore [31] quādo legat pro omni, & toto eo, l. si vxor sua, C. de bon. auct. iudic. possid. Abb. in conf. 81. n. 1. in fi. vol. 1. Cor. in conf. 15. col. 2. vol. 3. Rui. Soc. in Phanuc Durā. Ancha. Moden. Berq. Crau. & Menoc. quous citauit in cõf. 112. n. 17. & seq. hæc autem omnia concurrunt in factō Signo. ergo censetur testator voluisse cõpensationem inducere, precipue, quando verba essent generalia, ita vt salua ratione recti sermonis restringi non possint, vt bene considerat Nat. d. conf. 410. Vnum tamen videtur obitare contra Natam pro defensione Signoroli, quia mandat plus nõ peti in bonis suis, bona [32] enim dicuntur deducto are alieno, l. sub signatũ, §. fin. ff. de verb. signif. & dotes, quæ petuntur ab vxore non dicuntur esse in bonis testatoris, sed sunt tanquam æ alieni, p. rator, §. emancipat. ff. de colla. bon. adeo inquit in proposito Bar. in l. vt iurist. ad i. §. si liberi, in fi. ff. de oper. liber. q. filia inlicita in re certa, & iussa nihil pluri petere in bonis patris, poterit [33] in nihilomin⁹ ultra legatũ petere dotes maternas, sequitur Bal. in l. liberi libertat. n. 28. C. de oper. lib. in l. quoniam nouella. n. 9. C. de inof. test. interest enim, q. simpliciter prohibetur plus nõ petere, vel quod prohibitio addatur verba illa in bonis testatoris secūdu Cor. in cõf. 112. col. 2. vol. 2. id etenim, quod testator debet nõ est in bonis, sed extra Ale. in l. si cū dorem, §. si pater, n. 6. ver. pro hoc facit, ff. solut. mari. & eam decisione Bartoli sequi sunt Iaf. Rim. Dec. Fabia. Berq. Soc. iun. Neuz. Capra. Natta, & alij quos citauit d. cõf. 111. n. 82. & procedit etiam, quādo testator est debitor hereditatis, quia si legat de bonis suis, excluditur cõiectura [34] cõpensationis, secundum Bal. in l. si cum dotes, §. si pater, in fi. ff. solut. mari. quæ sequitur Caltr. Alex. Corn. Capra, Fel. Iaf. Fabia. Marfi. Paris. & multi quos adduxi d. conf. 112. nu. 83. in proposito igitur non

videatur testator voluisse legatum alimentorum compenari cum dotebus vxori relictis ex quo mandat solum ne plus petat in bonis testatoris, cum dotes non sint in eius bonis, posset tamen saluari Natta, quia in casu proposito per Signo. testator nedum vult, quod vxor sit tacita pro omni eo quod petere poterit in bonis, sed etiã, de eo quod potest petere in hereditate nam etiã bona intelliguntur are p̃silio deductis, tamen non ita est hereditas, quia æ alienum dicitur in hereditate esse, & hereditas [35] continet non modo actiua, sed etiam passiuã iura, probatur in l. hereditas, ff. de reg. iur. in l. nihil, ff. de verb. signif. l. pro hereditariis, C. de hered. instituen. l. 1. C. si cert. pet. ideo ait Bal. in d. l. liberi libertat. n. 28. ver. aut dixit, relinquo, quod filia cui aliquid relictum fuit pro toto eo, quod potest prætere hereditate [36] nõ poterit consequi dotes maternas, quia sunt super hereditate, alios cõcordantes citat Dec. in auct. præterea, n. 13. C. vnde vir, & vxor, & in conf. 425. n. 7. col. 5. in fi. Ruin. in conf. 60. nu. 8. vol. 2. Natta in conf. 166. n. 2. nec id est pacificum, nam & in hoc contrarij tenent Dec. d. conf. 425. n. 10. Neuz. in conf. 62. nu. 23. vbi volunt idem omnino significare, quod nil petat in bonis, vel nil petat in hereditate ex quo idem omnino iudicatur de bonis, quod de hereditate, & contra, l. nam quod, §. si l. co. in prin. & §. a. ff. ad Trebel. Bar. in l. 3. in princ. ff. de bonor. posses. Præterea aliud est dicere in bonis, & hereditate, aliud vel super bonis, & hereditate, dotes enim neque in bonis sunt, neque in hereditate, sed ex quo bona sunt pro eis obligata [37] dicuntur esse super bonis, & hereditate, hoc discrimen constituit tex. in l. 2. §. in hac actione, l. 2. ff. de bonor. raptor. & ita distinguit Alex. in conf. 4. vol. 3. Anch. Modern. fam. quæ l. lib. l. q. 60. n. 5. & hoc ideo innuit Signoro. in d. conf. 176. n. 13. hoc tamen nõ est tutum, vt ceduxi, d. conf. 112. n. 9. & 91. subsistit itaque impugnatio, & destruitur consultatio Signor. & consequenter mulier iusta eo modo nihil petere dotes quoque nõ consequitur, id quod in eo facto videtur etiam cõprobari, quia prohibita fuit facta per verba illa ampla, vel quodlibet alio iure, quæ tanquam vniuersalia impropriantur, & includunt omnia, vt sunt vulgata iura, propterea existimo cauendum est Signo. quia verius est excludi mulierẽ a petitione dotis.

Declarat etiam generalem limitationẽ supra datã, quæ vult, quod dos peti possit quādo testator ita iussit, vt procedat in tantum, quod etiã post mortem vxoris heredes eius non possint repetere ab heredib. viris, sed illa perpetuò remaneant apud heredes, argi cedant eius lucro, [38] quādo testator exactionẽ dotis posuit sub conditione dicens, si dotes nõ petierit, ita voluit Bar. in l. amplius non peti, num. 7. ff. de rer. ac. hab. dum vult, quod mulier teneatur liberare heredes per acceptationem, vel cauere de non petendo, & hoc etiam voluit Picus in l. Titia, §. Titia cum nuberet, n. 134. ff. de le. 2. mouetur, ex d. Bartoli, & d. d. in l. si. C. de indic. vidui tollere, vbi si testator legat vxori si [39] non nupsit, illa verba inducunt viciuitatem, & nubendo perdit legatũ, & illud cum fructibus restituit, imò teneatur a principio cauere de nubendo, & quando per viã conditionis onus adiicitur, hæres videtur dotes habere causa conditionis implende, l. si quis omnia, ff. cau. test. Cord. in d. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, n. 217. tranfit sicco pede, nec adiet difficultatẽ ingredi, Albe. in auct. quod loci, col. 6. ver. item quarto de quæst. quam habui, C. si mulier secund. nupl. tenet, quod heredes vxoris nõ perdant dotes, sed differatur exactio durante legato alimentorũ seu vñusuctus, quia compenlandi animus non præsumitur, ni-

verba testamētis, n. 3. vbi vult non deberi tanquam v-
 furarium legatum pro retardata solutione quantita-
 tis, & quod censetur factum in iramdem, cum sequi-
 tur Alex. in consi. 74. n. 6. vol. 5. Lancel. Dec. in d. 134.
 fi. Ruin. in consi. 35. n. 3. consi. 55. n. 4. vol. 1. Soc. in consi.
 56. n. 1. & 2. vol. 3. Campeg. de dote. par. 2. qu. 13. & ego
 pro hac parte in consi. 33. n. 3. allegat. Luf. Luc. Pat. Pre-
 pur. Crot. Rebuff. Berr. Craud. Lup. & Rol. & Men-
 in consi. 44. n. 2. 6. ver. si dotes ferentiam hanc addit
 Soc. iun. Neuz. Dislac. Plot. & Ferret. cum sit in fidei-
 tate vxoris dorem exigere, ipsa verò eligat habere
 potius legatum annuum, videtur vxoriam committi,
 & Menoch. loco prædicto distinguit inter casum qui
 est in facultate hæredis soluendum debitum eximere
 se à legati soluti. ne, & alium quando hæres non pot-
 test liberari soluendo sortem: sed facultas exigendi
 sortem committitur in voluntatem legatarij, & mo-
 ueatur ex eo quod dicunt. Dd. de muliere vidua, quæ
 cum possit dotes suas exigere, mauult tamen habere
 intercessu, & per hanc rationē concludit annuū lega-
 tum factum vxori esse ferneratitū si fiat donec dote
 repetitur, videtur igitur dictū legatum alimentorū
 factum donec vxor dotes suas nō petierit nullius esse
 valoris, sed sapere vxoriam prauitatem, & miror qd
 tenentes primam partem adit, quod vxor possit dotes
 petere postquam per aliquot annos legatum exe-
 git, non meminerint de Ancha. & tot alijs Doctōrib.
 qui contrarium præcisè teneant, nec Ancha. & testato-
 res sui mentionem faciunt de prædictis, qui aduersan-
 tur ex diametro, mihi certē expilimē venit in men-
 tem cum essent consultus de modo testandi, & vellet
 testator dotes ab vxore non exigi durāte legato vfu-
 fructus, vel alimentorum, qui casus sapissimē cōgēit,
 & sanē, vt meū non desit iudiciū, firmiter teneo
 eiusmodi legatum, non esse in fraudem vxoriarum nisi
 ex alijs coniecturis concurrētibus suspicio augeatur,
 nam præter quod dubium est si vxura inducatur, quā-
 do testator in vltima voluntate sua aliquid relinquit
 dandum in annos, quamuis multo contrariū teneant,
 vt dixi in eo consi. 33. & ponit Castren. à nemine ci-
 tetus, in consi. 101. circa fin. volum. 1. Menoch. d. consi.
 441. non debet in dubio trasu præsumi in moriente,
 l. fin. Cad. leg. l. ut repetund. & contrarium procedere
 posset, quando ex verbis colligi posset quod illud re-
 linquitur contemplatione vxoriarum, vt loquitur An-
 chara. d. consi. 93. vt expresse relinquitur certa quan-
 titas pro vusufructu dotis, idem credo quando quanti-
 tas relicta esset respectuata ad debitum, puta cum
 mandat solui octo, aut decem pro centenario, idem
 quoque arbitror quando quantitas relicta habet pro-
 portionem cum solita vxoriarum quantitate, vt quan-
 do pro trecentis aureis relinquitur triginta in an-
 nos singulos, sed, quando non designatur nume-
 rus legatus, nec debite quantitas, verū quando non
 dicitur pro vusufructu, nec pro interesse, vel etiā quan-
 do id quod in annos relinquitur longē excedit red-
 ditum, qui communiter etiam fonerando exigi pos-
 set de sorte, vt quando vusufructus est pignus, vel al-
 imenta sunt magni valoris, dos verò minus multo
 erat redditura, tunc equū, quia non est verisimile,
 quod testator cū tam grani argumento, respexit ad dilu-
 tionem soluende dotis argumentū. I. cum de indebi-
 to, ff. de probatio, non poterit allegari suspicio vxura-
 rum, & his modis saluari poterit discordia inexcusa-
 bilis inter Doctores pro quotidiana questione.

Ea verò Pici distinctio dicto nume. 134. vbi vult,
 quod si sub conditione dictum sit, si dotes nō pete-
 rit, ut totum perdatur ius ad petendum dote, si verò
 dictum sit, donec dotes non petierit non perditur,

non est perfecta: quid enim si alimenta illi reliqua-
 rant, tamen quod dotes suas petere nō possint, an eo ca-
 sangnito legato per aliquot annos possit postea vxor
 dotes petere in hac questione Riminal. in consi. 42.
 num. 110. concludit dari dotium [54] petitionē, & e-
 dem importari per eam formam, ac si disisset, donec
 dotes petierit, qui ea verba modum importat, non
 conditionem secundum Bart. in d. 7. Terminus, ideo
 testator videtur exactionem prohibuisse pro eo tan-
 tum tempore pro quo legatum percepit, hæ rationes
 nō valent oboli, quia siue sit cōditio, siue sit modus,
 nihil interest, si cū sit cōditio [55] debet impleri
 antequā emolumentum queratur, l. i. hais ancilla, §.
 Stichus, ff. de fideicom. lib. Bart. in l. quibus diebus,
 §. Terminus, n. 6. Alex. in consi. 19. n. 1. vol. 1. Ruin. in
 consi. 181. n. 2. vol. 1. Paris. in consi. 19. n. 45. vol. 2. Natta
 in consi. 372. n. 4. Rolan. in consi. 63. n. 20. vol. 4. ita qui
 non implet [56] modū priuatur relicto sibi commo-
 do. L. si hæres, ff. de cond. ob. cau. lib. 2. §. Lucius, ff.
 de annu. legat. l. 1. C. de his, quæ sub modo. Bart. in d. 6.
 Terminus, n. 17. vbi Soc. n. 14. ver. secunda conclusio,
 Bal. in consi. 119. col. 2. ver. amplius considerandum,
 vol. 2. Alex. in consi. 127. n. 2. ver. adhuc videtur, vol. 7.
 & in consi. 112. vol. 1. Bald. in consi. 211. n. 1. vol. 2. & in
 consi. 150. vol. 3. Ruin. in consi. 43. n. 8. vol. 2. Menoch.
 consi. 78. n. 27. & sicuti dixi supra datur etiam contra
 legatarium actio, vt modum impleat quare vtroque
 casu tenetur legatarius implere ius modum, siue cōdi-
 tionem, itque solum interest, quod cōditio imple-
 retur ante emolumentum queritum, modus verò
 possit, & non est verum, quod legatarius dicatur imple-
 uisse modum ex quo durāte vusufructu, non petiit,
 quia testator nō dixit si durāte vusufructu nō petat,
 sed quod non petat absolute, & cum indistincte [57]
 loquitur, siue indistinctio debet intelligi, de peti-
 tio, ff. de Public. actio, quod verò testator voluerit so-
 lū prohibere petitionem, donec perceperit vusufruc-
 tū, hoc est de quo querimus, quare concludo non
 esse quoad nostrū propōitum cōlituendum disci-
 men, quod testator leget si dotes non petierit, vel le-
 get, ita tamen quod dotes nō possit petere, & quod v-
 troque casu eadē sit decisio, vnde inferitur quod si in
 legato conditionali vera esset opinio Bar. quæ placuit
 Pico, ea locum haberet etiā in casu Riminal. cuius ideo
 consiliū probare non possum, & quia dixi sēpe supra
 hoc eodē capite, quod modus debet impleri, alijs le-
 gatariis priuatur legato, est aduertēdū, quod si hæres
 eligeret non actionem ad implementum, sed ad pri-
 uationem cōmodi, tunc sine dubio si vera esset opinio
 Pici teneretur vxor restituere quidquid percepit ante
 petitionem dotis, quia legatum est vnicum etiam
 quando dictum est, lego alimenta, ita tamē, quod dotes
 non petat, volunt enim Doctores, quod legatum
 dicatur annuū, & contineat plura legata tantummo-
 do, quando est relictum in singulos annos, vel quādo
 est factum per verba temporis distributum, donec
 quādiū, quoad, vsquequo, & similia, vt dixi hac ipsa
 parte in questione, an alimentorum legatum sit an-
 nuum, proinde etiā pars percepta veniret restituen-
 da, vt dixi etiam ibi in hoc opere.

Dubitari etiā potest siante conditione de qua supra,
 si vxor per solam petitionē dotis priuatur legato, &
 cū dixit si dotes non petierit, vel vsquequo pete-
 rit, videtur indubitatum, nam petendo impletur con-
 ditio, l. in conditionibus, ff. de cond. & demon. l. & ita
 [58] tenet Cordub. d. l. si quis à liberis, §. si quis ex his,
 n. 112. facit, quia cōditio sit et si quis impleta, [59] licet
 implementū nō ducit, l. si quis hæres, C. de insti-
 & substit. l. in substitutione, ff. de vulg. l. hereditum
 in princ.

in princ. ff. ad Trebell. l. quida testamentum in fuprin.
 & l. rogo ff. de fi deico. liber. l. af. qui exornat in d. l. fi
 quis heredes. n. 1. & feq. Crot. in conf. 4. nu. 18. Ruff.
 conf. 89. nu. 9. vol. 4. Paris. in conf. 32. num. 84. vol. 1.
 Alci. in conf. 177. nu. 4. Socin. iun. in conf. 29. num. 35.
 vol. 4. Neura. in conf. 31. nu. 13. Gram. decif. 96. nu.
 104. contra videtur priuationem non induci nifi fe-
 quita exactione, nec fufficere petitionem: verba e-
 tenim intelligenda funt co effectu. [60] l. pen. §. pen.
 fine quis eum. l. 1. §. hec verba. vbi l. af. ff. quod quisq.
 iur. c. relatum. vbi glo. de cler. non refid. ca. circa. vbi
 etiam glo. de fponfal. & effectus attendi debet, non
 verba. [61] Barto. in l. 3. C. de inflit. & fubilit. Dec. in
 conf. 305. col. 2. in fin. praeuallet enim verbis, [62] In-
 nocent. in c. de bigam. Bar. in l. cotem ferro, §. qui
 maximos, ff. de publican. & testator cenfetur potius
 effectus confideraffe, quam nudum factum, ideo non
 fufficit [63] fed effectus debet attendi, fecundum do-
 ctrinam Bar. in l. quid ergo, cum autem factus, ff. de
 his qui not. infam. Roman. in conf. 199. nu. 2. & 3. &
 quod verba intelligi debeant cum effectu probauit
 multum in conf. 3. nu. 22. & feq. fed praeterea dicit glo.
 in l. fin. ff. de rer. diuif. quod et in textu dicatur vo-
 luerit transgredere, [64] tamen intelligi debet tranf-
 cenderit co effectu, & inferri ibi Bar. ad statutu pona
 ei imponens, qui voluerit mulierem corrumpere, quia
 non habebit locu nifi adualiter [65] corruperit, fe-
 quitur Barbat. in c. nonnulli, nu. 17. de refcript. ad i-
 dem gl. in l. quod li ab initio, ff. in cert. pen. vbi decla-
 rat verbu voluerit vt id est volutaria [66] vltus fuen-
 tit, & in l. 1. in ver. voluerit, vbi Caltr. & Alex. ff. de
 l. 1. in l. fi in princ. C. de cond. infer. in ver. conditione-
 nem, l. i. confutuerit, in ver. voluiffe, ff. h. regu. in-
 fert etiam Cren. in l. ung. 50. quod pena capitis a sta-
 tuto impofita est, qui voluerit venenare, vel interfe-
 cere, non habet locu nifi quod effectu, ita ergo di-
 cendu est no fufficere fingulare petitionem nifi etiā
 fequatur exactio praecipue, quia multa contingere
 poffunt quae exactionem impugnant ab aduerfario, hinc
 videmus, quod & li a lege imponatur pena priua-
 tionis emphyteutae vendente rem sine domini volun-
 tate, tamen intelligitur de venditione, [67] quae ha-
 beat effectum per traditionem fequutam, fecundum
 Specul. in tit. de loc. §. nunc aliqua, quae 95. nu. 118.
 Alber. in l. fin. in fi. & ibi Salic. num. 19. l. af. nu. 32. C.
 de iure emphyt. Alex. in conf. 173. nu. 2. vol. 2. Tiraq.
 de constit. pof. §. par. 2. limit. 26. nu. 1. & feqq. & infini-
 tos concordantes congerit Cordub. in tract. de cau.
 quib. emphyt. priuat. in tit. de cau. exalienat. limit.
 38. in prin. licet etiam non inducitur priuatio ex eo,
 quod emphyteuta expofuerit [68] venalem, vt per
 l. af. in d. l. fin. in §. notab. nu. 26. Bero. in conf. 170. nu.
 16. vol. 1. Cordub. loco praedicto, limit. 10. & fimiliter
 quando alienatio fuit nulla ex [69] aliqua caufa, l. af.
 d. l. fin. nu. 139. Alciat. conf. 258. nu. 5. Tiraq. de retrac-
 t. confang. §. 1. gl. 2. nu. 6. Alciat. conf. 253. nu. 5. Cordu-
 limit. 22. vbi inferit ad plures cafus notabiles, & in
 limit. 33. idem dicit quando venditio effet ficta, vel fi-
 mulata, poff. Caltr. Ferd. Loaz. Tiraq. ab eo citatos, &
 quae dicuntur de emphyteuta procedit quoq; in va-
 lido alienate feudo, quia in eisd. caufis fupra [70]
 relatis no incidit in priuationem, Clar. q. 31. nu. 1. & feq.
 propterea ex praedictis, vbi fola proceffiffet peti-
 tio dicere vxorem non esse priuam relicto facto sub
 conditione fi non petierit, quia testator effectu, non
 verba confiderauerit, ac li conditio non contineret
 folam petitionem, fed exactionem, puta fi dotes in do-
 mo dimiferit, vel ab haerede non exegerit, res effet
 omnino indubitata, quia ad priuationem requiritur

exactio, nec fufficit simplex, & nuda peti-
 tio.

SVM MARIA.

- 1 Ecclesia si quis delinquentem extrahat graui pena puniatur.
- 2 Delinquentem extrahens ab hospitali erecto auctori-
tate Episcopi puniatur.
- 3 Index secularis non potest delinquentem in Ecclesia
existentem obfidare, vel militibus circumfiliere.
- 4 Ecclesiam qui custodum ne delinquens exeat male
faciunt.
- 5 Consuetudo non valet quod delinquentes custodiantur
in Ecclesiis, vel eis viuis denegentur.
- 7 Ecclesia immunitas ne inde delinquens extrahatur,
est de iure diuino.
- 9 Peccatum tanto est grauius quanto antiquius.
- 8 Consuetudo Ecclesiae prauidicialis iudici non potest
a laici.
- 9 Anima saluari consulendum est in dubio.
- 10 Carceratus dicitur qui est sub custodia.
- 11 Liberare non dicitur, qui extra suum territorium li-
bere non potest.
- 12 Index secularis captum in Ecclesia relaxasse non
dicitur si eum in reditu capi facit.
- 13 Carceratus dicitur is cui potestas non est libere eun-
di vel redeundi, qui vult.
- 4 Carceratus dicitur, qui ita distinguitur, ut non pos-
sit euadere.
- 15 Carceratus dicitur quicumque custoditur.
- 16 Prohibito uno censetur prohibitum omne id per quod
ad aliud peruenitur.
- 17 Alienare prohibuit non potest alio facere per quem
sequatur alienatio.
- 18 Mens legis est sicut anima, & verba sunt corpus.
- 19 Mens legis attendi debet rangnam virtus intrin-
seca.

QUESTIO XVII

Sciunt omnes quod delinquens si confugiat ad
 Ecclesiam saluus est, nec inde potest extrahi, quini-
 mo extrahens [1] graui pena plectitur, c. inter alia de
 immun. eccles. l. 2. C. de his qui ad Eccle. confug. & est
 communis opinio secundum Gornel. Instit. de actio.
 in princ. num. 67. ponit Clar. in sua praxi crimin. qu.
 30. in princ. & procedit etiam in hospitali erecto au-
 thoritate [2] Episcopi secundum Archid. in c. definiti-
 uit 17. q. 1. Bald. in l. si quis ad declinandam, C. de epi-
 sc. & cler. Alexand. in conf. 9. colum. 2. vol. 2. alios
 citat Didac. lib. 2. varia. resol. c. 20. n. 4. vers. tertio co-
 stat, & ampliatur conclusio multis modis per Didac.
 & Clar. in locis praellegatis, vbi praecipue ponit quid
 in palatio Episcopi, & in solo quod ab ecclesia distat
 quadraginta passibus, quid in oratoriis priuatis, quid
 in Ecclesia destructa, quid in non consecrata. verum
 est quidem, quod hodie multi de facto parum curant
 de eiusmodi immunitate, & vidi aliquando capi de-
 bitorem in palatio Episcopi, & in domibus Canonico-
 rum Ecclesiae annexis pro debito priuato, sed &
 Deus sui iuris iustissimus index in tempore vindictae
 sumit. dubitantur autem si possit index secularis obfi-
 dere Ecclesiam, eamque militibus circumfiliere, &
 prohibere, ne alimenta, aliaque necessaria ad eam de-
 ferantur, qui se in Ecclesia recepit, aut illum in com-
 pedes conlicere, id quod multi facere solent, dū per
 Ecclesiasticum iudicem cognoscitur si qualitas impi-
 citi delicti punitur illum extrahi de Ecclesia, & sine
 [3] textus est clarus quod non in l. praesenti, §. nec in i-
 plis Ecclesiis, C. de his qui ad eccles. confug. vbi dicitur
 victualis, & quae ad victu, vel requiem pertinent

deneganda non esse hoc idem voluerunt Dd. omnes in d. c. inter alia, Hostien. in sum. de immun. ecclesie. §. in quantum, colum. 2. verbi. & nota quod quamdiu, vbi ait quod donec delinquens est in ecclesia non est ab illa citandus, detinendus, aut restringendus, nec ei deneganda est vestitus, aut requies, subdens etiam l. se in maiestatis hoc modo committi, vt in l. c. de his qui ad ecclesiam confug. allegatur etiam Hostien. in d. c. inter alia, distille quod male faciunt domini temporales [4] qui adhibent custodes, & obfidem ecclesias, Guid. Pap. decif. 121. n. 3. vbi dicit quod ipse non debent etiam de iure compeditari, & subdit quod facientes contrarium infringunt immunitatem Ecclesie, ac si illos extraherent, prout incident in porham. l. si. C. de his qui ad ecclesiam confug. hoc etiam placuit Didac. d. c. 20. n. 7. verbi. trigessimoprimo eadē ratione, vbi ait hoc nihil aliud esse quam violare immunitatem Ecclesie, idem voluit Clarus, d. quæstione 30. n. 2. vbi dicit esse communem opinionem, Cord. in l. si quis a liberis, §. solent, n. 47. ff. de liber. agnosce. vel alendi. vbi dicit quod iudices qui hæc faciunt committunt in Bullam Cœne domini, in aliquibus tamen locis observat consuetudo, quod delinquentes obfidentur, & subtrahunt alimentis, atque aliis ad vitam necessariis coguntur exire, vt attellatur Ign. in l. a. in princip. numero 9. ff. ad Sillaniam Remig. de immun. ecclesie quæst. 15, & Rursus, fol. 258. q. 6. ea tamen consuetudo non valet, [5] vt probat Ign. loco prædicto, ea principali ratione quod immunitas hæc fuerit Ecclesie diuina, [6] iure concessa, vt probat ibi, numero 26. & in his, quæ a iure diuino procedunt nihil potest populus consuetudo, nec statutum, vt ponunt Dd. in c. si de consuetud. quia peccatum tunc est grauius, [7] quanto est antiquius, vbi dicitur Dd. in c. fin. de præscriptio. at Didac. d. cap. 20. num. 2. multis probat rationibus, quod immunitas ea neque naturalis est iuris, neque diuini, cum neque antiqua, neque Evangelica lege factum de ea quicquam reperiatur, quod si verum esset fulminari posset forte consuetudo contraria aduersus ius positum, nisi dicamus, quod loci [8] non possunt consuetudinem inire, inducere, que sit præiudicialis Ecclesie, vt per Doctores, in capitulo, Ecclesia Sanctæ Mariæ de constitutio. at vbi consuetudo esset legitime introducta, haberetque necessaria requisita, aliud esse dicendum. mihi verò quidquid aliis placeat tutius videtur immunitatem seruare, & in re dubia [9] sanitatum saluti consulere, vt in capitulo, consilium de obseruat. ielun. glo. in c. i. de scrutin. in ciuicenis, de sponsal. Innocen. in c. eum ad mandatum, de homicid. Felin. in cap. fin. de præsumpt. Marf. sing. 171. nec mihi videtur sub prætextu consuetudinis laedendam esse Ecclesie immunitatem, bene fateor quod dum cognoscitur, si de Ecclesia possit extrahi, iudex Ecclesiasticus iussu vocabit illum custodiri, & hoc modo seruatur ius Ecclesie, & nihil minuitur de iure publice vindictæ. scit autem pro confirmatione prædictæ decisionis, quia dicitur esse in carceribus qui habet [10] custodes, adeo quod non potest ire quod vult, qui nequid de verborum significationibus, vbi Jacob. de Are. notat, & ponit Bart. in l. qui carcerem, not. in fi. quod met. cau. vbi ait cōtractum factum à carcerato in fauore carceratis esse meticulousum, licet contrahens fuerit extractus, si tamen habuit custodes, Abb. in c. accedens, n. 2. de procurat. vbi damnat practicum, quam solent aliqui adhibere, quando volunt contrahere cum carcerato, faciunt enim illum educi de carceribus, & per familiam custodiri, dum contrahit, sed per hæc non dicitur liberatus, nec valde contrahit, & insert quod qui tene-

tur aliquem liberare, [11] vel constituit liberati non satisfaci obligationi relaxando illum simpliciter in suo territorio, nisi etiam faciat illum extra suum territorium perducere ad locum vbi liberum sit subsistere, ire, & redire. Felin. in c. eum ego enihimam, 9. verbi. istis adde omnino, de iureiuram. vel etiam dicit, quod securitas data pro accessu extenditur ad recessum, de post. Bar. in l. si de acquire. rer. dom. ait quod indeo secularis non dicitur relaxasse carceratum, [12] quem cepit in Ecclesia, si in reditu facit eum capi. Dec. in consil. 29. num. 7. in fin. ver. 4. bene facit ad notabiles decisiones arguendo actum fuisse metu factum, Marf. in l. si quis percuissorem, num. 9. Cad. legem. Conde. sicat. & præter eodē, Cuman. qui non solet allegari, in consil. 68. in principio, dicit capium, & carceratum intelligi, [13] eum cui libera non est facultas eundi, & redendi, & hæc ratione impugnat contractum factum extra vocem in qua fuerat quis prius detentus, & inquit Bald. in l. finali. C. de postum. reuer. quod inuitus retineri dicitur, qui non permittitur abire, & inquit text. in leg. si necurritur, si ex quibus causa maior quod carceratus [14] dicitur, qui illa distinguitur, vt eundem non possit, & illam textum, ait valde notabilem, Iac. in sursus, n. 4. Insistit de actione, & Card. Alexan. in c. super eo, colum. 2. in fin. de appellat. tenet quod carceratus dicitur quicquid, [15] sub custodia positus, licet districtus non teneatur, allegat Arg. in d. l. qui carceret, Inc. in l. qui i latronis. ff. de telia, & per hæc reprobat gl. in l. fin. C. de curio. lib. 2. que videtur contrariū tenere cum ergo existis in Ecclesia adhibitis custodibus, inde recedere non possit vix dicitur detentus, & carceratus, imo maior vis hoc modo fit Ecclesie, quam extrahendo, quia extractio actus est momentaneus, illa verò custodia est actus successiuus, & continuus, qua ratione dicimus, quod carcer insert continuū grauen, & nulli dubiū quod actus successiuus plus grauet quam momentaneus, rursus dum iudex mdat delinquentem in Ecclesia custodiri abutitur Ecclesia loco carceris, ita vt dici ei possit, fecistis eā spelunca latronis, vt in Euangelio.

[16] Confirmatur etiā dicta decisio, quia vno prohibito censetur ut omne prohibitum per quod ad illud peruenitur, l. oratio, de sponsal. l. eos, in fi. C. de viar. l. finali. C. si manci. l. 2. §. vtrum, ff. de iudic. l. idemque, §. primo, ff. pro socio, l. c. obseruato, ff. de offic. procon. l. iure, §. si iura, ff. de tutor. & curato. dat. ab his, l. in seruitutem, §. si quis, C. de bon. liber. l. quibus, §. si cum esset, ff. ad Vel. iunum. facit reg. cum quid de re. iur. in sexto. imò pro hæc regula solet semper allegari text. in l. fin. C. de his qui ad ecclesiam confug. qui non potest aliter induci, nisi dum prohibet victum, vellem, & requiem ei negari, qui confugit ad Ecclesiam: cum ergo interdicitur delinquentis extractio de ecclesiis censi etiam debet interdicius omnis actus, per quē ille exire cogatur, sed nihil magis potest illā educere de Ecclesia, quam famis, quia nulla necessitas plus famem stringit, ergo & c. facit etiam, quia alienare prohibitus non potest actū tacere [17] per quem sequatur alienatio, gl. in l. i. §. de pact. l. eodici, §. maris, vbi gl. & Bart. ff. de legat. secundo, Dec. in con. 30. n. 2. & in consil. 445. n. 26. Rursus immunitas Ecclesie non tam in eo consistit, quod capi quis in ea non possit, quā quod ibi liber sit, & securus, vt quomodo erit securus si denegatur, aut prohibetur necessaria ad vitam, atque ita prohibens, ne victus ad eū deferatur offendit magis finem, & metem legis quam verbum, multo plus est metem, rationem, & finem legis laedere quā verba, mens enim legis [18] jell sicut anima, & verba sunt sicut corpus, & superficies, Bald. in l. si quis

in L. curabit, num. 14. ver. secundum casus, C. de actione. empt. Didac. lib. 3. variat. resolu. cap. 1. circa fin. ver. sed vbi legatarius, Moder. Gallin tract. de vsur. quest. 73. ver. 453. Menoch. in conf. 441. nu. 22. & seq. quibus in locis dicunt vsurarium esse relictum, quando legatarius potest de presenti petere, [10] & exigere, licet alius sit quando petitio non est in illius facultate, puta, quia testator dilationem concessit heredi ad soluendum: in presenti enim factio est in facultate filij statim petere, & dilatio solutionis est ei imputanda, qui tacet & patitur. hac opinio est validissimis fundamentis & rationibus fultissima, tamen nunquam placuit, quia non potest cadere in mentem quod dicatur vsura, quando testator certum quid relinquit de bonis suis, & donec ab herede praestetur mandatum interim potius nomine tantum dari legatario, quia hic nulla cadit conventio, nulla pactio inter legatarium & heredem, id quod est necessarium, vt contrahatur vsura, [11] vt consideravi in consilio 23. numero 6. rursus in testatore non potest considerari vsura cum non teneatur ad sortem necdum ad interesse, & si quid relinquit id omne à mera illius liberalitate procedit, quod autem sponte datur, licet [12] & sine labe recipitur inter propter mutuum, capitulos, sicut episcopum, i. quest. secunda, vbi glo. ait, quod vitium hoc modo non imputatur, & probavi in dict. cons. 23. nu. 4. postremo poterat testator fructus fundi relinquere, & praeterea etiam alimenta, quare ergo non potest vnum relinquere pure, & aliud sub conditione, cum de rebus [13] suis quilibet sit moderator, & arbiter, l. in re mandata, C. manda. & rei suae possit quis legem apponere, quae magis [14] placeat, l. in traditionibus, C. de pactis, Zabarel. in clementia contingit, in vndeicim notab. de religiof. dom. D. Becius in cons. 101. nu. 25. & sequi. & hoc quoque argumentum vsus sum in consilio vigesimo tertio numero 9. ver. quinto, cum omne, & ibi conatus sum sustinere, quod valeat legatum aureorum quingentorum relictum hospitali, soluendum intra quinquennium, & quod interim soluat haeres quinquem pro centenario, an verò assequutus fuerim veritatem, aliorum sit iudicium: scitavit Deus me ex vera animi mei sententia scripsisse: vnum porro in presenti questione est optimè considerandum, quod est filius naturalis fructus praedij obligati consequeretur, non tamen pro hoc fieret locupletior, quia dum ex eis vivit parci capiti aureorum quingentorum sibi relicto, & tanto plus sequuta morte cogitur heredibus restituere: dixi enim suo loco quod cum certa quantitas naturalis filio relinquatur ad alimenta, ea post mortem venit restituenda heredibus, cum ergo filius vivit de redditibus praedij obligati, tantò minus consumpsit de forte ad alimenta relicta, vbi verò non resultat lucrum cessat vsura, quae nihil aliud est quàm [15] lucrum, vt probatur in sua diffinitione per Doctores, in rubrica de vsur. extra, & in L. quod si Ephesi, in principio, vbi praecipue Caltren. de eo quod certo loco, Salice. in L. secunda, C. de vsuris, Natta in consilio quadragesimo quinto, numero decimo quarto, & ex quo filius non potest quicquam ultra alimenta percipere non est curandum, quod ea alimenta consequatur potius ex fructibus fundi obligati, quàm ex fructibus pecuniae relictae: sed vitruque relictum in eandem causam conuertitur.

Ad auctoritates contrarias responderi potest, quod procederet, quando testator fuisset debitor, & vni reliquisset, quod iam debebat mandans quod illi certum quid decur donec solutio retardabitur: tunc enim quia debitum est iam formatum, & illa quanti-

tas relinquatur ob solam dilationem temporis potest sustineri eorum decisio, quod sapit vsuram, & secus verò quando testator reliquit, quod non debebat, quia cum à liberalitate proveniat non subiicitur suspitioni. Praeterea responderi potest quod contraria possunt procedere, quia legatarius ex temporaria dilatione lucrum consequitur ultra sortem, sed in facta nostro filius nihil ultra consequitur ex quo deductis alimentis, quicquid lucrum cogitur restituere, & certe haec consideratio lucri omnino cessantis tollit omnem difficultatem: si enim legatarius fructus praedictos perciperet, & vitius sortem posset exigere, vti loquantur Dd. in contrarium citati, & esset sortis dominus, vti quae possit lucrare, & consequenter etiam vsura consideraretur quia lucrum cessat, & filius sola alimenta potest habere, ita vt si plus percipit restituit, si minus heres supplere teneatur vsque ad id quod pro victu est necessarium, tollitur omnis suspicio vsurarium, imò nullo modo potest dici vsura.

Intelligi tamen debet conclusio hac quando fructus praedij non excederent debitum alimentorum praestationem, quia tunc cessarent rationes supra consideratae, & locus esset decisionibus contrariis cogita super praemissis omnibus, quia nova sunt, & inveniunt aliquem tangentem, & quia ad Romanam Ecclesiam spectat cognoscere, & ibi, vel non sit vsura, ex quo est [16] quae iuris, non facti, Panorm. in clementina, ex graui de vsur. cuius opinionem sequuntur Doctores communiter, & ante eum, idem tenebant Bald. Anchor. Caltren. & Fulgos, quos citat Roland. in c. 6. 96. numer. 45. volum. 2. vbi addit Alexand. Guid. Pap. Corn. Afflict. Rodul. Dec. Boff. Nattam. & Maran. & ita concludunt Dd. omnes Legistae, & Canonistae, quando questio est iuris, vt inquit Ias. in cons. 132. nu. 3. vol. 4. Car. qui plures addit in pract. criminal. quest. 37. numer. 2. Bertran. in cons. 215. volum. 2. & quoniam multi dicant contrarium, illi tamen intelligunt, quando questio est facti, an scilicet talis fecerit talem contractum, ac vbi iuris est, & solam dubitatur, an contractus sit, vel non sit vsurarius, nulli dubium, quin hoc solius Ecclesiae iudicio subiaceat, cuius est lepra discernere à lepra, & de peccato iudicare, ideo consulendi essent Theologi, & standum ecclesiae decisioni.

SYMMARIA.

- 1 *Filius pro alimentis habet titulum lucrativum, licet pater habeat onerosum.*
- 2 *Dispositio intelligi debet simpliciter, non secundum quid.*
- 3 *Tale non dicitur quod est tale secundum quid, non simpliciter.*
- 4 *Lucrum dicitur quidquid à lege differtur.*
- 5 *Lucrum datus marito delatum per mortem uxoris continet titulum onerosum.*
- 6 *Lucrum non dicitur quod originem trahit à causa onerosa.*
- 7 *Actio reuocatoria non datur contra habentem onerosum titulum.*
- 8 *Ignorantia iuris excusat eum qui titulum habet onerosum, non qui lucrativum.*
- 9 *Maritus an filius praemi matrimonij teneatur restituere lucrum datus sibi à statuto delatum.*
- 10 *Infusio an requiratur in lucro datus quod maritus ex statuto facit per mortem uxoris.*
- 11 *Labac & di. c. l. C. de secund. nupt. an locum habeat in legato alimentorum.*
- 12 *Infusio an sit necessaria quando sit donatio in causam alimentorum vel reformatio usufructus.*

- 13 *Donatio ex causa alimentorum, et facta quem tenetur alere, est infirmata.*
 14 *Regula servari debet donec probetur limitatio.*
 15 *Vita hominis iactatur secundum l. hereditatem. ff. ad leg. falcid. quando queritur an maritus plus reliquerit uxori, secundum quam filius prout matrem.*

QVÆSTIO XIX.

QUÆSTIVM fuit aliquando, si filius ad alimentum habere onerosum, vel lucrativum, & d. in d. l. si cum dotem, §. si pater, ff. sol. matr. videtur tenere, quod titulus sit lucrativus, & Bald. in l. 2. numer. 2. C. de reuoc. his que in fraud. cred. dicit [1] quod citi respectu patris titulus sit onerosus, tamen respectu filij est lucrativus: mouetur, quia quidquid debetur ex legali obligatione defertur lucrativum titulo: sequitur Corduben, in leg. si quis à liberis, §. si quis ex his, num. 274. ff. de liber. agnos. vel alien. sed advertendum quod Bald. loco præcitato non id dicit absolute, sed comparative ad creditores, quæ conclusio est indubitata. aliud verò est, quod quid sit tale simpliciter, vel quod sit secundum quid, & dispositio quæ [2] de aliquo loquitur. nō trahitur ad illud quod est tale secundum quid, l. si cui lana, & l. hoc legatum, vbi Bar. ff. de legat. 3. Bart. in l. Lucius, §. quesitum, ff. de test. & in l. si hoc interdictum, ff. de fonte, & procedit: etiam in materia favorabili secundum Soc. in conf. nu. 4. in fi. vol. 3. Ruin. in conf. 24. nu. 13. vol. 2. Gord. in conf. 60. nu. 10. addo Alex. in conf. 106. nu. 3. vol. 4. Ias. in l. 1. nu. 3. C. de success. edicto. & non est tale, [3] quod est talis in modo secundum quid, Bar. in l. maritus, §. legis Iulius, ff. de adul. Bal. in l. adoptivum, §. patronum, ff. de in ius vocat. Alex. in conf. 178. col. 1. in fine, volum. 2.

[4] Secundum quoque advertendum est, non esse veram conclusionem, quam ex Bald. dicit Ias. in d. §. si quis in fraudem, quod titulus lucrativus haberi dicatur quidquid [4] a lege defertur, nam lucrum dotis à statuto delatum marito, quamvis ex legis dispositione proveniat, non tamen per tit. lucrativum, sed onerosum, vel [5] probat expressus text. in l. vnica, §. lucrativus, in ver. si verò vel focer, C. de impon. lucrat. descript. vbi Ang. id expresse notat, voluit etiam glo. fi. in verbo duntaxat, in l. si donaturus, §. fin. ff. de cond. ob caus. dat. Bald. & Ioan. de Plat. in d. §. lucrativus, Bald. in l. hæc edictalis, in princ. col. 2. ver. pone quod non est appositum, C. de secund. nupt. in l. cum muliere, col. 2. C. de donat. an. nupt. & idem voluit ante eos Bart. in repet. l. si constans, in 10. q. 1. parte prim. ff. sol. matr. Dec. in conf. 33. col. 2. cum multis apud Itaq. in l. si vnquam, in ver. donatione largitus, num. 175. C. de reuoc. donat. Ruin. in conf. col. pen. vol. 5. Parif. in conf. 62. vol. 4. Rolan. in tract. de lucro dot. q. 4. nu. 19. Pham. in eo. tract. glo. 3. nu. 1. & sequi vbi multos cumulat, & adducunt præter l. vnica, §. lucrativus, ubi textus præcipue in Lex promissionis, ff. de action. & obli. l. Aquilius regulus, & l. si pater, ff. de donat. l. pro oneribus, ff. de iure dot. non enim attendi debet deserens, sed finalis causa dilationis, & ab ea iudicatur titulus onerosus, vel lucrativus, Bald. in l. quod nomine, ff. de cond. indeb. vbi dicit ideo non censeri lucrum, [6] quia originem trahit à causa onerosa, id est à matrimonio eiusque oneribus, & dicit Pham. loco predicto, num. 5. quod lucrum dotis non magis creditur marito in causa onerosam, quam credit venditori pretium pro re, quam vendit. ea igitur infon. conclusio non placet, sed bene exillimo verum esse quod filius ad alimenta titulum habet lucrativum,

quia nihil ipse pari tribuit in alimentorum recompenlationem, & si dicatur quod tenetur exhibere, reuerentiam patri, & esse illi in obsequio: respondendo quod hæc & plura alia filius deberet etiam si pater alimenta non præstaret tanta obligatione propter generationem illi obstringitur, nisi forte dicamus modericum esse generationis beneficium si genitum pater non aliat, quod tamen abhorret à ratione, cum nulum maius conferri beneficium possit quam generationis, & non est inutilis questio, an titulus sit lucrativus, vel onerosus: ex ea enim inferitur ad reuocatoriæ actionem, [7] quæ contrahentem onerosum titulum non datur, sed bene contra habentem lucrativum, secundum Bald. in l. secunda, C. de reuoc. his que in fraud. inferitur etiam quod si est lucrativum, iuxta quæ ignorancia non excusat, sed si est onerosus [8] excusat, quia de eo lucro idem Iudicatur quod de damno vitando, vt post Alex. concludit Dec. in conf. 402. nu. 7. Pham. d. glo. 8. nu. 5. ex ea quoque cognitione indicant Dd. an maritus teneatur aliquid reservare filijs ex primo matrimonio, vt in lucro dotis examinat [9] Bal. in auth. ex testamento, num. 6. eolum fin. ver. sed statim iuxta prædicta, C. de secun. nupt. Bertran. in conf. 22. nu. 4. vol. 2. Corn. in l. statim, C. de secund. nupt. Soc. in conf. 42. nu. 8. vol. 4. Ruin. in eo. §. 5. nu. 4. vol. 1. multos citat Pham. d. glo. 8. nu. 13. inferitur item, an sit locus infirmationi, quia si est merum lucrum, & excedat quingentos aureos, erit infirmatum, non verò si sit onus, ideo Roland. post alios, quos citat in tract. de lucro dot. q. 33. num. 4. loquendo in lucro dotis, quod marito defertur per statutu, inquit [10] quod si propter onera matrimonij applicatur viro, non est necessaria infirmatio: de quo etiam aliquid tangit Pham. loco predicto, nu. 12. in quibus tamen declarationibus non quiesceret animus si de illarum veritate nunc esset tractandum, pro nunc autem sufficiat dicere quod an relictum ex causa alimentorum subiacet [11] dispositioni, l. hæc edictalis, ponit Crau. in conf. 194. nu. 3. & dixi suo loco in hoc opere, an verò infirmatio sit necessaria, quando donatio sit in causam alimentorum non est dubitandum si ei sit, quem donans non tenebatur alere, quia est pura, & simplex donatio, quando verò sit alicui, vt aliat donatam non etiam requiritur, quia est donatio ob causam, & Alex. in conf. 12. num. 6. vol. 1. ponit [12] de eo qui donat reservato usufructu, & Cordub. in dict. l. si quis à liberis, §. vtrum, nu. 19. dicit quod non requiritur, maius est dubium, quando sit ei, quæ tenebatur alere, & isto casu ego dico quod est infirmatum, [13] tum quia causa est lucrativa, tum etiam quia licet pater teneatur filium alere, non tamen tenetur omnibus alimentorum totius vite temporis solutionem repræsentare, sed sat est, quod per tempora faciat particulares solutiones, & illud commodum medij temporis est mera donatio, ideo legi subiacet infirmationis, item cum donatur propter alimenta remanet res donata apud donatarium, seu eius heredes, etiam si cessante decederet, & standum est regula, [14] si non adducitur limit. l. 1. vbi Dd. ff. de reg. iur. bene admitto, quod ultimatio rei non erit deducenda à vero valore presentis temporis, sed habebitur respectus ad obligationem, quæ purificatur de trimestre in trimestrem, vel de semestre in semestrem, in calculando autem alimentorum valore attendere debemus regulam l. hereditatum, ff. ad leg. Falcid. quæ locum habet in omni re, vt alibi diximus in hoc opere, facit Crauet. d. conf. 194. num. 5. vbi idem dicit, quando [15] dubitatur ne pater plus reliquerit secundum uxori, quàm filijs ex priori matrimonio, & non est aliqua ratio di-

veritas quare non ita attendatur illos legis diu possi-
bi, ubi agitur de infamacione, sicut contrarium est
de diminuendo legato relicto secundum uxori, pro-
prietatem idem omnino ius est seruandum utroque in
casu.

SYMMARIA.

1. Profectum dicitur lucrum, quod facit filius ex fru-
ctibus fundi sibi ad alimenta assignati.
2. Profectum dicitur ad alimentum filius acquirere ex re
habita.
3. Profectum dicitur quicquid patris contemplante
ad filium pertinet.
4. Profectum dicitur dei, quia pro patre datur filio ab
alimento.
5. Profectum dicitur ad cuius patrem est proxima
causa.
6. Aduentitium dicitur lucrum, quod filius facit ex fru-
ctibus colonice partis re ipsa, à patre pro
alimentum.
7. Diuisio inter fratres ratiocina sit per capita laborationi.
8. Industria pretium non est semper uniforme.
9. Aduentitium dicitur, quod prouenit ex propria in-
dustria, profectum autem quod ex capitali.
10. Lucrum quod facit filius ex re patris tribuitur pro
alimentum admodum industria, & residuum capitali.
11. Opere cedunt rei, & ad eum pertinent cuius est res.
12. Peculium dicitur non solum capitale ipsam: sed et
illam omne eius incrementum.
13. Filius arando, vel legendo in fundo patris ac-
quiritur pars.
14. Filius acquirat parti quidquid ex fructibus fundi sibi
ad alimenta assignati acquirere.
15. Aduentitium dicitur lucrum, quod facit filius agri-
cultor pro industria sua ex fundo patris.
16. Aduentitium dicitur lucrum, quod facit filius ex
re patris pro parte industria.
17. Aduentitium dicitur lucrum, quod facit filius exer-
cendo mercatoriam ex prelo fructuum predij
sui assignati ad alimenta.
18. Industria dicitur, quando filius rem paternam ven-
dit, & duplo ualoris pretij.
19. Profectum dicitur, quod à immediato descendit, & re
patris.
20. Aduentitium dicitur, quod à proprietate, & pa-
tri quod à usufructu.
21. Filius, qui fructus aduentitiorum percipit tenetur il-
los pro parte mortuo conferre cum fratribus.
22. Pater conferat filio donasse fructus aduentitiorum,
quando dicitur pro parte mortuo conferre aduentitium.
23. Filius non conferat cum fratribus fructus aduentitia-
rios, quos percipit scienter & patiente patre.
24. Profectum lucrum acquirunt patri tam respektu
proprietatis, quam usufructus.
25. Filius conferat cum fratribus fructus peculij, prope-
rietatis, & usufructus.
26. Filius non tenetur communicare fratribus lucrum il-
lud, quod facit ex pecunia patris, puta ex re
alienata, & ex fructibus.
27. Filius non acquiritur patri ad quod consequitur per de-
fectionem filij.
28. Emancipatus filius acquirat filij, non patri.
29. Ususfructus patri acquiratur in bonis filij ratione pa-
tris, & non potestate.
30. Pater potest solutus emancipatione.
31. Emancipatus exire potestatem patris, & si esset mor-
tuo.
32. Pater in bonis filij emancipati habet dimidiam &
dimidiam usufructum.

33. Pater non habet usufructum in bonis per filium
quisque post emancipationem.

34. Pater retinet usufructum, quem habebat in bonis
filij, licet sit filius per emancipationem.

35. Pater retinet usufructum in bonis filij, licet si-
lus debeat in usufructu.

36. Pater emancipando filium non potestque, quod
habet à usufructu in bonis, quod erant.

37. Pater habet pro virili sua usufructum in bonis ma-
trinis, licet filius sit filius per emancipationem.

38. Auius habet pro virili sua usufructum in bonis ma-
trinis, licet filius sit filius per emancipationem.

39. Auius habet, pro virili sua usufructum in bonis ma-
trinis, licet filius sit filius per emancipationem.

40. Corne. conf. 42. de iur. 3. reprobatur.

41. Pater emancipando retinet dimidiam usufructum
in bonis, quod ante emancipationem habebat.

42. Pater emancipando potest expellere filij reformationem
in bonis, quod ante emancipationem habebat.

43. Pater quando coartatur emancipare filium.

44. Pater coartatur emancipare filium, reuocet de usufructu
in bonis, quod ante emancipationem habebat.

45. Pater qui uiuente filio non habebat usufructum in bonis
suis, sed emendacionem, illam perdit in totum si filius
moriatur.

QUESTIO XX.

PATER dedit fundum filio, ut ex illo faciat, an si
quid filius lucrum ex fructibus fundi dicitur ad-
uentitium, vel profectum in glo. in l. cum oportet in
prin. C. de bonis quod liber. dicitur esse profectum
quia lucrum illud actum est ex re patris, & quicquid
acquirat filius ex re ipsa, pro profectum in l. 3. dicitur in
in de commisso, & nonnumquam. C. de vi & fructu
legato. l. Ballista, ff. de bellis, & per hanc rationem,
& non solum dicitur profectum, quod immediato
descendit à patre, sed etiam quicquid patris contem-
platione, & applicatur filio, si sed si plures, in ar-
rogato, ff. de uulg. & pupill. Insuper, per quas personas nos
bis acquiratur, glo. in l. si quis heredes, in uerbo, &
que filiosum, ff. de acquir. heredit. & in dict. l. cum opor-
tet, in uerbo ex eius substantia. Bart. & alij in d. l. si
arrogato, ubi dicunt, quod quicquid habet filius be-
neficio dicitur profectum, Ruin. in consuet. nomi-
3. voluma. C. de iur. 461. numer. 34. Nunc de
conject. vltim. voluit lib. 3. tit. 46. num. 1. d. si dos sit
ha. datur pro parte ab aliquo tertio, iudicatur [4] l.
profectum, l. profectum, ff. de iure dot. Bart. & alij in
l. si in quartam, ff. de leg. Falcid. & iustici. quod pater sit
causa proxima, ut declarat [5] Bart. in l. Gallus, & quod
si in d. de lib. & posthumi, & in dict. 6. in arrogato, Ruin.
in d. consuet. num. 4. Caroc. in cap. cum quid, par. 3.
sumptus, num. 7. l. ab eo, ff. de iur. iur. l. si quis
Sed illam glo. sit de iure negat intelligi Bart. in dict.
l. cum oportet, in primam, & veros. iuxta illud for-
mo questionem respectu patris dominice. Nam si
filius fundum suum manu collegerit, quicquid ex parte co-
lonice, & ex sua industria acquirere, & esse aduenti-
tium, & rationem ponit eo reatu, quod aduentitium di-
citur, quicquid querit filius suo labore, opera, & in-
dustria, & cui eo transe. Bart. in tract. de pabel. par.
2. quia 7. ver. subdistinguit etiam, & ibi ait, quod lu-
crum ex opera, & industria persone dicitur tempore
aduentitium, ei enim pars colonica attribuitur labo-
ris, & industria, non autem rei, unde videmus, quod si
plures rustici colat prædium alicuius nobilis, quicquid
fructuum fiat per capita eorum qui insistant circa
culturam ita, ut si unus habeat duos filios laborato-
res, [7]

exempla in quibus usufructus fœnel quæsitus non perditur, licet patria potestas cesset, & text. in l. cum oportet, §. fœncimus quem citat Corn. d. conf. 42. col. 1. ver. solum autē circa hoc loquitur in bonis nō quæsitis, sed quærendis, ibi rerum minime acquiritur, propterea attēdi non debet illius distinctio tāquā res pernam rationi, & cōmunibus Dd. conclusionibus, quoniam Iam. Andr. ad Spec. in ti. de nat. ex libe. vêt. in additō. vltima teneat & ipse, quod pater habeat dimidiū usufructus honorō ante emancipationem quæsitum, vera resolutio eī, quod pater in bonis quæsitis post emancipationem nullū omnino ius, nec proprietatis, nec usufructus habeat secundū suprad. & procedit in tantū, quod non valet pactū, seu cōuentio [16] facta à patre tēpore emancipationis per quam referatur libi ius usufructum in bonis quæredis per filium, vt per multa probat Oldr. in conf. 214. & suppleto eius nomine, idē omnino voluit Io. Andr. ad Spec. d. tit. de nat. ex libe. vent. in vlt. addit. & dicit singulare Rom. sing. 409. licet dicat, quod erat fortē cōtrarium cōsultus, idē voluit Iaf. in l. fin. n. 28. vltima tamen singulariter. Cide pact. vbi ait nūquam esse obliuiscendum, hanc etiā dicit singularem limitationē. Pet. Gerar. in sing. 76. emancipatio, quando addit Caster. l. si viua matre, nu. 3. C. de bon. matre, & in d. l. cum oportet, §. cum autem, Iaf. auth. ingressi, in fi. C. de sacrosan. eccles.

Sed limitatur nō procedere in bonis maternis, in quibus etiā delatis post factam emancipationem pater habet [57] usufructum pro virili cum filiis, ita probat text. in d. l. si viua matre, C. de bō. matre, & hoc nō procedit in aliis adiectis, sed est speciale in maternis, quia vir reputatur vnum corpus cū vxore defuncta, & ea viuente fruēbatur eius bonis, ideo in solatiū doloris datur marito successio, ita glo. ibi in ver. præscripta, Ioan. Fabri. in princ. dicens, quod ea lex non obtinet in aliis adiectis, & ibi est casus, quod vir succedit vxori in aliquo sitibus filiis cōtra legē, & Bal. nu. 4. dicit esse notabilia verba gl. quia si extraneus instituit filium emancipatū, pater non habet usufructum, & dicit Salic. quod ibi vir succedit vxori caritate humanitatis, non affinitatis, & est casus ibi, in quo emancipatus aliquid patri acquirit cōtra regulas, & dicit Caltr. n. quod regulariter pater usufructum non habet in bonis quæsitis post emancipationem, fallit tamen in bonis prouenientibus à matr. & approbat rationē assignatā à glo. ibi Pinell. optimē declarans in d. l. si viua matre, quæ est tertia, n. 1. C. de bon. matre, vbi ponit differentias inter casum illius legis, & casum l. cū oportet, §. cum autem, & idē dicit Caltr. d. §. cum autem, nu. 1.

Immo vigore dicte legis, si viua matre pater, vel etiā auus habet pro virili usufructum non solum in bonis filij habitis à matre, sed etiā in bonis nepotis [38] ex filio emancipato, intelligendo de nepotē nato post emancipationem, & non solum in eo, sed etiā in nepotē ex filia, [39] qui tamen nunquam fuit, nec esse potuit in potestate aut materni vt probatur in d. l. si viua matre, in versic. quod si nepotes, vt bene aduertit Corne. ibi, qui ideo subdit esse mirabilem decisio. Pinel. ibi, num. 6. qui dicit esse notandam.

Inferitur ex prædictis malè consuluisse Corn. [40] in eodem col. 42. vol. 3. dum vult, quod in bonis maternis filio delatis post emancipationem nihil patri quæatur, cum tamen ei detur usufructus pro virili.

Inferitur secūdō, quod etiā usufructus patri quæsitus durante patria potestate nō extinguatur ea cessante, per clericatū, monachatū, episcopatū, vel mor-

tē, vt supra dixi, immo inspecto antiquo iure, nec etiā per emancipationem, tamen nouo iure attēto emancipatio pater retinet dimidiū usufructus [41] aduentitiorū quæprius habebat, d. l. cū oportet, §. cū autem, vers. fœncimus. C. de bon. quæ libe. vbi dicitur, quod retinet dimidiū usufructus, quæ habebat si non reuertantur expressē, & dicit bi Bald. quod non est necessaria protestatio in his, quæ lex reseruat, sequitur Caltr. Oldr. d. conf. 214. Ioan. Andr. ad Spec. d. tit. de nat. ex lib. vent. additō. vl. Cast. d. l. si viua matre, nu. 1. Carol. caut. n. multi post Cuman. cons. 83. n. 1. Iaf. in l. fin. n. 27. in fi. vers. intellige nisi. C. de pact. Corn. d. col. 41. col. 1. in fin. ver. solum autem c. ita hoc, vol. 3. Gerar. d. sing. 76. n. 2. Pinel. d. l. si viua matre, nu. 4. & hoc modo intelligi debet, quod dixi paulō supra respondendo Corn. dū tenuit, quod pater emancipando retinet totum usufructū, quia hoc non procedit nunc, potest tamen pater expressē sibi reseruare [42] totum usufructum, quoad bonam quæsitā, vt probat ille text. in d. l. si viua matre, & ibi Dd. præcipuē Caltr.

Et quod dixi patrem emancipantem retinere dimidiū usufructus, quæsi habebat, nō vendicet locum, quando pater emancipat coactē, [43] & iussus à iudice, vt sit in casibus, quos enumerat, gl. in §. fin. Instit. quib. mod. ius patr. potest. soluit, tunc enim, quia illa medietas datur in præmiiū, & remuneratiōē emancipationis, & patri nō debeat præmiiū, qui propter salutem, inturias, vel aliud vitii cogitū emancipare non competit patri ius [44] à aliquo in bonis adiectis filij, ita expressē tenet Cuman. in col. 83. nu. 3. vbi latē cōprobat, & eius decisiōē dicit singularem Carol. caut. n. multi sunt, circa med. Iaf. in auth. ingressi, in fin. ver. & adde etiam, quod in casibus, vbi dicit esse singularem decisiōem additio ad Roman. d. sing. 309.

Vnum etiā nō notandum in proposito, quod pater mortuo filio perdit tam sibi quæritam [45] commoditatem illis in casibus, quibus usufructus residet in persona filij, & pater solū habet commoditatem, vt voluit Caltr. in l. fin. in fi. C. de usufruct. & ante eum Bal. in l. cū oportet, in fine princ. dum ait quod est pater habet in feudo filij commoditatem, tamē finito feudo, in persona filij extinguitur commoditas quæ patri competet, & sequitur Pinel. in d. l. prima, par. 1. nu. 41. ver. hanc conclusionem, vbi dicit esse elegantē decisiōem hæc volui dixisse, & eius licet videatur nō ita principaliter ad nostram tractationem pertinere, sunt tamen singularem, & valde vtilia in praxi, & non passim repetiuntur, vt ex eis quoque declaratur, quod pater usufructus habet in bonis, quæ filius quæsiuit ex prædictis assignatis ad alimenta.

SVMMA RIA

- 1 Subrogatum sapit naturam eius in cuius locum subrogatur.
- 2 Legitima filijs relinquenda est institutionis titulo.
- 3 Legitima etiam canonico iure suspello relinqui debet honorabilis titulo institutionis.
- 4 Legitima etiam in testamento inter liberos relinquenda est institutionis titulo.
- 5 Legitima etiam ascendentibus relinqui debet institutionis titulo.
- 6 Legitima etiam, aut statuto alternata, aut aduocata retinetur naturam suam, & relinquatur institutionis titulo.
- 7 Feudum in aliquo alteratum retinet in reliquis naturam suam.

- 8 *Nouata alione primogenia omnia transiens in alio-
nem nouantem.*
9 *De succedens loco legitima nullum recipit graua-
mē.*
10 *De succedens loco legitima transmittitur ad here-
des si filia decedente ante nuptias.*
11 *Alimenta, que succedens loco legitima non sunt re-
linquenda titulo institutionis.*
12 *Legitima. Relictum pro legitima censetur titulo in-
stitutionis relictum.*
13 *Leges cautionum quod non reperitur, non est superfluo-
sit inuentibus presumenda.*
14 *Contrahens non aliquando transfunditur in alium.*
15 *Contrahens unus, quando in alium transfunditur
tunc secundum attendimus, non primum.*
16 *Exceptio pecunie non mutatur, vel compensationis
non potest opponi contra alionem transfusam.*
17 *Accidentia omnia tolluntur substantia sublata.*
18 *Dux quando aliquis creatur, nec in eum transfe-
runtur res iure regalia reuerata.*
19 *Alium faciens videtur se obligare legibus loquenti-
bus de illo alio.*
20 *Lex non debet imponi verbis sed rebus.*
21 *Subrogatum non sapit naturam eius in cuius locum
subrogatur, quoad ea que sunt specialiter concessa.*
22 *Subrogatum non recipit accidentia sed primordiale
naturam eius in cuius locum subrogatur.*
23 *Preteritio non annulat testamentum, quando prete-
ritio non debet aut legitima.*
24 *Filius preteritus non recipit testamentum, quando
ita statuto excluditur, dum tamen sibi relinquantur
alimenta.*
25 *Testandi facultas alicui concessa dummodo alij cer-
tū quid relinquant testamentum erit validum licet
et ali nihil relinqueret.*
26 *Cuius via recepta, dummodo daria soluat non defi-
nit esse cuius si non soluit.*

QVÆSTIO XXI.

QUod aliquando alimenta succedant loco legi-
time vidimus supra in titulo, quomodo pe-
tantur alimenta, quæst. i. dicendum itaque hoc loco
an eo casu alimenta sint honorabili titulo institutio-
nis relinquenda. id quod videtur sub dubio, quia subro-
gatum sapit [1] naturam eius in cuius locum subro-
gatio. i. in eum, qui iniuriatur. si quis cautio, at legi-
tima est relinquenda [2] filio iure institutionis, aliud
quoque capitulum, in Auth. ut cū de appellat. co-
gnosca. collatio. octaua, glof. in auth. nouissima, vbi
Cin. Bar. Bal. Ang. Salic. Iaf. & alij C. de inoffic. testa-
ment. Iaf. in rub. ff. sol. mat. n. 32. Picus in l. in quartā,
n. 60. ff. ad leg. Falcid. Didac. in C. Rainut. in prin. n.
1. de testam. Bened. in ver. in eodē de testamēto, il primo,
n. 15. Padilin l. eam quam, n. 76. C. de fideicō.
Duran. de arte test. t. 3. can. 1. in prin. Clar. de testam.
q. 38. in prin. Matril. in sing. 147. Igne. in auth. ex
testamento, col. 16. C. de liber. prater. Gomef. l. i. va-
riar. resolu. c. i. n. 1. ver. quod primo extendit, & n. 24.
in fin. Afcam. Clem. in tract. de patr. potesta. effec. 16.
n. 1. Lud. Molin. in tract. de primogen. Hispan. lib. 2.
c. 38. n. 15. id quod procedit inspecto etiam canonico
iure, [3] vt per Alex. qui communem dicit in cōf.
70. n. 6. vol. 2. Boer. in dec. 167. n. 1. Duran. loco præ-
dicto, n. 1. Didac. & Clar. in locis supracitatis, immo
locū habet etiam in testamento inter liberos, [4] Sa-
lic. & Iaf. in auth. nouissima, C. de inofficio testa-
mē. vertram. cōf. 19. col. 1. vol. 6. Rub. cōf. 72. Didac.
qui communē dicit loco prædicto, n. 2. Ruin. cōf. 1.
n. 1. Matril. sing. 106. & citus est legitimæ fauor, quod

etiam ascendentibus relinquenda est eo titulo institu-
tionis [5] secundū communē opinionē, de quate-
statur Iafon in auth. nouissima, n. 37. & Fabian. n. 240.
Alex. Dec. Clar. & Pudil. quos citat & sequitur Molin.
ubi supra, n. 16. comprobatur prædicta sententia,
quia licet legitima in aliquo ledatur, lege statuto, pa-
trio, privilegio, aut alia dispositione, tamē adhuc [6]
retinet naturā suam, & venit relinquenda titulo hono-
rabili, vt probat Roman. Imo, & Alex. quos ci-
tat, & sequitur Iaf. in auth. nouissima, n. 24. vbi di-
cunt, quod legitima statuto aucta aut imminuta de-
bet filio relinqui iure institutionis, & reprobāt Bald.
qui tenebat contrarium, in l. maximā vitium, n. 19.
C. de liber. prater. Vafq. qui alios citat in tract. de
success. creat. lib. 2. §. 10. n. 240. Clar. d. quæst. 28. ver.
sed pone, quod Molin. loco iam deducto, n. 11. ver.
hæc tamen ratio, & facit, quod de feudo dicimus,
quod etiā alteratur fit in aliquo, [7] retinet tamen
naturā suam in reliquis, c. i. de feudo non hab. prop.
natur. feudi. Bal. in l. a. q. 6. ff. de rer. diuis. Roman. in
cōf. 70. plures alios cumulaui in cōf. 63. n. 20. ita
in proposito, quamvis legitima sit alterata, & redu-
cta ad alimenta, tamen eodem modo relinqui debet
quo erat relinquenda antequam mutaretur, facit etiā,
quia et si per nouationem vna actio, vel obligatio
transfundatur in aliam, i. si de nouatio tamen pri-
uilegia [8] omnia primæ obligationis transiunt in
secundam, vt docet Bar. in l. i. si quis cā aliter, n. 4. ver.
pexterea posito, ff. de ver. oblig. quem sequitur Dd.
communiter secundum Alex. n. 3. ibi, & Aret. qui dicit
singulare, & Iaf. n. 12. & per prædictas rationes dixi-
mus suo loco, quod alimenta qua loco legitime de-
bentur, transmittuntur ad hæredes, & præstantia
sunt, non de fructibus, vt alia, sed de proprietate, &
petuntur iure actionis, atque ita in prædictis, & aliis
multis degenerat à natura alimentorum, iustificatur
prædicta: nam videmus in dote, que succedit loco
legitimæ, ea enim nullum recipit grauaem [9] sicut
legitima secundū Castren. in cōf. 370. n. 2. vol. 1. Cacus
in tractat. de legitima, in §. nec visus defraudari,
n. 5. folio mihi 108. Ceph. in cōf. 345. n. 3. di-
cunt etiā multi, quod etiam dos regulariter continet
conditionē, si nuptie sequantur, & ideo non debeatur
nisi sequuto matrimonio, tamē vbi debetur loco legi-
timæ si filia decedat [10] ante nuptias transmittit eā
ad hæredes, Bal. Anch. Corn. Campeg. & alij, qui os
referunt & sequitur Rub. in l. pater filium n. 16. ver.
quarta sit conclusio, ff. de inoff. testam. Anch. Moder.
familiar. quæstio. lib. 2. quæst. 51. num. 3. Hieron. Ga-
briel. cōf. n. 11. vol. 4. Simon de Pret. interpret. vi-
tima volun. li. 3. interpretat. prima, dicit quinta, fo-
lio 4. n. 14. quare ergo non idem iudicare debemus in
alimentis.

[11] Hæc quamvis rationabilia videantur, non plac-
cent Molin. in d. lib. 2. c. 15. n. 20. vbi probat particu-
lari ratione respiciēte maioratum, ideo non facit ad
re nostram: quæritus enim de ratione, que omnes
casus amplectatur. Secundo adducit, quia vbi quid
pro legitima relinquitur eo [12] ipso id institutionis
titulo videtur relictum secundum 3 ar. in auth. vnde
& si parēs, n. 2. C. de inoff. testam. Alex. in l. humanita-
tis, n. 2. & Iaf. n. 1. C. de impube. Vafq. d. §. 20. n. 24.
Clarus, d. q. 38. ver. sed quid si dicat, sed quoniam hæc
sententiam non credit solidam esse ea relictā inherere
primæ rationi, atque ita conclusio Molinæ relecta ad
generales terminos est ratione destituta.

Mihi placet opinio Molinæ, quod alimenta in ca-
sibus prædictis non sint institutionis titulo relinque-
nda: hoc enim non reperitur lege cautū, ergo nō [13] est
super-

superfluitatis inuentionibus presumendum, ca. copulanti, secunda, questione quinta, Archi. in progra. fecti in verbo, factio sancte, colupenul. in fi. D. Becus, in com. 3. nu. 4. Secundo, quando vna res in aliam transfunditur, tunc non attenditur natura, nec qualitas rei transfusa, sed illius in quam facta est translatio, vt videmus, quando vnus [14] contractus transfunditur in alius, quod fieri potest, at in al. certi conditionis, de potul. vbi D. omnes, si ceteri per, etc. enim in amplius inspicitur qualitate primi [15] contractus, sed secundum in quibus obferuamus Bar. ibi nu. 20. & an. laf. & Cagnol. ideo non opponitur exceptio compensationis, quae competeat contra primam actionem, nec exceptio [16] pecuniae non numeratae, vt probant Doct. loco praedicti, praecipue Dec. Cagnol. in l. singularia, in fi. si ceteri per, dixi in consil. 162. nu. 42. Tercio facit na sublati substantia tolluntur omnia [17] accidentia. l. lex, quae vechgali, ff. de pigno. Bal. in l. cu oportet, in si. p. n. C. de bon. quae liberi, vbi dicit, quod accidentia caret, quidquid caret substantia, Boet. decil. 199. n. 7. cum vero tollitur legitima, & eius loci indeputantur alimenta, non est amplius tractandum de natura, & qualitatibus. Quarto quod aliquid in esse produciatur, censetur produci quod omni illi dispositioni consentit, quia agens voluit inducere, ideo cu quis creatur dux, censetur in eum transferri omnia iura, quae coherant ducibus, & consequenter [18] regalia reseruata, Cast. in cos. 34. q. 6. lib. 2. Bos. in tit. de regal. n. 5. vbi allegat Salic. & Iacobin. Rol. in consil. 42. vol. 1. & qui facit actum censetur obligare [19] se legibus loquentibus de illo actum, si duo, vbi Bal. ff. de acquir. heredit. dixi in consil. 254. nu. 17. ita ergo sublata legitima, & inducta inde alimentorum praestatio seruari debent iura loquentia de alimentis, non autem dispensantia, de legitima, si in statutis vel contrahentes voluissent in alimentis ius omnino seruandum esse, quod in legitima, vtique non suffulsiene legitimam, & eorum dispositio mutasset nomen soligon eo sentiam, vbi & lex non debet censeri imposita [20] verbis, sed rebus, argumeto l. vbi ita donatur, ff. de dona. cau. mort. Ale. post Bar. in l. pretor ait, nu. tertio, ff. de ope. not. nunt. vbi etiam laf. col. pen. Alex. in consil. 80. col. fin. ver. & successuque, vol. 5. vbi probant, quod iura omnia verborum formalitate considerant effectum, & non obstat quod subrogatum sapiat naturam eius in cuius locum subrogatur, quia respondetur, quod legitima hoc privilegium est speciali fauore tributum, quod relinquatur institutionis, etc. vt probant iura, supra allegata: at vbi aliquid est specialiter attributum, tunc in eo subrogatum, non sapit eandem [21] naturam, nec subrogationis regula ad id extenditur, quod fuit specialiter concessum, Bar. in l. 1. §. huc actio, si si quis teit. lib. esse ius fuer. Ale. in l. 1. nu. 90. ff. de officio cui mand. est iurisd. Socin. in l. 1. nu. 19. vt. ad illud responde. ff. qui, & a quo, Bero. consil. 71. n. 42. vol. 1. Iacob. Niger. in l. mandatum, ff. de officio eius. Secundo respondeo subrogatum sapere naturam primordiale, non accidentialem. [22] glo. in l. certi conditio, vbi Bar. Bal. & alij, ff. si ceteri per, Bart. in consil. 14. nume. 3. volum. 1. Bald. in l. vnica, §. 1. Cod. de rei vxor. actio. Socin. in consil. 141. num. 6. volum. quinto, laf. in d. l. si eum, §. qui iniuriarum, numer. 2. in fin. Roman. dig. 484. Socin. in consil. 74. num. 21. ver. & inter alia, volum. 3. Bero. in consil. 71. num. 1. volum. 1. Euerar. loc. 93. colum. pen. ver. istud, Natta consil. 4. nu. 4. D. Becus, consil. tot. numer. 61. & non est primordialis natura legitima, sed accidentalis, quod iure institutionis, & non aliter relinquatur. nec mouet, quod priuile-

gia actionis nouate transeat in nouantem, quia hic non agimus de illa extinctione, quae fit per nouationem, sed de ea quae tollit penitus primum ius, ideo extincta legitima sublata est omnis qualitas illi inherens: cum enim definit esse legitima, definit etiam deberi titulo institutionis, qui soli conuenit legitime, & iura loquentia de nouatione non faciunt ad nostrum propositum, non etiam mouere debet, quod de dote est dictum, nam ea in omnibus succedit loco legitima, at alimenta non succedunt in omnibus locis legitime, praeterea, vt supra dixi non licet in omnibus arguere a dote ad alimenta.

Ex praedictis inferitur, quod etiam a statuto alimentata loco legitime relinquuntur, tamen eo casu, si pater de eis non faciat mentionem non sumptur testamentum praetentione, nam is cui debetur legitima [23] si praeterea non dicit testamentum nullum, Bal. in l. maximum vitium, n. 21. C. de liber. praeter vbi loquitur in filia excluda statuto, qui tamen alimenta debetur, Calt. in consil. 213. vol. 1. Alex. in consil. 47. num. 1. ideo totum, vol. 2. vbi similiter loquitur in filia dotata in consil. 68. nu. 4. & 7. volum. 4. Dec. qui commune dicit in filia, in consil. 105. nu. 1. & in consil. 105. in prim. Afflict. in decil. 118. numer. 5. & 6. Ruin. in consil. 40. numer. 2. 9. & 15. volum. 3. Ber. in consil. 78. nume. 8. volum. 2. Garzias in l. Gallus, §. & quid sit tantum, n. 209. & 215. & ibi Galia. numer. 44. & Croc. num. 109. ff. de lib. & posthum. vbi etiam Ruin. nu. 137. Soci. in consil. 37. nu. 4. volum. 4. Croc. in l. stipulatio hoc modo concepta, nu. 44. ff. de verb. oblig. Gram. decil. 57. nu. 33. Clar. de testam. quaest. 42. n. 7. D. Becus consil. 103. nu. 19. atque [24] iura in nostra questione concludit Ludou. Molin. d. lib. 2. quaest. 15. num. 25. vbi num. 26. ampliat etiam, quid ita excluditur quis dum tamen, ei relinquuntur alimenta, quia si non relinquuntur, nihilominus testamentum non erit nullum, sed exclusio dabitur actio ad id quod statuti forma inspecta erat relinquendum, mouetur ex lege prima, ff. ad leg. Falcid. vbi cum dicit, quod si a statuto committatur alicui testatoris, [25] dummodo tamen parte alij relinquitur sit contingat testamentum fieri, & nihil illi relinquitur sustinetur testamentum, & detrahitur id quod erat relinquendum, & subdit Molin. id esse perpetuo menti tenendum, & defendit dictum Cuman. ac impugnationibus Alexandri, contra quae allegat multa alia, & praecipue dictum Baldi, in capitulo, in l. secundo, n. 6. de electio. vbi receptus est in fine, [26] dummodo data soluat & collectas, nulle cesset solueri, non desinit esse ciuis, quia modus implendus est per viam compulsionis, licet conditio sit implenda per viam resolutionis, allegat etiam gl. Innocen. Bar. Hosties. Rol. Abb. Prapof. Corn. & alios.

SUMMARIA.

1. Rei sua quislibet est moderator, & arbitrio.
2. Cedi potest omnis actio.
3. Cedi potest ius, quod alicui competit in potentia etiam si non actus.
4. Cedi potest seruicium debitum a seruo.
5. Cedi possunt opera famuli eo imposito.
6. Cedi potest officium iudicis.
7. Cedi potest iudex iudex.
8. Cedi potest iudex veris.
9. Infructus ius potest commodatorem alij vendere, licet non usufructum.
10. Clerici beneficiarius potest vendere redditum suae ecclesiae, & remanere nudo.
11. Patrem vendere potest redditus, & emolumenta sui patronatus.

- 12 Cedi non possunt iura personalia.
 13 Cedi non potest ius futurorum alimentorum.
 14 Patrono alimenta debentur ab Ecclesia ex honore quodam annexo eui persona.
 15 Cedi non possunt iura, quae ex privilegio annexa sunt persone patroni.
 16 Regalia reservata non veniunt concessi generaliter regalibus.
 17 Rex si vendit Castrum cum omni iure suo non vendit ius regium.
 18 Patronus non potest vendere, vel cedere ius percipiendi alimenta ab ecclesia.
 19 Ratione cessante ipsa quoque cessat dispositio.
 20 Usufructuarius potest ius suum cedere proprietario.
 21 Vasallus potest feudum alienare in dominum sine alicui concessio.
 22 Dominus emendo feudum a vasallo videtur ipsi consentire.
 23 Vasallus potest feudum domino resignare.
 24 Vasallus alienare potest feudum sine assensu domini, quando id facit domino praesente, & tacente.
 25 Ecclesie bona a aliis alienantur in episcopum suo solemnitate.
 26 Emphyteusia potest sine alio assensu liberè rem emphyteuticam alienare in dominum.
 27 Ius patronatus venit in universali venditione Castri cum omnibus iuribus.
 28 Ius patronatus venit in generali consecratione omnium bonorum.
 29 Subditi inveni non possunt in alium dominum transferri.
 30 Subditi vellet impati alienantur cum universitate bonorum.
 31 Iura passiva non possunt in alium transferri.
 32 Cedi non potest fideicommissum condicionali.
 33 Fideicommissum condicionali extinguitur potest repudiare.
 34 Pacta contra naturam, & accidentiam contractus sunt valida, non qua contra substantiam.

QVÆSTIO XXII.

Adimittunt omnes quod si patronus redigatur ad inopiam Ecclesia patronata tenetur illi subuenire. alimen. quæstionis hunc est, an patronus possit retento patronatu alienare, vel vendere ius, quod habet recipiendi alimenta ab ecclesia. & primo aspectu videtur id esse permittum, quia rei suae [1] quilibet est moderator, & arbiter, l. in re mandata. C. mand. & iniquum esset si homines, non possent pro eorum arbitrio ius suum distrahere, ut dicitur, l. dudum, C. de contrahen. empt. Secundo facit, quia omnis actio [2] cedi potest, ut toto tit. de her. vel actio. vend. imò etiam ius quod habet qui in potentia, licet [3] non in actu, secundum Abb. in c. cura pastoralis, in fi. de iur. patro. etiam servitium [4] debitum [1. uxori]. fi. de vi. & usufr. legat sicuti etiam opera famuli eo invito possunt, [5] Bar. Ang. Calt. Fulgo. & Alex. in l. si non fortem, §. libertus, ff. de cond. indeb. Bal. in l. liberti, col. fi. C. de oper. li. cū aliis apud Tiraq. de retract. confan. §. 26, gl. 3. n. 16. & ne quis forte eximitur aliud esse in officio iudicis, illud quoque cedi potest, [6] Galias restitutio in integrum, quæ competit officio iudicis, non reddetur, Bar. quæ alij sequuntur in l. Modestinus, col. fi. ff. de solut. Bar. & alij in l. 1. §. fin. ff. de oper. no. nuntiat. Bal. in l. 9. si minor, ff. de minor. Gui. Pap. sing. 606. ver. officium iudicis, Aret. in §. si quis agens, col. an-

tepen, ver. ex quo nota maxima. Insistit de actio. quin & ipsa spes [7] iudica cedi potest. l. spem. C. de donat. l. nec emptio, ff. de contrah. emp. l. pactū in fi. ff. de pact. & iactis [8] retis, ut ff. ad l. Rho. de iact. Tertio facit, quia & usufructuarius potest retento usufructu commodatē alij vendere, [9] l. necessarius, §. fin. §. de peric. & cōmo. rei. ved. gl. in §. finitus, Insistit de usufr. nar. in l. interest. C. de usufr. in l. in venditione, ff. de bō. auth. in possid. nar. & Alex. in l. cū Titio, ff. ad leg. Falc. Bal. in l. si tibi decē, §. pactū in 2. not. ff. de pact. alios citat Tiraq. d. §. 26. gl. prima, n. 43. Affli. l. 3. constit. rub. §. n. 9. Bal. in l. cū filio, n. 57. ff. de leg. 1. Dida. lib. 1. var. resolut. c. 8. n. 6. Gome. de cōtract. c. 15. n. 17. & idē videmus in emphyteuta, qui potest commodatē rei alienare, & in vasallo, ut sunt iura vulgata, ergo idē erit in patrono. Quāto rector ecclesie potest redditus omnes suæ ecclesie vendere [10] iure iure titulo, l. si. ne pœla vices suas, facit Older. in cōs. 129. nal. Imo Alex. & alij in l. dimortio, §. quod in anno, ff. solut. matr. Felin. in v. sacris, col. 2. de receptis, vbi querunt si locatis fructibus beneficij, veniūt ea, quæ populus consuevit donare pro incundo aduocato rectoris. Quāto patronus vendere potest emolumenta, & redditus [11] sui patronatus secundū Innoc. in capitulo, præterea, l. secundus, in fi. de iure patronat. idē voluit Hostiens. ibi, qui licet redditus illi incerti sint, tamen res etiam incerta vendi potest, ut iactis rectoris, partus ancillæ, & fructus futuri.

In contrarium tamen est veritas, quod scilicet patronus non potest ius alimentorum retento patronatu, in alium transferre, nam hoc quod Ecclesia teneatur alere patronum in casu necessitatis, est ius personale inhaerens osibus patroni, & iura [12] personalia vendi non possunt, C. privilegium personale, ff. de reg. iur. in 6. Ang. in l. quod in ti. di. §. quod Iulianus, in fi. de petitio. hered. Secundo videmus in specie decisum, quod ius futurorum alimentorum cedi [13] nō potest, ut per bar. in l. cum Titio, ff. ad l. Falc. quia ius illud coheret personæ, & alia sunt alimenta in persona vnus, alia verò in persona alterius, Bald. in l. 1. col. fi. ver. modo ego quæro, C. de privileg. dot. l. al. l. si constante, col. h. ver. ite ius futurorum, ff. solut. matr. Curt. sen. cōf. 58. col. 2. Tiraq. de retract. cōsang. §. 26. glo. 1. nu. 72. Tertio ius hoc recipiendi alimenta ab ecclesia est honor quidam patrono debitus [14] Iateque eius personæ annexus, ut inquit Abb. in c. præterea, l. secundus, in fin. de iure patronatus, ut quæ sunt annexa personæ in privilegio cedi [15] nō possunt, Bart. in l. etia, ff. de iureiurando, per legem, si ex pluribus, ff. de administr. tuto. l. non solum, §. si puel. l. ad de ri. nupt. l. cordonis, ff. de oper. libet. Tiraq. qui sequitur Bar. d. gl. 1. nu. 38. & facit, quod de regalibus reservatis dixit Luc. de Pen. in l. contra publicā, col. 5. vers. pone rex, C. de remil. lib. n. vbi quod cōcessi generaliter regalibus [16] reservata non veniūt, quia cum sit electa industria persona principis, & innereant osibus ipsius, non possunt auelli, vel separari. Paris de Put. de findic. in ti. de excess. narō erga subditos, nu. 12. Afflic. in ti. quæ sint regalia, vers. & bona committerentur, nu. 21. Rub. in conf. 50. notis in ti. de rega lib. nu. 18. decif. Pedem 29. nu. 7. & decif. 101. numer. 12. per eandem rationem dixit Albe. in l. fi. Cod. de iurisd. om. iud. quod si rex vendit Castrum cum omni iure [17] suo, non veniat in venditione ius regium quia illud non potest transferri, Laude. in tract. de princip. notat. 105. Iacobin. in sua inuestitura, in verlic. de Castro rubi, numer. 6. & in verlic. dictique vasalli, numero tertio. Sc. iun. in conf. 98. numer. 31. volum. Causal. consil. 101. col. 1. in Bosius in tit.

in tit. de regalib. nu. 15. Natta in consil. 487. n. 1. Rol. in consil. in numer. 144. vol. 1. & in consil. 4. nume. 46. vol. 3. quarto hoc tenet [18] in terminis Abb. in ca. præterea. il. in fine de iure patron. quem sequitur Ro. præterea. il. in fine de iure patron. n. 15. circa fi. mochi. de Cur. in tract. de iure patro. n. 15. circa fi. mochi. de ratione quod cum itus continet honorem ueter ea ratione non potest patronus ali. aut honorari per alium, quæ ratio resoluit omnes argumentationes contrariæ partis.

Intelligo tamen, quod ius prædictum non possit alienari, aut transferri in tertium, sed bene possit cedi, & remitti ipsi Ecclesiæ retento patronatu. hoc enim casu cessat ratio personalitatis supra considerata, quæ impedit, ne fiat alienatio in aliū, & cessante [19] ratione debet cessare dispositio, cum cessante, de appellatione.

Et pro confirmatione facit, quia et si usufructus cedi, aut in alium transferri non possit, imò transferendo amittatur, vt dictum est, tamen cedi potest proprietario, [20] vt est text. in §. finitur, Instit. de usufructu. ite finitur usufructus si domino proprietatis ab usufructuario cedatur. idem probatur in lege, si usufructus, ff. de iure dotib. cedi non posse nisi domino proprietatis.

Facit etiam si vassallus non possit feudum alienare sine consensu domini, tamen valet [21] alienatio quando fit ipsi domino argum. c. 1. extra. de feud. & ita tenet Bal. in c. Imperiali in prin. nu. 1. vers. sed quid si vassallus det pignori de prohib. feud. alie. per Feder. eo enim ipso, quod dominus emit videtur cōsentire, [22] vt probat text. in l. si cōsentiente, ff. de manumiss. vbi Alb. ponit de vassallo qui vedit domino, id tenet Afflict. in d. c. Imperiali in 16. not. n. 18. post Aluar. ibi, Curt. iun. in tract. de feud. par. 4. in 1. reg. prin. q. 6. limita. 4. Gofred. in consil. 17. n. 18. & clarius n. 12. & dicti c. ratio est, quia non dicitur alienatio, sed refutatio, vt per Doctores ibi, Lofred. d. consil. 17. nu. 52. & domino fieri potest feudi [23] resignatio secundum Bald. in c. 1. col. 2. de alien. feud. Afflict. d. not. 16. num. 15. & sicuti valet alienatio in tertium facta domino præsentente, [24] & tacente secundum gl. in cap. 1. in ver. permissione, vbi notat Aluar. de prohib. feud. alie. per Lothar. Alua. in c. 1. præterea. quibus. ff. de iur. am. Curt. in tract. de feud. par. 4. reg. 1. ver. & in primis, Iacob. qui communē dicit in sua inuestit. in ver. & cum pacto de non alienando, n. 20. Ias. in l. quæ dotis, nu. 88. ff. solut. matr. Capic. decis. 100. nu. 6. & in decis. 156. nu. 23. Clar. de feud. q. 1. in fi. in ver. præterea, Natta in consil. 98. num. 1. ita valet si fiat in ipsum dominum, & quod alienatio valide fiat in dominum feudum sine assensu, ponit Marcin. Frexia lib. 2. de autho. Baron. q. 31. per totam, vbi fortius loquitur non obstante speciali cōstitutione, quæ requirit expressum assensum seu licentiam, eodem modo videmus, quod et si clerici non possint res ecclesiæ alienare sine debita solennitate, c. fin. de reb. eccles. nō alien. tamen valet alienatio [25] quando fit in Episcopum, secundum Ioan. And. in c. qui tacet, col. 2. de reg. iur. in 6. Abbas in ca. c. dilectus, in primo notab. de consuetud. & in ca. cum in veteri. col. 3. de electio.

[26] Idem dici potest de emphyteusi, quæ in dominum libere alienatur, vt ponit Cordub. in tract. de emphyteu. tit. de prelatio. ob aliena. limit. 17. vbi, cū impugnatur Redoan. qui tenebat valere alienationem facta præsentente, & tacente domino dicit illum saluati quando res transferatur in dominum, & non obstat, quod renuntiant non possit iuri alimentorum, vt dixi inter privilegia alimentorum, quia hoc est verum, quando alimenta principaliter, & de per se

debentur, secus autem, quando debentur accessorie, & in consequentiam alterius iuris, vt in presenti casu in quo debentur in consequentiam patronatus, & ideo licet cum ipso patronatu transferri possent, ita possunt alienari sine cōsulta enim conceduntur in consequentiam, quæ principaliter non permittitur, vt videmus in patronatu, qui non potest videri quia clerici, & c. de iure, extra de iur. patron. tamen vendito Castro cum omnibus iuribus [27] venit cū ipsa vniuersitate bonorum, Innoc. l. ut. & Abb. c. ex literis, de iure patro. n. 10. in consil. 66. num. 19. vol. 1. & q. cū vniuersitate bonorum veniat patronatus, ponit Bar. in l. si mercedis, §. primo, ff. de act. empt. Ber. in consil. 78. nu. 1. vol. 1. consil. 120. nu. 8. eod. vol. Phanuc. in tract. de inuentar. par. 6. & hanc sententiam tenere Anch. Roman. Abb. Felin. Roch. de Cur. Curt. iu. Paul. de Citadin. Boer. Didac. & Roland. quos citat, & sequitur Croi in eum quid, par. 1. amplia. in 4. vbi dicit esse communē, imò venit etiam in cōsecratione [28] generaliter facta de omnibus bonis, vt per Socinian. in consil. 51. nu. 1. vol. 1. Boffius in tit. de crimine laici maiest. nu. 147. de quo Clar. in sua praxi crimin. §. fin. q. 78. n. 8. idem videmus in subditis, qui non possunt inuiti transferri [29] in alium dominū, Bal. in c. 1. §. in generali. si de feud. fuer. controuer. inter dom. & agnat. Bald. Salicet. & Caltr. in l. debitorum, C. de pact. Holtien. in cap. dilectus, vbi Abb. in 4. not. de maior. & obed. Natta. in consil. 367. nu. 1. vbi multas rationes ponit, sed cum vniuersitate bonorum veniunt etiam subditi, [30] Bal. in c. 6. præterea ducatus, de prohib. feud. alie. per Feder. Abb. Rom. Martin. Laud. Ias. Felin. Fabian. de monte. Paris. & Rube. quos citat Anto. Gabriel. commun. opinion. lib. 4. tit. de iure quæritio non tollend. conclusio. 3. nu. 10. Boffius in tit. de Principe, nu. 290. Duem. in reg. 115. limitat. 1. Newiza. in com. 12. numer. 118. Natta dicit. cōf. 367. num. 4. Clar. de feud. q. 23. numero secundo Roland. in consil. 1. numer. 88. volum. 1. Nec obstat, quod alimentorum ius coheret offibus patroni, nec ab eo separari possit quia respondetur illud verum esse quoad hoc, vt de vna aliam personā transferatur, sed ad effectum, vt ius illud extinguatur in totum, nec in futurū debeat bene esse separabile, & non bene infertur, non potest in alium transferri, ergo nō potest extingui, videmus enim usufructu nō posse in alium transferri, & tamen ipse extingui d. §. finitur, d. l. si usufructus, ff. de iur. dot. ita passim [31] non possunt in alium transferri secundum Bald. in l. 1. oppositio. 1. C. de pac. in l. 2. nu. 5. C. de hered. vel actio. ven. tamen bene possunt extingui pacto, remissiones, liberatione, vel aliter, vt patet de fidei commissis conditionalis non potest alij [32] cedi secundū Bal. in capitulo. nonnulli, nu. 30. de re scripte. Alex. & Ias. in l. si stipulatus fuerim illud, ff. de ver. oblig. Ias. qui communem dicit in l. 1. num. 96. ff. deleg. 1. Tirac. de retract. consang. §. 26. glo. 1. num. 49. & tamen extingui potest repudiatione, [33] vt probatur in l. 1. §. de quotiens, ibi, si velit alios, & l. eod. §. idem medius, ff. ad Trebel. Rip. d. §. de quotiens, nu. 6. vbi dicit fidei commissarium acquirere actiones ipso iure quando ipse vult. potest & aliis modis extingui fidei commissum, & multa similia exempla congeri possent ad demonstrandum nō esse bonam consequentiam, non potest cedi, ergo nō potest extingui hoc autem ipsum, quod patet debeantur alimenta ab ecclesia, non est de substantia patronatus, imò nec de illius natura: sed potius quoddam accedens, vel accessorium, ideo posset a principio patronatus induci, cum ea moderacione, quod

nunquam ecclesia teneatur ad alimenta, nam valet omne pactum contra naturam, vel etiam contra accidentia contractus, [34] licet non valeat contra substantiam, ut distinguit glo. in lege, pacta conuenta, ff. de contrahen. emptio. ubi etiam sequuntur alij omnes, principè Bereng. cap. 2. numero quadragesimo primo, & sequen. Bartol. & alij, in l. 1. in prim. ubi ibi Deci. numer. 17. ff. si cert. pet. dixi in cons. 143. nu. 29. & sequent.

SYMMARIA.

- 1 Collectas non soluit dominus, qui vult feudum cedere.
- 2 Vasallus in feudum liberatur ab oneribus si velit renuntiare vasallus.
- 3 Vasallus potest inuito domino renuntiare feudo.
- 4 Fausse suo renuntiare quislibet potest.
- 5 Beneficium non conferitur in inuitum.
- 6 Modus dicitur, quando tale apponitur onus, quod est impendendum post quiescentem emolumentum.
- 7 Modum qui non implet priuatur omni commodo.
- 8 Donatio dicitur contractus nominatus.
- 9 Contractus a principio sunt voluntati, postea vero necessitati.
- 10 Contractus nominatus non resoluitur et non sequitur implementum.
- 11 Donatio non resoluitur per penitentiam ob implementum non sequitur.
- 12 Acceptans dispositionem censetur onus inuitum agnoscere.
- 13 Cuiusdam acceptans videtur se obligare ad omnia onera cuius incumbunt.
- 14 Donatarius actione prescriptis verbis cogitur onus donationis exequi.
- 15 Donatarius cum onere alendi cogitur condidone ob causam reddere recepta, quando non obseruat.
- 16 Donatarius cogitur actione prescriptis verbis implere promissa.
- 17 Donatio cum onere alendi non reuocatur penitentia, sed datur alio ad alimenta.
- 18 Dominus fundi non liberatur a collectis, licet velit feudo cedere.
- 19 Assensum non debetur, nisi alius sui loco reponatur.
- 20 Onus quando est rei inuictum tollitur rem cedendo, secus quando inuictum persone.
- 21 Onus ex dispositione contrahentium non renuntiat rem remittendo.
- 22 Qui cedit bona liberatur ab oneribus realibus, & mixtis, non a personalibus.
- 23 Vasallus non potest inuito domino renuntiare feudo.
- 24 Emphyteuta non potest renuntiare rei inuito domino.
- 25 Vicinus renuntiando beneficio putei non liberatur ad onera resolutionis.
- 26 Approbatum quod semel fuit non potest reprobari.
- 27 Penitentia est locus in contractibus innominatis.
- 28 Contractus innominatus dicitur do, ut des, vel do et facias.
- 29 Penitentia locus est in contractibus permutationis.
- 30 Penitentia non est licita in contractibus innominatis, quando res non est integra.
- 31 Penitentia non est licita in contractibus innominatis favore dotis.
- 32 Penitentia non est locus in contractibus innominatis favore pia cause.
- 33 Penitentia non est licita in contractibus innominatis ex parte eius qui non implet, secus ex parte implentis.

Si bona alicui donantur, ita tamen, quod teneatur aliquem alere, an postquam per aliquot annos aluit possit se ab ea obligatione eximere restituendo bona que prius acceperat? & videtur illi liberari primo per ea que ponit Bartol. in l. 1. is cum quoniam, ff. de acqu. plu. arcen. ubi ait, quod si dominus fundi [1] velit illi cedere, non tenebitur ad collectas, & alia onera personalia, vel mixta idem voluit Bal. in l. 1. si forte, §. ait Labeo, ff. si feruit. ved. & in l. 1. nu. 13. C. de sent. qua pro eo quod inter. Petr. de Vbald. in tra. de colle. q. 28. n. 43. Secundo facit, quia usufructuarius si velit renuntiare [2] usufructui non tenetur ad onera, & ibi dicit Bal. quod si onera, que imponuntur a deo sint graua quod excedat valore domancule, quod rusticus possidet, poterit domui renuntiando liberare se ab oneribus predictis, & per illum textum vidi ego consultum per multos Doctores, quod dominus predij cedendo fructus illius anni non tenetur ad collectas illo anno impositas. Tertio facit, quia vasallus potest inuito domino feudum renuntiare, [3] i. ca. 1. de vasall. qui contra constit. Lothar. & hac opinio tenet Hostien. in ca. que in ecclesiis, de constitutio. Archidia. in ca. de forma 22. q. 5. Specul. in tit. de feud. §. quoniam. ver. 28. n. 50. dicit quod multis in locis liberatur vasallus ab homagio reddendo feudum iuxta Hostien. in sum. de feu. §. h. Bal. in l. 1. in 2. lect. n. 9. q. 12. ff. de ver. diuis. quia secundum eum persona est obligata propter re non autem propter personam, & est communis opinio secundum Abb. in d. ca. que in ecclesiis, n. 19. Curt. in tra. feud. in 4. par. in vlt. cau. amission. feud. reg. 1. in q. 3. cum enim feudum principaliter concedatur favore inuestiti potest inuestitus renuntiare [4] favori suo, l. si quis in cōscribendo, C. de pact. & beneficiis non conferitur [5] in inuitum. l. inuito, ff. de reg. iur. Quarto donatio predicta videtur facta sub modo alendi scilicet, illi, dicitur enim modus quando dispositioni aliquid adicitur, quod [6] est implendum post emolumentum quiescenti, l. cum tale, §. 1. ubi Bar. ff. de cond. & demonst. Bar. in l. quibus diebus, §. Terminus, nu. ff. eod. tit. Bal. in cons. 219. nu. 5. vol. 2. Cast. & Imol. in d. §. Terminus, Ruin. in cons. 26. n. 9. & seq. vol. 1. Bero. in cons. 30. n. 6. vol. 2. Alciat. in cons. 210. n. 2. Galiau. in rub. ff. de ver. oblig. nu. 182. cum multis similibus ad implendum autem modum nemo utacise cogi potest sed liberatur cedendo omne emolumentum. l. 2. C. de his que sub modo, ubi dicitur, quod non implet [7] modum priuatur omni commodo. ad id est text. in l. si heres, ff. de cond. ob cau. l. liberto, §. Lucius, ff. de ann. leg. Bar. d. §. Terminus, nu. 19. ubi etiam Socin. nu. 14. ver. secunda conclusio, Bal. d. cons. 219. col. 2. ver. amplius considerandum, Alex. in cons. 127. nu. 2. vers. adhuc videtur, vol. 7. cons. 102. nu. 6. vol. 1. Ruin. in cons. 43. n. 8. vol. 2. Menoc. in cons. 78. n. 17. cum ergo donatarius rem donatam restituit eximitur ab obligatione, que donationi annexa erat.

Sed etiam hac argumenta videantur colorata, tamen mihi semper placuit pars contraria, quod scilicet donatarius non liberetur per restitutionem rei, donatio enim dicitur contractus perfectus, & [8] nominatus, gl. in l. secunda, ff. de cond. ob. cau. in l. 1. in edibus §. ex rebus, ff. de donatio. in l. 1. Arif. ff. eo. & idem voluit gl. in l. si ff. de cond. ob. cau. & hanc opinionem, quod donatio olim, & hodie quocumque sit contractus nominatus, teneantur omnes citra montani, & eos sequitur Bar. in d. l. fin. & in omnibus locis predictis, & alibi sepep in d. c. c. Corn. in cons. 101. circa prin. l. 1. Alex. l. iurif.

in l. iurifigentium, in prin. nu. 6. vbi etiam las. nu. 8. ff. de pactis ad l. in d. l. i. nu. 13. Ripa in l. i. nu. 120. C. de reuoc. donatio. Gome. in §. in personam, n. 40. Instit. de act. habet enim elegans nomen leg. 2. ff. de de prescrip. verum notatur in rub. C. de rer. permittit, in contractibus autem nominatis non est licita penitentia, sed a principio sunt [9] voluntatis, & ex post necessitatis, licet, ff. de act. & obligat. & quod penitentia non concedatur ob implementum non sequitur [10] test. in l. cum te fundum. C. de pac. inter empt. & vend. Bart. & alij in d. l. fin. & in l. 2. C. de cond. ob cau. & in donatione est tex. in l. iust. ff. de donatio. vbi proprie loquitur quando [11] agitur de cessione non ob implementum non sequitur, sed ob penitentiam, vt declarat Ripa d. l. fin. n. 120. C. de reuoc. donat. & hanc esse communem opinionem dicit Imo. in cap. fi. nu. 25. verum secundo potest, ff. de donatio. & in donatione facta sub modo est tex. in l. perfecta donatio. C. de donat. que sub modo, ergo sicuti facta donatione non licet donatori discedere, ita non debet licere donatario, sunt enim correlatiua, & iudicari non debent ad imparia, l. fin. C. de indic. vidit. tollen. facit regula, quod semel placuit, amplius displicere non potest. secundo facit, quia donatarius acceptando donationem censetur agnouisse onus [12] illi iniunctum, cap. officij, de testam. l. cum ab vno in prin. ff. de leg. 2. l. qui tuteiam, ff. de testam. tute. l. i. compensandi. C. de hered. instituen. cum multis quos allegauit in cons. 140. nu. 20. vbi qui acceptauit legatum censetur agnoscere onus legato iniunctum, & dicit Anch. in cons. 8. quod cuius qui acceptauit ciuilitatem tenetur ad omnia onera [13] tribus imposita. Anch. in cons. 103. colu. 2. vol. 2. Cagnol. in l. qui cum alio, nume. 8. ff. de reg. iur. d. i. in cons. 42. n. 4. & sicut legatarius eo, quod videtur quali contraxisse cogi potest ad soluendum onus legato annexum, ita donatarius postquam donationem acceptauit potest cogi, vt alimenta preflet, iuxta modum adiectum donationi. Tertiò quòd aliquis est donatum adiecto onere, tunc etiam si nulla interuenit promissio nulla stipulatio, tamen datur actio prescriptis verbis, & ea cogitur donatarius [14] seruare legem donationi adiectam vt est tex. in l. legem, & in l. cum res. C. de donationib. ad idem est tex. in l. rebus. C. de rer. permut. & est regulare, quod vbi fit donatio sub modo, tunc non solum datur rei vendicatio ad res traditas, quòd modus non est impletus, vt dicunt iura passim, nec solum conditio ob causam, [15] que est personalis ad repetendum data, vt est tex. in terminis loquens de donatione facta cum onere alendi donatorem in l. 2. C. de donatio, que sub modo, sed etiam competit actio prescriptis [16] verbis, vt impleatur lex donationis, & modus adiectus, vt bene dicit gloss. in d. l. 2. & est tex. in l. 2. C. de his, que sub modo. glo. in d. l. legem, Bar. qui optime declarat in l. si stipulatus, §. 1. num. 2. ff. de iudi. l. i. & in d. §. Terminus, nume. 17. verum certum remedium, & communem dicit opin. Gome. in tit. de successio. cap. 12. num. 71. in fi. & in terminis nostris quod donatio alicui facta sub modo alendi donatorem, vel alium non reuocetur penitentia, sed cogatur donator [17] implere onus iniunctum, est tex. in l. i. donationis causa, §. primo, C. de contrah. empt.

Et non obstat quod dominus fundi non cogatur ad collectas si velit renunciare fundo secundum doctrinam Barto. in l. i. cum quo, ff. de acq. plu. arcen. quia id non est omnino absolutum, tenent enim alij, quod & si velit cedere fundo [18] non liberetur,

vt probat Ioan. Mauric. in repet. l. vnica, colu. 197. in fi. C. de mulier. & in quo loco, lib. 10. quem citat decis. Pedem. 95. nume. 47. vbi dicitur quod nemo potest collectis renunciare nisi alium submittat æquè idoneum, pro quo facit quod voluit Bar. in l. incolu. ff. ad municipa. vbi quod prædia non debent a iuri de altimo [19] nisi alius idoneus in catastro supponatur. Bal. in auth. fed periculum, C. sine ces. vel reliq. Cast. in l. placet, in fin. C. de sacro. ecclesi. secundo respondeo, quod dictum Bart. pro cedit quando ad onus tenetur quis tantummodo ratione rei, tunc enim cedendo rem liberatur, at vbi tenetur ratione contractus, tunc non liberatur cedendo rem, quicunque, C. de fun. patrim. lib. 11. & ita [20] distinguit Barto. in d. l. i. cum quo, num. 1. vbi etiam dicit quod si onus est certum ab initio, tunc licet quis teneatur ex contractu occasione rei, & nihil promiserit, tunc cedendo rem non eximitur ab onere, & infero, quod ideo possessor rei non liberatur a censu, vel tributo si velit rem dimittere in proposito concutit utrumque, quia donatarius obligatur ex contractu, item onus est certum ab initio, ergo non euitat onus alendi, licet velit rem dimittere, idem probauit Bal. in d. l. & si forte, §. ait Labeo, dicens quod si onus [21] venit ex dispositione contrahentium non liberatur possessor derelinquendo rem, licet aliud sit, quando venit ex dispositione legalis, idem Bal. in d. cum fructuarius, cum considerat quis cõuenit ex sua promissione, cum enim onus debeat propter personalem obligationem, id ex promissione non tollitur re sublati, cuius contemplatione soluebatur, ideo Bal. in l. vnica, num. 33. C. de senten. que pro eo quod inter. dicit quod cuius deferendo bona eximuntur quidem a collectis, [22] & oneribus realibus, & mixtis, sed non a mere personalibus, & dicit Bal. in l. etiam, col. fin. C. de execut. rei iudic. quod alibi tractat, per cisè potest compelli ad soluendum onera, nec liberatur deferendo altimum, allegat glo. in l. incolu. ff. ad municipal. quam dicit ordinariam Bal. in cons. 429. vol. 3. & Rom. in cons. 161. in fi. dicit quod altimatus, vt euitet onera non potest renunciare altimo, sequitur decis. Pedem. 86. nu. 5.

Secundo obstat quod fructuarius renunciatio rei liberetur, quia procedit ex quo onus est mere reale, & rei annexum, secus quando aliqua subisset obligatio, ita declarat Bald. in d. l. cum fructuarius. inferens, quod rusticus non potest renunciare domui, licet onera excedant rei valore, & respondendo ad illum textum dicit, quod onus de quo in eo non erat in obligatione, supponit autem, quod vbi onus est in obligatione non liceat se eximere dimissa re secundum ea, que dicta sunt in resolutione præcedentis obiecti. In casu autem nostro onus est in obligatione, quia donatio facta est sub modo, & donatarius acceptando videtur promississe implementum modi.

23) Non etiam resistit tertium, quod vassallus possit inuito domino renunciare fundo quia in hoc contrarium tenit Specu. in tit. de feud. §. quoniam ver. 28. num. 50. quia feudum est contractus nominatus, ideo non est licita penitentia, Barto. in d. l. i. sed quo circa prin. Bal. in d. l. cum fructuarius, vbi dicit idem esse in emphyteuta, qui non potest renunciare [24] emphyteuti, vt liberet se ab oneribus, & hanc opinionem dicit magis communem Alex. in l. i. qui, in §. si. nu. 14. in fi. de acq. poss. præcipue, quando pro fundo præstat certum seruitum, quòd casu id voluit absolute glo. fi. in c. 1. §. similiter, in tit. de capit. qui Cur. ven. & in Imperialem. §. callidus, vbi not. Bal. de prohib. seu. alien. per Fed. idem Bald. in

c. ad fi. de vafal. qui contra confi. Lothar. Leaza. in c. potuit. col. 7. de locat. hanc etiam fententiam tenuit Alber. in d. l. cum fructuarius Capol. in tract. de feruit. vrb. an. pradio. cap. 47. de puteo & cister. colum. l. ver. fed pone. quodam communis. vbi etiam inferit. quod vicinus [25] renunciando beneficio putei non fe liberat ab onere refectiois. diffinguendo tamen. vt ibi per eum. & Felin. in c. que in ecclefiarum. num. 49. ver. tertio fallit. de conftitutio. Iaco. in fua inueftitura. in ver. qui quidem inueftiti. numer. 29. Zaf. & Moder. Gal. quos citat. & fequitur Clar. de feu. q. 34.

Postremo non aduerfatur. quod ad implendum modum non poffit quicq. compelli. quia veritas eft in contrarium. vt probauit paulo fupra. tres enim actiones dantur. & due ad repetendum. traditio rei. fcilicet. venditio. & condictio ob caufam. tertio vero prefcriptis verbis. vt promiffum impleatur. dict. legem. & cum res. cum alijs fupra a me citatis.

Predicta licet loquantur de donatione. vendicare tamen debent locum etiam in legato facto cum onere alendi. quia acceptando legatum cenfetur fe obligare oneri annexo. vt dixi fupra. & poftquam legatum femel eft acceptatum. non poteft amplius repudiari. quia quod femel fuit [26] approbatu reprobari non poteft. Pomponius fcribit. ff. de neg. gest. l. si quis testibus. C. de testib. de Pedem. 62. nu. D. Becius in conf. 3. nu. 37. & acceptatum onus eft exequendum per iura predicta.

Dubium tamen eft. quando non eft expreffa donatio. atque ita non eft contrahens nominatus. fed innominatus. vt quia dicatur. do tibi hanc pradia; vt me alias toto tempore vite: na in cotraetibus innominatis eft locus [27] penitentia. l. si pecunia. in princ. ff. de condict. ob cau. Bal. in rub. C. de rer. permutat. Imo. in l. Aristo. ff. de donatio. l. a. in l. iuris gentium. in princ. & in l. ab emptione. ff. de pac. praeceptis quado sunt refpectui. puta do. vt des [28] vel facias. vt in cafu nostro. gl. in l. si fudum. ff. de pac. Imo. in l. hoc iure. §. si quis dederit. ff. de donatio. decif. Pedem. 93. n. 2. ver. fecundo in cotraetibus. & n. 11. ver. non videtur obflare. vbi fubdit. quod etfi re non integra cefferit penitentia. tamen non ex eo definit res elle integra quod aliquid impleti fuerit de his. que deducta sunt in cotraetibus. D. Becius in conf. 83. nu. 5. vbi inferit in permutatione [29] locu esse penitentiae quia cotraetibus est innominatus. quod etiam placuit Tiraq. de retrac. confang. §. 30. gl. 2. n. 33. Bero. in cof. 4. n. 11. vol. 1. vbi loquitur in donatione ob cau. & late profequitur per totu illud confilium. fed eo quoq. cafu credo penitentiae locu non elle. quia etia in cotraetibus innominatis non licet penitere. quando [30] res non eft integra. vt probatur in d. l. si pecunia. §. item si quis dederit. ff. de cond. ob cau. gl. in d. l. si pecunia. in princ. in ver. liceret ibi. caufe tamen. gl. fin. in d. l. quod feruus ver. fed nonne. ff. eod. tit. Barto. in l. 3. in princ. n. i. ff. eo. hanc etia limitatione probatur Imo. Comen. & Roma. in l. in adibus. §. 1. ff. de donatio. vbi ita intelligit l. Aristo. in ver. denique. ff. eod. tit. & in facto res non eft integra. quia donator re tradidit. & donatarius cepit implere cotraetibus ex parte fua praestando aliquo tempore alimenta. fecundo mouetur. quia videmus fauore dotis penitentiae locu no elle in cotraetibus. [31] innominatis. l. si ego. §. 1. ff. de iur. dot. Bar. in d. l. si pecunia. n. 3. ver. refpondeo ergo. ff. de cond. ob cau. vbi dicit elle fpeciale fauore matrimonij. & elle ibi cafum not. Bal. in l. mandatu. nu. 6. C. man. vbi extendit ad pia [32] caufam per textu pre-

dictum qui loquitur de dote. & dicit quod in cotraetibus innominatis no eft locus penitentiae. quando refpiciunt pietate. fubdens elle notandu. & idipsum in caufa pia dicit Bal. in l. ficut. in l. h. C. de actio. & obligat. vbi dicit elle notandum Salic. in d. l. mandatu. oppol. 13. Ale. in l. qui Rome. §. f. l. i. col. 7. ff. de verb. oblig. & in dote hoc quoque voluit Bar. in l. 2. §. si pecuniam. ff. de donatio. hanc conclusionem tenuit etiam Bero. qui loquitur in dote. & pia caufa in conf. quarto. n. 19. vol. 1. Tiraq. de vtroque pariter tractas in tract. de priuilegiis. cap. cau. priuilegi. 33. vbi tamen refert cotradicentes. & demum textum in d. l. si ego. intelligit in haecde cotraentibus. non in ipfo cotraente. quod tamen elt cotra regula. quia haeres eiusdem elt facultatis. cuius defunctus. haeres. ff. de reg. iur. cam quocumq. partem multos allegans. & ab impugnationibus defendens amplexus elt Menoc. in con. 92. num. 79. ex quibus apparet hanc elle communem opinionem. quod si non admittitur penitentia. vbi de dote agitur. vel pia caufa. eode modo denegabitur fauore alimentorum. cum vt fape dixi a caufa pia. vel dote. liceat arguere ad alimeta. Tertio penitentiae non elt locus in cotraetibus innominatis ex parte eius qui no impleuit. fed bene licita elt in eo. qui ex fui parte obferuauit cotraetibus. & ratio differetia elt. quia per implemetu factu ab vna parte recipiens remanet perfecte obligatus. ille vero. qui impleuit. qd nihil recepit no elt obligatus. proinde primo cafu licet penitere. fecundo vero no. hoc [33] probat text. in l. 3. §. 1. ff. de cond. cau. d. ponit eleganter Bar. in l. si pecunia. n. 4. & n. 12. ver. ex parte ver. ff. de cond. ob cau. at is qui promittit alere recepit a donatore implemetu. & dicitur perfecte obligatus. ergo fub pretextu penitentiae recedere non poteft a cotraetibus. quia fit donatio. ficut cotraetibus innominatus. nullo cafu erit licita penitentia. & hic elle ratione dicit Bar. loco predicto. quod qui impleuit ex parte fua agere poteft cotra aduersariu. vbi impleuit praecise. vt in l. naturalis. §. 1. & feq. ff. de praef. verb. quod si penitentiae locus elt vtique non elt vetum dicere. quod compelli poffit actione praefcriptis verbis ad obferuantiam.

SVMMARIA.

1. *Clausula ex decreto Mantuano. vni omnes iuramentum in omnibus praeferquam ratione periturum.*
2. *Promissum sub fide. aut sincere. vni habet iuramentum.*
3. *Transactio firmata a clausula sub fide. vel sincere. contraueniens incida in penam. si quis maior.*
4. *Transactio iurata contraueniens incidit in penam.*
5. *Vfus solvete. qui promissum iuramento tenetur ad obferuantiam iuramenti.*
6. *Promittens solvete vfus. si iurauit. cogitur iuramentum. non promissum non feruare.*

QVÆSTIO XXXIII.

DVM hac scriberem incidit quaestio notabilis in ciuitate Mantuae. extat ordo per quem interdictum est notarijs iuramentu ponere in instrumentis. aut etia illud patibus deferre: fed clausula quaedam ascribitur vni obtinens in omnibus iuramentis praeterquam ad perituri reatum. & veru clausula non fupplet folennitates a ftatuto requifitas ficut alio ordine difponente: contingit modo huium quendam naturalem. cui a patre relicta fuerant alimenta taxata ad certam quantitate transfundendo renuntiafse legato alimentorum recepta pecunia. & dubitatur de validitate transactionis. nam vt dixi inter alia. priu. non valet transactio fuper alimentis nifi interueniente decreto. l. cum ij de transactio. ex aduerfo dicitur. quod ex quo clausula vni habet iuramentum. ita il-

ita illa validat transactionem, ac si iuramentum esset appositum, quia subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. l. i. cum §. qui iniuriarum, si quis cautio. ut iuramentum validaret transactionem, ut eo loco dixi, ergo idem debet operari clausula, quod autem clausula [a] vim habeat iuramenti, probatur ex ijs, quae ponitur. multis allegando in conf. 36. nu. 12. ubi inter alios citat Nattam loquentem de v. s. Mattheum in conf. 479. & sequilla enim clausula, promitto sub fide, vel sincera, parum aut nihil differt [a] iuramento. c. 1. in prin. de sepultu. in 6. ubi post loquens inquit Gemin. col. 1. in fi. quod parum differt, an dicatur iuro ad sancta. De euangelia, vel dicatur promitto sub fide, & in cap. ad aures, si, quod met. caus. probatur quod iuramentum, & promissio sub fide idem operantur, glossa in c. 2. de sponsa. hinc notabiliter inquit Spec. in tr. de archiro. §. si, vel sed pone compromissum, quod licet contraueniens transactioni iurata incidit in pernam, l. i. quis maior. C. de transactio. ita [3] qui contrauenit transactioni facit sub fide, & de ea clausula multa ponit additio ad Bar. in d. l. i. qui maior, ubi Parpal. n. 49. & Jacobin. nu. 23. Ias. pulchre in conf. 91. nu. 6. vol. 3. Bero. conf. 59. nu. 17. vol. 1. Bertran. in conf. 262. nu. 5. vol. 6. Sylvan. in trac. de recognitio. seu. c. 109. col. 2. Pinel. in l. 2. par. 3. ca. 15. C. de resind. vend. & de predicta clausula ponit Port. lmo. in conf. 36. nu. 59. sed replicatur, quod transactio idem iuramentum confirmatur, quia alias iurans [4] incidere in perjurium, nisi eam obsequaret, ut voluit Doctores omnes, precipue Bar. in l. i. qui pro eo in fi. ver. de iur. in prob. si de fideiuss. cum alijs apud Turq. in l. i. qui pro eo, in praefat. nu. 141. C. de reuoc. donatio. Seraph. in trac. de priuilegiis iuram. penult. 103. at cessat timor perijuri, cum apposita est clausula, quia ex decreto ea non habet vim iuramenti quod perijurium ergo cessare quoque debet confirmatio, facit quia Bar. loco predicto loquitur secundum ius canonici in pemptis, quod ob timore peccati est seruandū iuramentū, & ita est intelligit Card. Alban. ad Bar. in d. l. cum ijs, si de transact. & idem illo non citato tenuit Seraph. loco predicto, conciliando Bar. contrarietate. Haec tamen replicatio non est admodum tuta: nam ubi solus viget metus perijuri, & peccati tunc actus non confirmatur iuramento, licet iurans teneatur seruare iuramentum, ubi autem actus iuramento firmatur, tunc non attendimus solum perijuri metum, sed etiam & virtutē iuramenti. & ne forte aliquib. terminari videatur idē, cum dico actū non confirmari iuramento, sed seruandū esse iuramentū, vel cum dico actum iuramento firmari, sciendū est aliquando actum ita fore nullū, vt etiam adhibito iuramento sustineatur, quando quis iuramento promittit 39. vias solvere, tunc enim promissio nō valet nec confirmatur iuramento, quia iuramentū non debet esse iniquitatis vinculum, tamē iurans cogitur iuramentū seruare, nō dico contractū confirmari, [5] sed iuramentum esse seruandū, vt declarat in d. l. i. qui pro eo, n. 10. ff. de fideiuss. & dicit bene notandum Alex. in l. i. qui Romae §. duo fratres, n. 55. in fi. de verb. oblig. idē Bal. in l. 3. n. 1. vers. querit gl. C. plus valet quod agitur, inquit quod si quis iurat solvere vias [6] teneatur seruare iuramentum non dicit quod debeat seruare promissionē, & dicit Abb. in c. 1. nu. 2. de iur. iur. quod pactum soluendi vias nullam producit actionem, nec confirmatur iuramento, sed solum iuramentū super eo interpositum est obligatorium, & num. 12. apertius loquendo dicit, quod iuramentum non firmat contractum feneratoritium, sed obligat

promittentem ad non contrahendum, inquit hoc esse bene notandū, Humber. de Bouenop. in repet. auth. sacramenta pubert. C. si aduer. vend. n. 128. ubi ait quod iuramentū nō obstat contractus prohibitus odio creditoris semper durat in sua nullitate, sequitur Guid. Pap. q. 6. nu. 2. Alex. idem tenet in conf. 129. nu. 19. vol. 6. dicens quod tali casu licet iurans cogi possit ad obseruantiam iuramenti, tamen contractus non firmatur, aliquando verō contractus est nullus, sed confirmatur iuramento, vt in donatione inter virū & vxorē in donatione facta a parte filio in potestate, in venditione fundi dotalis in alienatione bonorū minoris in renunciatione Velleiani, vel infamiationis, & in plurijs alijs casibus, vt distinguendo, & multis adductis authoritatibus coprobato, dixi in conf. 194. n. 23. & seq. ubi subiunxi, quod in primo casu, quia solū oblat perijuri heres iurantis, absque alia absolutione potest venire cōtra authoritatem contractus iuratum in proposito igitur cum actus est nullus, & iuramento non confirmatur, sed promittens obligatur ad obseruantiam iuramenti metu perijuri tūc clausula de qua in ordine Serenissimi Principis Mantuani domini mei non prodehit, & nihil operatur, quia non obligat ad reatum perijuri dicitur iure ordine, cessante autē metu reatus promittens ad nihil tenetur, secundo verō casu, quia iuramentū confirmaret contractū, & clausula vim habet iuramenti, clausula ipsa ita firmat contractū, sicut iuramentū adesset, & promittens cogi potest ad obseruantiam contractus, & haec distinctio semper mihi placuit, & placuit etiā Senatui Mantuano, cui meam hanc sententiam explanauit, dum in eum ordinem cooptatus, quamvis alias multi aliter rem intelligerent, inferendo autē ad questionē propositam dico, quod transactio super alimentis licet sit nulla, confirmatur tamen iuramento, & vigore ipsius iuramenti transgens tenetur transactionē implere, vt cōcludit Bar. in d. leg. si quis pro eo, & d. d. omnes supracitati pro contraria parte, ideo pari modo confirmatur virtute clausulae praedictae dicebatur itē quod ex forma Mantuani statuti interuenire debet D. prior collegij in omni contractu, in quo de iure communis decretū est necessarium: at in transactione, quae fit super alimentis, ius requirit decretum iudicis, ergo in ea quoque adhiberi debet praesentia domini priuati. Vnde inferitur, quod clausula praedicta nō fuit nec praedictam transactionem, quia ex forma ordinum non supplet solennitates requisitas a statuto, sed non affirmo, quia id mihi non liquet. Addebatur & aliud, quod clausula inferi debet de ordine prioris non alterius, secundum ordinem praedictū, vt refert Port. d. conf. 36. n. 59. sed hoc pendet a dubio praecedenti, an valeat cum clausula sine interuentu prioris, quia si eius praesentia non esset necessaria, non etiā requireretur illius iussus: si verō esset necessaria, aliud esset.

SYMMARIA

- 1 Testatoris dispositio est lex.
- 2 Res sua quilibet potest legem apponere quam vult.
- 3 Testator potest priuare sua hereditate eum qui nō seruauit voluntatem suam.
- 4 Testatoris voluntatem qui non seruat, dicitur illi esse odiosa.
- 5 Testatoris voluntatem qui non seruauit priuatur omni commoda hereditatis.
- 6 Haerēs qui defuncti hereditatem non implet venit priuandus.
- 7 Haerēs contrahens voluntas testatoris efficitur inodignus.

- 8 Testamentum impugnare dicitur, qui contravenit voluntati defuncti.
- 9 Principi applicatur pena, quae imponitur contravenienti legi suae.
- 10 Pena delicti ad eum pertinet, qui principaliter delictum.
- 11 Fidei iuramentum ademptum, quia offenderis dominum, applicatur domino.
- 12 Quicquid alicui ademptum illi applicatur, cuius contemplatione ademptum est.
- 13 Fidei iuramentum quando favore masculinum excluditur mediante dote, tunc masculinis applicatur, cuius potestas.
- 14 Alienatio quando favore alieni prohibetur, ille venocat cuius favore sui prohibita.
- 15 Modus ut impieatur datur alicui ex cuius interest implere.
- 16 Alio, cui datur, illi etiam datur et illius prout magis ab alio.
- 17 Alio est ius prosequendi in iudicio quod sibi debetur.
- 18 Paria est applicatur, cui datur alio pro ea.
- 19 Hereditas, quae alicui infertur tanquam indigno applicatur fisco.
- 20 Hereditas indigni transit ad fisco cum omnibus suis oneribus, & conditionibus.
- 21 Hares quando contra preceptum testatoris molestatur alimentarium hereditas fisco applicatur, licet non sit delictum in testamento.
- 22 Hares si molestatur ex ore alimentarium contra preceptum testatoris hereditas & hereditas vel substitutus applicatur, licet non sit delictum.
- 23 Testator censetur accommodare voluntatem suam secundum legem.
- 24 Fideicommissum in dubio cessatur, si illud favore venientium ab intestato, & illi censetur vocatus.
- 25 Lucrum delatum ab homine non ei applicatur cuius contemplatione fuit alii ablatum, licet sit in delicto a legem.
- 26 Testator si male relinquit uxori donec caste vixerit, & post mortem vocat illam, si habebit male si vixit inhoneste vivat.
- 27 Provisio hominis facit cessare provisionem legum.
- 28 Hereditas indigni, quando non fisco sed alii applicanda sit.
- 29 Hares quando privatur hereditate si molestatur uxorem, non hereditas ob molestiam defertur uxori si ipsa sit instituta in alimentis.
- 30 Ratione duo vincunt unam.
- 31 Persona una singulis vice duorum, quando non a duorum ad eam devenire.
- 32 Persona unus, quando habet iura duorum, tunc non confunduntur sed unusquisque remanet illeque.
- 33 Hares indubitanter in re certa acquiri totam hereditatem si heres universalis repudiatur, vel privatur.
- 34 Paria sunt quod heres in re certa non habeat heredem universalem, vel repudiatur, vel privatur.
- 35 Hereditas accrescit instituto in re certa, quando non est datus heres universalis.
- 36 Hares privatus hereditate ob molestiam uxori illatam succedit utrumque si uxori reperitur post illius mortem substitutus.
- 37 Hares ex persona propria potest impugnare quod defunctus fecerat sua nomine.
- 38 Duo iura si uni competunt potest si uno repudiato alterum consequi.
- 39 Filia, quae remanens hereditati paterna poterit ex testamento succedere.
- 40 Filius si excluditur ex capite unde liberi, venire poterit ex capite, unde cognati, vel agnati.
- 41 Filius praescriptio triginta annorum exclusus ab

- hereditate ex testamento poterit succedere ex secundo capite unde alios triginta annos.
- 42 Remanens in generali facta ab homine excludi ab omni capite, sicut in exclusio legis, ubi videtur.
- 43 Filius impugnans primum gradum succedere poterit ex substitutione.
- 44 Indignus quoad aliquam non reputatur indignus quoad aliam.
- 45 Prohibens succedere alicui potest heredi illius succedere.
- 46 Alienus contra testatoris preceptum non prohibetur succedere ex fideicommissum ordinatum in casum mortis, licet non in casum alienationis.
- 47 Filia quae ob non testum testatoris preceptum sui privata hereditate succedere poterit ex substitutione.
- 48 Impugnans testamentum, excluditur non solus a primis sed etiam a secundis tabulis.
- 49 Testator voluntatem non servat in re aliqua perinde ac si non prohibetur illi succedere.
- 50 Testator non censetur ad suam voluntatem hereditatem suam non servat suam voluntatem.
- 51 Hares qui prius contentum voluntatem testatoris non censetur vocatus ad successionem ordinatam ab intestato.
- 52 Testator nunquam presumitur vocasse ad successionem personam sibi odiosam.
- 53 Exequutio non videtur esse testamentum si est contra, qui prius voluit alienare voluntatem testatoris.
- 54 Exequutio electus ad distribuendum bona inter pauperes, non poterit eligere unumquemque testatoris, nisi ad aliam inferat.
- 55 Alienatio contra preceptum testatoris privatio suae portionis, & non veniat alienata per alios.
- 56 Pena. Quod alicui in penam assignetur non debet eundem teneri.
- 57 Pater non habet usufructum in bonis filii applicaturque ipso amissis ob preceptum testatoris preceptum.
- 58 Pater non habet usufructum in bonis, quae ob eam dispositionem applicatur filio.
- 59 Pater alii non debet ex bonis, quae propter edictum amissa.
- 60 Pater qui ob transfundit ad secunda vota consequitur solum usufructum ex successione filii, qui habet fratres, non habet usufructum in portione quam habet alter filius.
- 61 Testamentum potest sustineri ex secundo si non ex primo gradu.
- 62 Limitata dispositio limitatum producit effectum.
- 63 Institutionem qui impugnat videtur totum impugnare testamentum.
- 64 Delictum in committendo eo maius est quod sit omittendo.
- 65 Legatum revocatur ob superuenientes inimicitias.
- 66 Inimicitia superuenientes revocant legatum etiam si revocatum non fuerit in edictis postea factis.
- 67 Pena non egreditur rem circa quam quis deliquit.
- 68 Emphyteuta qui patem alienavit rei emphyteuticae, an totum perdat, idem in feudo.
- 69 Privatio non inducitur nisi eo volente in cuius favorem fuit ordinata.
- 70 Fideicommissarius consequitur actus, & possidet alienos si vult, & non aliter.
- 71 Alienatio facta contra preceptum testatoris sustinetur quando nullus extat ex vocatis in casu alienationis.
- 72 Paria sunt substitui non extare, vel duos repudiare.
- 73 Privatio hereditatis non habet locum nisi declaratione sequuta.
- 74 Pena quamvis ipso iure sit imposita, tamen non habet locum.

bet tecum nisi declaratio sequatur.

75 *Rescripto contrarius petita videtur in antecedens necessarium, quando res ipsa petita sunt.*

76 *Querela inofficiosa testamenti, et petita hereditatis deducit possunt in eodem libello.*

77 *Emphyteuta priuatus non potest nisi prode deus domini declaratione.*

78 *Domini videtur caducitate declarasse contra emphyteutam quando rem alij concessit.*

79 *Rebelle non declaratus potest impune occidere, et sat est in defensione probari alium fuisse rebellem.*

80 *Clericus declarator assessoris in iudicio exequutus.*

81 *Heres priuatus hereditate confusus grauatus per fideicommissum illam restituere.*

82 *Heres qui enclit sui non potest desinere esse heres.*

83 *Priuatus ipso iure inducitur propter molestiam illam legatario quando illam sua ante hereditate adiu.*

84 *Trebellianicam deducit quoniam grauatur hereditatem sub conditione restituere.*

85 *Trebellianica aut deducit heres, qui propter illam legatario molestiam priuatus fuit hereditate.*

86 *Poenam et praeiudicium ex eodem facto consequi nemo debet.*

87 *Trebellianica in dubio denegari debet.*

88 *Trebellianica etiam tacita prohiberi potest.*

89 *Priuatus inducitur ipso iure, et non per fideicommissum, quando testator ita priuatus, ut habeatur pro non institutus.*

90 *Trebellianica censetur prohibita, quando heres dixerit verbis suis grauare onere restituendi.*

91 *Actum faciens videtur se obligare legibus loquentibus de iure alio.*

92 *Voluntas declaratur ex actu nullo scienti ex valida.*

93 *Heres priuatus tota, et integra hereditate non deducit Trebellianicam.*

94 *Trebellianicam prohibere videtur testator, qui in danda totam, et integram hereditatem restituit.*

QVÆSTIO XXV.

Relictis vxori, vel alij alimentis testator mādāt non molestari ab heredibus illā testator priuāt hereditate, sed non dicit, cui eo casu sit applicandū dubitatio non fuit, cui applicetur in casu molestie. & pro declaratione terminorū sciendum est, quod testator in penam spretæ, vel non obseruatæ suæ voluntatis potest heredē suum priuare hereditate, quia [1] testatoris dispositio est lex, si disponat, in Auth. de nupt. & rei suæ potest quilibet apponere [2] legē quā vult, quoties, C. de donat. quā sub mod. eorum, de cond. appol. & quod hanc penā [3] possit imponere probat lex in l. i. C. de his, quæ pater, nom. §. i. & §. si. Infr. de lega. l. multa, in prin. ff. de cod. & demōstr. Bar. in l. pater, ff. de here. instit. declarat Soci. in l. penam, ff. de his, quæ pater, nom. Alex. in conf. 138. nu. 24. in pe. vol. i. Paris. in conf. 92. n. 59. & 60. vol. i. Simon. de Pretensio. interpre. vit. vol. i. lib. 4. interpre. 2. dubit. 4. in prin. nu. 2. & seq. Caphal. in conf. 52. per totum & qui enim voluntatem defuncti non obseruat [4] præsumitur illi odiosus, autē hoc amplius, C. de fidei. Ale. d. cōf. 138. n. 15. quāto et si testator non apponat expresse priuationis penam inobediēti, idem est quia priuatur omni [5] commodō proueniente ab ea hereditate, vt in d. auth. hoc amplius, vbi Bal. & Corn. in l. notabilis dicit causati hec propter spretā testatoris voluntatē, & probatur et in l. i. sepulchri, §. prator ait, ver. nisi aliquid, de religio. & top. fun. l. pen. in fi. & ibi gl. ac Dd. C. de leg. Soc. in l. quib. diebus, §. Terminus, ff. de cod. & dem. & in cō. 229. vol. 2. & dicit Bal. in auth. cui relictū, n. ii. C. de ind. viduit. tollen. quod hæres qui spem rogat

tionē testatoris [6] debet priuari, & Ia. d. auth. hoc amplius n. 5. dicit non solū hereditate priuandū, sed etiā prelegatis secundū opinionē magis communē, & subdit idē esse, quando testator fuisset pari modo relicturus, & hæres contraueniens [7] volūtatē testatoris efficitur indignus hereditate, post legatū, vbi Bar. ff. de his quib. vt indig. & videtur testamētū impugnare, qui venit cōtra [8] voluntatē defuncti, Bal. in cōf. 356. col. i. in fi. vol. 4. Crau. conf. 4. & multa congerit loquendo de tali priuationis penā imposita a testatore, Simon. d. dubitatio, 4. in prin. nu. 18. & seq. vbi nu. 26. dicit procedere etiam si fuerit contra factū in modico, & dicit eundem penā incurere ecclesiā ob contrauentionē prelati, in quo tamen esset insistendū, si opus hoc patetetur, itantē autē validatē dispositio videtur hereditate applicandā esse vxori, vel alij alimenta fuerint relictā, vt habeat vitionē propriæ in iuria, vt dicimus de principe [9] faciente legē prohibitū in terra vasalli cōsequitur enim penā a contraueniente, Brun. in conf. 31. n. 18. ver. insuper facit, Natta in conf. 580. nu. 6. quia in alio non confertur, quod in vindictā propriæ iniuriæ alicui debetur, at vbi ff. de petito. here. hinc penā delicti ad eū pertinet, [10] qui principaliter leditur, l. cū emancipati, §. emancipatus filius, ff. de collati. bono. Bar. in §. & hanc, in prin. in Auth. quomodo oport. episcopo, idē text. in c. 1. §. denique, quod sue. pri. cau. benefic. amittit. dicit [11] quod feudum vasallo adeptum, quia deliquit in domini non applicatur agnato, sed domino, & est generalis regula, quod locū alicui adeptū illi applicatur [12] cuius contemplatione adimitur, si defunctus, C. de suis, & legit. hered. ibi illis, quorum cōmodo legem sancimus, & vbi tertia pars nepotibus ablata auctulis accrescit, propter quos nepotes fuerant priuati, & est text. in l. post legatū, §. amittere, ff. de his quib. vt indig. in l. i. legatarius, C. de legat. & ita regulam constituit. Bar. in l. 2. §. videndū, ff. ad Tert. & in d. §. si duo emancipati, hinc est quod vbi filia propter dotē excluditur a successione fauore masculorum, tunc illud quod [13] vitra dotem debebatur ratione legitimæ applicatur masculis, secundū Bal. in d. l. i. defunctus, & sequitur ibi Caltr. est etiā de hoc tex. notabilis, in l. generali. t. autem rerū ad liberos pertinere, C. de secund. nupt. & ponit gl. in cā diligenti, in ver. per dant quod euerunt. extra de foro compet. idem voluerunt Anch. Roman. Alex. Soc. & alij plures relati per Arelat. in d. l. generaliter, nu. 56. & seq. vbi inferat ad plures notabiles decisiones, hanc quoque partē probant Brun. in tract. de statu exclu. l. m. art. 13. n. 4. vbi ait portionem exclusæ filie pertinere ad masculum, cuius cōtemplatione fuit exclusā non autem ad feminam, & predictam regulā multis probat iuribus Crau. in conf. 418. nu. 4. dicens quod lucrū ei debet applicari, cuius contemplatione facta est lex lucrū de rebus, Ruin. in cōf. 51. nu. 7. vbi quando quis a lucro remouetur contemplatione alterius, lucrum applicari debet, cuius cōtemplatione alius remouetur, & in cōf. 307. n. 10. eo. vol. dicit quod vbi quis a lucro mei cōtemplatione excluditur, tunc mihi lucrū applicatur, quāuis nō sit expressum. Peregr. de iure hñc. lib. 6. tit. 2. n. 5. hinc Dd. in l. filiusfamilias, §. diuisi ff. de leg. 2. in l. peto, §. fratre, & in l. cum pater, §. libertis, ff. de lega. 2. dicunt quod alienatione [14] prohibita fauore alicuius datur illi actio ad eūcandam alienatā, Din. Part. & alij in l. i. cognatus, ff. de reb. dub. Bal. in l. quoties, C. de fideicom. Bald. & Satic in l. ea lege, C. de condition. ob caus. & ita in simili dicit debet,

quod hereditas, quæ heredi aufertur ob moleſtiam alimentario illatam, illi non alij ſit applicanda ex quo illius fauore, & contemplatione inducta ſuit priuatio.

Et hoc confirmo alio modo: nã ſtante diſpoſitione teſtatoris modo quo ſupra, non eſt dubium, quin ipſi alimentario detur actio contra heredẽ ad accendẽdũ, & prohibendũ moleſtiam, ſicuti [15] datur ad implendũ modũ. l. 1. C. de his, quæ ſub modo. Bar. in l. quib. dieb. 4. Terminus, nu. 17. ver. tertij membrũ, ff. de cond. & demonſtra. in l. l. palatus, §. 1. nu. 2. ff. de fideiſſ. Gomez. tit. de ſucceſſio. cap. 12. num. 71 in fin. dixi ſupra quæſtio. ab hinc ſecunda. at ſi datur alimentario, actio inferitur, quod etiã hereditas illi applicatur cui [16] actio datur. l. i. cui, ff. de verborũ ſignific. l. i. quid. ff. de iuriſd. omniũ iudi. l. i. in princ. l. i. verò. §. hæc actio. ff. de his qui deiecer. vel etud. l. 3. in ſecundo reſpon. ff. de ſepulch. viola. actio. nũc illis proſequendi in iudicio, [17] quod alij cui debetur §. 1. Inſtit. de actio. & ita arguit in ſimili, Bart. in l. agria. ff. de termi. moto. vbi dicit, quod ſi lex pœnam imponit, datque actionem vni, ſed non exprimit, cui pœna ſit applicanda, tunc [18] ſci debetur, cui actio datur. idẽ voluit Salic. in l. 1. C. de modo multæ. Alex. in l. 1. nu. 19. & 20. ff. ſi quis ius dicat. non obtineat cum itaque alimentatio detur actio ad implendũ orũs iniunctũ, & ad remouendũ moleſtiam, videtur ei non alij deberi hereditatem hæredi ablatam propter inobſeruantiam.

Quid ſi forte ipſi alimentario hereditas non foret applicanda, videtur eã debere ad fiſcum perueniſſe, nam qui voluntati teſtatoris cõtrauenit elicitur indignus. omni relicto factio a teſtatore, l. poſt legatum, vbi Bar. ff. de his quib. vt indign. vbi verò alicui aufertur hereditas tanquam ab indigno, [19] ea ad fiſcũ petiunt. l. 1. ff. de iur. fiſc. l. Papinianus. §. meminiſſe, vbi Bar. Bal. Caſtr. Ange. & alij. ff. de inofficioſo teſtamento. glo. Bar. Bal. Salic. & alij in l. 1. C. de indign. Bald. in l. i. cõtra. C. de inceſt. nupt. Salic. in l. mul. ſtarũ, C. de modo multæ. Mant. lib. 12. tit. 3. num. 39. & hereditas tranſit in fiſcum cum omnibus conditionibus [20] modis, & oneribus quæ inerant. l. quod dicitur, ff. de iur. fiſc. l. cum fiſco, ff. ad Sillan. l. i. ſeruis pluriũ. §. ſi quis. ff. de lega primo, poſt legatum, §. ſi ſeruat. & §. i. in fi. de his, quib. vt indign. reſcatur, §. ſi fiſco, ff. ad Trebellian. l. hæc edi. l. i. vbi Bal. nu. 22. C. de ſecun. nupt. vbi dicit, quod liberatus hæres a præſtatione legatorum, Bald. in l. 1. C. de his, quæ pœn. nom. laſon in l. eam quam. C. de fideicom. Cum itaque hæres vt indignus priuetur hereditate videtur illam fiſco non alij deſerri, & in terminis, quod fiſco hereditas [21] applicetur, voluit Odra. in conſ. 16. in 3. dubio, nu. 5. quem ſequitur Simon lib. 5. interpret. dub. 1. nu. 43.

Verius tamen eſt hereditatem, vbi teſtator nõ declarauit peruenire ad ſubſtitutum, vel cohæredem, & venientes ab inteſtato, ita voluit Iac. Belui. in §. i. verò, in Auth. de nupt. vbi ait, ſi teſtator [22] relictiſ alimentis vxori prohibeat illam moleſtari ſub pœna priuationis hereditatis, & contingat moleſtiam inferri applicabitur hereditas nõ ipſi vxori, quæ paſſa eſt moleſtiam, ſed ſubſtitutus, vel cohæredibus, vel ſucceſſoribus ab inteſtato, de hoc eſt tex. in au. hoc amplius. C. de fideicom. qui tamen loquitur de priuationis pœna inducta à lege, non a teſtatore, & in pœna tacita, non in expreſſa, ſed licitum eſt argumẽtum, quia teſtator [23] cenſetur accommodare voluntatem ſuam ſecundum leges, vt in l. hæres mei. §. cum ita. vbi Dd. ff. ad Treb. ſed textus eſt expreſſus in

l. vxorem. §. hæres eſt, ff. de leg. 3. vbi Bartol. hoc notat, numero 1. dicens eſe caſum notabilem ad quæſtionem prædictam, idem tenet Bal. in Auth. cui reiſcitur, na. 10. ver. extra queritur. C. de indic. vid. Tol. licet poſtea videatur aliter diſtinguere idem Bal. in l. 1. num. 43. C. de his, quæ pœn. nom. vbi dicit notandum Ang. in conſ. 168. in 4. dubio, num. 4. ver. in contrarium eſt veritas, vbi tamen ex prædictis meminẽ allegat Imo. in l. paterfamilias, col. 2. ver. circa ſecundum. ff. de heredi. inſtitution. vbi ait prædicta eſſe menti tenenda, quia ſæpe poſſunt de facto contingere, poſt Ang. vbi in fi. qui dicit hoc eſſe ſingularẽ, ita etiam tenet Caſtr. in conſ. 221. n. 4. vol. 2. Arret. in cõſ. 67. diligenter & mature, in 2. dubijs. vbi ait, quod omnes cõſentunt bona deuoluat ſubſtitutus ſi extas, Alex. in conſ. 138. n. 25. & 26. vol. 1. vbi id ponit pro abſoluto. Iaf. in l. 1. num. 6. ver. ſultima tamen illam victimam. C. de his qui vtindig. & in l. 1. nu. 1. ver. ſi autem loquimur de herede. C. de his quæ pœn. nom. Rui. in cõſ. 87. nu. 2. vol. 2. Arelat. in l. generaliter, nu. 64. C. de ſecun. nupt. vbi dicit hæc eſſe ſingularẽ, elegantẽ & memoria tenendam limitationem. Cla. in §. teſtamentum, c. 69. in fi. vbi dicit communẽ eſſe opinione, & notandũ, quia quoties teſtatores relinquũd vxoribus vſumfructũ apponit pœnã priuationis hereditatis cõtra heredes moleſtiam inferentes, Simo. de Pretis, de inter. vltim. volũ. lib. 5. inter. 1. dubit. 2. in 39. & nouiſſimẽ hæc partem tenet Peregr. in tract. de iur. fiſc. lib. 2. tit. 2. & 39. vbi ſa. tetur hæc eſſe communẽ confirmat alia communis ſententia, quæ habet, quod fideicommiſſum grauato iniunctum non expreſſo nomine fideicommiſſarij [24] cenſetur factum fauore venientium ab inteſtato. l. peto, in principio, vbi Barto. Bal. Caſtr. & alij. ff. de legat. ſecundo, quod ante eum dixit Arelat. d. l. generaliter, num. 63. ex quibus omnibus apparet abſque controuerſia hæc eſſe communẽ ſententiam, & ab omnibus approbatam, quam tenendo nõ obſtat, quod lucrum ei ſit applicandum cuius contemplatione alij aufertur, quia procedit illud, quando lucrum aufertur [25] jã lege, ac ſecus eſt, quando ab homine, ita Bart. poſt Iac. Belui. in d. l. vxorem, §. hæres, & hæc reſolutionem ponunt omnes ſupracitati, ſed non dicunt rationem diuerſitatis: ea verò mihi videtur plana, quod cum teſtator dedit ſubſtitutum, vel cohæredem, cenſetur illum quoque vocaſſe in caſum priuationis ex quo in caſu nihil diſponit: ſubſtitutio enim facta in vnum caſum extẽditur ad alium ex coniectura teſtatoris voluntate, & ſicuti eos vocauit in caſibus expreſſis, ita credendũ eſt quod vocauerit in tacito, pro quo facit, quod voluit Ioan. And. ad Specul. in tit. de ſecun. nupt. vbi ſi teſtator mille reliquit vxori, [26] donec caſe, & honeſtẽ vixerit, & poſt eius mortem mĩdat illa ſolui Titio, hoc caſu ſi contingit vxorem inhoneſtẽ viuere, Titius conſequetur illa mille non expectata morte vxoris, quia verifiſſime eſt, quod teſtator voluerit Titio admitti in caſum inhoneſtæ vitæ, ſicut in caſu mortis, idẽ voluerunt Ricard. Malmur. Rainer. Bar. Alber. Roman. Caſtr. Alex. Dec. Cur. Ruin. Picus. Bertr. Euerar. Tiraquel. & plures alij, quos citauit in conſ. 44. num. 6. & ſequad. etiam poſſet quod cum vel ex ſubſtitutione in fauorem ſubſtituti, vel ex iure accreſcendi in fauore cohæredis ſit a teſtatore prouiſum ita vt hereditas nõ ſit in obſcuro, quæ ſit applicanda, ceſſat omnino prouiſio legis, quæ illi deſerret cuius in gratia fuiſt ablata: prouiſio [27] ſenim hominis ceſſare facit prouiſionẽ legis, ſi vbi Salponius cõcordantes, C. de pac. cõuen. l. ac habet §. cum quis, vbi

vbi gloss. ff. de precar. Socin. iun. in consil. 120. num. 20. volum. 1. Menoch. de recuper. poss. tenet. nono, num. 164. Capbal. in consil. 156. numer. quadragesimo quinto, cogita tamen, quia non est tutum interponere iudicium, quando antiqui dubitando abstinent a voto.

Remouetur etiam obiectum, quod ex quo actio datur vxori legatarie pro arcenda molestia videatur etiam concessum emolumentum, nam procedit, vt dictum est in pena legali, secus est, quando pena imponitur a testatore, quia tunc etiam actio detur ei cuius interest, tamen non ei applicatur iheri per rationem predictam, quia sumus iam certi, cui testator vult hereditatem suam applicare. Secundo responderi potest, quod cōtrariū procederet si ei legatario daretur actio ad priuationem hereditatis, sed nō datur eo modo facultas agendis bene agit legatarius, vt heres desistat a molestia, sed nō vt priuetur, nam ius hoc agendi ad priuationem ei soli competit, cui hereditas in casu priuationis est applicanda.

Postremū nō mouet, quod hereditas indigno ablati fisco applicetur secundum Oldra. in d. consil. 16. in d. dubio, num. 5. respondeo enim, quod eo loco Oldra nō negat hereditatem deuolu ad substitutum, vel cohæredem, sed negat post eos admitti successores ab intestato. Secundo respondeo, quod in contrarium est communis opinio de qua supra, vt quasi temerarium sit contradicere. Tertio respondeo, quod non procedit contrarium, quando priuatur quis ex delicto certam personam respiciendo: tunc enim nō applicatur fisco, sed vel illi personæ, vel substitutis, id est illi personæ, quando priuatio inducitur a lege, substitutis autem quando inducitur ab homine secundum distinctionem de qua supra, & eam [18] limitationem ponit Iason in d. prima, num. 6. ver. secundo vocabitur, C. de his quibus, vt indign. atque ita etiam si inducitur esse pena a lege, nō applicatur fisco secundum predicta.

Vno tamen casu hereditas applicatur vxori vexata, quando scilicet alimenta fuissent sibi institutionis titulo relicta, & nullus est datus substitutus, tunc enim illi datur hereditas, sed non tamquam offensæ, neque proinde, quod sua contemplatione hæres fuerit priuatus, sed pro eo, quod est cohæres, & sicuti cohæredi applicaretur, si alius esset cohæres, ita ad vxorem peruenit ipsa [29] cohæres sit, ita determinat Caltr. in d. consil. 221. n. 4. vol. 1. vbi mouetur, quod vxor non debet esse deterioris conditionis, quam alius quilibet cohæres, immo melioris, quia in alio vnica ratio militat, in ipsa vero due [30] quæ solent vnā vincere. I. re cōiuncti, ff. de leg. tertio, l. si quis viduam, post princ. C. de rap. virgin.

[31] Confirmo alia ratione, vbi enim iura plurimum personarum deueniunt ad vnum, ille solus fungitur vice plurium, & facit quod omnes facere possunt, l. non est nouum, ff. de actio. empt. l. sicuti, §. ff. quod cuiusque vnuer. nom. l. si mihi, & Titio, in princ. vbi Bar. Imo. Caltr. Alex. & Iason, ff. de leg. 1. l. tutorem, ff. de his quibus, vt indign. & dicit Socin. in l. cum filio, n. 28. ver. secunda ratio etiam, ff. de leg. 1. quod ius competens ex persona vnus [32] non confunditur cum iure alterius, sed potest is vt iure ex persona vnus, aut alterius utatur, & hanc conclusionem probauit multis in consil. 30. nu. 13. vxor autem vice fungitur duarū personarum, legatarie scilicet, & hæres, proinde licet tamquam legataria nō cōsequatur hereditatem, illam tamen habebit tamquam cohæres, & licet dicatur hæres in re certa, vt in l. quotiens, C. de heredib. instit. tamen si hæres v-

niuersalis repudiet, [33] vel priuetur aliquo modo, sibi accrescit vnuerſa hereditas, vt voluit Bar. in d. l. quotiens, vbi Salic. Castr. & alij, Bartol. Bald. Angel. Imol. & alij in l. ex facto, la grande, in princ. ff. de hered. institut. & plures alij citati a Iaf. in d. l. quotiens, n. 6. & sunt paria, quod hæres in re certa nullum habeat cohæredem vnuerſalem, vel datus [34] repudiet, aut morte, vel aliter excludatur, n. 5. sed si sunt sui, ff. ad Tertullian. l. 1. §. penult. C. de cada. tollen. & non est dubium, quod nullo existente vnuerſali hærede, [35] tota hereditas accrescit in ius in re certa, l. 1. §. itex fundo, & l. ex facto, la grande, in princ. ff. de hered. institut. ergo idem est cum repudiat hæres vnuerſalis, vel aliter institutio deficit.

Adhæret etiam quod si in testamento idem hæres sit substitutus vxori post illius mortē [36] erit locus substitutioni non obstante priuatione predicta, vt concludit Caltr. in d. consil. 221. nu. 4. ver. mortua postea dicta vxore, nullam adducit rationem, sed quod non est inconueniens, quod vnus cogatur resistere hereditatem alij, qui mox eidem reddat est enim de hoc textus in l. epitulam, §. si ff. ad Trebellian. in l. si a me, ff. ad Falcidiam, in l. fin. C. de leg. facit etiam, quod supra dixi, quod vbi iura duorum sunt in persona vnus, ea remanent discreta, & is admittitur ex iure vnus ad id, quod non consequeretur ex persona alterius, ideo hæres potest impugnare ex propria [37] persona id, quod defunctus gesserat suo nomine, Bart. in l. cum vir, col. fin. ff. de fideiussor. Corne. in consil. 310. n. 11. vol. 1. facit item, quia cui competit duo iura, potest vno repudiare [38] alterum consequi, l. si domus, ff. de seru. urban. præd. item exclusus a successione per vnā viam potest per aliam admitti, vt in filiis, quæ renouauit paternæ, [39] vel maternæ hereditati dixit Bart. in l. stipulatio hoc modo concepta, n. 4. ff. de verborum obligationibus, vbi tenet, quod non prohibetur succedere ex testamento, sequitur Alex. n. 8. vbi citat concordantes, Iaf. nu. 13. & Croc. n. 41. idem voluerunt Bal. & Salic. in l. pactum, quod dotali. C. de collatio. Roma Paris. Tiraq. Vafq. Gabriel citati a me, in consil. 100. n. 18. eodem modo filius querere potest ex capite, vnde liberi, vnde agnati, & vnde cognati, si ab vno [40] capite excludatur, ex alio poterit admitti, l. 1. in §. sed videndum, ff. de successio. edict. l. 2. in princ. ff. de leg. Bald. & Alex. in l. licet, C. de iure delibe. post gl. in d. §. sed videndum, quam dicit singulariter Caltr. in l. 1. in fi. C. de iur. & fac.igno. & in l. 1. vbi Iason n. 3. & Dec. n. 50. Cui admitti, vbi Dec. n. 91. dicit idem esse in quacunque alia persona, cui competat plura remedia, vt post Barto. & post Bar. quem citat, inquit Bald. in l. licet, questione quarta, C. de iure delibe. quod si filius triginta annorum præscriptione excluditur a successione paternæ sibi ex testamento patris delata habebit simul omnis [41] alios triginta annos ad succedendum ex secundo capite, sequuntur Angel. Caltr. & Iason ibi, Castr. & Cuman in l. quamdiu, in princ. ff. de acqui. hered. vbi Castr. dicit esse mirabilem decisionem, quam habuit sæpe de facto, & hæc doctrina multo magis vera est, quando verumque ius non defertur eodem tempore, sed successiue vnū post alterum, quia tunc exclusio vnus non infert ad exclusionem alterius, argumento l. quoties duplici, ff. de regul. iur. vbi Dec. numero quarto, verifico. venio ad secundū, dicitur etiam simplex, & generalis renouatio [42] hominis refertur ad omnia iura, quæ cōpetunt contra quæ hanc in renouatione, seu exclusionem legis secundum gloss. in dicto §. sed videndum in verifico succedebat, Angel. & alij in l. prima, C. qui

admit. Alexand. in l. sum. C. de iure deliber. tamen quando non omne ius esset eodem tempore delatum sed vnum successu post aliud, tunc censetur renūciatum iuri tunc delato non autem deferendo, pro quo facit, quod repudiatio facta antequam hereditas sit delata non obstat addo etiam beneficiare text. in l. ex facto, la grande. s. Lucius ff. de vulgar. & pupil. vbi filius impugnans [43] primum gradum institutionis potest succedere ex substitutione vulgaris et etiam ibi notat lazo in §. item quarto, & multa alia similia allegari possunt, item facit, quia indignus, quoad aliqua non reputatur indignus, [44] quoad alia, l. hered. & l. Papinianus ff. de indign. vnde prohibitus vni succedere, non prohibetur ab illius herede [45] caper. l. qui Titij. ff. de indebit. facit etiam quia alienans contra preceptum testatoris non prohibetur succedere [46] coheredes decedenti ex fideicommissio ordinato ab eodem testatore in casum mortis, Bar. in l. si fundum per fideicommissum, numero primo, ff. de legatis primo. in l. que dotis, numero quinquagesimo quarto, ff. soluto matrimonio, Bald. in consilio centesimo secundo, numero primo secundo, cum aliis, quos citavi in consilio septuagesimo, numero decimotertio. Vltimo videtur hac opinio decideri ab Oldra. in dicto consilio decimosexto, in secundo dubio, numero quarto, vbi concludit, quod filia, que contempsit preceptum testatoris, [47] licet priuatur hereditate sibi relicta, tamen poterit succedere vigore substitutionis scripte in eodem testamento, & quamuis arguens testamentum excludatur non solum a primis, [48] sed etiam a secundis tabulis post legatum §. qui principale. ff. de his quib. vt ind. l. si qui contra tabulas ff. de vulga. & pupilla. l. in seruitute §. si quis. ff. de bo. liberto. tamen secundum eum procedit in illo, qui testamentum impugnatur, secus autem est in illo, qui voluntatem testatoris in aliqua [49] re particulari non seruat eo n. casu poena restringitur ad re in qua laesa fuit testatoris voluntas.

Hac tamen decisio si veritati seruandum est, non vacat dubio. Primo quia testator eos videtur ad successionem [50] inuitalle, qui iudicio suo paruerunt, non qui contempserunt, vt dicitur in l. cum pater, in §. libertis ff. de leg. 2. per quem textum, idem Oldra. in eod. conf. 16. in §. 3. q. 3. tenuit, quod fratri nihil applicetur post priuationem, qui prius [51] contrauenierat voluntati testatoris. Secundo quicunque non implet voluntatem testatoris presumitur illi odiosus esse. d. Auth. hoc amplius. C. de fideicommiss. & in sua dispositione presumitur testator nunquam vocare [52] personas sibi odiosas. l. Lucius Titius testament. §. pen. ff. de leg. 2. facit capitulum heredes, de testa. per quam rationem Alex. in conf. 138. n. 23. vers. sed ita est, vol. 1. concludit clausula, per quam exequutio [53] fuit expressa vni commissa non ad referendum, quando illi obtingit hereditate priuatum esse, quia voluntati, & precepto testatoris non obtemperauit, qui casus ferme nostro accedit. is enim Nicolaus ille erat, qui ob contemptum fuerat priuatus, & potes est ea ratio, quod odiosi nunquam comprehenduntur in dispositione testatoris, & per ea concludit Bal. in l. id q. pauperibus. n. 35. C. de episc. & cler. q. exequutor electus ad [54] distribuendum bona inter pauperes non poterit eligere inimicum, & subdit fortius, quod si quis esset simul odiosus, & indignus, eligi non posset, quamuis etiam foret reconciliatus. Mant. de interp. vlt. vol. lib. 12. tit. 5. nu. 19. Pereg. d. lib. 2. nu. 10. & supracitatum Alexandri consilium sequitur Paris. in conf. 91. num. 54. vol. 2. & per dictam rationem infert Rom. q. sub generali nominatione filiorum non venit filius exha-

redatus odio, quia non est verisimile, &c. idem dicit licet ad aliud propositum Ale. in conf. 213. n. 4. vol. 6. & dicit Socin. in conf. 37. n. 6. vol. 3. q. sub nomine illorum de parentela vocatorum ad successionem non venit odiosus testatori, & dixit Bal. in d. l. Lucius. s. Lucius, ff. de leg. 2. q. libertus de domo expulsus non includitur legato alimeturum libertis facto contra predictam decisionem. Tertio q. dicitur in d. l. cum pater, §. libertis. ff. de le. 2. vbi qui contrauenit precepto alienando re expresse prohibita, nedum priuatur sua portione, sed etiam excluditur a petitione [55] fideicommissi, & per illud textum in causa fideicommissi hoc ipsum probauit Curti. senior. in conf. 63. antiquissima. col. h. ver. vltimo se offert, vbi allegat plenum consil. Barbat. sequitur Paris. qui in fideicommissio idem tenet in conf. 91. n. 54. nu. 64. & seq. vol. 2. Quarto facit, quia [56] quod alicui in poena referatur non debet eundem reuertitur. l. pena. ff. de con. ind. l. id quod. ff. de fol. l. q. a quoque, vbi glo. citat concordantem. ff. de re in Quir. & facit, q. per predictam rationem voluit D. Becius in conf. 97. n. 16. vbi inquit, q. pater non habet vsumfructum in bonis, quia [57] Job ipse testatoris preceptum alienando amittit, & ad eius filium ex eiusdem testatoris dispositione peruenerunt. Sexto facit, quia vbi pater sua culpa priuatur bonis, quia ob dissipationem cogitur fideicommissum filio ante conditionis euentu restituere, vt in l. Imperator, ff. ad Trebel. tunc in eis non consequitur vsumfructum, quem [58] consuevit habere in bonis filio alunde questis, secundum Call. ibi. n. 4. Ale. n. 5. & lazo n. 6. l. 10. Lup. in c. per veltas, §. 17. n. 12. de donation. inter vir. & vxor. Septimo fortius facit, quod decidit Bal. in auth. damnatorum, n. 4. C. de bo. damnat. vbi tenet, quod pater non debet [59] alii ex bonis, que propter delictum amittit, & ex statuti forma fuerit applicata filio, idem Bal. Martin. Laud. Aluar. & Cardin. Alex. in c. 1. §. i. verò violator, in tit. de pace tenen. Lup. in d. c. per veltas §. 19. in f. Tiraq. de retract. consang. §. 1. glo. 9. n. 7. post Socin. in conf. 124. n. 4. vol. 3. Oldra. facit, quod tenet Arret. in con. 72. in 2. dubio, vbi tenet, q. pater, qui ob transiit ad secunda vota succedit solum in vsumfructu filii [60] defuncto cum altero filio superfluito non habet vsumfructum in portione, quam consequitur superfluitas, quia proprietatem amisit sua culpa, sequitur Caccialu. in l. frater a fratre, n. 104. ff. de cond. indeb.

Potest si hanc placeat sententia, non obstat Castrensis authoritas, quia ratione omnino caret, nec fundamētum aliquod habet, nā est possit quis admitti ad hereditatem, quā ipse alij restituerat, vt in iuribus allegatis a Castrense, tamen hoc locū habet, quando priuatio fuit sine culpa ipsius: ac aliud est culpa intercedere, vt in facto nostro. itē in dictis iuribus ille admittitur ex voluntate testatoris expresse, hic verò contra ipsius coniecturam, ex quo enim per inobedientiam factus est testatori odiosus, non praesumitur ab eo vocatus. sunt ergo termini in multis imparēs, & per predictam odij rationem tollitur, quod dicebatur de iuribus duplicis personae, nā hic eade est persona, & cū sit odiosa non debet admitti ad beneficiū testatoris, quē contempsit, & iniuria affecit. nō etiam obstat, q. possit quis vno iure repudiato cōsequi aliud, nā pcedit nisi quis ex delicto, vel culpa fuerit vno iure priuatus tali priuatione, quē ipsum reddat odiosum, vel indignū. tūc enim nō potest acceptare aliud ius, idē quo testam. princ. impugnatur, nō solum excluditur a relicto in eo. l. cum tabulis. ff. de his quib. vt indig. sed etiam a relicto in secundis tabulis. l. post legatum. §. qui principale. ff. eod. idque praecipue dicendum est, quando talis excluditur eo, quod personam testa-

toris offenderit, tunc enim incapax est cuiuscunque beneficii, quod proveniat ab illo, d. l. cum tabulis, & dicam latius paulo infra, & hoc modo etiam tollitur quicquid dictum est supra de filia exclusa ab intestato, quae succedit ex testamento, & de filio excluso à capite, unde liberi quia ibi sunt sine delicto, & non offenderit persona testatoris, magis videtur stringere text. in d. l. ex facto. §. Lucius. sed respondetur, quod etsi filius primum gradum institutionis impugnet ex persona propria tanquam praeiudicatus, tamen non dicitur impugnare testamentum, in quo extat vulgaris substitutio, quia potest testamentum incipere, [61] à secundo gradu, l. §. si. ff. de lib. & post. l. eum proponat. C. de her. inst. nō hinc ergo si potest succedere ex vulgaris impugnatione enim iure limitata facta, propter ea [62] non egreditur suos terminos, argum. in agris, ff. de acq. rerum domino, præcipue cum a persona testatoris non offenderit hinc est, quod si vellet succedere ex pupillari non posset, quia impugnando intimatione videtur totum testamentum [63] impugnare, siue vicerit, siue succubuerit. L. Papinianus. §. meminit, ff. de inoff. testa. l. que sita. ff. de acq. her. & edictum non cōservat relicta impugnantibus testam. delectat. l. filium, in §. omni. ubi ff. de leg. præst. l. non solus. §. primo, & l. quidam Titius, ff. si quis omis. cau. testa. præterea est quid plus cōtrauenire precepto testatoris expressis, quā non implere ordinata ab eo, siue etiam maius est delictum, quod hic committendo, [64] quā aliud, quod sit omittendo, gl. in l. mora, ff. sol. mat. Dec. in cons. 37. n. 9. Tiraq. in trac. de pen. temp. cau. 44. Gram. dec. 47. n. 8. similiter non aduersatur, quod indignus quoad aliquam, non reputatur indignus quoad aliam, quia hoc est verum, quando non offenderit persona, sed res, & respectu vnius rei committitur indignitas, at si persona est offensa, tunc non solum indignus efficitur sed odiosus, & odii prædicti nocet ei, quod omne emolumentum quod possit provenire ab ea persona ita, ut inducatur tacita revocatio, ut quādo inimicitie superuenerunt per eos. n. [65] revocatur legat. l. si inimicitia. ff. de his quib. vt indig. l. tertio, §. ff. de adile. Bal. in l. his cōsequetur, in 2. lect. in ff. si. sim. ceteris, etiam si post inimicitia testator fecerit codicillos [66] in quibus legatū nō ademerit. l. filio. §. Scia. ff. de adin. leg. & ibi not. Bar. Ar. in cons. 93. n. 3. ver. hinc conclusio, Ripa in l. fin. n. 150. C. de reuoc. dona. & ampliatur multis modis, ut per Mant. de coniect. vitim. vol. 1. 12. tit. §. n. 1. & seq. & ratio diuersitatis est quia vbi delinquitur circa rei [67] poena nō egreditur tē in qua delinquitur, l. rescripti. ff. de his quib. vt indig. l. Paulus respondit, & l. beneficio, ff. ad leg. Fal. sed vbi delinquitur circa personam, tunc cōtemptus est indidius, & persona non potest pro parte offendi, l. vulgaris, ff. de fur. hinc in emphyt. & vasallo vendite parit rei sibi in emphyteusim, [68] vel feudū concessum distinguunt Bar. in Liquidā in i. §. ff. de don. sequitur Bal. in c. de alie. feu. col. 3. ver. quero vtrū propter Bald. in c. col. 2. de vasal. qui contra cons. l. thal. in l. si quis. §. n. 125. C. de iure emph. C. de in l. §. Cato, n. 60. & fe. vbi Soci. iun. n. 147. ff. de ver. obl. & hinc paritē cōprobant multis Nat. in cōf. 479. per totū, & Rol. in cons. 17. per totū, vol. 1. in præsentī vero casu offendit persona testatoris, ideo priuatio inducitur quoad omne emolumentum, parū quoque repugnat, quod alienans contra preceptum testatoris, licet excludatur à fideicommissio ordinato in casu alienationis, tamen possit admitti ad fideicommissum ordinatum in casu mortis, ut Bar. in d. l. si fundū per fideicommissum. resp. p. eo. n. ubi non agi de eadē re, quia si fuerat ob alienationē priuatus, ut in casu nostro, sed de diuersis,

& multo indecētius est, quod vnus admittatur ad id quod se. el. sibi fuit ablatū, quā ad id quod nunquam fuit suū. Secundo respondeo, quod alienatio contra ordinē testatoris cōmittere videtur potius circa re, quā in personam, ut secundum Bal. & alios multos dicunt Natta, & Rol. in locis supra allegatis, sed quādo mouetur vxor cōtra preceptū testatoris, offēditur persona testatoris, & ei fit iniuria. Vltimo non restitit consilium 16. Oldra. quia ipse in eodem loco, paulo post, contrarium tenet, dum, n. 5. vult, quod fratri nihil applicetur, sed fisco. furus loquitur quādo offēsa est reitricia ad rem aliquam, sicut & præceptū testatoris, nos loquimur, quādo preceptum testatoris est generale prædictum, & indefinitum, & offēso quoque non inspicit rem sed personam.

[69] Intelligit etiam quod non fit locus priuationi, quando ius ad quos heredes erat rescusa nō voluit tamen tunc hæres non priuatur: priuatio enim intelligitur volentibus illis, qui erant successuri, l. si feruus plurimū. §. si quis ante. ff. de leg. 1. & ita tenet gl. in l. si quis autem non implens, in Authent. de hered. & falsid. ita etiam tenet Odo. f. q. e. citat, & sequitur Imo. in auth. hoc amplius, n. 5. C. de fideicommissis. vbi etiam Cin. & Alber. ac Lal. nu. 6. ver. 3. limita, est etiam text. in l. si quis solidum. ff. de leg. 1. vbi notat Bar. & Imo. scit, quod dicimus actiones actiuas, [70] & passiuas transire ipso iure in fideicommissum, ipso tamē volente fideicommissum, & non aliter, ut probat text. in l. egi. §. idē Metianus. ff. ad Treb. Ripa in l. 1. §. ff. de q. t. n. 6. ff. de od. rit. facit etiam, quod etiam alienatio facta contra preceptū testatoris, sit nulla quoad præiudiciū eorum, qui sunt vocati in casum alienationis, tamē q. alio ex vocatis nemo extat, tunc vicinus possessor [71] potest omnia bona tuō alienare, l. cum pater §. liberus in ff. de leg. 2. Angel. in cons. 169. col. 2. Dec. in cons. 182. col. 1. & in cons. 11. C. de in. C. de 434. vol. 1. S. ci. iun. in cons. 57. n. 1. vol. 1. Tiraq. alios citans de rer. consan. §. 26. gl. in l. n. 8. Natta in cons. 145. n. 19. in cons. 470. n. 3. Phaul. in trac. de i. inuen. par. 7. n. 149. Rol. in cons. 128. n. 18. vol. 1. non enim refert, quod nō extet substitutus, [72] vel quod datus repudiatus, vni. ca. §. pen. C. de cal. toll. l. 2. §. sed si sunt iura. ff. ad T. C. & ad comprobationem dicitur fenētia, quod vicinus possit alienare, Simon de Pretis, de interp. vlt. volun. lib. 4. interp. 2. dub. 4. n. 33. allega. Anch. Rui. & Craue.

[73] Adde pro dictorum declaratione, quod etsi necessaria sit declaratio per quā appareat heredes priuati esse hereditate, [73] nec aliter dici possit heredes in poenā incidisse, cum secundum de heret. in 6. Bart. in l. eius, qui delatore, ff. de iure fisci, Afflican. c. verū, de foro cōp. Fel. in c. Rodolphus, de refcri. que iura locū habet etiam quādo poena ipso iure imponitur, omnia. n. iura mudi, quae dicit [74] poenā imponi ipso iure, intelliguntur sequuta declaratione facti commissi, Arch. & Io. And. in c. de homin. 6. Bal. in c. de fe. si culpa non amitt. Are. in l. qui à latronibus. §. 1. col. 3. in prius. de test. l. si post. Bal. in l. si quis maior, n. 25. C. de tras. Dec. in cōf. 145. n. 4. & in cōf. 327. n. 6. vbi declarat optime, quādo & quibus in casibus declaratio siue necessaria, tamē sufficiat, quod successurus petat bona directē tāquā ad se deuoluta ad poenā cōmissam, absque eo, quod prius fuerit separato iudicio declarata priuationē etiā in ipso nouo iudicio fieri poterit, argum. dom. arq. ibi But. vbi dicit, quod vbi petitur [75] res in libello cēsetur etiā petita rescisso, tanquā preambulū necessarium, & ita per dictā gl. concludit Alex. in cons. 52. n. 8. vol. 2. vbi ad probationem allegat etiam alia iura probis, quod deduci potest in eodem libello.

lo querela inofficij [76] & petitio hereditatis. Decius in conf. 93. columna. 2. ver. videtur tamen vbi dicit, quod interloquutoria ferri potest lite pendente. Simon de Pret. alios citans dicta dubitatio. 4. n. 25. facit, quia etiam contra emphiteutam, vt priuatur necessaria [77] sit domus declaratio. Bar. in l. 2. n. 2. C. de in, emphiteu. vbi Bal. n. 3. Salic. nu. 2. Inf. nu. 6. & 12. Natta in conf. 274. num. 14. Riminal. in s. 1. nu. 22. Infr. de donat. tamen si dominus rem alij concedat videtur in antecedens necessarium [78] declarasse caducitatem commissam. Abb. in conf. 67. n. 3. vol. 2. Alex. in conf. 206. nu. 4. vol. 4. Rui. 166. in fi. vol. 1. Cord. de emphit. tit. de cau. priuatio. ob non solutu canonem, ampliatio. 45. num. 8. sufficit ergo bona peti ex ea causa, quia de priuatione potest in eodem iudicio cognosci, & hoc modo intelligi debet, quod voluit Bald. in auth. hoc amplius, nu. 6. dum dicit requiri iudicis sententiam, per qua declaratur illud esse priuatum, licet postea sublat. quod non debet declarare, sed priuare, vt sententia sit iuri conformis, addo, quod voluit Bart. in extrauag. qui sint rebelles, in ver. rebellando, in fi. vbi ait, quod rebellis non declaratur potest impunere [79] occidi, & in iudicio homicidij fat est iustificari illum esse rebellem, Anch. in conf. 277. Ruin. in conf. 4. num. 19. in fi. vol. 5. cum quo simpliciter transit Gigas in tract. de lesa maiest. lib. 1. quest. 5. in fi. idem videmus in clerico alfasino, quia index secularis cognita causa illum condemnat declarando illum esse [80] ialfasinum, vt post Capic. & Giam. concludit Clarus in pract. crim. s. fi. q. 35. n. 31.

[81] Declara quoque quod vbi priuatio sequitur, heredes non directi, sed per fideicommissum ceteris grauatus restituere iis, qui succedunt secundum Bar. in l. paternam illis testamentum, nu. 6. ver. dico tamen, ff. de her. instit. vbi cu sequitur Imol. & ratio, quia qui femel fuit heres, non potest desinere [82] esse heres, I. nemo potest ff. de leg. l. ei qui soluendo, ff. de hered. insti. l. miles ita, ff. de testa. null. & hanc conclusionem, quod priuatio inducitur per fideicommissum tenuit etiam Caltr. in conf. 301. videtur dicendum, quod dicta filia, coll. in filver. ex quibus videtur inferendum, vol. 1. Aret. in conf. 67. diligenter, & mature in 2. dubio: n. 3. in prin. Alex. in conf. 57. nu. 4. vol. 2. vbi citat Bald. & Ang. id tenentes, id Ale. in l. in substitutione, nu. 8. col. 2. ff. de vulg. addo Caltr. in conf. 5. nu. 6. ver. si ingitur heres, vol. 1. Barbat. relat. ad Soci. iun. conf. 12. nu. 50. vol. 1. Corn. conf. 99. in fi. vol. 1. Dida. in c. Rimaldus, l. 1. nu. 7. de testa. Soci. in rub. ff. de his, que pœn. nom. in fi. in conf. 43. col. 1. & 2. vol. 3. Corn. in conf. 35. col. 1. & 2. vol. 1. Crau. qui dicit communem, in conf. 1. nu. 6. hanc etiam dicit communem Bertran. in conf. 191. n. 5. vol. 3. Caph. qui dicit quoque communem, in conf. 153. n. 8. vbi allegat Coman. & alios, Clar. qui patenter testatur de communi in tract. de testa. qu. 69. nu. 2. vbi, quod ex priuatio sustinetur in vim fideicommissi. cam item communem dicit Peregrin. de iure fisci, lib. 2. tit. 10. nu. 21. cum ergo testator heredem priuare hereditate videtur illum grauari per fideicommissum ad restituendum, est verum, quod Bald. & Ang. contrarium tenuerunt in locis citatis a Caphal. in d. conf. 153. sed non est de eis curandum, quando longe plures contrariam amplecti funt sententiam, que etiam validiori fundatur ratione, quia etiam si velit expresse non potest testator facere, quod post validam additionem heredis, primo loco scripti sit locus vulgari substitutioni, proindeque quoad hunc finem nihil releuatur verba illa in testamentis posita, quod priuat ipso iure, & facto, nulla precedente iudicis cognitione, vel declaratione, licet plurimum operantur, quoad resti-

tutionem fructuum, & ad alios effectus, sed tunc quoque ipso iure inducitur priuatio propter molestiam, & non per fideicommissum, quando illata [83] fuit ante aditam hereditatem, cessat namque tunc ratio predicta, vt per Socin. in rubric. ff. de his, que pœn. nom. in tertio casu, Paris. in conf. 19. num. 15. vol. 2. Riminal. in conf. 350. num. 14. & sequen. & conf. 375. num. 4. Ruin. in conf. 150. num. 18. vol. 3.

[84] Hinc vero inferitur, quod si heres videtur iussus hereditatem restituere per fideicommissum poterit deducere Trebellianicam aduersus eos, quibus restitutio fieri debet, quicunque enim grauatur sub conditione restituere deducit Trebellianicam, & sed quia heredes, Instit. de fideicommissi hered. l. 1. vbi omnes Doctores, ff. ad Trebellianicam. Bald. in l. quinquam, Cad leg. Falcid. Picus in l. Titia, §. Titia cum nuberet, num. 106. ff. de leg. 2. Natta in conf. 15. num. 34. Belon. in conf. 30. num. 5. Rolan. de coniectio, inuenta, §. quia in precedenti, numer. 37. fol. 186. & in terminis quod heres priuatus modis [85] predicti Trebellianicam detrahat, voluit Imol. in l. paternam illis testamentum, col. pen. vers. vltimo potest dubitari, ff. de her. instit. vbi ait hanc esse veriorum, & mentem tenendam, quia Bartol. hanc questionem omisit, mouetur per tex. in l. 1. §. item si ita, ff. ad leg. Falcid. vbi detrahitur falcidia de eo quod praestatur nomine pœnæ, & ibi respondet fundamentis contrarie partis, idem voluit ibi Raph. qui idem tenet in l. affide his, que pœn. nom. Aret. in conf. 18. colum. 3. Ruin. in conf. 47. nu. 7. vol. 2. Ruben. qui neminem predictorum citat in conf. 43. num. 7. & nouissime hanc sequitur Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 2. in tit. 10. nu. 22. vbi subdit quod est communis, & verior in puncto iuris, iam nullibi reperitur expresse, quod sit prohibita Trebellianica detractio, ergo non est de facto inducenda priuatio: secundo quia sicuti testator voluit heredem priuari hereditate dixisset excludendum a Trebellianica si hoc etiam voluisset dixisset argumentum l. vnica, §. si non autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.

Contrariam tamen opinionem probauit Bal. in l. vnica, num. 22. vers. quæro, an heres, C. de fideicom. Capra in conf. 162. num. 9. & 10. & hanc partem defendit Ruin. in conf. 48. num. 18. vol. 2. vbi in eam sententiam citat Bart. Hieron. Gabriel. in conf. 184. n. 6. vol. 1. huius ratio est, quia heredi in penam sui delicti auferitur hereditas, l. 1. C. de his, que pœn. nom. l. Lucius tres hered. ff. ad Trebel. ex eodem autem facto non debet [86] quis penam pati, & premium consequi, ita demum, ff. de arbit. l. si cui, ff. ex quib. cau. maior. glo. in l. ius hereditaria, ff. de neg. gest. at hoc casu heres penam priuationis patetur respectu hereditatis, & simul premium consequetur respectu Trebellianicam, praterita est qui preceptum testatoris spreuit lucraretur contra l. 1. C. de fideicom. & Ruin. in d. conf. 48. num. 18. optime resoluit omnia fundamenta aduersus partem adde quod multi tenentes penam loquuntur in filio primi gradus, quem multi volunt non posse priuari Trebellianicam: non vero loquuntur eo casu quo potest testator illam prohibere.

[87] Rursus si preceptum testatoris non seruatis priuatur omni commodum, ergo & Trebellianica. Praterita in dubio remota est opinio per qua Trebellianica denegatur, Corn. in conf. 182. num. 9. & 10. vol. 2. Mant. de coniect. vlti. vol. 1. lib. 7. tit. 12. nu. 12. Possitremò cum etiam tacite prohiberi possit, vt per Mant. d. lib. 7. tit. 12. per totum, cui dubium quia testator heredem sibi odiosum excludere vult, ob omni emolumento, & pro hac parte ficiunt ex omnia que dicta sunt supra hoc eod. capite de pœnæ, qui ob culpam

culpam cogitur restituere ante tempus hereditatem, non etiam retento usufructu, & de patre non alendo ex bonis sibi ob delictum ablati, & filio applicatis.

Quod si prior opinio magis placeat declaranda erit non procedere, & quando testator dixit non solum se priuare heredes, sed etiam velle quod habeatur pro nō instituto, quia sicut si nō fuisset institutus, nihil de hereditate bonis apud eū remaneret, ita etiam quando ita priuat [89] quod non habeatur pro nō instituto, ita clare Rui. in consil. 43. n. 18. vo. 2. vbi vult quod illa clausula idem operetur, ac si testator iussisset totam, & integram hereditatem restituī, quo casu secundum communem sententiam nō deducitur Trebellia, & Ruin. sequitur Gabriel. commun. opin. li. 4. tit. 4. Trebel. conclus. 9. nu. 8. Mantie. de cōsec. vitim. volum. lib. 7. tit. 12. numer. 28. & pro confirmatione facit quod voluit idem Ruin. in consil. 146. nu. 8. & 13. volum. 3. vbi concludit quod si testator grauauit heredem per directā [90] verba onere restituendi censetur eo ipso Trebellianicę destructionem prohibere, quia vbi substitutio est directā nō deducitur Trebel. sequitur Gabriel. d. conclus. 9. num. 10. est verum quod idem Rui. in consil. 59. num. 9. volum. 2. tenet contrarium, & hęc magis placeat Mantie. d. tit. 4. num. 26. rationabilior tamē videtur mihi quod non detrahatur, cum enim directō priuat, & vult quod substitutio fiat, iam testator videtur excludere Trebell. quia faciens [91] iactum obligat se legib. loquentibus de illo actu. Bald. in l. si duo, si de acquir. hered. D. Becius, consil. 75. n. 11. & licet illa priuatio non sustineatur directō iure, sed conuertatur in fideicommissum, tamen remanet semper declarata testatoris voluntas, quod nulla fiat destructio, nam etiam ex actu nullo voluntas sicut [92] ex valido declarat, l. si fidei reb. eo. l. filij, & l. si. C.amil. et c. si. Bar. in l. geris, nu. 18. de acquir. hered. Abb. in c. l. in 3. notab. de successio. ab intest. Ruin. in consil. 98. nu. 6. vol. 3. Parisin. consil. 79. nu. 16. vol. 2. Socin. l. in consil. 8. nu. 31. vol. 2. Rubin. consil. 43. n. 6. Crau. in consil. 13. nu. 6. Natta in consil. 306. n. 3. Menoc. de arbit. iud. casu 31. n. 30. D. Becius in consil. 76. n. 22. in quib. locis probatur fas esse, quod testator aliquid voluerit, quia et si postea actus non haberet effectū, tamen sustineatur voluntas testatoris. ita ergo cum testator substituendo iure directō declarat nolle se, quod deducatur Trebellianica, seruanda erit eius voluntas, quamuis substitutio non ex modo sustineatur, quem ille cogitauit.

[93] Declara secundū non procedere, quando testator heredem priuaret tota, vel integra hereditate: tunc enim videretur Trebellianicam prohibere, Alciat. in consil. 556. nu. 2. quia vbi mandat totā restituī nō retineatur [94] Trebellianica, secundum gl. in l. de c. si de fideicom. lib. Bar. in l. C. enurio, ff. de vulg. & pup. & hanc sententiam probatur Bar. Bal. Ang. Bened. de Plubino, Aret. Alex. Cor. Cur. iun. Rui. Crot. Grat. Rip. Galiau. Tiraq. Natta, Ceph. & Gabriel. quos citat, & sequitur Mantie. d. tit. 12. nu. 3. dicens ita tenere communem Dēctorum scholar. hanc quoque dicit magis communem Alciat. d. consil. 556. nu. 2. Bello. in consil. 64. nu. 2. Duran. de arre testat. in tit. de substit. caut. Clar. de testat. quest. 62. ver. sed nunquid, vbi generaliter de omnibus verbis importantibus idem, & hanc pariter magis communem dicit Mich. Crafsius in d. 4. Trebellianica, quest. 18. nu. 4. & idē omnino dici posset omnibus in casibus quibus volunt Dd. censeri prohiberi Trebellianicam, qui videri possunt in locis paulo suprà citatis.

S. V. M. A. R. I. A.

1. *Molestare, vel controuersiam mouere, paria sunt.*

2. *Molestare dicitur, qui turbat in iudicio, vel extra de iure, vel de facto.*
3. *Molestia inferri non solum agendi, sed etiam resistendo.*
4. *Molestare dominum dicitur colonus, qui portionem non soluit.*
5. *Molestare dicitur heres, qui post cautionem praestitam recusat bona consignare usufructuario.*
6. *Molestare dicitur heres usufructuarius, quando vult detrudere legumam, & Trebellianicam.*
7. *Heres iussus non molestare legatarium, non potest agere interdūto quarum legatariorum.*
8. *Molestare dicitur heres, qui petis bona describi usufructuario debita.*
9. *Molestiam si testator iubet uxori non inferri, intelligitur de molestia malo animo vilata.*
10. *Inuicem nemini inferri, quia iure vitatur.*
11. *Proprietarius qui promittit usufructuarius non molestare poterit petere cautionem de viando, & fruendo.*
12. *Testator non potest usufructuario remittere cautionem de viando, & fruendo.*
13. *Heres iussus non molestare uxorem usufructuarius poterit petere cautionem de viando, & fruendo.*
14. *Penam non meretur quod si lege permittente.*
15. *Pena adiecta inualido precepto non ligat.*
16. *Heres potest usufructuario remittere cautionem de viando & fruendo.*
17. *Cautio de viando, & fruendo est de substantia usufructus in his, quae vasa consumuntur.*
18. *Consequens qui vult censeri etiam velle omne antecedens necessarium.*
19. *Ratione cessante cessat dispositio.*
20. *Locator si promittit non expellere conductorem durante locatione non poterit expellere etiam superueniente necessitate.*
21. *Pactum intelligi debet, ut aliquid addat iuri communi.*
22. *Remissio pensionis, quando fieri debet ex pacto, non attenditur veritas precedentium annorum.*
23. *Cautio viandi, & fruendi, remitti potest ab eo, qui constituit usufructum inter viuos.*
24. *Heres iussus fideicommissum restituere, & non molestare fideicommissarium, detrudere potest Trebellianicam.*
25. *Turbare quemquam non dicitur, qui de iure agit.*
26. *Aligua dictio est vniuersalis, & includat casus, qui alius non includerentur.*
27. *Molestare tunc dicitur, qui de iure turbat, quando verba prohibitionis sunt generalia, & multum pregnantia.*
28. *Molestare prohibetur etiam verbis generalibus, praeter interrogationem iustam inferre.*
29. *Testator non potest aliquem priuare in casu, qui iussu legatario inferri molestiam.*
30. *Nemo grauari debet propter alienam culpam.*
31. *Testator non potest heredem priuare ob culpam alienam, vel non implementum alicuius terti.*
32. *Verba vniuersalia, vel geminata hominibus non recipiunt restrictionem de habilitate.*
33. *Venditor non tenetur de euisione, quae sequuta est de facto, ut per compromissum.*
34. *Venditor tenetur praestare euisionem sequutam de facto, quando promittit quomodo cunque rei euincatur.*
35. *Molestare prohibetur sub pena priuationis cadis de toto si molestas in parte.*
36. *Pars continetur in toto.*
37. *Mentio est necessaria, ut qui penam incurret.*

- 38 Monitio non est necessaria, quando iubetur quis non facere.
- 39 Monitio requiritur in delicto, quod sit omittenda non in eo, quod committendo causatur.
- 40 Monitio non requiritur ubi primum quis est factum.
- 41 Pena quando est expressa est factum, vel non factum, nulla requiritur maius.
- 42 Molestare dicitur heres, qui cum possit pro re aliqua iuste molestare, iniustam inferi molestiam in alia re.
- 43 Heres dicitur molestare, quando legata non soluit.
- 44 Heres, qui non implet iudicium defuncti, dicitur facere contra alium iudicium.
- 45 Patrem iuratum non seruans dicitur contra patrum venire.
- 46 Facere dicitur, qui non facit.
- 47 Facere dicitur, qui tacet, & patitur, ac non contradicit.
- 48 Facti appellatione conuincitur non factum.
- 49 Molestare dicitur heres usufructuarium, quando pensionem non soluit.
- 50 Conductor, qui soluit pensionem expelli potest auctoritate propria.
- 51 Emphyteuta turbare dicitur dominum si canonem non soluit.
- 52 Possidentem naturaliter iniuste dicitur iniuriam inferre ei qui habet causam.
- 53 Emphyteuta dicitur dominum molestare, quando per triennium cessat a solutione.
- 54 Conductor etiam rei propriae non potest domino seu locatori resistere quaerentem dominum.
- 55 Spoliare dicitur, qui rem negat restituere possessori.
- 56 Emphyteuta negans possessionem domino expelli potest.
- 57 Heres dicitur legatarium molestare, quando post datam fiduciam rem reusam usufructuario consignare bona fructuaria.
- 58 Spoliare dominum videtur compendarius, vel depositarius, qui recusat rem restituere.
- 59 Proprietarius potest rem vendere iusto usufructuario.
- 60 Proprietarius potest rem pigorare iusto usufructuario.
- 61 Proprietarius vendens rem pleno iure dicitur turbare usufructuarium.
- 62 Conductor vendens rem tanquam proprietarius dicitur male versari, & facere contranaturam contractus.
- 63 Heres dicitur, usufructuarium molestare, quando rem vendit non facta mentione usufructus.
- 64 Vassalus qui rem vendidit sine assensu domini, sed non tradidit, non priuatur feudo.
- 65 Emphyteuta, qui vendidit rem sine licentia domini, sed non tradidit, non cadit a iure suo.
- 66 Exceptio, qua non intercepti dicitur esse iuris finis.
- 67 Culpam adicere nemo potest ex qua ipse damnum non sentiat.
- 68 Ecclesia non potest obducere vassallo defectum inplemendi ex quo ipsa nullum passus est damnum.
- 69 Heres, qui non implet voluntatem testatoris ad priuatum si nemo passus est detrimentum pecuniarium.
- 70 Vassalus negans rem esse feudalem priuatur feudo.
- 71 Emphyteuta negans rem emphyteuticam priuatur.
- 72 Turbare dicitur, qui impedit dominum arare, colere, & fructus percipere.
- 73 Turbare dicitur, quicunque impedit ne utar re mea libere.
- 74 Turbare dicitur, qui diffamat, & publice dicit me ius non habere.
- 75 Turbare quando dicitur quis, vide ibi remissum.
- 76 Turbare dicitur qui fructus exportat.
- 77 Turbare dicitur heres qui peti bona describit.
- 78 Molestare non dicitur, qui supplicat, & rescripiunt impetrant, si tamen ille non est eius.
- 79 Molestare non dicitur, qui preiudicat de suo iure.
- 80 Heres excusatur, quando legata non soluit ex noua, & superueniente causa.
- 81 Molestare non dicitur, qui id facit ex causa sibi probata per aduersarium.
- 82 Molestia quando prohibetur, intelligitur tam ratione iuris facti quam prateriti.
- 83 Heres excusatur quando iustam inferi molestiam legatario.
- 84 Instrumendum si nulla exceptione impugnari potest, dabitur tamen exceptio, quod non est instrumentum.
- 85 Bona intelliguntur de delicto ere alieno.
- 86 Heres excusatur, quando priuacionem suam, & suis solum prohibuit molestare in bonis testatoris.
- 87 Heres potest detrabere fiduciam suam sibi debitam, etiam si prohibuit fieri molestare in suis bonis, & hereditate.
- 88 Molestare non dicitur heres, qui controuersiam mouet, si ea non habuit effectum.
- 89 Turbare quis non dicitur per unicum alium, sed requiritur persecutio.
- 90 Pena eximentis incarceration non est infirmitas, qui tenentur eximere, sed non perdidit ad effectum.
- 91 Minor restituatur ex eo, quod possit iustus vexari.
- 92 Minor restituatur aduersus additionem factam cum beneficio inuentarii, quando in hereditate sunt venationes.
- 93 Molestia facti etiam effectus non sequitur, si ad priuacionem ordinatum a testatore.
- 94 Iudex puniatur, quando citatus curans se comparari cum qui aliena subest iurisdictioni, etiam si causae effectus non impeditur alienam iurisdictionem.
- 95 Communi non multatur, quando ius aduersari non est factum deterior, soliti tamen ibi.
- 96 Ignorantia excusat a pena.
- 97 Heres qui generat molestias legatarium excusatur.
- 98 Ignorantia non continetur.
- 99 Ignorantia non dicitur in culpa.
- 100 Ignorantia excusat in delicto.
- 101 Acceptans legatum factum tamen esse plus non petendi sibi non prauidet, si autem ignorat.
- 102 Heres sui etiam post inmixtionem presumitur ignorare contenta in testamento, vide tamen ibi de vocatione.
- 103 Heres presumitur ignorare contenta in codicillis.
- 104 Priuato parcedum est si se defendit.
- 105 Heres molestans legatarium excusatur si fuit a legatario prouocatus.
- 106 Turbare dicitur, qui prohibet ne quis re sua utatur.
- 107 Turbare dicitur, qui prohibet ne ius re mea edificetur.
- 108 Rens recipiendo dicitur aliter.
- 109 Penam tenere debet suos auctores.
- 110 Penam locum non est, ubi non est delictum.
- 111 Heres excusatur si non ipse, sed familia molestas legatarium.
- 112 Procurator non facit dominum incidere in penam siue spirituali maiestate.
- 113 Dominus non tenetur pro facto seruici vel famulae.
- 114 Scire non presumitur dominum, quod factum est a sua familia.
- 115 Scientia domini non erit obligatio si non patuit prohibere.
- 116 Dominus tenetur pro eo, quod factum est a familia de voluntate sua.

- 117 *Falsum à seruo presumitur falsum de voluntate donum.*
 118 *Domus tenetur pro falso familia, quando offert dominum utilitatem.*
 119 *Aqua inuenta super alienum prato presumitur ab eo ducta, cum est prauum.*
 120 *Heres exceptatur à molestia legatario illata si fuit necessitate coactus.*
 121 *Alienationis prohibitio non includit necessarium.*
 122 *Alienatio prohibita in forensi à statuto non extenditur ad necessarium.*
 123 *Minor valde absque solennitate alienat stabilia in executione ordinationis paterna.*
 124 *Voluntas contra voluntas est.*
 125 *Velle saltem conditionaliter dicitur qui cogitur, licet non absoluit.*
 126 *Mora censetur remissa per subsequentem interpellationem.*
 127 *Mora non committitur pendente dilatione.*
 128 *Heres de remissa videtur priuationis poena, quando ab usufructuario interpellatur ad implendum.*
 129 *Venditor censetur remittere facultatem descendendi à contractu, quando protestatur se non traditurum id nisi preno soluto.*
 130 *Sententiam approbare videtur, qui dilationem petit ad solvendum.*
 131 *Ratificare videtur sententiam, qui offert se solviturum.*
 132 *Remittere videtur contrauentionem, qui perseverat in contraillo.*
 133 *Protestatio declarat animum protestantis.*
 134 *Protestatio repetita ostendit magis enixam voluntatem protestantis.*
 135 *Protestans declarat heredem non habuisse animum molesti, unde legatarium.*
 136 *Protestatio confirmatur protestantis.*
 137 *Dominus recipiens censetur cum protestatione non censetur remittere.*

QVÆSTIO. XXVI.

IN eiusmodi legito alimentorum cum præcipientia, vel usufructus ad alimenta, vel etiam quando relinquatur usufructus alicuius prædij pro alimentis testatoris erpe mandant legatariis non molestari, oportet ergo pretium erit videre quando, & quomodo dicatur heres molestare, & contravenire præcepto defuncti, & in hoc supponendum est, nihil retere quod prohibitus sit heres molestare, vel controuertiam mouere, & quipo sit enim, [1] ut probatur in l. Lucius, §. tres heredes, ff. ad Trebellian. ibi controuertiam mouere, ubi notat glossa, quæ idem repetit in verificande. omni. idem notant ibi Barto. & Rapha. Cyn. in l. quoties, in fine, C. de donat. quæ sub modo, Alex. in consil. numero 2. volum. 2. Socin. liamior, in consil. numero 8. & consilio vltimo, numero 35. volum. 1. Ripa in l. 1. numero 2. ff. de re iud. Riminald. in consil. 375. numero 6. Menoch. de recuper. poss. lib. 1. numero 256. & dicitur molestare, seu controuertiam mouere quicumque inferat [2] questionem, vel turbat in iudicio vel extra de iure, vel de facto agendo, vel excipiendo ante contestationem, vel post ut probat Glo. in d. §. tres heredes, in ver. mouetur, ubi Din. hoc tenet, & quod inferatur molestia etiam in iudicio, probat text. d. authent. de fideiussor. circa prin. in ver. molestiis, in l. in ver. molestari secundum intellectum Nicol. de Neopolis, C. de iud. vbi Bald. etiam notat, & quod prædictis omnibus modis molestando contrariatur præcepto probat

Barto. Ange. Butr. & alij Canon. citati ab Alexan. qui eos sequitur in consilio quinquagesimo secundo, numero tertio, volumine secundo, & dicit Corles. in sing. incip. molestia, quod si statutus aut lege cauetur quod venientibus ad nundinas aliqua molestia non inferatur debet intelligi tam de molestia iuris, quæ facti, & subdit esse commendandum menti, allegat Aret. & Ino. & Alexand. i. loco prædicto loquitur quando testator iussit usufructuarium non molestari sub poena priuationis hereditatis, sicut etiam Barbat. in consil. 56. volum. 3. Dec. in consil. 613. columna. ver. & hoc in casu isto, Ruin. in consil. 48. numero decimo, ver. nam & molestia, volum. 2. ubi dicit, quod molestia inferitur non solum agendo, [3] sed etiam resistendo, non solum, §. si testatus, ubi not. ff. de procurat. & denud vim inferendo personæ, sed etiam rebus, & tam verbo, quam etiam facto, dicto §. tres heredes, & inferit quod colonus, qui non soluit pensionem dicitur molestare [4] dominum, item quod heres dicitur molestare, qui post præstitam cautionem recusat consignare [5] bona ad usufructum relicta, & ea retinet penes se, idem Ruin. in consil. 77. numero sexto ubi quod includitur molestia iuris, sicut taciti extrajudicialis, & tam agendo quam excipiendo, & inferit quod priuabitur heres si in perniciem usufructuarie petat legitimam, [6] & Trebellianicum, dicit illa sibi debeat, in eodemque casu idem tenet Socin. in consilio 113. numero 36. & seq. volum. 1. ubi multis rationibus comprobatur, sed ea potissimum, quod iudicialis quoque molestia non potest esse iusta quando fit contra præceptum testatoris per quod emittitur iniunctum quod eius prohibitiō circumscripta fuisse iustum, allegat etiam Ang. in l. his iactis, ff. de rei vend. ubi testator iubet heredi ne [7] molestet legatarium cui fundum reliquerat, non poterit heres vi interdici quorum legatorum, quia ius iuste alias sibi competet, & subdit hanc esse singularem decisionem: adducit etiam exemplum de eo qui in contractu promisit non inferre molestiam, nam & neque de iure, neque de facto poterit turbare, secundum Alexand. in consil. 195. colum. fin. volum. 6. eandem patitur opinionem quod iuris molestia idem operatur quod molestia facti, tenet Bero. in consil. 55. numero 44. volum. 3. per text. in d. l. C. de nun. & in d. Authent. de fideiussor. & ante eos, Cister. in consil. 204. colum. fin. ver. ex quibus respondetur, volum. 1. ubi dicit sub verbo molestie comprehendit non solum exceptionem: sed fortius etiam actionem per dictum §. tres heredes, Tiraqu. de retrac. consil. §. 35. Gloss. 4. numero 39. ubi ait ei inferri molestiam qui iudicialiter vexatur, Riminald. in consilio 249. numero 14. ubi quod siue agatur, siue excipiat, siue de iure, siue de facto, siue in iure, siue extra vexet, semper dicitur molestiam inferre, idem dicit in consilio 330. numero 6. & seq. ubi inferit quod usufructuarium dicitur molestari ab herede, qui fructus bonorum caput, vel exportat, & in consil. 375. numero 7. ubi ait illam dici molestiam ab herede qui [8] petit descriptionem bonorum fieri, & impetrat à iudice præceptum de restituendo fructus perceptoris, & cum prædictis transit Menoch. d. x. remedia, numero 255. Simon de interpret. vltim. volum. lib. 4. interpret. 2. dubit. 4. numero 25. & rursus eod. lib. interpret. 1. dubitatio. numero 88.

Contra tamen videtur, quod non inducatur priuatio nisi molestia sic de facto, & iniusta, quia non intelligitur testator loquens de molestia iudiciali, & iuridica secundum Glossam in l. si seruus, §. prætor, ff. de sequen. hered. & per eam Gloss. dicit Bald.

in lvnica, numero 27. C.de his que per.nom.quod vbi testator mandat vxori nō moleſtare [9] intelligi debet de moleſtia malo modo, & malo animo illata, idem Bald.in l.ain verſic.ſed pone, C.de vſufruct. Cum.in conſil. 51.in prin. vbi dicit hanc eſſe iuſticiam, & humanitatem ſententiam, & hoc idem voluit Aret.in d.l. ſeruum, ſit prator, in fine, ad hoc allegans etiam tex. in Leti quis impedit, ſi de religio. vbi gloſſa verbo impedit, dicit inuſta, & hoc modo intelligit quoque Dec.in conſil. 581. num. 1. vbi pro comprobatione allegat multa iura, & authoritates, dicens amplius quod etſi aliquando veniat etiam moleſtia iuris, tamen intelligitur de ea, que inferitur extra iudicium de facto, non de iudiciali, vel etſi quando in iudicio quidem inferitur, ſed per calumniam, & malo animo, idem probaſſe videtur Coſet. in ſingulis incipiens moleſtia, vbi allegat ſere omnia illa iura, quibus vitur Dec. dicto conſilio 581. & predictorum ratio eſt, quia moleſtiam, non iniuriam inferit [10] qui vitur ſuo iure, l. iniuriarum. in principio, ſi de mino. l. nullus videtur, ſi de reg. iur. l. 3. ſi is tamen, ſi de liber. homin. exhiben. & per hanc rationem hoc quoque voluit Cur. iun. conſil. 175. nu. 13. Bero. in conſil. num. 9. volum. 3. Riminal. in conſil. 551. num. 28. & in conſil. 676. num. 70. & Menoch. in conſil. 230. nu. 16. & ſeq.

Hinc inferit Bald. in dicta l. prima, numero decimotertio, C.de vſufruct. quod proprietarius, [11] qui promiſit non moleſtare vſufructuarium poterit nihilominus petere cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, quia ea cautio venit ex natura actus, & qui agit ſecundum naturam actus non dicitur moleſtare. L. quaro. §. inter locatorem, ſi de loca. l. venditores. ſi de verbo. obliga. et text. notandus ſecundum eum in l. ſed & ſi poſſeſſori, ſi de ſi rerum, ſi de iureiuram. & Bald. ſequitur Coſet. d. conſil. 581. n. 11. Natta conſil. 416. num. 5. Pinell. l. par. 2. num. 76. C. de bon. mar. folio 179. Sed predicta Baldi ratio nō placet, & melior eſt alia, quod teſtator non poteſt expreſſe [12] cautionem remittere ſecundum Bart. Bald. Salicet. & alios in d.l. C. de vſufruct. & hoc non poteſt facere expreſſe, multo minus tacite prohibendo moleſtiam, & per hanc rationem dicit Rainer. in l. quod de bonis, §. frater. ſi ad leg. Falcid. vbi etiam Alexan. num. 5. quod ſi teſtator iuſſit vxorem vſufructuariam [13] non moleſtari ſub pena priuationis nō incurret heres penam petendo cautionem, idem tenuit Roma. in conſilio 212. numero 3. Caſtren. in conſilio 212. antequam veniant, in prin. eod. volum. 2. vbi mouetur, quia preceptum eſt impoſſibile & non ligat, Iſt. in conſil. 40. in 3. dub. nu. 6. Barbat. lat. in conſil. 59. col. 5. ver. capio nunc ſecundum, num. 14. volum. 1. ſi ſimile Socin. iun. in conſil. 125. num. 29. & ſeq. volum. 3. quia quod ſit lege [14] permiſſe penā non meretur, l. Gracchus. C. de adulter. & predictis duobus locis ſuſtinetur id verum eſſe etiam vbi teſtator expreſſe prohiberet cautionem exigi, quia preceptum non valet, & pena ideo exigi non poteſt per regulam, quod regula [15] appoſita precepto inualido non ligat, Bald. in d.l. C. de his que per. n. omni. Capra idem voluit, licet predictos non alleget in conſil. 9. num. 8. quia cenſetur interdicta ſolum moleſtia iniuſta, Dec. qui non ſolet paſſim allegari in conſil. 65. num. 1. & 3. Rol. in conſil. 92. nu. 9. & ſeq. volum. 1. vbi allegat Crau. & alios, Plotus in tract. de in lit. iuran. §. 16. num. 8. ver. nec poteſt teſtator, Riminal. in conſil. 676. num. 83. & ſeq. vbi infinitos allegat. hanc ſententiam, quando teſtator prohibuit vxori moleſtiam inferri, quod non eximatur

vxor ab onere cauendi, nec heres incurrit penam, videtur mihi veriſſima. tamen decilio Bald. in d.l. num. 13. C. de vſufruct. que vult heredem qui promiſit vſufructuariam non moleſtare in vſufruct. poſſe petere cautionem, patitur difficultatem, quia certum eſt quod ipſe heres poteſt cauendi onus [16] remittere vſufructuario, ſecundum gloſſa in d.l. C. de vſufruct. vbi Bartol. & alij, & ſequuntur omnes vt inquit Bald. num. 10. Aret. Inſtit. de vſufruct. in fin. & in tract. de teſtam. gloſſa. 93. Imo. in cap. fin. num. 12. de pignoribus. Corne. in l. pen. C. vt in poſſeſſ. legat. l. in l. nemo poteſt, colum. fin. ff. de leg. 1. vbi Ripa, num. 41. & 10. Annibal. num. 195. Dec. conſil. 418. num. 16. Ruin. in conſil. 115. num. 6. volum. 1. vbi vero heres promittit vſufructuarium non moleſtare in vſufructu, tunc videtur cautionem remittere, & eam admittere pro vſufructuario, cum in his, que vſu conſumuntur cautio [17] ſit de ſubſtantia, & itaque ſi pecunia, in fine, Inſtit. de vſufruct. Bartol. in l. 1. num. 12. C. de vſufruct. vbi Bald. num. 10. Salic. num. 2. in fin. Folg. in l. 1. Ang. Inſtitut. de vſufruct. in princ. num. 5. l. 1. in l. 1. num. 125. ff. de leg. 1. Ruin. in conſil. 206. num. 26. vol. 2. Socin. iun. in conſil. 72. num. 3. volum. 2. Cauſa in tract. de vſufruct. mulie. relic. n. 39. ita vt fine cautionem nō ſit vſufructuaria, qui enim vult conſequens, cenſetur etiam velle [18] omne neceſſarium antecedens, l. ad rem mobilem, ſi de procurator. cum ſimilibus, & in herede promittente ſe non moleſtaturum ceſſat ea ratio, que verſatur in teſtatore, quia poteſt vt dixi cautionem remittere, ergo [19] ceſſare debet diſpoſitio, l. illud, ſi ad l. Aquil. & non obſtat quod ea, que ſunt de natura actus ſemper cenſentur inefſe, L. quaro. §. inter locatorem, & ideo qui promittit non moleſtare, intelligatur dummodo cauet: quia reſpondeo, quod alia pactum nihil operaretur, & eſſet inutile, propterea vt aliquid operetur inducere debet remiſſione cautionis per ea, que ponit Ang. in l. 1. dem. C. loca. vbi ſi locator [20] promiſit nō expellere conductorem durante locatione non poteſt illum expellere etiam ſuperueniente neceſſitate, vt pactum non ſit fruſtratorium, ſequitur Decian. eque in Ecceſſarum, colum. penult. de conſtitutio. & cum promittit non moleſtare, videtur voliſſe recedere ad diſpoſitione iuris communis: pactum enim ſemper intelligi debet [21] vt aliquid addat iuri communi, Natta in conſil. 384. num. 11. D. Becius in conſil. 94. numero 28. Ideo Ang. in conſil. 312. num. 6. dicit quod iure communi inſpecto vbertas vnius anni compenſetur cum ſterilitate alterius, quando agimus de remittendo mercede, tamē vbi remiſſio [22] fieri debet ex pacto non attenditur præcedenti annorum ſterilitas, & licet predictam deciſionem Ang. in l. 1. dem. impugnet Natta in dicto conſil. 416. tamen idē Natta cum ſequitur in conſil. 384. num. 11. & præter eum, Corne. Felin. Curt. Alciat. Grat. & Gabriel. quos citauit in conſil. 34. n. 28. & ſeq. præcipue quod id deciſum eſt, quia ea promiſſio, ſi ſi in contractu plus operetur, quam teſtatoris diſpoſitio, nam etſi teſtator relinquendo vſufructum non poſſit ſuſtandam neceſſitatem remittere, tamen id facere poteſt in [23] qui inter viuos vſufructum conſtituit, vt probat Bald. in d.l. 1. num. 12. C. de vſufruct. Ruin. in l. nemo poteſt, vbi etiam Ioan. Annib. num. 173. ff. de legat. primo. Alciat. lib. 7. Parerg. ca. 2. in fin. de quo etiam per Pinell. parte 2. num. 76. verſic. & ex his non videatur, C. de bon. mat. quidquid tamen ſiſſa deciſio Balq. habet quod peti poſſit fideiuſſio non obſtante pacto nō moleſtandi, eſt approbata, & obtinebit etiam in iudiciis.

Retenaa

Recenta tamen ea opinio, quod dispositio testatoris intelligatur de molestia facti, non iuris, interbat Imo. in l. paterfamilias testamento, ff. de her. institut. quod heres iustus [24] restituere fideicommissum, & non molestare fideicommissarium, poterit nihilominus detrahere Trebellianicam, Barbat. in reper. c. Rainaldus, cap. 64. de testament. Corset. dicto sing. incip. molestia, colum. in fin. & plures. comprobatur opinio hæc ex multis adductis per Rumin. in consil. 676. num. 10. & multis sequentibus, & in simili loquendo de turbatione, quæ idem importat, multa iura allegat Menoch. in consil. 230. nu. 16. & seq. ubi probat, quod non dicitur quisquam turbare, [25] quando de iure agit.

Quod si hæc placeat opinio non obstat text. in l. Lucius. §. tres heredes, ff. ad Trebell. quia ibi non fit simpliciter mentio de molestia, sed cum signo, ita generalis, quod quamcumque includit molestiam: dicit enim si quam controversiam [26] moueritis, ita gloss. in dem. l. in vers. aut earum parte, de foro competet. ubi Innocent. Cardin. Plau. Elez. & alij, & dicit Ias. in consil. 224. colum. 2. ver. tertio istud statutum, volum. 2. quod terminus, cui addicitur illa dictio aliqua, vel similis, intelligitur lase, & contra propriam significationem, & incertos concordantes de illa dictione, ponit Tiraq. in l. si vnam, in vers. partem aliquam, num. 14. C. de reuoc. donat. Crot. in consil. 129. numer. 10, non spiritum itaque si molestia etiam iuris includitur, cum textus mentionem faciat de aliqua molestia.

Hinc multis placuit tunc solum includi iuris etiam, seu iudicalem molestiam, quando testator vult esse verbis vniuersalibus, aut [27] multum prægnantibus, vt tenet Abb. in consil. 43. colum. penul. vers. secundo principaliter, volum. 1. ubi ita tenet, quem citat, & sequitur Dec. in consil. 619. colum. 1. ubi considerat verba illa, quoquo modo. Rumin. in consil. 77. numero 8. & sequi volum. 2. ubi ponderat generalitatem, & amplitudinem verborum, quovis modo, quoquomodoque, & qualitercumque, Socin. iun. in consil. 13. numero 52. volum. 1. ubi hoc modo conatur effugere contrariam Barbat. auctoritatem, Simon de Præis dicta dubitatio 10. numero 139. ubi alios citat Rumin. in consil. 23. num. 4. & in consil. 375. num. 13. huiusmodi tamen verborum generalitas non extenditur ad questionem iussu [28] motam secundum Cuman. in consil. 51. quod dominus Ambrosius, in principio, ubi tamen mouetur ex alius verbis testatoris, quæ suam dispositionem restringebant, Dec. item in consil. 581. numero 11. dicit, quod ea generalitas debet restringi ad molestiam, quæ est inferatur in iudicio, est tamen iniusta, & malo animo illata, non autem ad eam, quæ bona fide, & animo ius suum prosequendi mota est, pro qua facit quod voluit Cuman. d. consil. 51. numero 3. ver. quoniam etiam si testator, dicit, quod si testator expresse vellet aliquem priuare [29] propter iustam molestiam non posset, per eumque notantur in l. paterfamilias testamento, ff. de hered. institut. pro quo ad potest, quod si testator velit testatorem priuare ob factum alterius, vel defectum implementi, quod alteri fuerat in iunctum non potest, quia nemo est propter [30] alienam culpam, dolus, vel factum persequendus, l. si quis in suo, §. si. C. de inoff. testam. l. quidam ita, §. si quis filium, ff. ad Trebell. & ita probat [31] text. d. l. paterfamilias testamento, ubi Bald. & alij hoc notant, idem Bald. in d. l. numero 10. & sequi. C. de his, quæ pœn. nom. Castren. in d. l. Lucius, in §. tres heredes numero 4. ff. ad Trebellian. Rumin. in consil. 122. num. 9. volum. 2. C.

phalin consil. 52. per totum Hieron. Gabriel, in consil. 105. in fin. volum. 1. Prima tamen sententia verior est, & plures habet auctores: verba enim hominis vniuersalia, [32] & geminata nullam recipiunt restrictionem de habilitate, quidquid sit in verbis legis, Bald. in l. fin. numero 1. ver. doctrina, C. sine cens. vel reliq. Alexand. in l. si patroni, in princip. numero 15. ff. ad Trebellian. l. in l. 2. §. prator ait, numero quarto, ff. qui testis cogant. Rumin. in consil. 109. num. 7. volum. 1. in l. 1. §. nunciatio, num. 26. & sequenti, ubi Crot. num. 53. ff. de oper. nou. nuntiat. Ripa in l. 1. num. 17. ff. de interdict. Natta in consil. 150. numero 7. decis. Pedem. 169. numero 5. Cephalin. consil. 199. num. 24. D. Becius in consil. 28. num. 10. Ideo I. cet venditor non teneatur pro euictione quæ defectu sequita [33] est, puta per compromissum, l. si dictum, §. si compromissum, ff. de euictio, & laquei natura, §. si me absente, ff. de neg. gest. tamen fallit, quando promissum defendere quomodocunque [34] res euincatur propter generalitatem verborum, gloss. fin. in l. eum pœna, ff. de arbit. Alexand. in consil. 4. numero 2. & 3. volum. 3. Aret. in §. fin. colum. fin. Institut. de emptio, & venditio. Rumin. in consil. 98. numero 11. volum. 2. plures cumulat Tiraq. de retract. consang. in fin. numero 97. quest. 22. Rolan. in consil. 67. in fin. volum. 4. decis. Pedem. 2. numero 8. D. Becius in consil. 106. numero 22. sciti igitur cum promissio intelligi debet de actu vnius extenditur ad actum factum ob vim generalium verborum, ita debet extendi ad actum iuris ob eandem vim quando intelligi deberet de actu facti, & quod dictum est testatorem non posse priuare heredem ob culpam, vel defectum tertij alicuius, non procedit sine controuersia, nec indistincte. Nam Ang. & Imo. in d. l. paterfamilias testamento, aliter volunt, quando chæ constat de testatoris voluntate, & Cumanusmet ibi numero tertio, dicit quod testator potest si vult, Socin. consil. 21. num. 20. vol. 3. & plures alij videri possunt apud Simon de Præis lib. 4. interp. 2. dubitat. 4. nu. 17. & sequi. folio mihi 45.

Ego circa principale dubium, salua semper meliore sententia dicere, quod ubi interdicit molestiam, intelligitur tam iuris quam facti, & tam iudicialis, quam extrajudicialis, si tamen talis sit molestia, quam disponens posset prohibere, siue sit facta prohibitio in testamento, siue inter vivos, siue ea molestia sit iusta siue iniusta, quia definit esse iusta, cum est prohibita, intelligendo tamen de ea molestia, quæ verbis prohibitionis potest includi non de ea, quæ verisimiliter ex aliis non venit prout, quidam molestetur ex natura actus, atque ita conciliantur omnia, quæ videntur inuicem pugnare.

Amplia igitur principalem conclusionem, vt sufficiat molestiam inferre in aliquo ad effectum, vt priuatio hereditatis sequatur in toto, quia prohibitio [35] circa totum verificatur etiam in qualibet parte siue totum sit vniuersale siue integrale, l. si vnus, §. item si pactus, ff. de pact. ita determinat Rumin. in consil. 48. num. 11. volum. 2. ubi ait quod si molestia inferatur in parte vniuersalis, hæres priuabitur in totum hereditate, allegat Bar. in l. Stichum, qui meus erit, ff. de leg. 1. & cum sequitur Riminald. in consilio 330. numero 3. ratio est, quia in toto [36] contingit pars, cum in toto, de reg. iur. in 6. l. in toto, ff. eo, tit. idem ubi in aliqua re vniuersali subiecta inferatur molestia, verificatur præceptum de non molestando in vniuersum, & quamuis in contrarium facere videantur ea, quæ dicuntur de vasallo, & empty.

tenuta alienante partem reitamen ad ea respōdet Rui. loco prædicto, n. 12. sed aliter, & melius responderi potest aliud esse, qd offendatur persona, al. id quod offendatur res, vbi enim cōtemnitur persona, tunc ille omnibus rebus priuatur, secus quando offēso est in re, vt probauit in proximè præcedenti quæstione, qui venit contra præceptum contemnit testatorem, ergo priuatur toto, licet in parte solum contrahatur.

Extendit pariter, vt priuatio sequatur etiam nulla precedente monitione, aut interpellatione. Nam, et si regulariter ea pena non imponatur nisi [37] monitione præmissa, vt probat text. in authent. hoc amplius, C. de fideicom. tamen hoc est verum, quando iussus est testator aliquid facere, at vbi iubetur non facere, tunc incurrit penam non expectata [38] monitione secundum Crau. in consil. 139. numer. 4. quem in nostro proposito sequitur Riminal. in consil. 330. num. 8. addo Albam idem tenentem in consil. 48. num. 5. & facit pro hac decisione, id quod voluit Innoc. in c. extirpande, in §. quia verò, de præben. vbi ait quod monitio [39] requiritur in delicto omissionis, non autem in eo quod fit committendo, sequuntur ibi alij omnes: Archidia. in c. propter, dist. 18. ratio est, quia non facta latent, facta verò patent, vt inquit Inno. loco prædicto, quem sequitur Ioa. And. Hostie. Butr. Anchar. lmo. Abb. Bar. Bal. Cuman. Roman. & alij citati ab Alex. in l. ita stipulatus, numer. 17. ff. de verb. obligat. vbi dicit hanc esse elegantem decisionem, Caltre. consil. 371. nu. 3. in fin. vol. 2. & propius accedendo ad terminos nostros dixit Bald. in authent. hoc amplius, num. 16. vers. quaritur verum, C. de fideicom. quod nō requiritur monitio. [40] vbi quis priuatur propter facti, sequitur Rom. in l. in cognitione, ff. ad Sillaniam. Alex. in l. i. nu. 7. C. de his quibus, vt indigni, & in d. l. ita stipulatus, nu. 13. & hanc inquit pulchram distinctionem Ripa in consil. 62. num. 6. est verum quod Bald. in d. l. si. nu. 16. ver. prædicta veras, subdit hoc procedere quoad moram inducendam, non autem quoad penam imponendam, quia quoad eam monitio omnino requiritur secundum Gozad. in consil. 34. nu. 6. Abb. d. consil. 48. num. 18. sed si rectè videatur, ea declaratio Baldi non potest inferri ad casum nostrum. Nam dum loquitur de dispositione continente diem, vel factum certum, expresse dicit quod ad puniendum non requiritur monitio, atque ita clare ponit quoad penam infligendam, etsi subsequens dictum traheretur ad id, implicaret contrarietatem, ergo restringi debet ad proximè duas limitationes, quibus conuenire potest, non autem ad præcedentes extendi. Rursus cōter un potest locum habere, quando agimus de pena legal. i. vel etiam de pena, quæ tacite venit imponentia, at nos agimus de pena priuationis expressa casu quo hæres molestat, & quando pena est posita expresse propter factum, vel non factum, tunc nulla requiritur monitio, [41] sed eo ipso locus est pena, vt per Soc. in consil. 133. num. 14. ver. postremo non omittit, volu. 1. vbi fortius dicit in facto negativo, in quo non solet pena committi sine monitione, non requiritur monitionem, si priuatio sit expresse ordinata à testatore id quod placuit etiam Gozad. in d. consil. 34. num. 7. ver. non obstat quod voluit, & subdit voluisse hoc quoque Corn. consil. 99. volum. 1. & consil. 239. volu. 4. ita ergo firma conclusio, quod absque interpellatione inducitur priuatio, quando pena imponitur à testatore propter illam molestiam.

Extendit quoque Ruin. præcedentem conclusionem

locum vendicare, quamuis usufructuaria tale quid commiserit, propter quod licet potuerit molestari in aliquo. Nam si molestia inferatur in alio in quo [42] nulla illius versetur culpa nihilominus hæres penam incurrit, ponit exemplum in usufructuaria, quæ lit male versata circa vineas: nam ea potest expelli à vineis, at si molestetur in alijs prædijs erit penæ locus, quia malus vsus vnus rei non præbet iustam causam molestandi in alia re.

Dicitur autem hæres multis modis molestare, & quamuis non sit animus omnes recensendi, iuuat tamen nonnullos afferre, & primo, quando legata non soluit, [43] vt probat Bald. Nou. in consil. 99. inter consilia Cornei, & ibi comprobat Corne. in subscriptione, quia non faciens quod debet dicitur contra id facere, quod facere debet, & qui non implet iudicium defuncti, facit [44] contra iudicium, i. post legatum, & amittere, ff. de his quibus, vt indigni, & qui non seruat pactum iuratum, dicitur venire contra pactum, [45] l. si quis maior, C. de transactio. & non facere, [46] dicitur facere, l. si quis sepulchrum, §. furus, ff. de relig. & sumpt. funer. l. 2. §. item si in factis, ff. de verb. obligat. & dicit gloss. in l. id quod nostrum est, vbi Dec. num. 2. ff. de regu. iur. quod qui tacet, [47] & patitur, & non contradicit, dicitur facere, licet appellatione facti continetur non [48] factum, §. si qua vxor in fin. Instituit de nupt. gloss. in l. 3. in principio, ff. de verb. obligat. ideo ita testator relicti alicui alimentis mandati hæredi non illum molestare, vtique hæres priuabitur hæreditate, & dicitur molestare si non soluat alimenta iuxta præceptum testatoris.

Secundo dicitur hæres molestare usufructuarius, si fortè ab eo conducit bona, & illi non soluit pensionem conuentis, [49] temporibus, vt probat Ruin. in consil. 48. numero 9. volum. 2. quia conductor non soluens dicitur iniuste detinere, ideo autoritate propria potest expelli. [50] glo. in l. adem, C. loca. Bar. & alij. in l. secunda, C. de iur. emphyteut. Barto. & alij in authent. qui rem, C. de sacrosanct. ecclesi. Dd. in capitulo, propter sterilitatem, loca. adde, quod emphyteuta, qui canonem non soluit dicitur dominum turbare [51] in sua ciuili, & hac ratione conueniri potest interdicto, vt possidetis, secundum gloss. & Dd. in l. clam possidere, §. qui ad mundanas, ff. de acquir. possessi in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. eodem, & qui iniuste possidet, naturaliter dicitur iniuriam inferre habenti ciuilem, [52] & illum molestare, secundum Bart. in l. 1. §. interdicitum, ff. vt possidet gloss. in l. 1. C. eodem, quod si emphyteuta, qui regulariter ius habet in re, dicitur molestare dominum, & iniuriam illi inferre, retinendo rem, quando per triennium cessauit [53] à solutione, multo magis molestare dicitur conductor, qui solum habet de tenentem.

Hæc Ruini determinatio non est iuridica, quia hæres, qui ab usufructuario conduxit bona, si non soluit, non dicitur illum turbare in usufructu, quiniam conducendo ab illo videtur illum constituisse in possessione, ita vt etiam res sit propria [54] non potest ratione possessionis contendere, nec domini quæstionem proponere, secundum Caltren. in l. qui rem, ff. de posit. vbi dicit, quod conduens rem propriam si in iudicio conueniatur remedio leg. i. quis conductionis, C. loca. nō opponet exceptionem domini, Salic. in d. l. i. quis conductionis, Alex. in l. si aliquam rem, nu. 29. ff. de acquir. poss. Dec. in l. neque pignus, num. 4. in fi. ff. de reg. iur. Menoch. de recuper. poss. reth. 11. num. 49.

Rursus

Rursus non soluendo non dicitur illum molestare in usufructu, vel tamquam usufructuarium: nihil enim cum usufructu commune habet solutio pensionis debita ex conducto, pro quo facit quod voluit Felin. in consilio 25. cum concordantibus, quas alia dedi.

Tertio molestia isto casu infertur ex causa superuentientis eius, ex conducto, ideo non potest agi de priuatione, vt dicam infra hac eadem questione.

Vno casu posset sustineri decisio Ruini, quando conductor ob retardatam solutionem iussus rem restituere id negaret, tunc priuaretur, quia dicitur spoliare, qui negat rem restituere, l. colonus, ff. de vi, & vi arma. Alex. in cons. 33. nu. 2. vol. 6. Capia. in consil. 47. nu. 40. & dicit Spec. in tit. de loca §. nunc aliqua. verbi 65. expelli posse emphyteutam qui negat [56] domino possessionem, quia videtur illam interuicere negando; sequitur ibi Bal. in addito. Boer. in col. Burgun. tit. de consuet. feu. §. 13. in fin. Menoch. de re iur. posses. remed. 3. n. 469. ac si solum retineat pensionem, non dicitur turbare illum in usufructu, precipue cum preceptum de non molestando sit illi iniunctum tamquam heredi pensionem vero retineat non tamquam hares, sed tamquam conductor, atque ita consideretur tamquam tertius quilibet qui rem conductit, pro quo facit quod alibi diximus, eum qui usufructu personam duorum considerans, ac si essent duo, & iura retinere distincta, vt probauit in precedenti questione per ea que ponunt Soci. Craue. & alij. in l. cum filiofamilias, ff. de leg. 1.

[57] Tertio dicitur hares usufructuarium molestare, quando iam sibi cautione retinet bona, & recusat consignare, l. 1. §. questum, in fin. ff. quor. legato. & depositarius, vel commodatarius, si recusat restituere, dicuntur [58] dominum spoliare, l. si quis rem, ff. de acqui. posses. Cuman. & Alexan. in l. 3. §. si rem, ff. eod. tit. & per iura predicta hoc voluit Ruin. in d. cons. 48. n. to. vol. 4.

[59] Quarto licet proprietarius possit rem vendere ex quo usufructuario nullum infertur preiudicium, l. locum, §. proprietarius, ff. de usufruct. licet etiam potest pignoralere, [60] l. 2. C. de usufruct. facit l. iuste, §. non mutat, ff. de vfuap. tamen si ea vendat pleno iure non referunt iure usufructus, dicitur turbare, [61] & molestare usufructuarium, l. 2. C. de usufruct. vbi Cast. post Guliel. Cun. & dicit Bald. in l. eadem, in fin. C. loca. quod si conductor rem vendat tamquam proprietarius [62] dicitur facere contra naturam contractus, & male versari potestque expelli, & per hanc iura [63] id voluit Ruin. d. cons. 48. numer. 8. & 17. in principio. Non tamen est tuta hac opinio, quia si ex eiusmodi venditione, aut alienatione nullum inde damnum sequatur usufructuario, non potest conueniri, puta si possessionem non tradidit, nec emptor eam capere tentauit, vt dicimus de vasallo qui feudum vendidit sine assensu domini, sed rem [64] non tradidit, l. item in c. Imperialem, §. calidos, ver. pena in ius, de prohib. feud. alien. per Fel. & ibi omnes Dd. idem est in emphyteuta, qui non cadit in penam priuationis per alienationem, si non deuenit ad [65] traditionem, Speculat. in tit. de loca §. nunc aliqua. versicul. 95. cum multis apud Cast. qui communem dicit in tract. de emphyteut. questio. 3. nume. 1. vbi dicit esse communem Cordu. qui infinitos citat in tract. de emphyteut. tit. de cau. priuation. ob alienatio. limi. 38. vbi ait in iudicando, & consulendo non esse ab hac opinione discedendum. Item usufructuarium non potest obicere proprietario alienationem, ex qua nullum sentit dam-

num, & obstat sibi exceptio tua non interest, quae [66] dicitur litis finitae, l. loci corpus, §. compet. ff. si ser. vend. l. posthumus, §. si quis ex his, vbi Bar. & alij. ff. de inoff. testam. Felin. in c. ex parte, de testib. Crau. in cons. 182. num. 8. Rol. cons. 3. nu. 78. vol. 1. Menoch. cons. 2. nu. m. D. Becias consil. 72. num. 1. & nemo potest alij culpam imputare, si ex ea damnum non sentit, [67] §. et in totum, ff. de impen. in reb. dot. l. si quis ff. de actio. & oblig. Bar. in l. vi certo, §. nunc videndum, ff. de consuet. Cast. in consil. 136. col. 2. vol. 1. & Crau. in cons. 3. nu. 2. facit etiam, quod voluit Bal. in cons. 127. vol. 1. vbi ait quod ecclesia non potest obicere vasallo [68] defectum implemeti, ex quo nullum detrimendum sentit. Dec. in cons. do. nu. 2. facit Afflict. in d. c. Imperialem, in ver. de consuet. quae. ro. nu. 35. Crau. in cons. 39. nu. 2. in fi. facit etiam text. in l. non oportet, C. de his quib. vt indign. vbi gl. dicit quod hares non implet [69] voluntatem testatoris non priuatur hereditate si implemendum non concernit pecuniarum commodum alicuius, & ibi sequuntur Iac. Butt. Fulgos. & Cast. cum quibus transit etiam Ius. in auth. hoc amplius, nu. 6. ver. secundo limita. C. de fideicom. Pro Ruino tamen facit quia vendendo proprietarius rem pleno iure videtur negare usufructum, & negans incurrit priuationis penam, vt [70] de vasallo dicit Innoc. & Abb. in c. ceterum, de iudic. Bal. in c. 1. §. vasallus, l. 1. ff. de feud. fuer. contouer. inter dom. & agn. & ibi idem tenuerunt gl. Iacob. Belui. l. aud. Item. Aluar. & alij. & est communis opinio, secundum Clar. de feud. quest. 59. Cuccum in tracta. de pena mentient. circa posses. n. to. 4. Cordub. in d. tracta. de emphyteut. tud. cau. priuatio. ob mendacium, in princ. num. 3. & idem est in emphyteuta, qui negat [71] rem esse emphyteutam, quia priuatur ipsa re, Spec. d. §. nunc aliqua, questione 65. numer. 82. Alber. in l. 2. columna 10. C. de iure emphyteut. l. 1. in §. omnium, numer. 87. Instituti de actio. Marfil. in rub. ff. de iudic. n. 384. Ripa in l. 1. privilegia, nume. 35. ff. de priuileg. credit. Cordub. dicto titulo, numero secundo, & sequenti, vbi infinitos allegat, & dicit communem, & hanc partem tenuit etiam Cuccus loco predicto, numer. 106. sed ex hoc non bene infertur ad proprietarium, qui fuit iustus non molestare. Nam testator ideo prohibuit molestiam, vt usufructuarium integrè percipiat fructus, & ita preceptum respicit solum pecuniarum commodum, proinde priuatio sequitur solum quando imminuit utilitas usufructuarij: at in vasallo, & emphyteuta inducitur priuatio non tantum propter damnum illatum domino, quam propter illius contemptum, & iniuriam, quae infertur alienando & negando, non autem infertur damnum.

[72] Quinto turbare dicitur, qui impedit me arare, colet, fructus, v. aliter percipere ex fundo, l. vim facit, §. 1. ff. de vi atna. l. si duos, item videamus, in fi. ff. vi posside. glo. in l. vnica. C. eod. tit. & est generale, quod turbare dicitur quicunque prohibet ne libere utar te mea, [73] secundum gl. in d. l. si duo, & in l. licuti, §. 5. Aristo. ff. si ferui vend. plures citat Menoch. in tracta. de reintegr. possesio. remedio tertio, numero 486. seq. vbi post Innocen. & Rebuff. inquit turbari, eum, cui etiam per iudicarias lites interdictur ne sua vtiatur possessione, vel cui alio modo impedimentum obicitur, & procedit non solum, quando impedimentum hoc directè ponitur: sed etiam quando indirectè, puta minando colonis, qui ideo territi non audent fundum colet, vt concludit Bald. in disput. incip. accusatus, de vi turbatiua column. i. versic. sed minando, tract. Papen. in for. libell. pro posses. tur-

bat, in ver. prefentialiter, nu. 3. Menoc. d. reme. 3. nu. 488. lino turbare dicitur etiam, qui nō minatur colonis, sed diffamat [74] me dicendo publicē, quod inuultū possideo, & quod non foueo ius in talire: si tamen ob talem diffamationem non inuenio colonos, qui velint colere res meas, videtur enim talis vini facere, vt in d. l. vini facit, ver. siue faciendo per quod &c. ita concludit Bart. in l. 1. §. iunius autem interdicti, nu. 1. ff. vbi possid. vbi hoc modo declarat dictum Innoc. qui tenebat contrarium, sequitur Alex. in conf. 52. nu. 6. vol. 2. vbi nu. 7. dicit quod verbalis contradictio & inquietatio dicitur molestia.

[75] Sexto pro intelligentia, quando haeres molestare, vel turbare dicitur, vide Menoc. d. rem. 3. nu. 468. vbi viginti octo recitat modos turbandi, vel inquietandi, qui similes cōtinent molestiam, stante, eo quod supra diximus, paria enim molestare, vel turbare, vel cōtrouersiam mouere, & de exportatione [76] fructuum loquitur Riminal. d. conf. 330. nu. 6. idem est quando haeres petit bonorum descriptionem [77] hēri secundum eūdem in consilio 375. numer. 6.

[78] Septimō non infertur molestia per solam supplicationem principi portectam, & impetratum resciptum, si postea haeres non est vsus in iudicio secundum Riminal. in conf. 551. n. 43. per textum in l. libertus aduersus, cum ibi notat, si de ius vocandi, quod facit pro eo, quod diximus supra, legatarium non molestari per solam alienationem, si traditio, vel alius nociuus actus non sequatur.

[79] Nec dicitur molestare, qui protestatur de suo iure secundum Bal. in conf. 347. n. 1. vol. 3. sequitur Menoc. d. reme. 3. num. 473. vers. declarat quarto, quod tamen ego intelligo, nisi ob eam protestationem, vel diffamationem ius legatarii factum sit detectus: puta quia terribi coloni non audeant colere secundum Bart. in d. l. 1. §. huius autem interdicti, ff. vbi possid. dixi paulo supra.

Multas tamen causibus non obstante molestia illata haeres excusatur a pena priuationis. Primo quidem vbi molestiam infert ex noua [80] superuenienti causa, vt declarat Capra in conf. 9. nu. 8. vers. praterea illud. vbi dicit hoc praecipue verum, quando causa fuisset commissa per legatarium, argumento laut facta, §. causa, vbi Bartoloff. de penis, sequitur Dec. in conf. 581. n. 12. vbi mouetur etiam quod omnis dispositio intelligitur rebus sic stantibus, capit. quemadmodum. de iureiur. & inferunt ambo predicti ad casus notabiles, & dum dicunt restringi, quando legatarius ipse causam praebuisset, facit decisio Bar. in l. item quæro, §. inter locatore, n. 1. ff. loca. vbi qui promittit non molestare [81] non obligatur si aduersarius causam praebuit. idē dicit in l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. Menoch. qui alios citat in tracta. praesump. lib. 3. praesump. 38. numer. 4. vbi allegat Ruin. loquentē in proposito nostrae questionis & alia similia concessit in conf. 64. n. 8. & sequenti, vsque ad finem. respectu tamen primi capitis videtur, quod causa etiam superueniens non excuset, quia prohibitio molestia [82] intelligitur tam ratione iuris futuri, quam praesentis, l. stipulatio, §. quæritur, ff. de ver. obligata Capra in conf. 51. n. 3. cogit ergo si debet restringi ad culpam legatarij.

[83] Secundo excusatur qui iusta ex causa mouetur contra legatarium, Signotol. in conf. 111. nu. 21. & sequē. vbi infert quod impugnans testamentum seu institutionem filij non incurrit penam probando illum non esse filium, sed suppositum fuisse, l. quidam cum filium, ff. de verb. oblig. l. quæro, §. inter locato-

rem, ff. loca. seq. Simon d. lib. 4. interpretatio, i. dubitat. io. nu. 85. folio 466. confirmari ex eo, quod ponit Bart. in l. 1. §. & parui, nu. 3. ff. quod vi, aut clam, vbi si nulla exceptio [84] Iopponi potest contra instrumentum, allegari tamen poterit, quod non est instrumentum, allegat Alex. l. 1. §. Felin. & quod ex iusta causa liceat molestare, tenuit Bald. conf. 336. circa med. lib. 4. citat eum Simon loco predicto, Dec. in consilio 565. in fine, facient, quæ supra dixi de cautione requisita ab herede de Tacellianice detractio, & Simon loco predicto recitat etiam, quando videatur quis impugnare testamentum, ita vt priuatur cōmodo, puta cum dicit solennitates deficere, vel testatorem non fuisse sanæ mentis, & quod iusta causa excuset, probat Bar. in l. interdictum, §. quod ait, ff. vbi possidet. vbi dicit excusari eum, qui iusta causa aliquid facit in alieno, nec accusari posse de possessione turbata, Bald. Corne. & Bosl. quos citat, & sequitur Menoch. d. reme. 3. nu. 631. latius in consilio 230. num. 36.

Tertia est excusatio, quando testator prohibuisset in suis bonis molestari uxorem seu legatariam: tunc enim si haeres fuit aliquo creditum, vel quid aliud petat, non dicitur inferre molestiam, quia bona [85] intelliguntur a re alieno deducta, l. non amplius, §. finali, ff. de legatis primo, & §. bona, l. subingratum, ff. de verborum obligatio. Barto. in l. v. iuraturandi, §. si liberi, ff. de oper. liber. per quæ iura [86] in terminis hoc voluit Cuman. in conf. 51. nu. 2. vbi fortius vult verum esse non obstante verborum praeiudicia, puta aliquo modo, iure, &c. sequitur Dec. in conf. 425. numer. 11. & 15. vbi infert quod detrudere poterit fideicommissum, etiam si prohibitus fuerit non molestare [86] non solum in bonis, sed etiam in hereditate, Simon d. dubita. 10. numer. 86. quæ conclusio, quando solum dictum est in bonis, procedit de plano, sed quando dicitur de hereditate patitur difficultatem, quia etiam bona aliena dicuntur esse in hereditate testatoris, & eadem versatur difficultas, quando dictum est ne molestetur in bonis, per eā, quæ in conf. 112. nu. 21. vers. & non dicatur, & nu. 27.

Quarto excusationis species est, quando molestia illata non habuit effectum, nam tunc non est locus penæ [88] priuationis, ita Cuman. in consilio 51. n. 3. in fi. vbi ait quod non dicitur molestasse ad finem de quo supra, qui mouit questionem, sed non perseuerauit vsque ad sententiam, & ratio est secundum eum, quia vbi molestia sit iusta, non committitur pena, at cognosci non potest quod sit iusta, vel iniusta, nisi sequuto iudicio iudicio, l. stipulatio, §. habet, ff. de oper. no. nunt. vbi stipulatio, de demolendo, vbi sit iniuste edificatum, non committitur nisi sequuta sententia, quod sit iniuste edificatum, & id etiam confirmat ex aliis, hoc etiam voluit Cast. in conf. 221. num. 2. ver. secundo praemittito volum. 1. vbi concludit, quod haeres, qui verē in iudicio, molestauit vsufructuarius, non priuatur hereditate si succubuit in iudicio, & fuit repulsus, & dicit esse causam in l. licet, ff. vt legato nomi. cau. & in l. aulia, §. finali, ff. de cond. & demonst. & ratio est quia contractus nihil obfuit legatario, prima, §. finali, ff. quod quæritur, & subdit quod ad priuationem non sufficit aliquid de facto fieri, nisi etiam sequatur effectus, argumento l. ea quidem, C. si mancip. ea cond. fuer. alien. cum similibus, hanc quoque opinionem tenuit Crau. in conf. 582. numer. 2. vbi in questione pacti conuenerit inter permittentes, quod in causa molestia liceret redire ad bona permutata, inquiri non sufficere.

sufficere illatam esse molestiam nisi effectum fortatur, ut pacto locus sit, allegat plures textus, comprobatur id ex eo quod voluit Menoch in consil. 230. numer. 78. & sequenti, ubi ait quod non sufficit vnicui actus, ut quis dicatur turbare, [89] sed requiritur perseverantia, & inferi, quod molestari non potest quis pro violata, vel turbata iurisdictione, & quod subditum traxerit ad forum suum nisi perseveraverit: quod si desistit venit absolvens, allegat text. in l. penult. §. docere, ff. ne quis eum, qui in ius vocatus, ubi Bart. Caltr. Alexan. & Ias. notant prenam [90] eximentis non ei infligi, qui cum effectu non eximit eum de manu iudicis addit Soc. sen. Affl. Paris. & alios.

Quæ etsi clara videantur, mihi tamen non conglutinant, qui mentem potius testatoris, & verba observare confueverim, quam abstrusos, & subtiles intellectus: si enim præceptum testatoris intelligi debet de ea molestia, quæ infertur de facto, non quæ de iure, quod debemus expeditare effectum. Item si molestia non habet effectum, quia hæres agendo non obtinuit, sed fuit exclusus, nonne tanto iniurius, & damnabilior est illius molestia? Item nonne dicitur cum effecta molestare, qui ipsum legatariam tentavit desicere vel se opposuit ne ingrediat, vel quid fecit ut impediret non fructus perciperet? iam enim consummata est molestia etiam si non obtineat, quod tenet non voluntatem suam expleat, quod si lex deficeret, sola naturalis ratio nos movere deberet, sed lege quoque id probatur, ut in l. minorib. viginti quinq. ff. de min. ubi ait text. subueniri [91] minor, non solum ubi minuunt patrimonium, sed etiam quando interest eorum litib. & sumptibus non vexari, & per illum text. inquit Bal. in l. cum hereditate, in fi. de acqui. her. quod ea lex loci habet etiam iure canonico attentis, quia interest heredi non vexari, sequitur Rom. & Cast. ibi, eiusmodi etiã vexatio habetur pro evidenti damno in l. fi. §. et si præfatam, C. de iud. deliber. & ibi notat Bal. nu. 5. & ad eo licet minor ad eundem confecerit inuentarij, propterea que sit tutus ab omni damno, tamen si in hereditate sint vexationes, restituitur [92] perinde ac si esset in dano, ut per Sal. in ant. d. oes, nu. 8. ubi Cast. nu. 3. C. si minor se ab hære abstin. & probatur in consil. 87. nu. 9. & seq. sed magis clarè probatur ex text. in c. Rainaldus, de testa. ubi Abb. nu. 17. notat penã [93] appositam propter contraventionem committi ob solam molestiam facti, licet effectus non sequatur, & subdit esse dictum notabile, & inferi ad penam adiectam cõpromissu, aliter tamen distinguendo, ubi pena apposta est promissioni de ratum habendo, vel finium tenendo & eius decisionem quoad nostrum propositum approbat Bart. Dida. in d. c. Rainaldus, §. si nu. 8. subdens quod id est iuxta voluntatem prohibentis molestiam, quæ est ut expensas damna, & inquietudines aueriat ab usufructuario, & profectio non video quid aliud sit prohibere ne molestetur, quam prohibere ne vexetur vel inquietetur, nec attendendum est quid ex ipso molestationis actu sequatur: cum ipsa sola molestia producat effectum à testatore consideratum & id quoque voluit Simon d. dubit. 10. nu. 88. in fi. ubi tamen non meminit de contradicentib. duplicitatis, & probatur hæc conclusio in l. in criminali, C. de iurisd. omn. iud. ubi puniunt iudex, [94] qui citauit eorundem se comparituros eum, qui erat sub alterius iurisdictione, & etiam si iurisdic. cum effectu non fuerit impedita, ut de clarant ibi Bald. & Castren. hoc etiam probatur ex eo, quod post Rotam voluit Gemina. in c. 1. §.

fi. col. 2. in fi. de elec. 6. ubi tenet quod et si contumax [95] non multetur, quando ius aduersarij non est factum deterius, vel processus non est impeditus, tamen iudex, qui per illum contumaciam fuit elusus potest illi multam indicare, sequitur Alex. in l. is videtur, in fin. ff. si quis iudici non obtemperat, que ibi Socin. num. 9. & 10. & quod dicitur verba intelligi debere cum effectu, verificatur in sola vexatione, in casu nostro quia ipsa vexatio est effectus molestiæ, & dari non potest in rerum natura molestia aliqua, quæ non habet hunc vexationis effectum: contrarium autem procedit, quod effectus est quid separabile ab actu, ut in venditione, locatione, & aliis actibus, qui si non fortiantur plenum effectum habentur pro infectis, nec in aliquo imminutum est ius partis.

Quintò datur excusationis species, quando hæres ignorabat contenta in testamento: ignorantia [96] enim liberat hæredem ab omni pena, l. iugiter, ff. de liber. cau. & ita [97] concludit Alba in consil. 45. nu. 17. ubi loquitur de hærede, qui non habebat notitiam testamenti subdens, quod in dubio ignorantia præsumitur, sed ante eum hoc etiam voluit Ruin. in consil. 150. numer. 5. vers. si iugiter molestia, volum. 3. ubi similiter loquitur de hærede subdens, quod etiam in extraneo ante aditionem præsumitur ignorantia quæ excusat à pena, l. genero, cum ibi notat per Bar. ff. de his qui not. infam. & sequitur eum Riminal. in consil. 375. numer. 22. ubi loquitur in eisdem terminis, & ratio est quia ignorans non videtur cõtemnere, [98] cap. quia diuersitatem, de concessio. prebendi. l. in consil. 56. numer. 5. vol. 3. Crau. consil. 226. numer. 7. & culpa [99] imputari non potest ignorantem, gl. in l. mora. ff. sol. matr. facit quia ignorantia 100. excusat etiam in delictis, l. a. §. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. respiciendum, §. delinquit, ubi nota. glo. ff. de pen. infinitis adducit Tiraq. in tractat. de pen. temper. cau. 13. nu. 1. & seq. hinc videmus, quod agnoscens delictum factum cum onere plus non petendi, non sibi præiudicat si ignorabat, l. 101. Ionus in iunctum, Caltr. in consil. 77. numer. 2. & 3. vol. 1. Alex. in consil. 132. nu. 1. ver. fed ista est, volu. 2. Ruin. in consil. 79. nu. 9. & 11. vol. 2. Soc. num. in consil. 28. nu. 8. vol. 4. Cagn. in consil. 26. nu. 1. inter consil. Port. Imo & hanc partem probant in consil. 7. numer. 37. & sequ. Et dum supracitati Doctores debent ignorantiam testamenti præsumi, id bene procedit ante immixtionem, vel aditionem non solum respectu hæredis sui, sed etiam extranei, ut per eos, at post immixtionem præsumatur scire, & multi tenent ignorantiam præsumi [102] quia potuit adire testamenti tabulis non inspectis, Bart. in l. qui Romas, §. duo fratres, quæst. 3. ubi Alexan. & alij. ff. de verb. obligat. & latè ibi prosequitur Claud. Crot. & Ripa, & multos eiusdem sententiz cumulat decisi. Perul. 19. numer. 19. contra verò quod non præsumatur ignorantia, tenuit glo. Dim. lac. de Are. Oldr. Bart. Bald. & alij. in l. iussimodi, cum patens de leg. 1. Cin. Salic. Alex. Campeg. Ruin. & alij. quos citauit in consil. 119. numer. 19. hoc autem certum est quidquid velint Doctores in testamento, quod codicillorum præsumitur ignorantia [103] quia cum sint à testamento separati, potuit hæres adire eorum habita notitia, ut probat text. in l. 3. §. ff. de transact. & in l. non est ferendus, ff. eod. tituli & hoc voluit Bart. in l. cetera, §. fin. vers. oppono dicitur, ff. de leg. 1. & in dict. §. duo fratres, numer. 13. ubi Alexan. num. 53. in fin. l. as. numer. 38. & Crot. num. 106. hoc etiam voluerunt Bal. Ang. Alex. Aret. Ruin. & Bellon. quos citauit in consil. 7. nu.